

Г. В. Верба
Л. Г. Верба

**Довідник
з граматики
англійської
мови**

Г.В. Верба, Л.Г. Верба

Довідник з граматики англійської мови

4-те видання

КИЇВ «ОСВІТА» 1995

Рекомендовано Головним управлінням шкіл Міністерства освіти України

ВЕРБА Г. В., ВЕРБА Л. Г. Довідник з граматики англійської мови:
Довідк. вид.— 4-те вид.— К.: Освіта, 1995.— 320 с.

У посібнику висвітлюються основні граматичні явища сучасної англійської мови, які потрібно засвоїти для ведення бесіди і розуміння текстів англійською мовою.

Теоретичний матеріал закріплюється системою вправ.

Третє видання із змінами вийшло у 1993 році.

Для всіх, хто вивчає англійську мову.

Довідкове видання
ГЕОРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ ВЕРБА, ЛІДІЯ ГЕОРГІЇВНА ВЕРБА
ДОВІДНИК З ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
4-те видання
Українською та англійською мовами

Завідуюча редакцією іноземних мов *Г. М. Сидоренко*. Редактор *Т. М. Демченко*.
Художник *В. Б. Бродський*. Художній редактор *В. О. Пузанкевич*.
Технічний редактор *М. С. Губар*. Коректори *А. В. Лопата, Т. О. Соколова*

Підписано до друку з діапозитивів 08.12.1994. Формат 84×108/32. Папір **газетний**.
Гарнітура літературна. Друк високий. Умовн. друк. арк. 16,80. Умовн. фарбо-відб. 16,95.
Обл.-видавн. арк. 17,02. Тираж 50 000 прим. Видавн. № 35708. Замовл. № 5-29.

Видавництво «Освіта», 254053, Київ-53, Ю. Коцюбинського, 5.

Харківська книжкова фабрика ім. М. В. Фрунзе.
310057, Харків-57, Донець-Захаржевського, 6/8.

В 4602030000—140
210—95

ISBN 5-330-03026-9

© Г. В. Верба, Л. Г. Верба,
1983

© Г. В. Верба, Л. Г. Верба
1993, із змінами

ПЕРЕДМОВА

Створюючи цей посібник, автори мали на меті допомогти всім, хто вивчає англійську мову, систематизувати свої знання, оволодіти основами англійської граматики.

Посібник складається з двох частин.

У першій частині висвітлюються основні граматичні явища сучасної англійської мови, знання яких необхідне для правильного письма, ведення бесіди і розуміння текстів англійською мовою. Після кожного розділу стисло подаються відповідні граматичні правила англійською мовою.

Друга частина посібника містить вправи, більшість з яких спрямована на розвиток умінь і навичок мовлення. Крім них, є також вправи на розпізнавання граматичних явищ, які мають бути засвоєні рецептивно.

Граматичний матеріал подано невеликими частинами в окремих параграфах з тим, щоб деякі з них можна було пропустити без шкоди для розуміння інших.

За таким же принципом дібрано і вправи; що дає можливість використовувати їх вибірково, відповідно до бюджету часу і цільової настанови щодо вивчення мови.

Послідовність викладу матеріалу посібника відрізняється від традиційного. Зважаючи на те, що дієслово в англійській мові порівняно з іншими частинами мови має найбільшу кількість форм, розгляд частин мови в посібнику починається з дієслова. При цьому мається на увазі, що вже практично засвоєні такі граматичні явища англійської мови, як утворення множини іменників, присвійний відмінок іменників, об'єктний відмінок особових займенників.

Виклад матеріалу дозволяє вивчати одні теми незалежно від інших, тому послідовність їх вивчення можна змінювати, виходячи з потреб.

ЧАСТИНИ МОВИ

---

§ 1. В англійській мові, як і в українській, слова за їх значенням і граматичними ознаками поділяються на класи, що звуться частинами мови (parts of speech).

Іменник (the noun), прикметник (the adjective), займенник (the pronoun), числівник (the numeral), дієслово (the verb) і прислівник (the adverb) — самостійні частини мови (notional parts of speech).

Прийменник (the preposition), сполучник (the conjunction), частка (the particle), артикль (the article) — службові частини мови (function words).

В окрему частину мови виділяються вигуки (interjections), які не належать ні до самостійних, ні до службових слів.

ДІЄСЛОВО (THE VERB)

§ 2. Дієслово — це повнозначна, самостійна частина мови, яка означає дію (to build, to run), стан (to be, to sleep), відчуття (to feel, to smell), процеси мислення (to consider, to think).

Дієслово в англійській мові має найбільшу кількість форм. Тому розгляд частин мови починається саме з дієслова.

ЧАСИ ДІЄСЛОВА (TENSES)

§ 3. В англійській мові розрізняють чотири групи часових форм дієслова: Indefinite Tenses (неозначені часи), Continuous Tenses (тривалі часи), Perfect Tenses

(перфектні або dokonані часи) та Perfect Continuous Tenses (перфектно-тривалі часи).

У кожній групі, крім теперішнього (Present), минулого (Past) та майбутнього часу (Future), є ще форма Future-in-the-Past, що виражає майбутню дію відносно минулого часу.

INDEFINITE TENSES (НЕОЗНАЧЕНІ ЧАСИ)

§ 4. Неозначені часи вживаються для вираження дії, що відбувається в теперішньому, минулому чи майбутньому часі, але не вказують на її характер, тривалість, завершеність чи передування іншій дії або певному моменту в минулому чи майбутньому. Дієслова в неозначеному часі можуть перекладатися на українську мову дієсловами dokonаного й недokonаного виду.

THE PRESENT INDEFINITE TENSE (ТЕПЕРІШНІЙ НЕОЗНАЧЕНИЙ ЧАС)

§ 5. Present Indefinite — одна з часових форм дієслова, що вживається для вираження дії, яка відбувається в теперішньому часі (див. § 15—21).

Теперішній час передбачає не лише момент мовлення, а й більш тривалий проміжок часу, що включає момент мовлення.

Дія, що відбувається в момент мовлення, порівняно рідко позначається формою Present Indefinite. Для вираження такої дії в англійській мові є інша форма теперішнього часу (див. § 44—45).

§ 6. Стверджувальна форма дієслова в Present Indefinite в усіх особах однини й множини, крім третьої особи однини, збігається з інфінітивом (неозначеною формою дієслова) без частки **to**:

I work.	Я працюю.
We work.	Ми працюємо.
You work.	Ви працюєте. (Ти працюєш.)
They work.	Вони працюють.

§ 7. У третій особі однини в Present Indefinite до інфінітива (без частки **to**) додається закінчення **-s** або **-es**:

to run *бігати* — he runs
to help *допомагати* — he helps
to teach *навчати* — he teaches

Більшість дієслів у третій особі однини мають закінчення **-s**. Закінчення **-es** додається у таких випадках:

а) якщо основа дієслова закінчується на **-s, -ss, -sh, -ch, -tch, -x**:

to dress *одягатися* — dresses
to wash *умиватися* — washes
to teach *навчати* — teaches
to watch *спостерігати* — watches
to mix *змішувати* — mixes

б) якщо основа дієслова закінчується на **-у** з попередньою приголосною; при цьому перед **-es** буква **у** змінюється на **i**:

to study *вивчати* — studies
to cry *кричати* — cries

Але: Якщо перед **у** стоїть голосна, то до дієслова додається лише закінчення **-s**:

to play *грати* — plays
to stay *залишатися* — stays

в) якщо основа дієслова закінчується на **-о**:

to go *іти* — goes [gouz]
to do *робити* — does [dlz]

§ 8. Закінчення третьої особи однини в Present Indefinite вимовляється:

[s] — після глухих приголосних звуків, крім [s, ʃ, tʃ]:

He works [wə:ks].	Він працює.
She writes [raits].	Вона пише.
It helps [helps].	Це допомагає.

[z] — після дзвінких приголосних, крім [z, ʒ, dʒ], і після голосних:

She reads [ri:dz].	Вона читає.
He sees [si:z].	Він бачить.
The bird sings [sɪŋz].	Пташка співає.

[ɪz] — після свистячих і шиплячих звуків [s, z, ʃ, ʒ, tʃ, dʒ], які звуться сибілянтами:

He dresses [ˈdresɪz].	Він одягається.
She washes [ˈwɒʃɪz].	Вона вмивається.
The sun rises [ˈraɪzɪz].	Сонце сходить.
The weather changes [ˈtʃeɪndʒɪz].	Погода змінюється.

§ 6—8. The affirmative form of the Present Indefinite coincides with the form of the infinitive without the par-

ticle **to**. The only exception is the third person singular in which the ending **-s** or **-es** is added to the infinitive.

In spelling most verbs have the ending **-s** in the third person singular. The ending **-es** is added in the following cases:

- a) if the infinitive ends in **-s, -ss, -sh, -ch, -tch, -x**;
- b) if the infinitive ends in **-y** preceded by a consonant; in this case **y** changes into **i** before **-es**;
- c) in the verbs **to go** and **to do**.

The ending **-s (-es)** is pronounced:

- [s] — after voiceless consonants except [s, ʃ, tʃ];
- [z] — after voiced consonants except [z, ʒ, dʒ] as well as after vowels;
- [ɪz] — after the sounds [s, z, ʃ, ʒ, tʃ, dʒ] which are called sibilants.

§ 9. Питальна форма Present Indefinite утворюється з допоміжного дієслова **to do** в Present Indefinite та інфінітива основного дієслова без частки **to**. Допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Do I work?

Do we work?

Does he work?

Do you work?

Does she work?

Do they work?

Does it work?

Do you live here in the city? Ви живете тут у місті?

What does she say? Що вона каже?

Примітки. 1. Якщо підмет має одне або кілька означень, що стоять перед ним, допоміжне дієслово в питальній формі ставиться перед усією групою підмета (підметом з означеннями):

Does your younger sister go to school?

Твоя молодша сестра ходить до школи?

2. Питальні речення, в яких питальне слово виконує роль підмета або означення до підмета, мають будову розповідного речення. Допоміжне дієслово **to do** у цьому разі не вживається:

Who goes there?

Хто йде туди?

Whose brother goes there?

Чий брат іде туди?

§ 10. Заперечна форма Present Indefinite утворюється з допоміжного дієслова **to do** в Present Indefinite, заперечної частки **not** та інфінітива основного дієслова без частки **to**:

I do not work.

He }
She } does not work.
It }

We }
You } do not work.
They }

В усному мовленні замість **do not** і **does not** звичайно вживаються скорочені форми **don't** і **doesn't**:

I don't understand you.	Я вас не розумію.
He doesn't recognize me.	Він не впізнає мене.

§ 11. У питально-заперечній формі частка **not** ставиться після підмета:

Do you not know him?   Хіба ви не знаєте його?

Звичайно у питально-заперечних реченнях вживаються скорочені форми **don't** і **doesn't**, які ставляться перед підметом:

Don't you know any news?	Ви не знаєте ніяких новин?
Doesn't your son go to school?	Хіба ваш син не ходить до школи?
Why don't you go?	Чому ви не йдете?

§ 12. Допоміжне дієслово **to do** у стверджувальній формі Present Indefinite вживається також для підсилення висловлюваної думки. У цьому разі воно стоїть між підметом та інфінітивом основного дієслова без частки **to**:

I do know that.	Я дійсно знаю це.
He does work there.	Він таки працює там.

§ 9—12. The interrogative form of the Present Indefinite is formed by means of the auxiliary verb **to do** in the Present Indefinite and the infinitive of the main verb without the particle **to**.

The negative form of the Present Indefinite is formed by means of the auxiliary verb **to do** in the Present Indefinite, the negative particle **not** and the infinitive of the main verb without the particle **to**.

In colloquial speech the shortened forms **don't** and **doesn't** are mostly used instead of **do not** and **does not**.

The shortened forms are mostly used in negative-interrogative sentences.

The auxiliary verb **to do** is also used in the affirmative form of the Present Indefinite to make the meaning of the main verb more emphatic. In this case the verb **to do** is placed between the subject of the sentence and the infinitive of the main verb.

Present Indefinite дієслів to be і to have

§ 13. Дієслово **to be** *бути* широко вживається і як повнозначне дієслово, і як допоміжне, для утворення різних часових форм інших дієслів. У Present Indefinite воно відмінюється не за загальним правилом:

I am	We	} are
He	You	
She	They	
It		

В усному мовленні здебільшого вживаються скорочені форми:

I'm [aɪm]	We're [wɪə]
He's [hiːz]	You're [juə]
She's [ʃiːz]	They're [ðeɪə]
It's [ɪts]	

Питальна й заперечна форми Present Indefinite дієслова **to be** утворюються без допоміжного дієслова **to do**.

У питальній формі дієслово **to be** ставиться перед підметом:

Are you a doctor?	Ви лікар?
Is your wife at home?	Ваша дружина вдома?

У заперечній формі після дієслова **to be** ставиться частка **not**:

She is not my friend.	Вона не моя подруга
You are not happy.	Ви нещасливі.

В усному мовленні замість **is not** і **are not** вживаються переважно скорочені форми **isn't** і **aren't**. **Am not** скороченої форми не має:

He isn't that kind of man.	Він не така людина
But you aren't sure.	Але ви ж не певні.

У питально-заперечній формі дієслово **to be** ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета, але частіше тут вживаються скорочені форми **isn't** і **aren't**:

Am I not your friend?	Хіба я не твій товариш?
Aren't you tired?	Невже ти не стомився?
Isn't he at home?	Хіба його немає вдома?

§ 14. Дієслово **to have** теж вживається і як повнозначне, і як допоміжне. Воно служить для утво-

рення різних часових форм інших дієслів. У Present Indefinite дієслово **to have** відмінюється так:

I have	We	} have
He	You	
She	They	
It		
} has		

Питальна й заперечна форми Present Indefinite дієслова **to have** утворюються без допоміжного дієслова **to do**.

У питальній формі дієслово **to have** ставиться перед підметом:

Have you many friends here?   У вас тут багато друзів?
Has she a ball?   У неї є м'яч?

Заперечні речення з дієсловом-присудком **to have** будуються двома способами:

а) із заперечною часткою **not**:

I haven't any red pencil.   У мене немає червоного олівця.

б) із заперечним займенником **no**:

I have no brothers.   У мене немає братів.

Примітки. 1. Якщо іменник-додаток до дієслова **to have** вжито з присвійним або вказівним займенником, кількісними займенниками **much**, **many** або з кількісними числівниками, то заперечна форма утворюється лише за допомогою частки **not**:

I haven't your pen.   У мене немає твоєї ручки.
We haven't this magazine.   У нас немає цього журналу.
She has not (hasn't) many English books.   У неї не багато англійських книжок.

2. Якщо дієслово **to have** входить до складу виразів **to have breakfast** *снідати*, **to have dinner** *обідати*, **to have supper** *вечеряти*, **to have tea** *пити чай*, **to have a rest** *відпочивати*, **to have a walk** *прогулюватися* та ін., питальна й заперечна форми речень з цими виразами в Present Indefinite утворюються за допомогою дієслова **to do**:

What time do you **have breakfast**?   О котрій годині ви снідаєте?
I do not have dinner at home.   Я не обідаю вдома.

3. В американському варіанті англійської мови питальна й заперечна форми дієслова **to have** у Present Indefinite утворюються за допомогою дієслова **to do**:

Does he **have** any children?   У нього є діти?
Do you **have** a pen?   У вас є ручка?

Вживання Present Indefinite

§ 15. Present Indefinite вживається для вираження повторюваної або постійної дії стосовно теперішнього часу:

He comes here at six o'clock.	Він приходить сюди о шостій годині.
She goes to school.	Вона ходить до школи.
He plays the violin and sings.	Він грає на скрипці і співає.
He goes to see her every day.	Він ходить до неї щодня.
She lives in Kiev with her mother and two brothers.	Вона живе у Києві з матір'ю і двома братами.

§ 16. Present Indefinite вживається для вираження дії, яка характеризує підмет постійно або протягом теперішнього періоду часу:

You shoot very well. (<i>Hemingway</i>)	Ви стріляєте дуже добре.
He speaks both French and English fluently. (<i>Brand</i>)	Він вільно розмовляє як французькою, так і англійською мовами.
He dances very badly. (<i>Greene</i>)	Він танцює дуже погано.

§ 17. Present Indefinite вживається для вираження її або стану, які не обмежені якимись часовими рамками і відбуваються незалежно від волі людини:

Sugar dissolves in water.	Цукор розчиняється у воді.
Copper conducts electricity better than other metals. (<i>Hornby</i>)	Мідь проводить електрику краще, ніж інші метали.

§ 18. Present Indefinite вживається для вираження дії, яка відбувається в момент мовлення:

а) з дієсловами, що не вживаються у формі Continuous: **to see, to know, to hear, to feel, to like, to hate, to love, to understand:**

I don't see anything.	Я нічого не бачу.
I don't understand it.	Я не розумію цього.

б) якщо той, хто говорить, лише констатує факт, а не передає дію як процес, що триває:

Here she **comes**.

Ось вона йде.

Why **does** she **walk** so slow?

Чому вона йде так повільно?

§ 19. Present Indefinite вживається для вираження майбутньої дії в підрядних реченнях часу та умови, які вводяться сполучниками **when коли; after після того як; before перш ніж, перед тим як; till, until поки; as soon as як тільки; if якщо; unless якщо не** та ін.:

I'll be here till you **come**.

Я буду тут, поки ти прийдеш.

Wait until I **get** my coat.

Почекай, поки я дістану пальто.

If you **come**, I shall give you this book.

Якщо ви прийдете, я дам вам цю книжку.

§ 20. Present Indefinite вживається для вираження запланованої майбутньої дії (здебільшого з дієсловами, що означають рух: **to go йти, їхати; to come приходити, прибувати; to leave від'їжджати; to start вирушати; to arrive прибувати** та ін.). У таких реченнях звичайно вживаються обставинні слова, що вказують на час дії. У відповідних українських реченнях вживається теперішній час:

I **leave** Kiev tomorrow.

Завтра я виїжджаю з Києва.

Our ship **sails** on next Tuesday.

Наш пароплав відпливає наступного вівторка.

When **does** the doctor **come**?

Коли прийде лікар?

§ 21. Present Indefinite вживається у зв'язі з розповіддю для вираження дії або ряду послідовних дій у минулому. Таке вживання Present Indefinite поживляє розповідь, події ніби відбуваються в момент мовлення:

All of a sudden, one evening **comes** little Emily from her work and him with her. (Dickens)

Раптом одного вечора приходить Емілія з роботи і він з нею.

§ 15—21. The Present Indefinite is used:

1. to express a recurrent or permanent action in the present;

2. to express an action permanently characterizing the subject in the present;
3. to express an action or state which does not refer to any particular time;
4. to express an action going on at the time of speaking; a) if the verb is not used in the continuous form; b) when the speaker does not emphasize the progress of the action but merely states a fact;
5. to express a future action in adverbial clauses of time and condition;
6. to express a planned future action mostly with verbs denoting motion;
7. to express an action or a succession of actions in the past; by using the present tense instead of the past the speaker represents such actions as if they were taking place before the listener's eyes.

THE PAST INDEFINITE TENSE (МИНУЛИЙ НЕОЗНАЧЕНИЙ ЧАС)

§ 22. Past Indefinite — часова форма дієслова, яка виражає дію, що відбулася або відбувалася в минулому (див. § 32—34).

За способом утворення Past Indefinite і Past Participle (Participle II) (див. § 198) дієслова в англійській мові поділяються на правильні й неправильні.

Past Indefinite правильних дієслів

§ 23. Past Indefinite правильних дієслів утворюється додаванням до інфінітива без частки **to** закінчення **-ed**, яке вимовляється так:

[t] — після глухих приголосних, крім **t**:

to ask *запитувати* — asked [ɑskt]

to like *любити* — liked [laɪkt]

[d] — після дзвінких приголосних, крім **d**, та після голосних:

to clean *чистити* — cleaned [kliend]

to live *жити* — lived [lɪvd]

to answer *відповідати* — answered [ˈɑnsəd]

[ɪd] — після **t**, **d**, **te**, **de**:

to want *хотіти* — wanted [ˈwɒntɪd]

to defend *захистити* — defended [dɪˈfendɪd]

to hate *ненавидіти* — hated ['heitid]
to decide *вирішувати* — decided [di'saidid]

Дієслова в Past Indefinite не змінюються за особами й числами — мають однакову форму в усіх особах однини й множини:

I worked.	We worked.
He worked.	You worked.
She worked.	They worked.
It worked.	

§ 24. Правила правопису Past Indefinite правильних дієслів:

а) якщо інфінітив закінчується буквою **-е**, то в Past Indefinite перед закінченням **-ed** вона не пишеться:

to love *любити* — loved

б) якщо інфінітив закінчується буквою **-у**, якій передує приголосна, то перед закінченням **-ed** **у** змінюється на **i**:

to study *вивчати* — studied
to cry *кричати* — cried

в) якщо інфінітив закінчується однією приголосною буквою, якій передує короткий наголошений голосний звук, то кінцева приголосна перед **-ed** подвоюється:

to stop *зупинятися* — stopped
to per'mit *дозволяти* — permitted

г) кінцева буква **г** подвоюється, якщо останній склад наголошений і не має дифтонга:

to pre'fer *віддавати перевагу* — preferred
to o'ccur *траплятися* — occurred

д) кінцева буква **l** подвоюється, якщо їй передує короткий голосний звук (наголошений чи ненаголошений):

to 'travel *подорожувати* — travelled
to ful'fil *виконувати* — fulfilled

Past Indefinite неправильних дієслів

§ 25. Past Indefinite неправильних дієслів утворюється по-різному, здебільшого чергуванням голосних і приголосних кореня:

to write *писати* — wrote
to send *посилати* — sent
to bring *приносити* — brought

Past Indefinite деяких неправильних дієслів збігається з формою інфінітива без частки **to**, наприклад:

to put *класти* — put
to shut *закривати* — shut

Форми Past Indefinite дієслів **to go** і **to be** утворилися від інших коренів:

to go *іти, їхати* — went
to be *бути* — was/were

§ 23—25. The Past Indefinite of regular verbs is formed by adding the ending **-ed** to the infinitive without the particle **to**.

The ending **-ed** is pronounced:

[t] — after voiceless consonants except **t**;

[d] — after voiced consonants except **d** and after vowels;

[ɪd] — after **t, d, te, de**.

Spelling Rules

1. If the infinitive ends in **-e**, this **e** is dropped before the ending **-ed**.

2. If the infinitive ends in **-y** preceded by a consonant, the final **y** is changed into **i** before **-ed**.

3. If the infinitive ends in one consonant preceded by a short stressed vowel, the final consonant is doubled before the ending **-ed**.

4. Final **r** is doubled if the last syllable of the infinitive contains a stressed monophthong.

5. Final **l** is doubled if it is preceded by a short vowel, stressed or unstressed.

The Past Indefinite of irregular verbs is formed in different ways, mostly by changing the root vowel. Some irregular verbs change their consonants or vowels and consonants. There are verbs which have the same form for the infinitive and the Past Indefinite. The Past Indefinite of the verbs **to go** and **to be** is formed from different roots.

§ 26. Питальна форма Past Indefinite правильних і неправильних дієслів утворюється з допоміжного дієслова **to do** в Past Indefinite (**did**) та інфінітива основного дієслова без частки **to**. Допоміжне дієслово ставиться перед підметом (групою підмета):

Did your father **work** at this factory?

Твій батько працював на цій фабриці?

Did you **go** to the forest yesterday?

Ви ходили вчора в ліс?

What **did** he **say**?

Що він сказав?

When **did** you **see** her?

Коли ви її бачили?

§ 27. Заперечна форма Past Indefinite утворюється з допоміжного дієслова **to do** в Past Indefinite, заперечної частки **not** та інфінітива основного дієслова без частки **to**:

They **did not see** my note.

Вони не бачили моєї записки.

She **did not know** this.

Вона не знала цього.

В усному мовленні замість **did not** звичайно вживається скорочена форма **didn't**:

I **didn't see** you in the dark.

Я не бачив вас у темряві.

§ 28. У питально-заперечній формі Past Indefinite допоміжне дієслово **did** ставиться перед підметом, а частка **not** після нього; скорочена форма **didn't** ставиться перед підметом:

Why **did you not answer** to my telephone call?

Чому ви не відповіли на мій телефонний дзвінок?

Why **didn't you answer** me?

Чому ви не відповіли мені?

Didn't you hear me?

Невже ви не чули мене?

§ 29. Допоміжне дієслово **to do** вживається також у стверджувальній формі Past Indefinite для підсилення висловлюваної думки. У цьому разі форма **did**, на яку падає сильний наголос, ставиться між підметом та інфінітивом основного дієслова.

I **did want** to get a dictionary.

Я таки хотів дістати словник.

I answered that I **did** remember it.

Я відповів, що я дійсно пам'ятаю це.

§ 26—29. The interrogative form of the Past Indefinite is formed by means of the auxiliary verb **to do** in the Past Indefinite and the infinitive of the main verb without the particle **to**. The auxiliary verb is placed before the subject.

The negative form of the Past Indefinite is formed by means of the auxiliary verb **to do** in the Past Indefinite,

the negative particle **not** and the infinitive of the main verb without the particle **to**. In colloquial speech the shortened form **didn't** is often used instead of **did not**.

In the negative-interrogative form the auxiliary verb is placed before the subject and the particle **not** after the subject; but the shortened form **didn't** is mostly used here, it is placed before the subject.

The auxiliary verb **to do** can also be used in the affirmative form of the Past Indefinite to make the meaning of the verb more emphatic. In this case the form **did** which is strongly stressed is placed between the subject and the infinitive of the main verb.

Past Indefinite дієслів **to be** і **to have**

§ 30. Дієслова **to be** і **to have** у Past Indefinite (як і в Present Indefinite) відмінюються не за загальним правилом.

Дієслово **to be** в Past Indefinite має дві форми: **was** для першої і третьої осіб однини і **were** для інших осіб:

I	}	was	We	}	were
He			You		
She			They		
It					

Для утворення питальної і заперечної форми Past Indefinite дієслова **to be** допоміжне дієслово **to do** не вживається.

У питальній формі дієслово **to be** ставиться перед підметом:

Were you at the front?   Ви були на фронті?

У заперечній формі після **was/were** вживається частка **not**:

I **was not** there.   Я не був там.
They **were not** late.   Вони не запізнились.

У питально-заперечній формі **was/were** ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета:

Was he **not** at school?   Хіба він не був у школі?

В усному мовленні замість **was not**, **were not** у заперечних і питально-заперечних реченнях здебільшого вживаються скорочені форми **wasn't**, **weren't**:

He **wasn't** ready to go there.
They **weren't** afraid of
him.

Він не був готовий іти туди.
Вони не боялися його.

§ 31. Питальна форма дієслова **to have** у Past Indefinite має два варіанти:

а) без допоміжного дієслова **to do**. У цьому разі форма **had** ставиться перед підметом:

Had you a tape-recorder   У вас був магнітофон ми-
last year?   нулого року?

б) з допоміжним дієсловом **to do**:

Did the pupils **have** dictio-   В учнів були словники?
naries?

Заперечна форма, як правило, утворюється без допоміжного дієслова **to do** і вживається, як і в Present Indefinite, із запереченнями **not** і **no**:

He **hadn't** any brothers.   У нього не було братів.
She **had no** money.   У неї не було грошей.

Примітки. 1. Якщо дієслово **to have** входить до складу виразів **to have breakfast (lunch), dinner, supper** *снідати, обідати, вечеряти*; **to have a bath** *прийняти ванну* і т. п., питальна й заперечна форми його в Past Indefinite, як і в Present Indefinite, утворюються з допоміжним дієсловом **to do**:

Did you **have** any lunch?   У вас був другий сніданок?
Did you **have** a pleasant trip?   Прогулянка була приємною?
I didn't have any dinner.   Я не обідав.

(Braine)

2. В американському варіанті англійської мови питальна й заперечна форми дієслова **to have** у Past Indefinite, як і в Present Indefinite, утворюються з допоміжним дієсловом **to do**:

But he **didn't have** a job.   Але в нього не було роботи.
(Maltz)

Вживання Past Indefinite

§ 32. Past Indefinite вживається для вираження одноразової або постійної дії в минулому. Час минулої дії часто уточнюється обставинними словами **yesterday** *учора*; **last week** *минулого тижня*; **last year** *торік*; **last summer** *минулого літа*; **the other day** *недавно, цими днями* та ін.:

I **saw** you in the street
just now.

Я тільки що бачив вас на
вулиці.

I **was** there at seven this
morning.

Я була там сьогодні о
сьомій годині ранку.

They **lived** in Poltava before the war.

These young men **graduated** from the university last year.

До війни вони жили в Полтаві.

Ці юнаки закінчили університет минулого року.

§ 33. Past Indefinite вживається для вираження ряду послідовних дій у минулому:

I **dressed**, **went** down stairs, **had** some coffee in the kitchen and **went** out to the garage. (*Hemingway*)

Я одягнувся, зійшов униз, випив у кухні кави і пішов у гараж.

§ 34. Past Indefinite вживається для вираження повторюваної дії в минулому:

I **saw** her every day.
She **came** many a time to our house. (*Gaskell*)

Я бачив її щодня.
Вона не раз приходила до нас.

We **were** at the hospital every afternoon. (*Hemingway*)

Ми бували в лікарні щоденно після полудня.

Примітка. Для вираження повторюваної дії в минулому вживаються також конструкції **would** з інфінітивом і **used to** з інфінітивом:

My parents **would come** to our place on Sundays.

Мої батьки звичайно приходили до нас у неділю.

She **used to tell** me long stories about her childhood. (*Gaskell*)

Вона, бувало, багато розповідала мені про своє дитинство.

§ 32—34. The Past Indefinite is used:

1. to express a single or permanent action which took place in the past;

2. to express a succession of past actions;

3. to express a recurrent action in the past.

Recurrent past actions can also be expressed by **used to** + infinitive or **would** + infinitive.

THE FUTURE INDEFINITE TENSE (МАЙБУТНІЙ НЕОЗНАЧЕНИЙ ЧАС)

§ 35. Future Indefinite — часова форма дієслова, що виражає дію, яка відбудеться або відбуватиметься в майбутньому.

Future Indefinite утворюється з допоміжних дієслів **shall** і **will** та інфінітива основного дієслова без частки **to**.

Допоміжне дієслово **shall** вживається в першій особі однини і множини, **will** — у другій і третій особі:

I shall work.
 He }
 She } will work.
 It }

We shall work.
 You will work.
 They will work.

I shall come again soon.
 Your father **will be** back
 in a moment. (*Brand*)

Я скоро знову прийду.
 Ваш батько вмить повер-
 неться.

П р и м і т к а. Іноді допоміжне дієслово **will** вживається для утво-
 рення Future Indefinite у всіх особах. Особливо часто це трапляється
 в американському варіанті англійської мови (а також в Шотландії та
 Ірландії).

В усному мовленні замість **shall i will** звичайно вжи-
 вається скорочена форма 'll (апостроф + ll), яка на
 письмі приєднується до підмета:

I'll tell it to you after din-
 ner. (*Shaw*)

Я розкажу вам про це
 після обіду.

He'll be back in an hour.

Він повернеться за го-
 дину.

§ 36. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться
 перед підметом:

Shall we come back here
 to sleep? (*Dodge*)

Ми повернемося сюди на
 ночівлю?

When **will he be** at home?

Коли він буде вдома?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вжи-
 вається частка **not**:

We **shall not** go there.

Ми не підемо туди.

He **will not** stay here.

Він не залишиться тут.

В усному мовленні переважно вживаються скорочені
 форми — **shan't** [ʃænt] замість **shall not** і **won't** [wəʊnt]
 замість **will not**:

I **shan't** go there.

Я не піду туди.

She **won't** go to the
 theatre.

Вона не піде в театр.

§ 37. Future Indefinite вживається для вираження од-
 норазової, постійної або повторюваної дії
 в майбутньому:

I'll go over with you to-
 morrow morning. (*Hardy*)

Я поїду з тобою завтра
 вранці.

I'll always **come** back.

Я завжди повертатимусь.

He'll **work** at the factory
 next year.

Наступного року він пра-
 цюватиме на фабриці.

§ 38. У підрядних реченнях часу й умови майбутній час в англійській мові не вживається. Для вираження майбутньої дії в таких реченнях замість Future Indefinite вживається Present Indefinite (див. § 19):

I'll be here till you **come**. Я буду тут, поки ти прийдеш.

I'll give it him when he **comes** back. Я дам це йому, коли він повернеться.

§ 35—38. The Future Indefinite is formed by means of the auxiliary verbs **shall** and **will** and the infinitive of the main verb without the particle **to**. **Shall** is used for the first person singular and plural and **will** for the second and third persons.

In the interrogative form the auxiliary verb is placed before the subject.

In the negative form the particle **not** is placed after the auxiliary verb. In colloquial speech **shan't** and **won't** are often used instead of **shall not** and **will not**.

The Future Indefinite is used to express a single, a permanent or a recurrent action in the future.

In adverbial clauses of time and condition the Present Indefinite is used instead of the Future Indefinite.

THE FUTURE INDEFINITE-IN-THE-PAST TENSE (МАЙБУТНІЙ НЕОЗНАЧЕНИЙ ЧАС У МИНУЛОМУ)

§ 39. В англійській мові майбутня дія, що розглядається з точки зору якогось минулого моменту, виражається окремою формою дієслова, яка зветься Future Indefinite-in-the-Past.

Цей час трапляється у розповідях про минулі події при переказуванні у непрякій мові слів або думок якоїсь особи стосовно майбутнього часу:

In his letter Peter wrote that **he would go** to Warsaw in January. У своєму листі Петро писав, що поїде до Варшави в січні.

Future Indefinite-in-the-Past утворюється з допоміжних дієслів **should** і **would** та інфінітива основного дієслова без частки **to**:

I should work (I'd work). We should work (We'd work).

He would work (He'd work). You would work (You'd work).

She would work (She'd work).   They would work (They'd work).

It would work.

У дужках подано скорочені форми, що вживаються в усному мовленні.

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Should we work?

Would they work?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка **not**:

We should not work (We shouldn't work).

She would not work (She wouldn't work).

§ 40. Future Indefinite-in-the-Past вживається переважно в підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово головного речення виражає минулу дію:

I thought I would come by the morning train.   Я думала, що приїду ранковим поїздом.
(Hardy)

I said I'd pack. (Jerome)   Я сказав, що укладатиму речі сам.

§ 41. Future Indefinite-in-the-Past вживається також у простих реченнях, коли в розповіді про минуле згадуються майбутні дії:

We arranged to start the following Saturday from Kingston. Harris and I would go down in the morning, and take the boat up to Chertsey. George... would meet us there. (Jerome)   Ми домовились вирушати наступної суботи з Кінгстона. Гарріс і я виїдемо вранці і підведемо човна до Чертсі. Там Джордж зустріне нас.

§ 42. У підрядних реченнях часу й умови в англійській мові не вживається жодна з форм майбутнього часу, в тому числі й Future Indefinite-in-the-Past. Дія, що була майбутньою з точки зору минулого, в таких реченнях виражається формою Past Indefinite:

I hoped that before we parted he would tell me what it was. (Maltz)   Я сподівався, що перш ніж ми розійдемося, він розкаже мені, в чому справа.

I wrote down to you to ask you not to see anyone till I came. (Wilde)   Я писав вам і просив не бачитися ні з ким, поки я не прийду.

§ 39—42. The Future Indefinite-in the-Past is formed by means of **should** and **would** with the infinitive of the main verb without the particle **to**.

The Future Indefinite-in-the Past is used to express an action which was future with regard to the past. It is mostly used in object clauses when the verb in the principal clause denotes a past action.

In adverbial clauses of time and condition none of Future tenses is used. In such sentences the Past Indefinite is used instead of the Future Indefinite-in-the-Past.

CONTINUOUS TENSES (ТРИВАЛІ ЧАСИ)

§ 43. На відміну від часів групи Indefinite, які вживаються для вираження дії стосовно теперішнього, минулого або майбутнього часу, не вказуючи на характер перебігу дії, часи групи Continuous виражають дію як процес, тобто дію, що відбувається (триває) в момент мовлення або в теперішній період часу (Present Continuous), тривала в якийсь момент чи період часу в минулому (Past Continuous), триватиме в певний момент чи період часу в майбутньому (Future Continuous). У додаткових підрядних реченнях після дієслів **to say, to tell, to think** та ін. у минулому часі замість Future Continuous вживається Future Continuous-in-the-Past.

Оскільки тривала форма виражає незакінчену дію, вона перекладається на українську мову дієслівними формами недоконаного виду.

Часи групи Continuous утворюються з відповідних часів групи Indefinite допоміжного дієслова **to be** та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова.

THE PRESENT CONTINUOUS TENSE (ТЕПЕРІШНІЙ ТРИВАЛИЙ ЧАС)

§ 44. Present Continuous утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Present Indefinite та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова.

Present Participle утворюється додаванням закінчення **-ing** до інфінітива основного дієслова без частки **to**:

read + ing — reading
work + ing — working

Докладніше про форми й значення Present Participle див. § 199—202.

I am working (I'm working).

He is working (He's working).

She is working (She's working).

It is working (It's working).

We are working (We're working).

You are working (You're working).

They are working (They're working).

У дужках подано скорочені форми, що вживаються в усному мовленні.

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Are the boys playing chess?

Хлопці грають у шахи зараз?

Is she working in the garden?

Вона зараз працює в саду?

What are you doing?

Що ви робите?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка **not**:

The girls are not singing.

Дівчата зараз не співають.

У питально-заперечних реченнях допоміжне дієслово ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета:

Am I not preparing for my examinations?

Хіба я не готуюсь до екзаменів?

В усному мовленні замість **is not** і **are not** вживаються здебільшого скорочені форми **isn't** і **aren't**:

She isn't listening in.

Вона зараз не слухає радіо.

They aren't listening in.

Вони зараз не слухають радіо.

Why aren't you working?

Чому ви зараз не працюєте?

Вживання Present Continuous

§ 45. Present Continuous вживається для вираження дії, що відбувається в момент мовлення:

Why are you crying?

Чому ти плачеш?

You are not listening to me.

Ти не слухаєш мене.

§ 46. Present Continuous вживається для вираження тривалої дії, що відбувається в певний період теперішнього часу, хоч і не обов'язково в момент мовлення.

"What are you doing here in Kiev?" «Що ви робите тут, у Києві?»

"I'm studying at the Institute of Foreign Languages." «Я вчуся в інституті іноземних мов.»

§ 47. Present Continuous вживається для вираження тривалої дії, що відбувається одночасно з іншою дією, яка відноситься до теперішнього часу:

I am only happy when I am working. (Hemingway) Я щасливий лише тоді, коли працюю.

What does he do when he's not teaching? (Abrahams) Чим він займається, коли не веде занять у школі?

§ 48. Present Continuous (як і Present Indefinite) вживається для вираження запланованої майбутньої дії, особливо з дієсловами, що означають рух: **to go** *йти*, *їхати*; **to come** *приходити*; **to leave** *від'їжджати*; **to arrive** *прибувати*; **to start** *вирушати* та ін. У цьому разі обов'язково вживаються обставини часу:

We're flying to Paris in the morning. (Bradbury) Вранці ми відлітаємо до Парижа.

When are you coming back? Коли ви повернетесь?

Is he coming tonight? Він прийде сьогодні ввечері?

§ 49. Дієслово **to go** у Present Continuous з інфінітивом іншого дієслова означає намір виконати дію в найближчому майбутньому або надає їй відтінку обов'язковості, неминучості виконання дії, позначеної інфінітивом:

I am going to speak. Я буду говорити.

He is going to be a teacher. Він збирається бути вчителем.

§ 44—49. The Present Continuous is formed by means of the auxiliary verb **to be** in the Present Indefinite and the Present Participle of the main verb.

In the interrogative form the auxiliary verb is placed before the subject. In the negative form the negative particle **not** is placed after the auxiliary verb.

The Present Continuous is used:

1) to express an action going on at the present moment, at the time of speaking;

2) to express an action in its progress going on at the present period of time not necessarily at the time of speaking;

3) to express a continuous action going on at the same time with another action referring to the present time;

4) to express a planned future action mostly with verbs denoting motion.

The combination of the Present Continuous of the verb **to go** with the infinitive of another verb expresses an action which will take place in the near future, an intention to perform an action or something which will inevitably happen.

THE PAST CONTINUOUS TENSE (МИНУЛИЙ ТРИВАЛИЙ ЧАС)

§ 50. Past Continuous утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Past Indefinite та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова:

I	} was working.	We	} were working.
He			
She			
It			
		You	
		They	

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

What **were** you telling him?   Що ви йому говорили?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка **not**:

I **was not working** in the evening.   Я не працював увечері.

В усному мовленні в заперечній і питально-заперечній формах замість **was not** і **were not** вживаються переважно скорочені форми **wasn't** і **weren't**:

He wasn't working .	Wasn't he working?
They weren't working .	Weren't they working?

Вживання Past Continuous

§ 51. Past Continuous вживається для вираження дії, що відбувалась, тривала в певний момент у минулому. На час дії звичайно вказують також обставинні слова типу **at two o'clock**, **at midnight**,

at that moment, at 5 o'clock, або підрядні речення з дієсловом-присудком у Past Indefinite:

He **was working** at his English at that time. Він працював над англійською мовою в той час.

Carrie **was sitting** by the window when he came in. Керрі сиділа біля вікна, коли він увійшов.
(Dreiser)

§ 52. Past Continuous вживається для вираження дії, що тривала протягом якогось періоду часу в минулому:

In the spring of the year 1881 he **was visiting** his old schoolfellow. (Galsworthy) Навесні 1881 року він гостював у свого старого шкільного товариша.

§ 53. У підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово-присудок головного речення вжито у минулому часі, Past Continuous часто вживається з дієсловами, що означають рух (**to go, to come** та ін.), для позначення дії, яка була майбутньою стосовно минулого:

She said she **was coming** to see you after supper. (Brand) Вона сказала, що прийде до вас після вечери.

§ 54. Дієслово **to go** у Past Continuous з інфінітивом іншого дієслова виражає дію, що була майбутньою стосовно минулого часу. Часто таке сполучення виражає також намір здійснити дію:

He **was going to be** an engineer. (Hemingway) Він збирався стати інженером.

What **were they going to do?** (Brand) Що вони збиралися робити?

§ 50—54. The Past Continuous is formed by means of the auxiliary verb **to be** in the Past Indefinite and the Present Participle of the main verb.

In the interrogative form the auxiliary verb is placed before the subject. In the negative form the negative particle **not** is used after the auxiliary verb.

The Past Continuous is used:

1. to express an action going on at a definite moment in the past;

2. to express an action in its progress going on at a definite period of time in the past;

3. in object clauses after the verb of the principal clause in the past tense the Past Continuous of the verbs

to go, to come and other verbs denoting motion expresses an action which was future with regard to the past.

The verb **to go** in the Past Continuous with the infinitive of another verb expresses an action which was future with regard to the past; in many cases it has an additional meaning of intention.

THE FUTURE CONTINUOUS TENSE (МАЙБУТНІЙ ТРИВАЛИЙ ЧАС)

§ 55. Future Continuous утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Future Indefinite та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова:

I shall be working.	We shall be working.
He } will be working.	You will be working.
She }	They will be working.
It }	

У питальній формі допоміжне дієслово **shall** або **will** ставиться перед підметом:

Will they be working?

У заперечній формі після допоміжного дієслова **shall** або **will** вживається заперечна частка **not**:

They will not be working.

В усному мовленні часто вживаються ті самі скорочення, що й у Future Indefinite (див. § 35, 36).

§ 56. Future Continuous вживається для вираження тривалої дії, що відбуватиметься в якийсь момент або період часу в майбутньому:

Meet me at two o'clock.	Зустрінемося о другій годині.
I'll be looking out for you. (London)	Я чекатиму на тебе.

We'll be playing all morning. (Smith)	Ми будемо гратися весь ранок.
---------------------------------------	-------------------------------

§ 57. У сучасній англійській мові Future Continuous часто вживається у тому ж значенні, що й Future Indefinite, тобто виражає майбутню дію:

You won't be coming back here any more. (Albee)	Ви більше сюди не повернетесь.
---	--------------------------------

From now on I'll be asking thousands of questions. (Brand)   Віднині я буду ставити тисячі запитань.

He'll be going to school soon. (Gordon)   Він скоро ходитиме до школи.

§ 55—57. The Future Continuous is formed by means of the auxiliary verb **to be** in the Future Indefinite and the Present Participle of the main verb.

In the interrogative form the auxiliary verb **shall** or **will** is placed before the subject. In the negative form the particle **not** is used after the auxiliary verb **shall** or **will**.

The Future Continuous is used to express an action going on at a definite moment or during a definite period of time in the future.

In present-day English the Future Continuous is often used in the same meaning as the Future Indefinite, that is to express a future action.

THE FUTURE CONTINUOUS-IN-THE-PAST TENSE (МАЙБУТНІЙ ТРИВАЛИЙ ЧАС З ТОЧКИ ЗОРУ МИНУЛОГО)

§ 58. Future Continuous-in-the-Past утворюється так само, як і Future Continuous, але замість **shall/will** вживаються відповідно **should/would**:

I should be working.

He would be working і т. д.

Future Continuous-in-the-Past вживається замість Future Continuous переважно у підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово-присудок головного речення вжито у минулому часі:

He said that at sunset he **would be waiting** for you.   Він сказав, що при заході сонця чекатиме на тебе.

§ 58. The Future Continuous-in-the-Past is formed in the same way as the Future Continuous but **should** and **would** are used instead of **shall** and **will**.

The Future Continuous-in-the-Past is used instead of the Future Continuous when the action was future with regard to the past, mostly in object clauses if the verb in the principal clause is used in the past tense.

Дієслова, що не вживаються в формі Continuous

§ 59. Дієслово в формі Continuous виражає дію як процес, що триває в момент мовлення або в певний період теперішнього часу. Дієслова, які не виражають дію як процес, як правило, в формі Continuous не вживаються. До них належать:

а) дієслова, що виражають відношення між предметами: **to be** *бути*; **to have** *мати*; **to possess, to own** *володіти*; **to consist** *складатися*; **to contain, to hold** *вміщувати*; **to belong** *належати*; **to depend** *залежати*; **to resemble** *бути схожим* та ін.;

б) дієслова, що виражають відчуття: **to see** *бачити*; **to hear** *чути*; **to smell** *відчувати запах, нюхати*;

в) дієслова, що виражають бажання, почуття, волевиявлення: **to want** *хотіти*; **to wish, to desire** *бажати*; **to love, to like** *любити, подобатися*; **to hate** *ненавидіти*; **to refuse** *відмовлятися*; **to object** *заперечувати*; **to agree** *погоджуватися*; **to prefer** *віддавати перевагу*;

г) дієслова, що виражають розумову діяльність: **to know** *знати*; **to believe** *вірити*; **to suppose** *припускати*; **to recognize** *впізнавати*; **to remember** *пам'ятати, пригадувати*; **to understand** *розуміти*.

Але в сучасній англійській мові, особливо в усному мовленні, трапляються випадки вживання цих дієслів у формі Continuous.

§ 59. The following verbs which do not express a process are not used in the Continuous form:

- a) verbs expressing relations between objects;
- b) verbs expressing perceptions of senses;
- c) verbs expressing wish, feelings and will;
- d) verbs expressing mental activity.

But: In present-day English, especially in spoken English, these verbs are used more and more frequently in Continuous form.

PERFECT TENSES (ПЕРФЕКТНІ ЧАСИ)

§ 60. Перфектні (доконані) часи виражають дію, що відбулася до певного моменту чи періоду в теперішньому часі (Present Perfect), минулому (Past Perfect), майбутньому (Future Perfect), майбутньому стосовно минулого (Future-in-the-Past).

Перфектні часи звичайно виражають наявність якогось результату дії, пов'язаної з наступними подіями.

Перфектні часи утворюються з відповідних неозначених часів допоміжного дієслова **to have** та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова.

THE PRESENT PERFECT TENSE (ТЕПЕРІШНІЙ ПЕРФЕКТНИЙ ЧАС)

§ 61. Present Perfect утворюється з допоміжного дієслова **to have** у Present Indefinite та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова.

Past Participle правильних дієслів утворюється додаванням до інфінітива закінчення **-ed**, тобто за формою Past Participle правильних дієслів не відрізняється від Past Indefinite (див. § 23—24).

Past Participle неправильних дієслів треба запам'ятати:

to invite — invited

to build — built

I have worked.

He }
She } has worked.
It }

We }
You } have worked.
They }

В усному мовленні вживаються переважно скорочені форми:

I've worked [aiv].

He's worked [hi:z].

She's worked [ʃi:z].

It's worked [its].

We've worked [wi:v].

You've worked [ju:v].

They've worked [ðeiv].

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Have you ever **lived** in a town? (*Brontë*)

Ви коли-небудь жили в місті?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка **not**:

My friend **has not** yet **come**.

Мій друг ще не прийшов.

Скорочена заперечна форма, часто вживана в усному мовленні, має два варіанти:

I haven't = **I've not**

He hasn't = **He's not**

You **haven't** changed much. (*Heym*)   Ви не дуже змінилися.

I've not done anything since I left. (*Tressell*)   Я нічого не зробив з того часу, як виїхав.

У питально-заперечній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета:

Why **have** you **not** told me about him? (*Wilde*)   Чому ти не розповів мені про нього?

У питально-заперечних реченнях здебільшого вживаються скорочені форми **haven't** і **hasn't**, які ставляться перед підметом:

Hasn't he been to Kiev?   Невже він не був у Києві?
Why **haven't** you put on your coat?   Чому ти не одягнув пальто?

Вживання Present Perfect

§ 62. Present Perfect вживається для вираження дії, яка відбулась до моменту мовлення, і той, хто говорить, має на увазі результат цієї минулої дії, її важливість на момент мовлення:

I **have locked** the door.   Я замкнув двері (*двері* *зараз замкнені*).

Have you **turned off** the gas?   Ви вимкнули газ?

— Is Mrs. Drouet in?   — Місіс Друе вдома?

— No, she **has gone** to the theatre. (*Dreiser*)   — Ні, вона пішла в театр (*зараз її нема, вона у театрі*).

§ 63. Час дії, вираженої дієсловом у Present Perfect, здебільшого не зазначається, тому що у центрі уваги результат дії, а не час її перебігу:

You **have not told** me the whole story. (*London*)   Ви не розповіли мені всього.

What **have** they **done**?   Що вони зробили?

You **have read** more than I.   Ви читали більше, ніж я.

§ 64. Present Perfect вживається також у реченнях з обставинами часу:

а) що означають період часу, який почався в минулому і тривав до моменту мовлення: **up to now**, **up to the present** *до цього часу*; **lately** *нещодавно, за останній час*; **recently**

останнім часом; so far до цього часу; since відтоді; not yet ще не:

Up to now we have read three English books.

Have you seen him recently?

You haven't shown me your room yet.

I've not done anything since I left. (*Tressell*)

Have you heard from your husband lately? (*Hardy*)

б) що означають період часу, який ще не закінчився: today сьогодні; this week цього тижня, this month цього місяця, this year цього року, this morning сьогодні вранці та ін.:

My friends have not arrived today.

Have you seen her today?

Have you breakfasted this morning? (*Dickens*)

До цього часу ми прочитали три англійські книжки.

Ви бачили його останнім часом?

Ви ще не показали мені своєї кімнати.

Я нічого не зробив, відколи виїхав.

Останнім часом ви мали звістку від чоловіка?

Мої друзі не приїхали сьогодні.

Ви бачили її сьогодні?

Ви снідали сьогодні вранці?

З цими обставинами часу вживається також Past Indefinite:

A letter came from them today. (*Tressell*)

Сьогодні від них надійшов лист.

Present Perfect вживається також у реченнях з прислівниками неозначеного часу і частотності: ever коли-небудь, never ніколи, often часто, seldom рідко, already вже, just щойно:

I've often heard him tell the tale. (*Jerome*)

Have you ever thought about it? (*Heym*)

We've just arrived. (*Brand*)

Я часто чув, як він розповідав цю історію.

Ви коли-небудь думали про це?

Ми щойно приїхали.

З цими прислівниками вживається також Past Indefinite:

I told you already... (*Heym*)

I never saw him in all my life. (*Dreiser*)

Я вже казав вам...

Я жодного разу не бачив його в своєму житті.

§ 65. Present Perfect не вживається з обставинними словами та словосполученнями, які уточнюють час минулої дії, наприклад: **yesterday** *вчора*, **the day before yesterday** *позавчора*, **last week (month, year)** *минулого тижня (місяця, року)*, **an hour ago** *годину тому*, **two days ago** *два дні тому*, **on Monday** *у понеділок*, **in July** *у липні*, **in 1945** *у 1945 році* тощо, а також у запитаннях з питальним словом **when**. З такими обставинами часу вживається Past Indefinite:

She went two days ago.	Вона поїхала два дні тому.
(Hemingway)	
When did you see her?	Коли ви бачили її?
(Hardy)	

§ 66. Present Perfect вживається для вираження дії або стану, що триває з якогось моменту в минулому аж до моменту мовлення. У цьому значенні Present Perfect вживається переважно з дієсловами, що не мають форми Continuous (див. § 59):

I have known her for years.	Я знав її багато років.
I haven't seen you for a whole year.	Я не бачив вас цілий рік.
Where have you been since last Thursday?	Де ти був з минулого четверга?
Has he been asleep all this time?	Він спав весь цей час?
How long have you been here?	Скільки часу ви перебуваєте тут?
I have long wanted to see you.	Я давно хотіла побачитися з тобою.
I have been here for a few days only.	Я тут лише кілька днів.

Період тривалості дії здебільшого позначається прийменником **for** (**for an hour** *протягом години*, **for ten years** *протягом десяти років*, **for a long time** *довгий час* і т. п.), а початок дії — словом **since** (**since five o'clock** *з п'ятої години*, **since Monday** *з понеділка*, **since I saw him** *з того часу як я його бачив* і т. п.).

§ 67. У підрядних реченнях часу й умови Present Perfect вживається для вираження дії, що закінчилася до певного моменту в майбутньому:

I cannot let you go till you have heard me. (Gaskell)	Я не можу відпустити вас, поки ви не вислухаєте мене.
--	---

You shall not go till you **have told** me all. (*Brontë*)

Ви не підете, поки не розповісте мені все.

When you **have found** the land where there is happiness, I will join you there. (*Shaw*)

Коли ви знайдете країну, де є щастя, я приєднаюсь до вас там.

У цьому разі Present Perfect перекладається на українську мову майбутнім часом.

§ 61—67. The Present Perfect is formed by means of the auxiliary verb **to have** in the Present Indefinite and the Past Participle (Participle II) of the main verb.

In the interrogative form the auxiliary verb is placed before the subject. In the negative form the negative particle **not** is used after the auxiliary verb.

The Present Perfect is used:

1. To express an action which took place before the present moment when the speaker's aim is to emphasize the present result of this action.

In this case the time of the action expressed by the Present Perfect is mostly not indicated. But it can be indicated in one of the following ways:

a) by means of adverbial modifiers denoting a period begun in the past and continued up to the present moment;

b) by means of adverbial modifiers denoting a period which has not yet ended;

c) by means of adverbial modifiers of indefinite time and frequency.

The Present Perfect is not used with adverbial modifiers of past time.

2. To express an action which began before the present moment and continued up to it. In this case the preposition **for** is mostly used to indicate the period of duration. The starting point of the action is indicated by means of the word **since**.

In adverbial clauses of time and condition the Present Perfect is used to express an action completed before a definite future moment.

THE PAST PERFECT TENSE (МИНУЛИЙ ПЕРФЕКТНИЙ ЧАС)

§ 68. Past Perfect утворюється з допоміжного дієслова **to have** у Past Indefinite та дієприкметника минулого часу. (Past Participle) основного дієслова. Дієслова в Past Perfect не змінюються за особами й числами:

I (he, she, it, we, you, they) had worked.

В усному мовленні замість **had** вживається переважно скорочена форма **'d** (апостроф + d), яка на письмі приєднується до підмета:

I'd (he'd, she'd, we'd, you'd, they'd) worked.

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Had you worked?

У заперечній формі після допоміжного дієслова вживається заперечна частка **not**:

I had not worked.

В усному мовленні в заперечній і в питально-заперечній формах вживається також скорочена форма **hadn't**:

He **hadn't** worked.

Hadn't he worked?

Вживання Past Perfect

§ 69. Past Perfect вживається для вираження дії, що відбулася раніше іншої минулої дії, позначеної дієсловом у Past Indefinite:

I told you I **had met** her.

Я казав тобі, що зустрічав її (*зустрічав її раніше, ніж говорив про це*).

When she **had closed** the suitcase, she put on her coat. (Maltz)

Закривши валізу, вона надягла пальто. (*Вона надягла пальто після того, як закрила валізу*).

In the darkness he couldn't see the man who **had spoken**. (Heym)

У темряві він не міг бачити чоловіка, який сказав це.

The sun **had set** and it was becoming dark. (Caldwell)

Сонце вже зайшло. Смеркалося.

Форма **was becoming dark** виражає дію, що мала місце в певний період часу в минулому (*сонце зайшло до цього періоду часу*).

Примітки. 1. Під час переліку минулих дій у тій послідовності, в якій вони відбувалися, дієслова вживаються у Past Indefinite (див. § 33):

I **opened** the door, **closed** it and **went** into the bedroom.

Я відчинив двері, зачинив їх і пішов у спальню.

2. У складнопідрядному реченні із сполучниками **after** після того як і **before** перед тим як, перш ніж, коли немає потреби наголошувати, що

одна дія передуює іншій, і в головному, і в підрядному реченнях вживається Past Indefinite:

He **stood** motionless after she **disappeared**. (*Shaw*)

Він стояв нерухомо, після того як вона зникла.

I **was** a schoolteacher before I **got** into the army. (*Hemingway*)

Перед тим як потрапити до армії, я був шкільним учителем.

§ 70. Past Perfect вживається для вираження минулої дії, що вже закінчилася до певного моменту в минулому. Цей момент позначається такими словосполученнями: **by two o'clock до другої години, by that time до того часу, by the 1st of September до першого вересня** тощо:

I **had done** my homework by eight o'clock.

До восьмої години я вже виконав своє домашнє завдання.

§ 71. Заперечна форма Past Perfect вказує на те, що до певного моменту в минулому дія ще не закінчилася:

I **had not read** the book by Saturday.

До суботи я ще не прочитав книжки.

We **had not received** the telegram when he arrived.

Коли він приїхав, ми ще не одержали телеграми.

§ 72. Past Perfect вживається для вираження дії, що почалася до певного моменту в минулому і тривала аж до цього моменту. У цьому значенні Past Perfect вживається переважно з дієсловами, які не мають форми Continuous:

When he came, I **had been** there for half an hour.

Коли він прийшов, я був там уже півгодини.

After she **had worked** a little while, he went to her side and watched her. (*Dreiser*)

Після того як вона деякий час попрацювала, він підійшов і спостерігав за нею.

§ 73. У підрядних реченнях часу й умови Past Perfect вживається для вираження передминулої дії, що була майбутньою стосовно минулого:

She said that she would go home as soon as she **had passed** all her exams.

Вона сказала, що поїде додому, як тільки складе всі екзамени (*вона складе екзамени до від'їзду, а від'їзд був майбутньою дією у момент мовлення*).

He would sit with her tonight after Mabel **had gone**. (*Abrahams*)

Він сидітиме з нею сьогодні ввечері, після того як Мейбл поїде.

У цьому разі Past Perfect перекладається на українську мову майбутнім часом.

§ 68—73. The Past Perfect is formed by means of the auxiliary verb **to have** in the Past Indefinite and the Past Participle (Participle II) of the main verb.

The Past Perfect is used to express an action which took place before another past action or before a definite moment in the past indicated by such expressions as **by five o'clock, by that time, etc.**

The Past Perfect is used to express an action which began before a definite moment in the past and continued up to that moment.

In adverbial clauses of time and condition the Past Perfect is used to express an action completed before another action which was future with regard to the past.

THE FUTURE PERFECT TENSE (МАЙБУТНІЙ ПЕРФЕКТНИЙ ЧАС)

§ 74. Future Perfect утворюється з допоміжного дієслова **to have** у Future Indefinite та дієприкметниками минулого часу (Past Participle) основного дієслова:

I shall have done.

We shall have done.

He

You will have done.

She

} will have done.

They will have done.

It

У питальній формі перше допоміжне дієслово **shall/will** ставиться перед підметом:

Will he have done?

У заперечній формі після першого допоміжного дієслова **shall/will** вживається частка **not**:

He will not have done.

В усному мовленні вживаються такі ж скорочення, як і в Future Indefinite:

I'll have done; I shan't have done; He won't have done.

Вживання Future Perfect

§ 75. Future Perfect вживається для вираження майбутньої дії, що закінчиться до певного моменту або до початку іншої дії в майбутньому:

You'll **have forgotten** me by then. (*Galsworthy*)

I'll **have read** the story by the time you come back.

До того часу ви мене за-будете.

Я прочитаю оповідання, поки ти повернешся.

§ 76. У підрядних реченнях часу та умови замість Future Perfect вживається Present Perfect (див. також § 67):

Her room shall be ready before she **has finished** her tea. (*Shaw*)

We'll get a new flat when they **have built** the house.

Її кімната буде готова, перш ніж вона закінчить пи-ти чай.

Ми одержимо нову квар-тиру, коли збудують цей бу-динок.

THE FUTURE PERFECT-IN-THE-PAST TENSE (МАЙБУТНІЙ ПЕРФЕКТНИЙ ЧАС З ТОЧКИ ЗОРУ МИНУЛОГО)

§ 77. Future Perfect-in-the-Past утворюється так само, як і Future Perfect, але замість допоміжних дієслів **shall** і **will** вживаються відповідно **should** і **would**:

I **should have done**.

He

She

It

} **would have done**.

We **should have done**.

You **would have done**.

They **would have done**.

Future Perfect-in-the-Past вживається замість Future Perfect переважно в підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово головного речення виражає минулу дію:

I **thought you would have gone** by now. (*Drabble*)

Я думав, що вже не за-стану вас.

§ 78. У підрядних реченнях часу й умови замість Future Perfect-in-the-Past вживається Past Perfect (див. та-кож § 73):

He said that he **would give me the book when he had read it**.

Він сказав, що дасть ме-ні цю книжку, коли прочи-тає її.

§ 74—78. The Future Perfect is formed by means of the auxiliary verb **to have** in the Future Indefinite and Past Participle (Participle II) of the main verb.

The Future Perfect is used to express an action com-pleted before a definite future moment or before the begin-ning of another future action.

In adverbial clauses of time and condition the Present Perfect is used instead of the Future Perfect.

The Future Perfect-in-the-Past is formed in the same way as the Future Perfect but **should** and **would** are used instead of **shall** and **will**.

The Future Perfect-in-the-Past is used instead of the Future Perfect mostly in object clauses when the verb of the principal clause denotes a past action.

In adverbial clauses of time and condition the Past Perfect is used instead of the Future Perfect-in-the-Past.

PERFECT CONTINUOUS TENSES (ПЕРФЕКТНО-ТРИВАЛІ ЧАСИ)

§ 79. Часи групи Perfect Continuous виражають дію, яка почалася до моменту мовлення (Present Perfect Continuous Tense) або до моменту мовлення у минулому чи майбутньому (Past Perfect Continuous Tense і Future Perfect Continuous Tense) і триває аж до цього моменту.

Як і часи групи Continuous, часи групи Perfect Continuous виражають дію в її розвитку, як процес.

Як і часи групи Perfect, часи групи Perfect Continuous вживаються для вираження дії, що передує моменту мовлення в теперішньому, минулому або майбутньому часі.

Future Perfect Continuous-in-the-Past вживається замість Future Perfect Continuous у підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово головного речення виражає минулу дію. Оскільки Future Perfect Continuous і Future Perfect Continuous-in-the-Past вживаються рідко, ми розглядатимемо лише Present Perfect Continuous та Past Perfect Continuous.

Перфектно-тривалі часи утворюються з допоміжного дієслова **to be** у відповідному перфектному часі та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова.

THE PRESENT PERFECT CONTINUOUS TENSE (ТЕПЕРІШНІЙ ПЕРФЕКТНО-ТРИВАЛИЙ ЧАС)

§ 80. Present Perfect Continuous виражає дію, що тривала протягом певного часу до моменту мовлення, а тому його можна назвати ще Beforepresent Continuous.

Present Perfect Continuous утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Present Perfect та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова:

I have been working.	We	} have been working.
He	You	
She	They	
It		

has been working.

У питальній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Have you been working?

У заперечній формі після першого допоміжного дієслова вживається заперечна частка **not**:

He has not been working.

У питально-заперечній формі перше допоміжне дієслово ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета:

Have they not been working?

В усному мовленні вживаються такі ж самі скорочення, як і в Present Perfect.

Стверджувальна форма: **I've been working; He's been working.**

Заперечна форма: **I haven't been working; He hasn't been working.**

Питально-заперечна форма: **Haven't you been working?**

Вживання Present Perfect Continuous

§ 81. Present Perfect Continuous вживається для вираження дії, що почалася в минулому і тривала протягом певного періоду і або все ще продовжується в цей момент, або щойно закінчилася:

His father has been working at this plant for twenty years.

I've been waiting here for half an hour. (*Voynich*)

Його батько працює на цьому заводі двадцять років (почав працювати 20 років тому і працює досі).

Я чекала тут півгодини (дія почалася півгодини тому, тривала до моменту мовлення і щойно закінчилася).

§ 82. Present Perfect Continuous може вживатися без вказівки на тривалість дії:

I've been expecting you. Я чекав на вас.
(Brand)

What have you been reading? Що ви читали?
(Hemingway)

Здебільшого на період тривалості дії вказують обставини часу, часто з прийменником **for**:

For the past six months Протягом останніх шести місяців я чекав лише одного.
I've been waiting for only one thing. (Brand)

I have been thinking about Я думаю про це весь день.
it all day.

I've been thinking over Я обдумував цю справу останнім часом.
this business lately. (Tressell)

На початок періоду, протягом якого відбувалася дія, виражена формою Present Perfect Continuous, вказує слово **since**, яке в реченні може вживатися як:

а) прийменник — з (якогось часу):

She has been teaching Вона викладає фізику в
physics at our school since нашій школі з 1970 року.
1970.

б) прислівник відтоді, з того часу:

She moved here in 1970. Вона переїхала сюди
She has been teaching physics в 1970 році. Відтоді вона викладає фізику в нашій школі.
at our school since.

в) сполучник — з того часу як відтоді:

What have you been doing Що ви робили з того часу, як перестали працювати на шахті?
since you left the mine?
(Heym)

§ 83. Present Perfect Continuous вживається в питальних реченнях з питальними словами **since when** з якого часу, **відколи** і **how long** як довго, скільки часу, якщо мова йде про період, що безпосередньо передує моменту мовлення:

Since when have you been З якого часу ви працюєте тут?
working here?

How long have you been Скільки часу ви вивчаєте англійську мову?
learning English?

§ 84. З дієсловами, що не вживаються з часами групи Continuous (див. § 59), замість Present Perfect Continuous вживається Present Perfect (див. також § 66). У цьому разі Present Perfect перекладається на українську мову теперішнім часом:

How long **have** you known her? (*Wilde*)   Скільки часу ви знаєте її?

I've **been** at home all the time. (*Shaw*)   Я був дома весь час.

You **haven't seen** me for years. (*Shaw*)   Ви не бачили мене багато років.

§ 80—84. The Present Perfect Continuous is formed by means of the auxiliary verb **to be** in the Present Perfect and Present Participle (Participle I) of the main verb.

The Present Perfect Continuous is used to express an action which began in the past, has been going on up to the present and is either still continuing or just finished.

If the verb has no continuous form, the Present Perfect is used instead of the Present Perfect Continuous.

THE PAST PERFECT CONTINUOUS TENSE (МИНУЛИЙ ПЕРФЕКТНО-ТРИВАЛИЙ ЧАС)

§ 85. Past Perfect Continuous утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Past Perfect та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова. Дієслово в Past Perfect Continuous не змінюється за особами:

I (he, she, it, we, you, they) had been working.

Питальна, заперечна і питально-заперечна форми Past Perfect Continuous утворюються за тими ж самими правилами, що й відповідні форми Present Perfect Continuous (див. § 80).

Питальна форма: **Had you been working?**

Заперечна форма: **I had not been working; I hadn't been working.**

Питально-заперечна форма: **Had he not been working? Hadn't he been working?**

§ 86. Past Perfect Continuous можна також назвати Beforepast Continuous. Цей час виражає тривалу дію, яка почалася до якогось моменту в минулому і або продовжувалася в цей момент, або закінчилася безпосередньо перед ним. Час тривалості дії або її початок вказується так само,

як і в реченнях з дієсловом у Present Perfect Continuous (див. § 82), але здебільшого час тривалості дії зазначається:

I explained that I **had been looking** for it for the last two hours. (*Jerome*)

There sat her father. The newspaper he **had been reading** had dropped on the carpet. (*Gaskell*)

Я пояснив, що я вже дві години шукаю його.

Там сидів її батько. Газета, яку він читав, упала на килим.

§ 87. З дієсловами, що не мають форми Continuous, замість Past Perfect Continuous вживається Past Perfect (див. § 72):

When we came to see Kate, she **had been** ill for three days.

Коли ми прийшли перездати Катю, вона вже три дні хворіла.

§ 85—87. The Past Perfect Continuous is formed by means of the auxiliary verb **to be** in the Past Perfect and Present Participle (Participle I) of the main verb.

The Past Perfect Continuous is used to express an action which began before a definite moment in the past, continued up to it and was or was not going on at that past moment.

With the verbs which have no continuous form the Past Perfect is used instead of the Past Perfect Continuous.

УЗГОДЖЕННЯ ЧАСІВ (SEQUENCE OF TENSES)

§ 88. В українській мові дієслово-присудок підрядного додаткового речення може вживатись у будь-якому часі (теперішньому, минулому чи майбутньому), залежно від змісту. В англійській мові це можливо лише тоді, коли дієслово-присудок головного речення виражає дію стосовно теперішнього або майбутнього часу:

I think that it will rain.
He understands that he has made a mistake.

Mother will tell me what I shall have to do.

Я думаю, що буде дощ.
Він розуміє, що допустив помилку.

Мати скаже, що мені робити.

Якщо ж присудок головного речення в англійській мові виражений дієсловом в одному з минулих часів або в Present Perfect, що виражає дію, яка відбулась у минулому, то в підрядному додатковому реченні дієслово-присудок, як правило, має бути в одному з минулих часів або в майбутньому з точки зору минулого (Future-in-the-Past).

§ 89. Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення відбувається в той самий період часу, що й дія головного, то в підрядному реченні вживається Past Indefinite або Past Continuous.

I thought you **were** his friend. (Greene)

Я думав, що ти його друг.

Who told you I **was** here? (Shaw)

Хто вам сказав, що я тут?

They knew what they **were** fighting for. (Heym)

Вони знали, за що бо-
ються.

You had not told me where you **were** going. (Heym)

Ви не сказали мені, куди
йдете.

В українській мові дієслово додаткового підрядного речення вживається звичайно у теперішньому часі.

§ 90. Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення відбулась раніше дії головного, то в підрядному реченні вживається Past Perfect. На українську мову такі речення перекладаються минулим часом:

I thought you **had left** England. (Wilde)

Я думав, що ви залиши-
ли Англію.

We asked him if anything **had happened**. (Jerome)

Ми запитали його, чи не
трапилося чого-небудь.

I asked him how long he **had been** in the tunnel.

Я запитав його, скільки
він пробув у тунелі.

(Heym)

П р и м і т к а: Якщо в підрядному реченні точно зазначено час виконання дії, то цю дію виражають за допомогою Past Indefinite або Past Continuous:

He said that he **finished** school in 1984.

Він сказав, що закінчив школу
в 1984 році.

He said that he **was working** when she rang him up.

Він сказав, що працював, коли
вона подзвонила йому.

§ 91. Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного додаткового речення є майбутньою з точки зору дії головного, то в підрядному реченні вживається Future-in-the-Past:

I knew that you **would** understand me.

You have said you **would** come.

Я знав, що ви зрозумієте мене.

Ти казав, що прийдеш.

§ 92. Якщо підрядне додаткове речення підпорядковане не головному, а іншому підрядному реченню, то час дієслова підрядного додаткового речення узгоджується з часом дієслова того речення, якому воно безпосередньо підпорядковане, а не з часом дієслова головного речення:

He said that his sister had written him that she **worked** at a plant.

Він сказав, що його сестра писала йому, що вона працює на заводі.

Дія другого підрядного речення (**worked**) не обов'язково одночасна з дією головного (**said**), але вона одночасна з дією першого підрядного речення (**had written**), а тому в другому підрядному реченні вживається Past Indefinite.

§ 93. Правило послідовності часів не застосовується в підрядних додаткових реченнях, які виражають загальновідомі факти:

He **knew** that metals **conduct** electricity.

Він знав, що метали проводять електрику.

The teacher **told** that the Earth **moves** round the sun.

Вчитель сказав, що Земля рухається навколо Сонця.

§ 94. Якщо дія підрядного додаткового речення є одночасною з дією головного речення або майбутньою не лише стосовно минулої дії головного речення, а й моменту мовлення, правило послідовності часів застосовується не завжди. У цьому разі в підрядному реченні може вживатися теперішній або майбутній час, хоч присудок головного речення й виражає минулу дію:

Somebody asked me where I'm **going**. (*Caldwell*)

Хтось запитав мене, куди я йду. (Дія підрядного речення є одночасною з дією головного речення.)

I told you I'm in a hurry. (*Lindsay*)

Я сказала вам, що поспішаю.

Проте в таких випадках дієслова здебільшого вживаються відповідно до правил послідовності часів.

§ 88—94. The sequence of tenses is a dependence of the tense of the verb in a subordinate clause on that of the verb in the principal clause.

If the verb in the principal clause expresses a past action, a past tense or future-in-the-past is used in the object clause.

If the action of the object clause refers to the same period of time as the past action of the principal clause, the Past Indefinite or the Past Continuous is used in the object clause.

If the action of the object clause precedes the past action of the principal clause, the Past Perfect is used in the object clause. If the action of the object clause refers to the future with regard to the past moment of the principal clause, the verb of the subordinate clause is in the Future-in-the-Past.

If the object clause is subordinated to another subordinate clause, the tense of the verb in the object clause depends on the predicate of the clause to which it is subordinated (not on the predicate of the principal clause).

The sequence of tenses is usually not observed if the object clause expresses a well-known fact.

If the action of the object clause is simultaneous with the action of the principal clause or future with regard to the time of speaking, the sequence of tenses is not always observed — the present or future tense can be used in the object clause though the action of the principal clause refers to the past.

ПАСИВНИЙ СТАН ДІЄСЛОВА (THE PASSIVE VOICE)

§ 95. Особа або предмет, що виконує дію, називається *суб'єктом дії*. Особа або предмет, на які спрямовано дію, називається *об'єктом дії*. Так, у реченні *The girls are planting flowers* (*Дівчата садять квіти*) the girls означає *суб'єкт дії*, а flowers — її *об'єкт*.

У реченні *The tractor pulls a truck* (*Трактор тягне причеп*) the tractor — *суб'єкт дії*, а truck — *об'єкт*.

Розглянемо українські речення:

<i>Сонце сховалось за хмарку.</i>	<i>Сонце намальоване жовтою фарбою.</i>
-----------------------------------	---

У першому з них *сонце* — *суб'єкт дії*, а в другому — *об'єкт* (не сонце малювало, а його намальовали), але в обох випадках *сонце* — *підмет речення*.

Отже, підмет речення може бути як суб'єктом, так і об'єктом дії, вираженої присудком.

§ 96. В англійській мові дієслова вживаються в активному стані (the Active Voice) і пасивному (the Passive Voice).

Якщо підметом речення є суб'єкт дії, то дієслово-присудок вживається в активному стані:

My brother **wrote** this letter yesterday.   Мій брат написав цього листа вчора.

Якщо підметом речення є об'єкт дії, то дієслово-присудок вживається в пасивному стані:

This letter **was written** yesterday.   Цей лист був написаний вчора.

Усі часові форми дієслова, розглянуті в § 5—87, є формами активного стану.

§ 97. Усі часові форми пасивного стану в англійській мові утворюються з відповідних часів допоміжного дієслова **to be** та дієприкметника минулого часу основного дієслова.

а) Present (Past, Future) Indefinite Passive утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Present (Past, Future) Indefinite та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова.

Present Indefinite Passive: I am examined.
He (she, it) is examined.
We (you, they) are examined.

Past Indefinite Passive: I (he, she, it) was examined.
We (you, they) were examined.

Future Indefinite Passive: I (we) shall be examined.
He (she, it, you, they) will be examined.

б) Present (Past) Continuous Passive утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Present (Past) Continuous та дієприкметника минулого часу основного дієслова. Future Continuous в пасивному стані не вживається.

Present Continuous Passive: I am being examined.
He (she, it) is being examined.
We (you, they) are being examined.

Past Continuous Passive: I (he, she, it) was being examined.
We (you, they) were being examined.

в) Present (Past, Future) Perfect Passive утворюється з допоміжного дієслова **to be** в Present (Past, Future) Perfect та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

Present Perfect Passive: I (we, you, they) have been examined.

He (she, it) has been examined.

Past Perfect Passive: I (he, she, it, we, you, they) had been examined.

Future Perfect Passive: I (we) shall have been examined.

He (she, it, you, they) will have been examined.

г) Future Indefinite-in-the-Past Passive і Future Perfect-in-the-Past Passive утворюються так само, як і Future Indefinite Passive та Future Perfect Passive, але замість допоміжних дієслів **shall/will** вживаються відповідно **should/would**:

Future Indefinite-in-the-Past Passive: I (we) should be examined.
He (she, it, you, they) would be examined.

Future Perfect-in-the-Past Passive: I (we) should have been examined.

He (she, it, you, they) would have been examined.

Часові форми групи Perfect Continuous у пасивному стані не вживаються.

Отже, в пасивному стані вживаються чотири часові форми групи Indefinite, дві часові форми групи Continuous та чотири часові форми групи Perfect, які можна подати у вигляді таблиці (наводиться лише третя особа однини з займенником **It**, що може означати **a letter, a book, a poem**).

	Present	Past	Future	Future in-the-Past
Indefinite	It is written	It was written	It will be written	It would be written
Continu- ous	It is being written	It was being written	—	—
Perfect	It has been written	It had been written	It will have been written	It would have been written

§ 98. У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом:

Where **was** this book **published**? Де була видана ця книжка?

При складеній формі допоміжного дієслова перед підметом ставиться перше допоміжне дієслово:

Has the house **been built**? Будинок збудовано?
When will the telegram **be sent**? Коли буде відправлено телеграму?

У заперечній формі частка **not** ставиться після допоміжного дієслова:

He **was not sent** there. Його туди не посилали.

При складеній формі допоміжного дієслова заперечна частка **not** ставиться після першого допоміжного дієслова:

The bridge **has not yet been built**. Міст ще не збудовано.

У питально-заперечній формі допоміжне дієслово (або перше допоміжне дієслово в складеній формі) ставиться перед підметом, а частка **not** — після підмета.

Is the letter **not written**? Листа не написано?
Has the telegram **not been sent**? Телеграму не відіслано?

В усному мовленні вживаються ті самі скорочення, що й у часових формах активного стану, наприклад:

He will be asked = He'll be asked. Його запитують. I've been examined. Мене проеккзаменували. She **won't** be sent there. Її туди не пошлють.

§ 99. Часові форми пасивного стану вживаються за тими самими правилами, що й відповідні часи активного стану (див. вживання часів активного стану).

Так, часи групи Indefinite пасивного стану, як і активного, виражають одноразову, повторювану або постійну дію в теперішньому, минулому або майбутньому часі і вживаються для вираження майбутньої дії в підрядних реченнях часу та умови (див. § 15—21, 32—34, 37—38, 40—42):

This museum **is visited** every day.

Today English **is written, spoken, broadcast and understood** on every continent. (Barnett)

Iron **is attracted** by magnet.

I'll go there if I **am invited**.

The ball **was found** in the yard.

This **was usually said** in the Doctor's presence. (Dickens)

The text **will be translated** into Ukrainian.

This you'll never **be told**.

Цей музей відвідують щодня.

Сьогодні англійською мовою пишуть, розмовляють, ведуть радіопередачі, її розуміють на всіх континентах.

Залізо притягується магнітом.

Я піду туди, якщо мене запросять.

М'яча знайшли у дворі.

Це звичайно говорилося в присутності лікаря.

Текст буде перекладено українською мовою.

Цього тобі ніколи не скажуть.

§ 100. Часи групи Continuous пасивного стану, як і активного, виражають тривалу дію, що відбувається в якийсь момент або період часу в теперішньому чи минулому (див. § 45—47, 51, 52):

A multistoreyed house **is being built** near our school.

A new wide road **was being finished** that would go over the mountains and down to the bridge. (Hemingway)

Біля нашої школи будується багатоповерховий будинок.

Закінчувалося будівництво нової широкої дороги, що мала проходити через гори до мосту.

§ 101. Часи групи Perfect пасивного стану, як і активного, виражають дію, що передує іншій дії або якомусь моменту в теперішньому, минулому або майбутньому часі (див. § 62, 69). Крім цього, перфектні часи, особливо

Present Perfect Passive, вживаються для підкреслення результату дії, що відбулася:

The windows **have** still **not been repaired**.

The book **has been translated** into Ukrainian.

I was thinking of all that **had been said**. (*Dickens*)

He led her to an old-fashioned house which **had been built** long ago. (*Gaskell*)

But it was too late. She **had been seen**. (*Gaskell*)

Вікна ще не відремонтовані.

Книжка була перекладена українською мовою.

Я думав про все, що було сказано.

Він повів її до старомодного будинку, побудованого дуже давно.

Але було надто пізно. Її вже побачили.

§ 102. Замість Present Perfect Continuous та Past Perfect Continuous, які не мають форм пасивного стану, відповідно вживаються Present Perfect і Past Perfect Passive.

The plan **has been discussed** for two hours.

I knew that the plant **had been built** for two years.

План обговорюється уже дві години.

Я знав, що завод будується вже два роки.

§ 95—102. A person or thing performing an action is called the subject of the action. A person or thing acted upon is called an object of the action.

In the English language the verb has two voices: the Active Voice and the Passive Voice.

The Active Voice is used when the person or thing denoted by the subject of the sentence is the subject of the action expressed by the predicate.

The Passive Voice is used when the person or thing denoted by the subject of the sentence is an object of the action expressed by the predicate.

The tenses of the Passive Voice are formed by means of the auxiliary verb **to be** in the corresponding tense and Past Participle (Participle II) of the main verb.

The Future Continuous and the Perfect Continuous tenses are not used in the Passive Voice.

The tenses of the Passive Voice are used according to the same rules as the corresponding tenses of the Active Voice.

§ 103. Пасивний стан вживається тоді, коли в центрі уваги співрозмовників є особа або предмет, на які спрямована дія (об'єкт дії). Суб'єкт дії при цьому здебільшого не вказується:

Our institute was founded
150 years ago.

Наш інститут був засно-
ваний 150 років тому.

У цьому реченні institute є об'єктом дії, вираженої присудком (*його заснували*); саме про нього, а не про діючу особу йде мова.

При потребі суб'єкт дії може бути виражений за допомогою додатка з прийменником **by** або **with**:

They were invited **by my**
friend.

Їх запросив мій друг.

She had scarcely taken
ten steps when she was sud-
denly struck **with recognition**
of who he was. (*Wilder*)

Не встигла вона відійти
на десять кроків, як раптом
її осяянула догадка, хто він
такий.

§ 104. Зіставляючи речення The pupils wrote the composition yesterday (Учні писали твір учора) і The composition was written by the pupils yesterday (Твір був написаний учнями вчора), можна відзначити, що підмету речення в активному стані відповідає додаток з прийменником **by** речення в пасивному стані, а додаток до дієслова-присудка речення в активному стані є підметом речення в пасивному стані.

§ 105. В англійській мові дієслова, які виражають дію, спрямовану на якусь особу або предмет, і можуть прийма-ти прямий, непрямий і безприймниковий додаток, називаються перехідними (transitive): **to read (a book), to take (a pen), to wait (for somebody), to listen (to music).**

Дієслова, які не приймають додатка і виражають дію, що характеризує підмет, але не спрямована на якийсь об'єкт, називаються неперехідними (intransitive): **to live, to run.**

Особливості вживання речень у пасивному стані в англійській мові

§ 106. В англійській мові речення у пасивному стані вживаються значно частіше, ніж в українській, оскільки в англійській мові в пасивному стані вживаються не лише перехідні, а й багато неперехідних дієслів. Підметом речення пасивного стану в англійській мові може бути прямий, непрямий, а також приймниковий додаток речення активного стану (див. § 385—387).

Реченню з дієсловом в активному стані They showed me the room (Вони показали мені кімнату), де the room —

прямий додаток, а те — непрямий додаток, відповідають два речення пасивного стану The room was shown to me і I was shown the room (Мені показали кімнату). У першому з них підмет відповідає прямому додатку речення активного стану, а в другому — непрямому.

The copy had been given to her father. (Gaskell)   Копію дали її батькові.

У цьому реченні підмет (the copy) відповідає прямому додатку речення активного стану They had given the copy to her father.

They were given new books.   Їм дали нові книжки.

Тут підмет відповідає непрямому додатку речення з дієсловом в активному стані We gave **them** new books.

У реченні We spoke about **him** (Ми говорили про нього) about him — прийменниковий додаток, якому також може відповідати підмет речення в пасивному стані: He was spoken about (Про нього говорили).

Переклад речень з дієсловом у пасивному стані

§ 107. На українську мову дієслова в пасивному стані перекладаються:

а) дієсловом з часткою **-ся (-сь)**:

His voice was heard at the door. (Gaskell)   Біля дверей почувся його голос.

б) сполученням дієслова **бути** з дієслівними формами на **-но, -то** в безособових реченнях:

That house was built last year.   Той будинок було збудовано торік.

в) сполученням дієслова **бути** з дієприкметником пасивного стану минулого часу:

Where did you get the copies which were found in your room? (Voynich)   Де ви дістали ті примірники, які були знайдені у вашій кімнаті?

г) дієсловом в активному стані в неозначено-особових реченнях:

She had not been seen.   Її не бачили.
This fellow is very much spoken about.   Про цього хлопця багато говорять.

д) якщо в реченні з дієсловом у пасивному стані вказано суб'єкт дії, його можна перекласти українською мовою особовим реченням з дієсловом в активному стані:

They were invited by my friend.   Їх запросив мій друг.

§ 103—107. The Passive Voice is used when the speaker wants to say something about the object (not about the subject of the action). In this case the subject of the action is mostly not mentioned at all; otherwise it is expressed by a noun or pronoun with the preposition **by** or **with**.

A verb which may have a direct object is a transitive verb. A verb which is not used with a direct object is intransitive. In Ukrainian only transitive verbs are used in the Passive Voice — the subject of a passive construction corresponds to the direct object of the active construction.

In English not only transitive but many intransitive verbs are used in the Passive Voice. The subject of a passive construction in English may correspond not only to a direct object of the active construction but also to an indirect or prepositional object.

The passive verb-forms are translated into Ukrainian:

a) by verbs with the particle *-ся* (*-сь*);

b) by combinations of the verb *бути* with predicative verbal forms ending in *-но*, *-то*;

c) by combinations of the verb *бути* with Past Participle Passive (дієприкметник пасивного стану минулого часу);

d) by verbs in the Active Voice in indefinite-personal sentences;

e) if the subject of the action of a passive construction is indicated, the English Passive Voice may be rendered in Ukrainian by the verb in the Active Voice in a definite-personal sentence.

СПОСОБИ ДІЄСЛОВА (MOODS)

§ 108. В англійській мові, як і в українській, є три способи дієслова: дійсний (the Indicative Mood), умовний (the Subjunctive Mood) і наказовий (the Imperative Mood).

Дійсний спосіб виражає дію як реальний факт у теперішньому, минулому і майбутньому часі:

She **lives** with her mother.

Вона живе з матір'ю.

A letter **came** from them today.

Сьогодні від них прийшов лист.

I **shall go** into the garden.

Я піду в сад.

Форми дієслова, розглянуті в § 3—107, є формами дійсного способу.

§ 109. Умовний спосіб виражає дію не як реальну, а як таку, що могла б відбутися за певних умов, а також необхідну, бажану або нереальну, нездійсненну:

Oh, if I **had** but **come** last night. (*Gaskell*)

О, якби я тільки прийшла вчора увечері.

В англійській мові вживаються чотири форми умовного способу: the Conditional Mood, the Suppositional Mood, Subjunctive I, Subjunctive II.

THE CONDITIONAL MOOD

§ 110. Conditional Mood утворюється з допоміжних дієслів **should** і **would** та інфінітива основного дієслова без частки **to**. У першій особі вживається **should** або **would**, у другій і третій особах — **would**.

Отже, Conditional Mood за формою збігається з Future-in-the-Past дійсного способу, але відрізняється від нього за значенням.

Future-in-the-Past вживається для вираження р е а л ь н о ї дії, що була майбутньою стосовно минулого:

I **knew** something **would** **happen** today. (*Wells*)

Я знав, що сьогодні щось трапиться.

Conditional Mood вживається для вираження дії, яка відбулася б за певних умов у теперішньому, минулому або майбутньому часі, але не відбудеться з якихось причин:

I **should call** on him but I have very little time.

Я б зайшов до нього, але у мене дуже мало часу.

§ 111. Conditional Mood має дві часові форми: present і past.

Present Conditional утворюється з допоміжних дієслів **should** і **would** та інфінітива основного дієслова без частки

to, тобто за формою збігається з Future Indefinite-in-the-Past:

I (we) should/would work.

He (she, it you, they) would work.

Present Conditional виражає дію, що за певних умов могла б відбутися в теперішньому або майбутньому часі:

But for the rain we would work in the garden today.

Якби не дощ, ми працювали б сьогодні в саду.

I'd buy the watch tomorrow but the shop will be closed.

Я купив би годинник завтра, але магазин буде зачинений.

Past Conditional утворюється з допоміжних дієслів **should/would** та перфектної форми інфінітива основного дієслова, тобто за формою збігається з Future Perfect-in-the-Past:

I (we) should/would have worked.

He (she, it, you, they) would have worked.

Примітка: Перфектна форма інфінітива (Perfect Infinitive) утворюється з інфінітива допоміжного дієслова **to have** та дієприкметника минулого часу основного дієслова: **to have worked**.

Past Conditional виражає дію, яка за певних умов могла б відбутися в минулому, але через відсутність цих умов не відбулася:

She would have bought a watch but the shop was closed.

Вона купила б годинник, але магазин був зачинений.

§ 108—111. There are three moods in English: the Indicative Mood, the Subjunctive Mood and the Imperative Mood.

The Indicative Mood is used to represent an action as a real fact.

The Subjunctive Mood represents an action not as a real fact but as something that would take place under certain conditions, something desirable, necessary or unreal, unrealizable.

There are four forms of the Subjunctive Mood in English: the Conditional Mood, the Suppositional Mood, Subjunctive I and Subjunctive II.

The Conditional Mood has two tenses: the present and the past.

The Present Conditional is formed by means of the auxiliary verbs **should** and **would** and the **Indefinite Infinitive** of the main verb. The Present Conditional expresses an action which would take place under certain conditions in the present or future.

The Past Conditional is formed by means of the auxiliary verbs **should** and **would** and the **Perfect Infinitive** of the main verb. The Past Conditional is used to express an action which would have taken place under certain conditions in the past.

SUBJUNCTIVE II

§ 112. Subjunctive II має дві часові форми: present і past.

Present Subjunctive II за формою збігається з Past Indefinite дійсного способу.

Винятком є дієслово **to be**, яке в Present Subjunctive II має форму **were** в усіх особах однини й множини:

I (he, she, it, we, you, they) were.

Present Subjunctive II виражає нереальну дію, що суперечить дійсності і відноситься переважно до теперішнього або майбутнього часу:

If I **saw** him **tomorrow** I should tell him about it.

Якби я побачив його завтра, я б сказав йому про це (у мене мало надії побачити його завтра).

If she **learned** English, I'd buy her this book.

Якби вона вивчала (зараз) англійську мову, я купила б їй цю книжку (а вона вивчає французьку мову).

§ 113. Past Subjunctive II за формою збігається з Past Perfect дійсного способу:

I (he, she, it, we, you, they) had worked.

Past Subjunctive II виражає нереальну дію в минулому.

If I **had met** her I would have told her about it.

Якби я зустрів її, я сказав би їй про це (зустріч не відбулася).

§ 112—113. Subjunctive II has two tenses: the present and the past.

The Present Subjunctive II coincides in form with the Past Indefinite Indicative. The only exception is the verb **to be** the Present Subjunctive II of which has the form **were** both in the plural and in the singular.

The Past Subjunctive II coincides in form with the Past Perfect Indicative.

Subjunctive II represents an action as contrary to reality.

The Present Subjunctive II refers to the present and the future.

The Past Subjunctive II refers to the past.

ВЖИВАННЯ CONDITIONAL MOOD I SUBJUNCTIVE II

§ 114. Conditional Mood вживається в простих, складно-посурядних і складнопідрядних реченнях для вираження дії, яка могла б відбутися за певних умов. Ці умови можуть бути виражені у цьому реченні або в сусідніх, а можуть бути не виражені взагалі, але вони зрозумілі з усієї ситуації.

But for the late hour they **would stay** here longer.   Якби не пізній час, вони побули б тут довше.

(Умова виражена в цьому реченні — *якби не пізній час.*)

It's a pity I have no time.   Шкода, що я не маю часу.
We **would play** chess.   Ми зіграли б у шахи.

(Умова зрозуміла з попереднього речення — *якби я мав час.*)

I'd **write** him a letter but I don't know his address.   Я написав би йому листа, але не знаю його адреси.

(Умова виражена в другому простому реченні — *якби я знав його адресу.*)

Yesterday I **would have said** the same. (*Abrahams*)   Вчора я сказав би те ж саме.

(Умова не виражена, але вона зрозуміла з ситуації — *якби мене запитали вчора, якби ми вчора говорили про це.*)

§ 115. Conditional Mood і Subjunctive II вживаються в складнопідрядних реченнях з підрядним умовним, якщо умова мало ймовірна або нездійсненна. В головному реченні вживається Conditional, а в підрядному — Subjunctive II.

Кожна з цих форм вживається в тому часі, який вимагається за змістом.

Якщо дії головного і підрядного речень відбуваються в теперішньому або майбутньому часі, то в підрядному умовному реченні (умова) вживається Present Subjunctive II, а в головному (наслідок) — Present Conditional.

Якщо дії головного і підрядного речень відбуваються в минулому часі, то в підрядному умовному реченні вживається Past Subjunctive II, а в головному — Past Conditional:

If I were you I wouldn't think of it. (*Dreiser*)

На вашому місці я б не думав про це.

(Дії головного і підрядного речень відбуваються в теперішньому часі.)

If you had stayed, I would never have come to you.

Якби ви залишились, я б ніколи не прийшов до вас.

(Дії головного і підрядного речень відбуваються в минулому часі.)

If he had graduated from the institute, he'd work at school.

Якби він закінчив інститут, він би працював у школі.

(Дія підрядного речення відбувається в минулому часі, а дія головного — в теперішньому.)

If you were not so absent-minded, you would not have made so many mistakes.

Якби ти не був такий неуважний, ти не зробив би так багато помилок.

(Дія головного речення відбувається в минулому часі, у підрядному реченні дається постійна характеристика певної особи. Саме цим і пояснюється вживання Present Subjunctive II у підрядному реченні.)

§ 116. Subjunctive II вживається в простих реченнях для вираження бажаної дії або стану, що суперечить дійсності:

If only he looked different! (*Maltz*)

Якби тільки він виглядав інакше!

If only it could always be the spring! (*Galsworthy*)

Якби завжди була (могла бути) весна!

If you had been there, I should have seen you.

Якби ви були там, я б побачив вас.

§ 117. Subjunctive II вживається в підрядних додаткових реченнях, якщо присудок головного речення виражений дієсловом **to wish**. У цьому випадку Subjunctive II виражає бажану дію або стан, що суперечить дійсності.

Якщо дія підрядного речення відбувається одночасно з дією головного, в підрядному реченні вживається Present Subjunctive II, а якщо дія підрядного передуює дії головного, то в підрядному реченні вживається Past Subjunctive II:

I wish I **knew** where you are and what you are doing. (Dreiser)

I wish I **were** only joking. (Gaskell)

I wish I **had not told** you about it. (Wilde)

We all wished that we **had stopped** there. (Jerome)

Примітка: Якщо дія підрядного речення є майбутньою стосовно дії головного, воно виражає бажання, здійснення якого мало-ймовірне. У цьому разі в підрядному реченні вживаються сполучення **would** або **could** з інфінітивом:

I wish she **would come** home.

I wish you **could give** it to me.

Мені хотілося б знати, де ти і що ти робиш зараз.

Добре було б, коли б я лише жартував.

Шкода, що я розповів вам про це.

Ми всі жалкували, що не зупинилися там.

Добре було б, коли б вона прийшла додому.

Мені хотілося б, щоб ти дав його мені.

§ 118. Subjunctive II вживається в підрядних реченнях, що приєднуються до головного речення сполучниками **as if**, **as though** *наче, ніби*.

Якщо дія підрядного речення одночасна з дією головного, то в підрядному реченні вживається Present Subjunctive II:

They spoke before her as if she **were** not there. (Gaskell)

You just go out as though you **were going** for a walk. (Hemingway)

I felt as if I **were being sent** home. (Braine)

Вони розмовляли при ній, наче її там і не було.

Ви просто виходьте, ніби йдете на прогулянку.

У мене було таке відчуття, наче мене відсилають додому.

Якщо дія підрядного речення передуює дії головного, то в підрядному реченні вживається Past Subjunctive II:

He looked as if he **had never seen** me before. (Dickens)

Здавалося, наче він мене ніколи не бачив раніше.

Примітка: Якщо дія підрядного речення з сполучником **as if**, **as though** є майбутньою стосовно дії головного, то в підрядному реченні вживається сполучення **would** з інфінітивом:

The sky looked as if it **would** never clear before morning. (Cald- well) Небо було таким, наче воно до ранку не проясниться.

§ 114—118. The Conditional Mood is used in simple, compound and complex sentences to represent an action as unreal which would take (have taken) place under certain conditions expressed or implied.

Subjunctive II is used to represent an action as contrary to reality:

- a) in simple sentences;
- b) in object clauses when the predicate of the principal clause is the verb **to wish**;
- c) in subordinate clauses joined to the principal clause by the conjunctions **as if**, **as though**.

In the last two cases the Present Subjunctive II is used if the action of the subordinate clause is simultaneous with that of the principal clause; the Past Subjunctive II is used if the action of the subordinate clause precedes that of the principal clause.

Subjunctive II is also used in adverbial clauses of condition when the realization of the condition is impossible or unlikely. In the principal clauses of such sentences the Conditional Mood is used.

SUBJUNCTIVE I

§ 119. Subjunctive I має тільки одну форму для всіх осіб однини і множини, яка у всіх дієсловах, у тому числі **to be** і **to have**, збігається з інфінітивом без частки **to**.

to go	to be	to have
I go He (she, it) go We go You go They go	I be He (she, it) be We be You be They be	I have He (she, it) have We have You have They have

У пасивному стані Subjunctive I має форму **be + Past Participle**: I (he, she, it, we, you, they) **be examined**.

Subjunctive I вживається для вираження необхідної, бажаної дії, яка може відбутись:

It is necessary that he **go** there at once.   Необхідно, щоб він негайно пішов туди.

Subjunctive I не має часових форм — та сама форма може вживатись відносно теперішнього, минулого і майбутнього часу:

He demands (demanded, will demand) that we **be** **at-**tentive.   Він вимагає (вимагав, вимагатиме), щоб ми були уважні.

THE SUPPOSITIONAL MOOD

§ 120. Suppositional Mood утворюється з допоміжного дієслова **should** (у всіх особах) та інфінітива основного дієслова без частки **to**.

Suppositional Mood має дві часові форми: present і past.

Present Suppositional утворюється з допоміжного дієслова **should** та інфінітива основного дієслова:

I (he, she, it, we, you, they) **should work**.

Past Suppositional утворюється з допоміжного дієслова **should** та перфектної форми інфінітива основного дієслова:

I. (he, she, it, we, you, they) **should have gone**.

ВЖИВАННЯ SUPPOSITIONAL MOOD

I SUBJUNCTIVE I

§ 121. Suppositional Mood вживається для вираження сумнівної, але необхідної, бажаної дії, що не суперечить дійсності і має відбутися згідно чийогось прохання, розпорядження, наказу і т. п.:

It is necessary that he **should go** there at once.   Необхідно, щоб він негайно поїхав туди.

I insist that you **should consult** a doctor.   Я наполягаю, щоб ви проконсультувалися у лікаря.

У цих значеннях вживається також Subjunctive I, але Suppositional Mood і Subjunctive I не однаково поширені в мові. В англійській мові Великобританії переважно вживається Suppositional Mood. Subjunctive I трапляється лише в мові офіційних документів (договорів, угод тощо), в науковій і технічній літературі, а також у поезії. В амери-

канському варіанті англійської мови Subjunctive I вживається частіше.

§ 122. Suppositional Mood, як і Subjunctive I, вживається в підрядних підметових реченнях, які вводяться зворотом із займенником **it**: **it is necessary** необхідно; **it is important** важливо; **it is desirable** бажано; **it is ordered** наказано; **it is demanded** вимагається; **it is recommended** рекомендується та ін.:

It is necessary that he **should pay** us a visit. (*Shaw*)

Необхідно, щоб він відвідав нас.

It was extremely important that he **remain** at school. (*Reed*)

Було надзвичайно важливо, щоб він залишився в школі.

It is necessary that the place **be** clean. (*Hemingway*)

Необхідно, щоб місце було чисте.

§ 123. Suppositional Mood, як і Subjunctive I, вживається в підрядних додаткових реченнях, якщо дієслово-присудок головного речення означає наказ, прохання, вимогу, пропозицію, пораду тощо: **to order** наказувати; **to suggest** пропонувати; **to propose** пропонувати; **to demand** вимагати; **to request** просити; **to advise** радити; **to recommend** рекомендувати та ін.:

He only **demand**ed that the man **should leave** the country at once. (*Voynich*)

Він лише вимагав, щоб цей чоловік негайно покинув країну.

Harris **propos**ed that we **should have** eggs for breakfast. (*Jerome*)

Гарріс запропонував взяти на сніданок яйця.

Toward evening he looked so badly that she **suggest**ed that he **go** to bed. (*Dreiser*)

Надвечір він мав такий поганий вигляд, що вона порадила йому лягти в ліжко.

§ 124. Suppositional Mood (зрідка Subjunctive I) вживається в підрядних реченнях, які вводяться сполучником **lest** щоб не:

Mary dreaded lest he **should come** in. (*Gaskell*)

Мері боялася, щоб він не ввійшов.

She closed the window lest the children **should catch** cold.

Вона зачинила вікно, щоб діти не застудилися.

§ 125. Suppositional Mood вживається в підрядних умовних реченнях, що стосуються майбутнього часу, для підкреслення малої ймовірності припущення:

If you **should** meet her somewhere, you might travel with her. (*Dreiser*)   Якби ти випадково зустрів її де-небудь, ти міг би поїхати з нею.

§ 119—125. Subjunctive I coincides in form with the infinitive without the particle **to**. It has no tense distinctions — the same form may refer to the present, past and future.

The Suppositional Mood is formed by means of the auxiliary verb **should** and the infinitive of the main verb without the particle **to**. The Suppositional Mood has two tenses: the present and the past.

The Present Suppositional is formed by means of the auxiliary verb **should** and the indefinite infinitive of the main verb. The Past Suppositional is formed by means of the auxiliary verb **should** and the perfect infinitive of the main verb.

Both the Suppositional Mood and Subjunctive I are used to represent an action not as a real fact but as something necessary, important, ordered, suggested, etc. and not contrary to reality. But the Suppositional Mood is much more widely used than Subjunctive I in British English where Subjunctive I is used only in official documents, in scientific and technical texts and in poetry. In American English Subjunctive I is used in literary language in general.

The Suppositional Mood and Subjunctive I are used:

- a) in subordinate clauses after the expressions: **it is necessary, it is important, it is ordered, etc.**;
- b) in object clauses after verbs denoting **order, request, suggestion** etc.;
- c) in subordinate clauses introduced by **lest**;

The Suppositional Mood is used in conditional clauses if the fulfilment of the condition is unlikely.

THE IMPERATIVE MOOD (НАКАЗОВИЙ СПОСІБ)

§ 126. Наказовий спосіб в англійській мові, як і в українській, виражає спонукання до дії, тобто прохання, наказ, пораду, запрошення, застереження тощо.

На відміну від української мови, де наказовий спосіб у другій особі однини й множини має різні закінчення (читай — читайте), в англійській мові є лише одна форма

наказового способу, яка збігається з інфінітивом, без частки **to**:

to take — Take!

Візьми! Візьми́ть!

to write — Write!

Пиши! Пиши́ть!

Bring me this book.

Принеси мені цю книжку.

Be a good boy.

Будь хорошим хлопчиком.

Заперечна форма наказового способу утворюється з допоміжного дієслова **to do**, заперечної частки **not** та інфінітива основного дієслова без **to**. В усному мовленні замість **do not** звичайно вживається скорочена форма **don't**:

Don't go to the theatre today.

Не йди сьогодні в театр.

Don't be angry.

Не сердься.

Допоміжне дієслово **do** може вживатися і у стверджувальній формі наказового способу для підсилення прохання. У цьому разі воно ставиться перед смисловим дієсловом:

Do tell me about it.

Розкажіть же мені про це.

У першій і третій особі однини й множини спонукання до дії виражається сполученням дієслова **let** з інфінітивом основного дієслова без частки **to**. Між дієсловом **let** та інфінітивом ставиться іменник у загальному відмінку або особовий займенник в об'єктному відмінку, що позначає особу, яка має виконати дію:

Let us go to the theatre.

Ходімо в театр.

Let them go.

Нехай вони йдуть.

Let the man listen to what I say.

Хай цей чоловік слухає, що я кажу.

У заперечній формі перед **let** вживається **don't**:

Don't let's talk about that.
(Dreiser)

Давайте не будемо говорити про це.

Don't let's go in there.
(Jerome)

Не заходьмо туди.

§ 126. The Imperative Mood expresses a request, an order, an advice, an invitation, warning, etc. The affirmative form of the Imperative Mood coincides with the infinitive without the particle **to**.

The negative form of the Imperative Mood is formed by means of the auxiliary verb **do**, the particle **not** and the infinitive of the main verb without **to**.

The auxiliary verb **do** can be used in the affirmative form to make the request more emphatic.

In the first and third persons the combination of the verb **let** and the infinitive of the main verb is used as an equivalent of the Imperative Mood.

МОДАЛЬНІ ДІЕСЛОВА (MODAL VERBS)

§ 127. В англійській мові є група дієслів (**can, may, must, ought, shall, should, will, would, need, dare**), які називаються модальними. Ці дієслова не мають усіх основних форм, властивих іншим дієсловам, і тому вони ще називаються недостатніми (Defective Verbs).

Модальні дієслова не вживаються самотійно, а лише в сполученні з інфінітивом іншого дієслова:

I **can** help you.

Я можу допомогти вам.

He **must** go there.

Він мусить іти туди.

Без інфінітива іншого дієслова модальні дієслова вживаються лише тоді, коли інфінітив зрозумілий з контексту:

Can you do it? Yes, I **can**.

Ви можете зробити це?

Так.

I wanted to open the window but I **couldn't**.

Я хотіла відчинити вікно, але не змогла.

Модальні дієслова не виражають дії або стану, а лише можливість, необхідність, бажаність, імовірність, сумнів, дозвіл, заборону, здатність виконання дії, позначеної інфінітивом.

У модальному значенні вживаються також дієслова **to have** і **to be**.

§ 128. Модальні дієслова мають ряд особливостей:

1. Модальні дієслова не мають форм інфінітива, дієприкметника і герундія (див. § 160), а тому не мають складних часових форм — майбутнього часу, тривалих і перфектних часів.

2. Після модальних дієслів інфінітив вживається без частки **to**.

Виняток становлять дієслова **to be** і **to have** у модальному значенні та дієслово **ought**, після яких інфінітив вживається з часткою **to**, а також дієслова **need** і **dare**, після яких інфінітив може вживатися з часткою **to** і без неї.

3. У третій особі однини теперішнього часу модальні дієслова не мають закінчення **-(e)s**:

He **may** come tomorrow.   Можливо, він прийде завтра.

4. Питальна й заперечна форми теперішнього і минулого часу модальних дієслів утворюються без допоміжного дієслова **to do**.

У питальній формі модальні дієслова ставляться перед підметом:

May I come in?   Можна увійти?

У заперечній формі після модальних дієслів вживається заперечна частка **not**:

You should not do it.   Вам не слід цього робити.

Can у теперішньому часі пишеться разом з часткою **not**:

He cannot dance.   Він не вміє танцювати.

В усному мовленні у заперечних реченнях вживаються переважно скорочені форми модальних дієслів:

cannot — can't [kɑnt]	will not — won't ['wəʊnt]
could not — couldn't ['kʊdnt]	should not — shouldn't ['ʃʊdnt]
may not — mayn't ['meɪnt]	would not — wouldn't ['wʊdnt]
might not — mightn't ['maɪnt]	ought not — oughtn't [ɔːnt]
must not — mustn't [mʌsnt]	need not — needn't ['niːdnt]
shall not — shan't [ʃɑnt]	

§ 127—128. The verbs **can, may, must, ought, shall, should, will, would, need** and **dare** form a special class of verbs which are called modal verbs. The verbs **to have** and **to be** are also used as modal verbs. Modal verbs are used with the infinitive of another verb.

Modal verbs denote neither actions nor states; they show that the action or state denoted by the infinitive is considered as possible, obligatory, necessary, desirable, probable, doubtful, allowed, advisable, etc.

Modal verbs have certain peculiarities:

1. Modal verbs have no infinitive, no gerund and no participles; accordingly they have no future tense, no continuous and perfect tenses.

2. Modal verbs (except **ought** and partly **need** and **dare**) are followed by the infinitive without the particle

to. After **to be** and **to have** used as modal verbs the infinitive has the particle **to**.

3. Modal verbs have no ending **-(e)s** in the third person singular of the present tense.

4. The interrogative and negative form of the present and past tense of modal verbs is formed without the auxiliary verb **to do**. In the interrogative form modal verbs are placed before the subject. In the negative form the particle **not** is used after the modal verb.

ДІЄСЛОВО CAN

§ 129. Дієслово **can** має дві форми: теперішній час **can** і минулий час **could**:

I **can** swim.

Я **вмію** плавати.

He **could** read when he was five years old.

Він **умів** читати, коли йому було п'ять років.

Could часто вживається також як форма умовного способу — Subjunctive II. У цьому значенні **could** у сполученні з неозначеним інфінітивом (Indefinite Infinitive) вживається відносно теперішнього або майбутнього часу, а в сполученні з перфектним інфінітивом (Perfect Infinitive) минулого часу:

Could you eat now?
(Hemingway)

Ви **могли б** зараз їсти?

I **could** learn Latin very soon. (Eliot)

Я **могла б** вивчити латинську мову дуже скоро.

You **could have gone** to the library yesterday.

Ти **міг би** піти в бібліотеку вчора.

§ 130. Дієслово **can** виражає фізичну або розумову здатність, уміння або можливість виконати дію в теперішньому (**can**) або минулому (**could**) часі:

He **can** lift this weight.

Він **може** підняти цю вагу.

Can you see anything?

Ви **що-небудь** бачите?

I **can** read French.

Я **можу** читати французькою мовою.

I **couldn't** solve the problem.

Я **не зміг** розв'язати задачі.

You **can** buy this book; it is on sale now.

Ти **можеш** купити цю книжку; вона зараз у продажу.

Після форми **could** у цих значеннях може вживатися перфектний інфінітив, який вказує на те, що дія, яка могла відбутися, не відбулася:

You could have bought this book; it was on sale.

Ти міг купити цю книжку, вона була в продажу (*але не купив*).

He could have guessed it.

Він міг здогадатися про це (*але не здогадався*).

Дієслово **can** не має майбутнього часу. Замість **can** вживається сполучення **to be able** *бути спроможним*: інфінітив після нього вживається з часткою **to**. Вираз **to be able** іноді вживається також відносно теперішнього і минулого часу:

Perhaps this young man will be able to help you.

Можливо, цей молодий чоловік зможе допомогти вам.

She wasn't able to answer.

Вона не могла відповісти.

§ 131. Дієслово **can** вживається для вираження дозволу або заборони (в заперечній формі).

You can use dictionaries.

Можете користуватися словниками.

You can't use dictionaries.

Словниками користуватися не можна.

Can I sit with you for a little? (Greene)

Можна мені трохи посидіти з вами?

Can I come in? (Dreiser)

Можна ввійти?

Форма **could** у значенні дозволу вживається лише в питальних реченнях для вираження ввічливого прохання:

Could I take your pen?

Можна мені взяти вашу ручку?

§ 132. Дієслово **can** вживається для вираження сумніву, здивування, невіри. У цих значеннях воно вживається лише в питальних і заперечних реченнях, але з різними формами інфінітива.

Примітка. Крім неозначеної та перфектної форми (див. § 111), інфінітив у англійській мові має ще тривалу форму (Continuous Infinitive) та перфектно-тривалу форму (Perfect Continuous Infinitive).

Continuous Infinitive утворюється з допоміжного дієслова **to be** та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова: **to be working**.

Perfect Continuous Infinitive — **to have been working** вживається дуже рідко.

Continuous Infinitive з дієсловом **can** означає дію, яка відбувається в теперішньому часі.

Can she be working now?
He can't be waiting for us now.

Невже вона зараз працює?
Не може бути, щоб він зараз чекав на нас.
Куди б вона могла зараз іти?

Where could she be going?

Indefinite Infinitive вживається в цьому самому значенні, але лише з дієсловами, що не мають форми Continuous:

Can he know Japanese?
She can't be at home now.

Невже він знає японську мову?
Не може бути, щоб вона зараз була вдома.

Perfect Infinitive означає дію, яка відбулася в минулому.

Can he have done it?
She cannot have said this.

Невже він зробив це?
Не може бути, щоб вона сказала це.

Could something have happened out there to keep her away?
(Dreiser)

Невже щось трапилось там, що затримало її?

Вживання **could** замість **can** у цих значеннях не змінює часу дії, а лише підсилює сумнів, невпевненість.

§ 129—132. The verb **can** has two forms: the present tense (**can**) and the past tense (**could**). The form **could** is also used as Subjunctive II. In this case it refers to the present or future when followed by the Indefinite Infinitive and to the past when followed by the Perfect Infinitive.

The verb **can** has the following meanings:

1. Physical or mental ability, capability, possibility depending on circumstances. The equivalent of **can** in these meanings is the combination **to be able to** which has all tenses. The form **could** followed by the Perfect Infinitive shows that the action was not carried out.

2. Permission. The form **could** is used in this meaning only in interrogative sentences to express a polite request.

3. Doubt, astonishment, incredulity.

In these meanings the verb **can** is used only in interrogative and negative sentences but it may be followed by all forms of the infinitive.

The Continuous Infinitive refers to the present. If the verb has no continuous form, the Indefinite Infinitive is used to refer the action to the present.

The Perfect Infinitive refers to the past.

If the verb **can** is used to express doubt, astonishment, incredulity, the form **could** implies more uncertainty.

Дієслово **may**

§ 133. Дієслово **may** має дві форми: теперішній час **may** і минулий час **might**.

Але в значенні минулого часу дійсного способу форма **might** вживається дуже рідко, головним чином у підрядних реченнях за правилом послідовності часів:

He asked the doctor if he **might** use his telephone. *(Hemingway)* Він запитав лікаря, чи йому можна скористатися його телефоном.

§ 134. Дієслово **may** найчастіше виражає припущення з відтінком сумніву, невпевненості. У цьому значенні **may** вживається у стверджувальних і заперечних реченнях з усіма формами інфінітива.

Indefinite Infinitive з дієсловом **may** звичайно виражає дію, що стосується майбутнього часу:

She **may** come back. Може, вона повернеться.

Сполучення **may** з Continuous Infinitive виражає припущення, що дія відбувається в момент мовлення:

He **may** be waiting for you. Можливо, він чекає на вас.

Якщо дієслово не вживається в формі Continuous, то дія, що стосується теперішнього часу, позначається формою Indefinite Infinitive:

She **may** know about it. Можливо, вона знає про це.

They **may** be at school now. Можливо, вони зараз у школі.

Perfect Infinitive вказує на те, що припущення тут стосується лише минулого часу:

I **may** have put it on the table. Може, я поклав його на стіл.

§ 135. Дієслово **may**, як і **can**, вживається для вираження можливості виконати дію, що залежить від певних обставин. У цьому значенні **may** вживається лише у стверджувальних реченнях з неозначеним інфінітивом:

You **may** go there by train. Ви можете поїхати туди поїздом.

Форма **might** у цьому значенні вживається як Subjunctive II.

You might find him in between eleven and twelve. (<i>Dreiser</i>)	Ви могли б застати його між одинадцятую і дванадцятую годинами.
--	---

Перфектний інфінітив після **might** вказує на те, що дія, яка могла б відбутися, не відбулася:

I might have stayed at home.	Я міг би залишитися вдома.
-------------------------------------	----------------------------

§ 136. Дієслово **may** з неозначеним інфінітивом вживається для вираження дозволу:

You may go — with whom you will. (<i>Hardy</i>)	Можеш іти з ким хочеш.
--	------------------------

May I use your phone?	Можна скористатися вашим телефоном?
------------------------------	-------------------------------------

Форма **might** вживається в питальних реченнях для вираження ввічливого прохання:

Might I speak a word to you? (<i>Shaw</i>)	Дозвольте звернутися до вас.
---	------------------------------

Заперечна форма **may not** означає заборону, але вона рідко вживається. У таких випадках звичайно вживається заперечна форма дієслова **must** (іноді **can**):

— May we use dictionaries?	— Можна користуватися словниками?
-----------------------------------	-----------------------------------

— No, you must not .	— Ні, не можна.
-----------------------------	-----------------

Дозвіл або заборону можна виразити також за допомогою словосполучень **to be allowed** і **to be permitted**, які вживаються замість **may** стосовно дії у минулому або майбутньому часі:

We were allowed to use dictionaries.	Нам дозволяли користуватися словниками.
---	---

We shall be allowed to use dictionaries.	Нам дозволять користуватися словниками.
---	---

§ 137. Для вираження докору, несхвалення, осуду звичайно вживається лише форма **might**:

You might be more attentive.	Ти міг би бути уважнішим (<i>зараз</i>).
-------------------------------------	--

Perfect Infinitive після форми **might** виражає докір з приводу того, що дія не відбулася в минулому.

You might have written me a little something, anyhow. (*Dreiser*)   У всякому разі ти могла б написати мені хоч кілька слів (*але не написала*).

§ 133—137. The verb **may** has two forms: the present tense — **may** and the past tense — **might**. But the form **might** is used as the past tense of the Indicative Mood only in subordinate clauses according to the rule of the sequence of tenses.

The form **might** is mostly used as Subjunctive II. It refers to the present or future when followed by the Indefinite Infinitive and to the past when followed by the Perfect Infinitive.

The verb **may** has the following meanings:

1. Supposition implying uncertainty. In this meaning the verb **may** is used in affirmative and negative sentences with all forms of the infinitive.

The Indefinite Infinitive mostly refers to the future.

The Continuous Infinitive refers to the moment of speaking and the Perfect Infinitive to the past.

2. Possibility depending on circumstances. In this meaning **may** is used only in affirmative sentences. When **might** is followed by the Perfect Infinitive it shows that the action was not carried out.

3. Permission. In this meaning the verb **may** is followed by the Indefinite Infinitive.

4. Reproach, disapproval. In this meaning only **might** is used.

Дієслово **must**

§ 138. Дієслово **must** має лише одну форму. Дія, виражена інфінітивом у сполученні з **must**, може стосуватися теперішнього і майбутнього часу:

He **must be** at school now.   Зараз він мусить бути в школі.

She **must come** tomorrow.   Вона має прийти завтра.

Must може стосуватися минулого часу в додаткових підрядних реченнях, якщо дієслово-присудок головного речення стоїть у минулому часі:

He **told** that she **must** consult a doctor   Він сказав, що вона повинна порадитися з лікарем.

§ 139. Дієслово **must** виражає обов'язок, необхідність. У цьому значенні **must** вживається у ствер-

джувальних і питальних реченнях лише з неозначеним інфінітивом:

To catch the train I **must**
get up at six.

Must we **come** to school
tomorrow?

Щоб потрапити на поїзд,
я мушу встати о 6 годині.
Чи треба нам приходити
в школу завтра?

Для вираження необхідності стосовно минулого і майбутнього часу вживається дієслово **to have** у відповідних часових формах (див. § 146):

But he **had to wait** a quarter
of an hour. (*London*)

I **shall have to pay** him
something. (*Wilde*)

Але він мусів чекати
чверть години.

Мені доведеться щось
заплатити йому.

§ 140. У заперечних реченнях **must** виражає з а б о р о н у. У цьому значенні **must** вживається лише з неозначеним інфінітивом:

You **must not talk** aloud
in the reading-hall.

У читальному залі не дозволяється
голосно розмовляти.

Коли йдеться про те, що нема потреби, необхідності виконати дію, вживають заперечну форму дієслова **need** — **need not (needn't)** або заперечну форму модального дієслова **to have**:

Must we **come** to school
tomorrow? No, you **needn't**.

Треба нам приходити
в школу завтра? — Ні, не
треба.

You **don't have to learn**
the poem by heart.

Не обов'язково вчити цей
вірш напам'ять.

§ 141. Дієслово **must** вживається для вираження н а к а з у і п о р а д и. У цих значеннях воно вживається у стверджувальних і заперечних реченнях з неозначеним інфінітивом:

Tomorrow you **must come**
to school at eight.

Завтра ви повинні
йти до школи о восьмій годині.

You **must not read** this
book. It is not interesting.

Не треба читати цієї
книжки. Вона нецікава.

§ 142. Дієслово **must** вживається для вираження п р и п у щ е н н я, що межує з упевненістю. У цьому зна-

ченні **must** вживається лише в стверджувальних реченнях, але з усіма формами інфінітива.

Сполучення **must** з Continuous Infinitive виражає припущення, що дія відбувається в момент мовлення або протягом теперішнього періоду часу:

They **must be surround-** Вони, напевно, оточують
ing the house. (*Heym*) будинок.

Якщо дієслово не вживається у формах Continuous, то припущення стосовно теперішнього часу виражається сполученням **must** з неозначеним інфінітивом:

He **must be eighty years** Йому, напевно, вісімде-
old. (*Hemingway*) сят років.

Сполучення **must** з Perfect Infinitive виражає припущення, що дія відбулася в минулому:

She **must have caught** Вона, напевно, застуди-
cold. лася.

She looked on the shelf Вона подивилась на по-
but the money wasn't there. лицю, але грошей там не
Mabel **must have taken it.** було. Певна річ, їх узяла
(*Abrahams*) Мейбл.

Дієслово **must** не вживається для вираження припущення стосовно майбутнього часу. Припущення щодо майбутніх дій можна висловити за допомогою слів **evidently, probably** або виразів **to be sure, to be likely, to be unlikely** та ін.:

He **is not likely** to return Він навряд чи скоро по-
soon. вернеться.

Evidently she'll be late. Напевно, вона запізни-
тись.

Треба пам'ятати, що **must** у значенні припущення не вживається у заперечних реченнях. Для вираження припущення із заперечним значенням вживаються слова **evidently, probably**:

Evidently he doesn't know Він, напевно, не знає ва-
your address. шої адреси.

§ 138—142. The verb **must** has only one form. The infinitive after it may refer to the present or future. It may also refer to the past in object clauses if the verb of the principal clause is in the past tense.

The verb **must** has the following meanings:

1. Obligation, duty, necessity. In these meanings **must** is used in affirmative and interrogative sentences with the Indefinite Infinitive.

2. Prohibition. In this meaning **must** is used in negative sentences and is followed by the Indefinite Infinitive.

3. Order or advice. In these meanings **must** is used with the Indefinite Infinitive in affirmative and negative sentences.

4. Supposition implying assurance. In this meaning **must** is used with all forms of the infinitive but only in affirmative sentences. The Continuous Infinitive refers to the present. The Perfect Infinitive refers to the past. The Indefinite Infinitive is used with reference to the present if the verb has no Continuous form.

The verb **must** denoting supposition never refers to the future and is not used in negative sentences.

Дієслова **should** і **ought**

§ 143. Дієслова **should** і **ought** майже не різняться за значенням. Кожне з них має лише одну форму. **Should** вживається з інфінітивом без частки **to**. Після **ought** інфінітив вживається з часткою **to**.

Дієслова **should** і **ought** виражають моральний обов'язок (з точки зору того, хто говорить), пораду, рекомендацію. У цих значеннях **should** і **ought** вживаються з різними формами інфінітива.

Сполучення **should** і **ought** з Indefinite Infinitive виражають дію стосовно теперішнього або майбутнього часу:

You **ought to go to the movies more.** (*Hemingway*)

Kate is in hospital. You **should visit her.**

Вам слід більше ходити в кіно.

Катя у лікарні. Ви б відвідали її.

Continuous Infinitive з **should/ought** виражає дію стосовно теперішнього часу, іноді стосовно моменту мовлення.

You **oughtn't to be working** for those people. (*Dreiser*)

I think we **ought to be starting.** (*Galsworthy*)

Вам не треба було б працювати у тих людей.

Я думаю, нам треба вирушати.

Сполучення Perfect Infinitive з дієсловами **should** і **ought** у стверджувальній формі означає, що дія, бажана на думку того, хто говорить, не відбулася. Заперечна

форма **should** і **ought** у сполученні з Perfect Infinitive виражає дію, що відбулася як небажана з точки зору того, хто говорить:

You **should have sent** her to school. (*Brontë*)

He **ought to have waited** for you. (*Shaw*)

You **shouldn't have left** her. (*Greene*)

We have done things we **ought not to have done**. (*Shaw*)

Вам слід було послати її до школи.

Йому слід було почекати на вас.

Вам не слід було залишати її.

Ми робили те, чого не треба було робити.

§ 144. Дієслова **should** і **ought** іноді вживаються для вираження припущення з відтінком упевненості. Проте в цьому значенні частіше вживається дієслово **must**:

He **ought to be able** to do something. (*Hemingway*)

You **ought to be** a happy wife. (*Hardy*)

Він, мабуть, зможе щось зробити.

Ви, певно, щаслива дружина.

§ 145. Дієслово **should** вживається в риторичних запитаннях з питальним словом **why** для вираження подиву, сильного здивування, обурення:

Why **should I feel** guilty about it? (*Braine*)

Why **shouldn't I go** for a walk? (*Greene*)

Чому я маю почувати себе винним у цьому?

А чому б мені не піти на прогулянку?

§ 143—145. The verbs **should** and **ought** have almost the same modal meaning. They express moral obligation, advisability or desirability from the point of view of the speaker.

In combination with the Indefinite Infinitive they refer to the present or future. With the Continuous Infinitive they refer to the present, sometimes to the moment of speaking.

The combination of the Perfect Infinitive with the affirmative form of **should** and **ought** shows that an action which is considered desirable was not carried out. The Perfect Infinitive with the negative form of **should** or **ought** shows that an action which is considered undesirable was carried out.

The verbs **should** and **ought** are sometimes used to denote supposition bordering on assurance though the verb **must** is mostly used for this purpose.

The verb **should** is used in rhetorical questions beginning with **why** to express astonishment or indignation.

Модальне дієслово to have

§ 146. Дієслово **to have**, вжите як модальне, виражає необхідність чи обов'язковість дії, зумовленої обставинами.

На відміну від інших модальних дієслів, дієслово **to have** має форми інфінітива, дієприкметника і герундія і може вживатися в часових формах, яких не мають інші модальні дієслова, зокрема в майбутньому часі. З модальним дієсловом **to have** вживається лише Indefinite Infinitive з часткою **to**:

I **have to get up** the next morning at seven. (*Dreiser*)

I **had to sell** most of my things. (*Heym*)

You'll **have to go home** now. (*Parker*)

Завтра вранці я маю встати о сьомій годині.

Я змушений був продати більшість своїх речей.

Вам доведеться зараз піти додому.

Питальна й заперечна форми модального дієслова **to have** у Present Indefinite і Past Indefinite утворюються з допоміжним дієсловом **to do**:

Do we have to sleep with him in here? (*Maltz*)

You **don't have to go in**. (*Hemingway*)

You **did not have to think** about it. (*Hemingway*)

Ми мусимо спати з ним тут?

Вам не обов'язково заходити.

Вам не треба було думати про це.

В українській мові дієслово *мати* також вживається в значенні *мусити*, наприклад, «Господи, що ж я **маю** робити?» (*І. Франко*); «Хлопче-молодче, що **маю** діяти?» (*Народна пісня*.)

§ 147. В усному мовленні вираз **to have got** також вживається в модальному значенні і виражає необхідність чи обов'язок, зумовлені обставинами:

I've **got to get up** early.

Мені треба встати рано.

Питальна й заперечна форми утворюються, як відповідні форми Present Perfect:

**Have you got to get up early?
I haven't got to get up early.**

Вираз **to have got** у модальному значенні практично вживається лише в теперішньому часі.

§ 146—147. **To have** as a modal verb expresses obligation or necessity depending on circumstances.

Unlike other modal verbs the verb **to have** has the infinitive, the participles and the gerund. The interrogative and negative forms of the modal verb **to have** in the Present Indefinite and in the Past Indefinite are formed by means of the auxiliary verb **to do**.

The expression **to have got** is also used with modal meaning expressing obligation or necessity.

Модальне дієслово **to be**

§ 148. Дієслово **to be** як модальне вживається лише в двох часах: Present Indefinite і Past Indefinite.

He is to come at five.   Він має прийти о 5 годині.

He was to come at five.   Він мав прийти о 5 годині.

З модальним дієсловом **to be** в Present Indefinite вживається лише Indefinite Infinitive.

Після **to be** в Past Indefinite вживається також Perfect Infinitive, який вказує на те, що виражена ним дія не відбулася:

He was to have come at five.   Він мав прийти о 5 годині (але не прийшов).

§ 149. Дієслово **to be**, вжите як модальне, виражає обов'язок, що впливає з попередньої домовленості, плану, розкладу, графіка і т. п.:

We were to work two hours every morning. (Dickens)   Ми мали працювати дві години кожного ранку.

We are to meet at the theatre.   Ми повинні зустрітися у театрі.

§ 150. Модальне дієслово **to be** вживається для вираження наказу або інструкції:

You are to go to sleep.   Лягайте спати.
(Shaw)

You're not to come here any more. (*Parker*)

The medicine is to be kept in a cool dark place.

Більше сюди не приходьте.

Ліки треба тримати в прохолодному темному місці.

§ 151. Модальне дієслово **to be**, вжите з інфінітивом у пасивному стані, виражає можливість:

He was not to be found.

Його не можна було знайти.

They were to be seen upon the principal streets. (*Dreiser*)

Іх не можна було побачити на головних вулицях.

Примітка. Інфінітив пасивного стану утворюється з інфінітива дієслова **to be** та дієприкметника минулого часу основного дієслова:

to be invited — бути запрошеним

to be written — бути написаним

§ 148—151. **To be** as a modal verb is used in two tenses: the Present Indefinite and the Past Indefinite.

The present tense of **to be** can be followed only by the Indefinite Infinitive.

The Perfect Infinitive can be used with the past tense of **to be** to show that the action was not carried out.

The modal verb **to be** has the following meanings:

1. Obligation resulting from a previous agreement, plan, schedule, time-table, etc.

2. Order or instruction.

3. Possibility. In this case **to be** is mostly used with the Passive Infinitive.

Модальне дієслово **shall**

§ 152. Модальне дієслово **shall**, вжите з Indefinite Infinitive основного дієслова, означає дію стосовно майбутнього часу.

У стверджувальних і заперечних реченнях модальне дієслово **shall** вживається у другій і третій особах для вираження наказу, попередження, погрози, обіцянки, перестороги:

You shall go into the diningroom first. (*Brontë*)

Ти підеш в їдальню першою. (*наказ*)

You shall not do that again. (*Shaw*)

Не робить цього більше. (*наказ-заборона*)

You shall not run away before you answer. (*Shaw*)

Ви не втечете, поки не відповісте. (*погроза*)

Whatever I know, you shall know. (*Dickens*)   Все, що я знаю, знати-меш і ти. (*обицянка*)

§ 153. У питальних реченнях модальне дієслово **shall** вживається у першій і третій особах при звертанні до співрозмовника з метою дістати від нього розпорядження, вказівку:

Shall I come to see you there?   Прийти до вас туди?

Shall I turn on the lights for you?   Увімкнути вам світло?

Shall he go home?   Хай він іде додому?

§ 152—153. The modal verb **shall** is used with the Indefinite Infinitive which denotes an action referring to the future.

In affirmative and negative sentences the modal verb **shall** is used in the second and third persons to express an order, warning, threat, promise.

In interrogative sentences the modal verb **shall** is used in the first and third persons to get an order or instruction from the person addressed.

Модальні дієслова **will** і **would**

§ 154. Подібно до **shall** і **should** дієслова **will** і **would** вживаються не тільки як допоміжні для утворення майбутнього часу й умовного способу, а й як модальні.

Модальні дієслова **will** і **would** вживаються у першій особі в стверджувальних і заперечних реченнях для вираження волі, бажання, наміру.

Як модальне дієслово **will** вживається стосовно майбутнього і теперішнього часу:

We will help you.

Ми допоможемо вам (з охотою).

I won't go there.

Я не піду туди (не хочу йти).

I often write him but he won't answer.

Я часто пишу йому, але він не відповідає (не бажает).

Would у цьому значенні вживається здебільшого в підрядних додаткових реченнях, де дієслово-присудок вжито у минулому часі:

I said that we would help you.

Я сказав, що ми (охоче) допоможемо вам.

§ 155. У питальних реченнях **will i would** вживаються у другій особі для вираження ввічливого прохання, за прошення, причому **would** надає проханню особливо ввічливого відтінку:

Will you have a cup of tea?

Випийте чашку чаю.

Won't you sit down?

Сідайте, будь ласка.

Would you help me?

Допоможіть мені, будь ласка.

Would you like some coffee?

Вип'єте кави?

§ 156. Стосовно предметів **will i would** у заперечних реченнях вказують на те, що предмет не виконує дії, позначеної інфінітивом основного дієслова:

The knife **won't cut**.

Ніж не ріже.

The window **wouldn't open**.

Вікно не відчинялося.

— You ought to lock your door.

— Тобі слід би замкнути двері.

— I have tried. It **won't lock**. (*Hardy*)

— Я пробувала. Вони не замикаються.

§ 157. Дієслова **will i would** як модальні можуть вживатися в підрядних умовних реченнях (пор. § 38, 42):

If you **will allow** me, I will see you home. (*Brontë*)

Якщо ви мені дозволите, я проведу вас додому.

§ 154—157. The principal meaning of the modal verbs **will and would** is that of **will**, intention, determination. In this meaning **will and would** are used with the first person in affirmative and negative sentences.

In interrogative sentences **will and would** are used to express a polite request.

If **will and would** used in negative sentences refer to lifeless things, they show that the thing fails to perform its function.

Will and would as modal verbs can be used in adverbial clauses of condition.

Дієслово **need**

§ 158. Дієслово **need** вживається як модальне і як смислове. Як модальне, дієслово **need** у сполученні з Indefinite Infinitive виражає необхідність виконання дії

стосовно теперішнього або майбутнього часу і вживається у питальних і заперечних реченнях.

У значенні модального дієслово **need** має лише форму теперішнього часу.

Питальна й заперечна форми утворюються без допоміжного дієслова **to do** і вживаються з інфінітивом основного дієслова без частки **to**:

You **need not** trouble about that at all. Вам зовсім не треба турбуватися про це.

You **needn't** hurry. Вам немає потреби поспішати.

Need we go there? Нам треба йти туди?

Дієслово **need** як смислове означає мати потребу в чомусь. У цьому значенні воно відмінюється за загальними правилами і вживається в теперішньому, минулому і майбутньому часі:

I'll **need** this magazine. Мені цей журнал буде потрібний.

Інфінітив після нього вживається з часткою **to**, питальна й заперечна форми в Present Indefinite і Past Indefinite утворюються з допомогою дієслова **to do**:

You **don't need** to say a lot of nonsense. (Hemingway) Не треба говорити дурниць.

Do you need any money? Вам потрібні гроші?

I **don't need** any more people around here. (Heym) Мені не треба тут більше людей.

Perfect Infinitive, вжитий з дієсловом **need**, означає, що дія, в якій не було необхідності, відбулася:

You **needn't have done** this exercise in written form. Не треба було виконувати цю вправу письмово.

Дієслово **dare**

§ 159. Дієслово **dare** означає: мати сміливість або зухвальство зробити щось. Воно вживається переважно в питальних і заперечних реченнях.

Dare вживається як модальне і смислове дієслово. У першому випадку воно/утворює питальну й заперечну форми теперішнього і минулого часу без допоміжного дієслова **to do**, у третій особі однини теперішнього часу не має закінчення **-(e)s** і вживається з інфінітивом без частки **to**:

How dare you say it?
(Wilde)

Як ви смієте казати це?

For a while he dared not
move. (Greene)

Деякий час він не нава-
жувався поворухнутися.

Як смислове дієслово **dare** відмінюється за загальними правилами; інфінітив після нього вживається з часткою **to**.

Neither George nor I dar-
ed to turn round. (Jerome)

Ні Джордж, ні я не нава-
жувалися обернутися.

§ 158—159. The verb **need** expresses necessity. It can be used both as a modal and as a notional verb.

As a modal verb **need** forms its interrogative and negative forms without the verb **to do** and is followed by the infinitive without the particle **to**.

The Perfect Infinitive used with the verb **need** shows that an unnecessary action has been performed.

The verb **dare** means to have the courage or impertinence to do something. It is used mostly in interrogative and negative sentences.

НЕОСОБОВІ ФОРМИ ДІЄСЛОВА (NON-FINITE FORMS OF THE VERB)

§ 160. Форми дієслова, які вживаються в ролі присудка речення, називаються особовими (предикативними) формами (Finite Forms of the Verb). В англійській мові (як і в українській) є також неособові (непредикативні) форми дієслова (Non-Finite Forms of the Verb), тобто такі, що не вживаються в ролі присудка, але можуть входити до його складу. Це інфінітив (the Infinitive), герундій (the Gerund) і дієприкметник (the Participle).

Неособові форми дієслова не мають граматичних ознак особи, числа і способу, не виражають часу дії (теперішнього, минулого чи майбутнього), а лише вказують на співвіднесеність у часі, тобто чи є виражена ними дія одночасною з дією присудка, чи передує їй.

ІНФІНІТИВ (THE INFINITIVE)

§ 161. Інфінітив — це неособова форма дієслова, яка тільки називає дію і відповідає на запитання *що*

робити?, що зробити?: **to write писати, to answer відпові-
дати.**

В англійській мові інфінітив має одну просту і п'ять складних форм. Інфінітив перехідних дієслів має форми часу й стану, а неперехідних — тільки часу (див. таблицю):

Форми інфінітива	Active	Passive
Indefinite	to write to come	to be written
Continuous	to be writing to be coming	—
Perfect	to have written to have come	to have been written
Perfect Con- tinuous	to have been writing to have been coming	—

Якщо дієслово не вживається в пасивному стані або в формі Continuous, то кількість форм інфінітива відповідно менша.

Ознакою інфінітива в англійській мові є частка **to**, але в багатьох випадках інфінітив вживається без частки **to**.

Частка **not** перед інфінітивом вказує на заперечну форму.

Значення і вживання форм інфінітива

§ 162. Інфінітив у формі Indefinite вживається:

1. Якщо дія, яку він виражає, одночасна з дією, вираженою дієсловом-присудком речення:

I am sorry **to hear** it. Мені прикро чути це.
(Dickens)

He was glad **to see** them. Він був радий бачити їх.

It will be very interesting **to read** these books. Буде дуже цікаво прочитати ці книжки.

2. З дієсловами, що виражають намір, надію, бажання і т. ін. Indefinite Infinitive означає дію, майбутню по відношенню до дії, вираженої дієсловом-присудком:

I hope to see you on Monday.

I want to make a report.

He decided to go alone.

3. З модальними дієсловами виражає майбутню дію:

They may come tomorrow.

You should see a doctor.

Я сподіваюсь побачитися з вами в понеділок.

Я хочу зробити доповідь.

Він вирішив іти сам.

Indefinite Infinitive часто

Може, вони прийдуть завтра.

Тобі слід звернутися до лікаря.

§ 163. Continuous Infinitive виражає тривалу дію, що відбувається одночасно з дією, вираженою дієсловом-присудком:

It was pleasant to be driving a car again. (*Braine*)

The woman seemed to be listening. (*Heym*)

Приємно було знову вести автомобіль.

Здавалося, що жінка слухає.

§ 164. Perfect Infinitive виражає дію, що передуює дії, вираженій дієсловом-присудком.

I was pleased to have done something. (*Brontë*)

Я була задоволена, що я дещо зробила.

§ 165. З модальними дієсловами **should, ought, could, might** у стверджувальній формі, а також після **was/were** в модальному значенні Perfect Infinitive показує, що дія не відбулася:

He should have stayed at home. (*Greene*)

I ought to have left here at half past three. (*Wells*)

You could have given me the message the minute I came in. (*Heym*)

He was to have done it.

Йому слід було залишитися вдома (але він не залишився).

Мені треба було піти звідси о пів на четверту (але я не пішов).

Ви могли дати мені записку в ту ж хвилину, коли я увійшов (але не дали).

Він мав зробити це (але не зробив).

Таке саме значення має Perfect Infinitive після минулого часу дієслів **to expect** сподіватися, чекати; **to hope** надіятися; **to intend** мати намір та ін.:

I hoped to have found him at home.

Я сподівався застати його вдома (але не застав).

§ 166. Perfect Continuous Infinitive виражає тривалу дію, що відбувалася протягом певного часу перед дією, вираженою дієсловом-присудком:

I am happy to have been living in Kiev for 25 years. Я щасливий, що 25 років живу в Києві.

§ 167. Інфінітив вживається в активному стані, якщо іменник або займенник, до якого він відноситься, означає суб'єкт дії, вираженої інфінітивом:

But they don't want to play with me. (Gordon) Але вони не хочуть гратися зі мною.

Інфінітив вживається в пасивному стані, якщо іменник або займенник, до якого він відноситься, означає об'єкт дії, вираженої інфінітивом:

She didn't want to be found. (Dreiser) Вона не хотіла, щоб її знайшли.

§ 161—167. The Infinitive is a non-finite form of the verb which names an action. The Infinitive in English has six forms if the verb is used in the Continuous form and in the Passive Voice.

The Indefinite Infinitive is used:

a) if the action it expresses is simultaneous with that of the finite verb;

b) with verbs denoting hope, intention, etc. The Indefinite Infinitive expresses an action future with regard to that denoted by the finite verb;

c) with modal verbs the Indefinite Infinitive often expresses a future action.

The Continuous Infinitive expresses an action in its progress simultaneous with that of the finite verb.

The Perfect Infinitive expresses an action prior to that of the finite verb.

After the verbs **should, ought, could, might** in the affirmative form as well as after **was/were** used in modal meaning the Perfect Infinitive shows that the action was not carried out. The same is the meaning of the Perfect Infinitive combined with the past tense of the verbs **to expect, to hope, to intend**, etc.

The Perfect Continuous Infinitive expresses an action which lasted during a certain period of time before the action denoted by the finite verb.

The infinitive is used in the Active Voice if the noun or pronoun it refers to denotes the subject of the action expressed by the infinitive.

The infinitive is used in the Passive Voice if the noun or pronoun it refers to denotes an object of the action expressed by the infinitive.

Функції інфінітива в реченні

§ 168. Інфінітив із залежними від нього словами утворює інфінітивну групу:

to learn the poem by heart *вивчити вірш напам'ять*
to explain the rule to the pupils *пояснити учням правило*

§ 169. Інфінітив чи інфінітивна група може вживатися в реченні в ролі підмета:

To know him is to trust him. (*Wilde*)   Знати його — значить довіряти йому.

Підмет, виражений інфінітивною групою, часто ставиться після присудка речення; у цьому разі перед присудком вживається ввідне *it* (або формальний підмет).

It wasn't safe to cross the bridge at night. (*Greene*)   Переходити через міст вночі було небезпечно.

§ 170. Інфінітив вживається в ролі предикатива (іменної частини складеного присудка):

The point is to achieve the aim.   Головне — досягти мети.

The only thing to be done was to sit and to wait until someone came by. (*Jerome*)   Єдине, що залишалось робити, це сидіти і чекати, поки хтось пропливатиме повз нас.

§ 171. Інфінітив вживається в ролі частини дієслівного складеного присудка:

а) з модальними дієсловами:

We must stay at home.   Ми повинні залишатися вдома.

You should have been here last night.   Учора ввечері вам слід було бути тут.

Something had to be done.   Щось треба було зробити.

What are we to do?   Що ми маємо робити?

I shall not be able to sleep to-night.   Я не зможу спати цієї ночі.

б) з дієсловами, що мають модальне значення (тобто вживаються у сполученні з інфінітивом іншого дієслова): **to want хотіти; to wish бажати; to intend мати намір; to try намагатися; to expect, to hope сподіватися, надіятися** та ін.:

I want to paint.

Я хочу малювати.

He tried to see the men.

Він намагався побачити цих людей.

в) з дієсловами, що означають початок або продовження дії: **to begin, to start починати(ся); to continue продовжувати(ся)** та ін.:

She began to talk.

Вона почала говорити.

§ 172. Інфінітив вживається в ролі додатка до дієслів та прикметників:

He asked me to wait.

Він попросив мене почекати.

I shall be happy to accept your invitation. (*Hornby*)

Я буду щасливий прийняти ваше запрошення.

§ 173. Інфінітив вживається в ролі означення:

I have no right to ask. (*Heym*)

Я не маю права запитувати.

Suddenly she felt the need to speak. (*Wilde*)

Раптом вона відчула потребу говорити.

Інфінітив у функції означення часто має модальне значення, виражаючи можливість або повинність; у таких випадках інфінітив перекладається на українську мову підрядним означальним реченням:

We made a list of the things to be taken. (*Jerome*)

Ми склали список речей, які треба було взяти з собою.

The car to be used did not belong to Sparcer. (*Dreiser*)

Автомашина, якою мали їхати, не належала Спарсеру.

Інфінітив у функції означення може вказувати на призначення предмета, вираженого іменником або займенником, до якого відноситься інфінітив:

Have you got anything to eat?

У вас є що-небудь поїсти?

She brought me a book to read.

Вона принесла мені почитати книжку.

Інфінітив-означення після слів **the first, the second, the last** та ін. перекладається на українську мову особовою (прedikативною) формою дієслова:

He was the first **to come**. Він прийшов першим.

§ 174. Інфінітив вживається у функції обставини мети:

I have come here **to meet** her. (*Hemingway*) Я прийшов сюди, щоб зустрітися з нею.

To earn a living, he became a salesman. (*Carter*) Щоб заробити на життя, він став продавцем.

§ 175. Інфінітив вживається в ролі обставини наслідку:

She is old enough **to go to** work. (*Dreiser*) Вона вже досить доросла, щоб іти працювати.

It was too hot **to go out** into the town. (*Hemingway*) Було надто жарко, щоб іти в місто.

§ 176. Перед інфінітивом у ролі підмета, іменної частини присудка, додатка й означення можуть вживатися займенники **what, whom, whose, which**, прислівники **where, when, how, why** і сполучники **whether** та **if**. Такі інфінітивні групи вживаються найчастіше у функції додатка:

I knew **where to look for** her. (*Dickens*) Я знав, де її шукати.

I don't know **how to do it**. Я не знаю, як це зробити.

We don't know **what to do** with these people. (*Heym*) Ми не знаємо, що робити з цими людьми.

§ 168—176. In the sentence the infinitive is used:

a) as a subject. If the subject of the sentence is an infinitive phrase it is often placed after the predicate and the sentence begins with the introductory **it**;

b) as a predicative;

c) as a part of the compound verbal predicate;

d) as an object to verbs and adjectives;

e) as an attribute. The infinitive in the function of an attribute may have a modal meaning;

f) as an adverbial modifier of purpose or result.

The infinitive may be preceded by the pronouns **what, whom, whose, which**, by the adverbs **where, when, how, why** and by the conjunction **whether** and **if**. The infinitive phrases of this kind are most frequently used in the function of an object.

ОБ'ЄКТНИЙ ІНФІНІТИВНИЙ КОМПЛЕКС (THE OBJECTIVE INFINITIVE COMPLEX)

§ 177. У реченні *I like Helen to sing this song* (*Мені подобається, як Олена співає цю пісню*) інфінітив *to sing* виражає дію, яку виконує особа, позначена іменником, що стоїть перед інфінітивом — *Helen*, тобто інфінітив відноситься до іменника, що стоїть перед ним, як присудок до підмета. Отже, *Helen to sing* являє собою єдине ціле, або синтаксичний комплекс. У реченні цей комплекс виконує роль складного додатка, оскільки на запитання *What do I like?* відповідь має бути не *Helen*, а *Helen to sing* — як *Олена співає*.

Саме тому, що такий комплекс має у своєму складі інфінітив і вживається в функції додатка (*object*), він називається об'єктним інфінітивним комплексом (*Objective Infinitive Complex*).

Першою частиною цього комплексу може бути не тільки іменник, як у наведеному реченні, а й особовий займенник в об'єктному відмінку:

I like her to sing.

Мені подобається, як вона співає.

Отже, об'єктний інфінітивний комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу — іменник у загальному відмінку або особовий займенник в об'єктному відмінку. Друга частина комплексу — інфінітив, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа або предмет, позначений іменником чи займенником, що стоїть перед інфінітивом.

На українську мову об'єктний інфінітивний комплекс перекладається здебільшого підрядним додатковим реченням. Перша частина комплексу — іменник чи займенник — відповідає підмету підрядного речення, а друга частина — інфінітив — присудку.

Об'єктний інфінітивний комплекс вживається не після будь-якого дієслова, а лише після певних груп дієслів.

§ 178. Об'єктний інфінітивний комплекс вживається після дієслів, що виражають сприймання за допомогою органів чуттів: *to see бачити; to hear чути; to feel почувати; to watch, to observe спостерігати; to notice помічати*. Після цих дієслів інфінітив у об'єктному інфінітивному комплексі вживається без частки *to*:

She saw Mary cry. (Gaskell)

Вона побачила, що Мері плаче.

Suddenly I heard **her call** my name. (*Braine*)

They all watched **him walk up the hill**. (*Hemingway*)

Раптом я почув, що вона назвала моє ім'я.

Вони всі спостерігали, як він сходив на пагорб.

§ 179. Об'єктний інфінітивний комплекс вживається після дієслів, що виражають бажання, намір, почуття: **to want хотіти; to wish, to desire бажати; to like любити, подобатися; to dislike не любити, не подобатися; to hate ненавидіти; to intend мати намір; should/would like хотів би та ін.**

She wanted **them to read** that book.

He intended **me to go with** him to the theatre.

Вона хотіла, щоб вони прочитали цю книжку.

Він хотів, щоб я пішов з ним до театру.

§ 180. Об'єктний інфінітивний комплекс вживається після дієслів, що виражають думку (погляд), припущення, сподівання: **to consider, to believe вважати; to think думати; to find знаходити; to know знати; to expect сподіватися; to suppose припускати** та ін. Після дієслів цієї групи (крім **to expect**) найчастіше вживається інфінітив дієслова **to be**:

We consider **him to be** the best pupil of our school.

He expected **her to return**.

Ми вважаємо його найкращим учнем нашої школи.

Він сподівався, що вона повернеться.

§ 181. Об'єктний інфінітивний комплекс вживається після дієслів, що виражають наказ, прохання, дозвіл, пораду, примус: **to order наказувати; to ask, to request просити; to allow, to permit дозволяти, to advise, to recommend радити, рекомендувати; to cause, to force, to make примушувати; to let веліти, дозволяти**. Після дієслів **to make i to let** інфінітив вживається без частки **to**:

We made **George work**. (*Jerome*)

Nick's father ordered **some water to be put** on the stove. (*Hemingway*)

The teacher allowed **us to use** dictionaries.

Ми примусили Джорджа працювати.

Батько Ніка наказав поставити води на плитку.

Учитель дозволив нам користуватися словниками.

§ 177—181. The Objective Infinitive Complex consists of a noun in the Common Case or a personal pronoun

in the Objective Case and the infinitive. The nominal part of the complex denotes the subject or the object of the action expressed by the infinitive.

In the sentence this complex has the function of a complex object.

The Objective Infinitive Complex is used:

- a) after verbs denoting perceptions of senses;
- b) after verbs denoting wish, intention, emotions;
- c) after verbs denoting mental activity;
- d) after verbs denoting order, request, permission, advice, compulsion.

СУБ'ЄКТНИЙ ІНФІНІТИВНИЙ КОМПЛЕКС (THE SUBJECTIVE INFINITIVE COMPLEX)

§ 182. Якщо речення *We saw him run to the train (Ми бачили, як він біг до поїзда)*, до складу якого входить об'єктний інфінітивний комплекс, перетворити на пасивне — *He was seen to run to the train (Бачили, як він біг до поїзда)*, то інфінітив **to run** виражатиме дію, яку виконує особа, позначена займенником **he**. Отже, **he i to run** утворюють синтаксичний комплекс. Цей комплекс має функцію складного підмета, тому що присудок речення **was seen** відноситься не лише до займенника **he**, а до всього комплексу **he... to run (як він біг)**. Через те що до складу комплексу входить інфінітив, а весь комплекс виконує роль підмета речення (subject), він називається суб'єктним інфінітивним комплексом (Subjective Infinitive Complex).

Першою частиною суб'єктного інфінітивного комплексу може бути займенник і іменник у загальному відмінку.

The boy was seen to run there. Бачили, як хлопець біг туди.

Отже, суб'єктний інфінітивний комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу — іменник у загальному відмінку або особовий займенник у називному відмінку. Друга частина комплексу — інфінітив, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа або предмет, позначений іменником або займенником.

Особливістю суб'єктного інфінітивного комплексу є те, що перша і друга його частини відокремлені одна від одної присудком речення (в наведеному прикладі **was seen**).

Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з певними групами дієслів.

§ 183. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з дієсловами **to say** *говорити* і **to report** *повідомляти* у пасивному стані:

He is said **to write** a new novel.

The delegation is reported **to have arrived** in Peking.

This text-book is said **to be printed** in Lviv.

Кажуть, що він пише новий роман.

Повідомляють, що делегація прибула до Пекіна.

Кажуть, що цей підручник друкується у Львові.

§ 184. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з дієсловами (в пасивному стані), що означають думку (погляд), припущення, сподівання: **to think** *думати*; **to know** *знати*, **to consider** *вважати*, **to believe** *вірити*, **to suppose** *припускати*, **to expect** *сподіватися* та ін.:

The meeting is expected **to begin** this morning.

I was supposed **to meet** him.

He was thought **to have gone**.

Сподіваються, що збори почнуться сьогодні вранці.

Передбачалося, що я зустріну його.

Думали, що він пішов.

§ 185. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з дієсловами (в пасивному стані), що виражають сприймання за допомогою органів чуттів — **to see**, **to hear**, **to feel**, **to notice**, **to observe**, **to watch**:

Birds were heard **to sing** in the garden.

He was seen **to enter** the house.

Було чути, як співають пташки у саду.

Бачили, як він входив у будинок.

§ 186. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з дієсловами (в пасивному стані), що виражають наказ, прохання, дозвіл, примус: **to order** *наказувати*; **to ask**, **to request** *просити*; **to allow**, **to permit** *дозволяти*; **to make**, **to cause**, **to force** *примушувати*:

They were ordered **to leave** the hall.

He was made **to put on** his coat.

Ім наказали залишити зал.

Його примусили надягнути пальто.

Примітка. У суб'єктному інфінітивному комплексі інфінітив вживається з часткою **to** після всіх дієслів.

§ 187. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з дієсловами **to seem**, **to appear** *здаватися*; **to happen**, **to chance** *траплятися*; **to turn out**, **to prove** *виявлятися*:

He seemed to be thinking about something. (Dreiser)

She seemed not to listen to him. (Wilde)

She didn't seem to have heard what I said. (Braine)

Her mother had chanced to look into her room. (Dreiser)

Здавалося, що він про щось думає.

Здавалося, що вона не слухає його.

Здавалося, що вона не чула, що я сказав.

Мати випадково заглянула в її кімнату.

§ 188. Суб'єктний інфінітивний комплекс вживається з словосполученнями to be sure, to be certain, to be likely, to be unlikely:

We are not likely to meet often.

He is certain to be sleeping.

We are sure to learn of it.

Навряд, чи нам доведеться часто зустрічатися.

Він, напевно, зараз спить.

Ми, напевно, дізнаємося про це.

Переклад суб'єктного інфінітивного комплексу на українську мову

§ 189. Речення з суб'єктним інфінітивним комплексом на українську мову перекладаються здебільшого складно-підрядними реченнями. Переклад слід починати з присудка, який в українській мові перетворюється на неозначено-особове або безособове головне речення. Перша частина комплексу (іменник або займенник), яка є підметом англійського речення, стає підметом підрядного додаткового речення, а інфінітив перекладається особовою формою дієслова, що стає присудком підрядного речення:

His father is said to work at this plant.

He was supposed to work Sunday afternoons and evenings. (Dreiser)

He seemed to be looking for words. (Greene)

Кажуть, що його батько працює на цьому заводі.

Передбачалося, що він буде працювати по неділях після полудня і вечорами.

Здавалося, що він добирає слова.

Речення з дієсловом-присудком, що означає наказ, прохання, дозвіл, примус, а також з дієсловами **to consider, to believe, to think** перекладаються на українську мову простими неозначено-особовими або безособовими реченнями, а інколи й простими особовими реченнями:

The pupils were allowed to use dictionaries.

Учніам дозволили (дозволялося) користуватися словниками.

She is considered to be the best singer.

Її вважають (вона вважається) найкращою співачкою.

Речення з дієсловом-присудком **to prove, to turn out** перекладаються простими особовими реченнями:

He turned out to be a good chess-player.

Він виявився хорошим шахістом.

Речення з присудком, вираженим словосполученнями **to be likely, to be sure, to be certain**, а в багатьох випадках і дієсловами **to seem, to appear**, перекладаються простими реченнями з вставними словами:

He is sure to ring you up.

Він, напевно, зателефонує вам.

They are likely to be late.

Вони, очевидно, запізняться.

She seems to have spoken on the subject before.
(Parker)

Вона, здається, говорила на цю тему раніше.

ПРИЙМЕННИКОВИЙ ІНФІНІТИВНИЙ КОМПЛЕКС (THE PREPOSITIONAL INFINITIVE COMPLEX)

§ 190. Інфінітивний комплекс може вводитися прийменником **for**; такий комплекс називається прийменниковим інфінітивним комплексом (Prepositional Infinitive Complex).

Прийменниковий інфінітивний комплекс складається з іменника в загальному відмінку або особового займенника в об'єктному відмінку та інфінітива. Перша частина комплексу (іменник або займенник) позначає особу або предмет, що є суб'єктом або об'єктом дії, вираженої інфінітивом:

It's time for us to go.

Нам пора йти.

§ 191. Прийменниковий інфінітивний комплекс вживається в різних синтаксичних функціях. У реченні він може бути:

а) підметом:

For me to see you is the happiest minute in my life. (Abrahams)	Побачитися з тобою — це найщасливіша хвилина в моєму житті.
---	---

Підмет, виражений прийменниковим інфінітивним комплексом, здебільшого ставиться після присудка, тоді речення починається ввідним **it**:

It's dangerous for us to be going out in this car. (Dreiser)	Виїжджати в цьому ав- томобілі нам небезпечно.
--	---

б) предикативом:

That's for you to think on. (Hardy)	Про це тобі треба поду- мати.
--	----------------------------------

в) додатком:

He waited for her to speak. (Abrahams)	Він чекав, поки загово- рить вона.
---	---------------------------------------

г) означенням:

There's nobody here for him to play with. (Heming- way)	Тут нема нікого, з ким він міг би гратися.
---	---

д) обставиною мети або наслідку:

The teacher gave several examples for the pupils to un- derstand the rule better.	Учитель навів кілька прикладів, щоб учні краще зрозуміли правило.
---	---

It was too dark for her to see him. (Hardy)	Було дуже темно, щоб вона могла бачити його.
--	---

§ 182—191. The Subjective Infinitive Complex consists of a noun in the Common Case or a personal pronoun in the Nominative Case and the infinitive.

The nominal part of the complex may denote both the subject and the object of the action expressed by the infinitive.

The Subjective Infinitive Complex is used:

- with the verbs **to say** and **to report**;
- with verbs denoting mental activity;
- with verbs denoting sense perceptions;
- with verbs denoting order, request, permission, compulsion;
- with the verbs **to seem**, **to appear**, **to happen**, **to chance**, **to prove**, **to turn out**;
- with the expressions **to be likely**, **to be unlikely**, **to be sure**, **to be certain**.

The infinitive complex preceded by the preposition for is called the Prepositional Infinitive Complex.

In the sentence the Prepositional Infinitive Complex may be used in the functions of subject, predicative, object, attribute and adverbial modifier of result and purpose.

ВЖИВАННЯ ІНФІНІТИВНОЇ ЧАСТКИ **TO**

§ 192. Інфінітив, як правило, вживається з часткою **to**, яка є його граматичною ознакою.

Якщо в реченні є два інфінітиви, з'єднані сполучником **and** або **or**, то частка **to** вживається лише перед першим інфінітивом:

Your mother wants you to come and see her. (<i>Hemingway</i>)	Ваша мати хоче, щоб ви провідали її.
---	---

У кінці речення частка **to** іноді вживається без інфінітива, якщо інфінітив зрозумілий з контексту:

Why didn't you come? You promised to .	Чому ви не прийшли? Ви ж обіцяли.
--	--------------------------------------

§ 193. Інфінітив вживається без **to** після модальних дієслів **can, may, must, shall, should, will, would**, часто після **need i dare**:

May I ask you?	Можна запитати вас?
You shouldn't have come.	Вам не треба було приходити.
How dare you ask me?	Як ви смієте запитувати мене?

Після модальних дієслів **ought, to have, to be** інфінітив основного дієслова вживається з часткою **to**:

You ought to wash.	Тобі треба вмитися.
I had to send him money.	Я мусив послати йому гроші.
We are to see her tonight.	Ми маємо побачитися з нею сьогодні ввечері.

§ 194. Інфінітив вживається без частки **to** після виразів **had better, would sooner, would rather** краще б:

You had better go back to your sisters. (<i>Gaskell</i>)	Ви б краще повернулися до своїх сестер.
---	--

I would sooner come with you. (*Wilde*)

I'd rather not talk about these things. (*Albee*)

Я краще піду з вами.

Мені краще не говорити про це.

§ 195. Інфінітив вживається без частки **to** в об'єктному інфінітивному комплексі після дієслів, що виражають сприймання за допомогою органів чуттів, і дієслів **to make** *примушувати* і **to let** *веліти, дозволяти* (пор. § 178, 181):

She heard the clock strike eight. (*Gaskell*)

She made her brother talk of himself. (*Wilde*)

Вона почула, як годинник пробив вісім.

Вона примусила брата розповісти про себе.

§ 192—195. As a rule the infinitive is used with the particle **to**. If two infinitives are connected by the conjunctions **and** or **or**, the particle **to** is placed only before the first infinitive.

At the end of the sentence the particle **to** is sometimes used without the infinitive if the infinitive is understood from the context.

The infinitive is used without the particle **to**:

a) after modal verbs except **ought**, **to have**, **to be** and partly after **need** and **dare**;

b) after the expressions **had better**, **would sooner**, **would rather**;

c) in the Objective Infinitive Complex after the verbs of sense perceptions and after the verbs **to make** and **to let**.

ДІЄПРИКМЕТНИК (THE PARTICIPLE)

§ 196. Дієприкметник (the participle) — це неособова форма дієслова, що має властивості дієслова, прикметника і прислівника. В англійській мові є два дієприкметники — дієприкметник теперішнього часу (Present Participle або Participle I) і дієприкметник минулого часу (Past Participle або Participle II).

УТВОРЕННЯ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ

§ 197. Present Participle утворюється за допомогою закінчення **-ing**, яке додається до інфінітива дієслова без частки **to**:

to read — reading

1. Якщо інфінітив закінчується німим **-e**, то перед закінченням **-ing** воно опускається:

to write — writing

2. Якщо інфінітив закінчується однією приголосною буквою, якій передуює короткий наголошений голосний звук, то перед закінченням **-ing** кінцева приголосна подвоюється:

to sit *сидіти* — sitting

to begin *починати* — beginning

Примітка. Кінцева буква **k** після **oo** не подвоюється:
to look *дивитися* — looking.

3. Кінцева буква **g** подвоюється, якщо останній склад наголошений і не містить дифтонга:

to prefer *віддавати перевагу* — preferring

4. Кінцева буква **l** подвоюється, якщо їй передуює короткий голосний звук (наголошений чи ненаголошений):

to compel *примушувати* — compelling

to travel *подорожувати* — travelling

5. У дієсловах **to lie** *лежати*; **brexati**; **to tie** *зав'язувати*; **to die** *умирати* буквосполучення **-ie** перед закінченням **-ing** змінюється на **-y**:

to lie — lying; to tie — tying; to die — dying.

Примітка. Кінцева буква **y** перед закінченням **-ing** не змінюється:

to study *вивчати* — studying

to try *намагатися* — trying

Present Participle відповідає українському дієприкметнику активного стану теперішнього часу та дієприслівнику недоконаного виду:

resting — *відпочиваючий, відпочиваючи*

§ 198. Past Participle (Participle II) правильних дієслів утворюється за допомогою закінчення **-ed**, що додається до інфінітива без частки **to**, тобто так само, як і стверджувальна форма Past Indefinite цих дієслів:

to ask — asked

Правила вимови й правопису цієї форми подані у § 23, 24.

Past Participle неправильних дієслів утворюється по-різному, і ці форми треба запам'ятати.

Past Participle перехідних дієслів відповідає українському пасивному дієприкметнику минулого часу:

dressed *одягнутий*
made *зроблений*

Past Participle деяких неперехідних дієслів відповідає українському дієприкметнику активного стану минулого часу:

to fade — *в'янути*   faded — *зів'ялий*

§ 196—198. The participle is a non-finite form of the verb which has verbal, adjectival and adverbial properties.

There are two participles in English: Present Participle (or Participle I) and Past Participle (or Participle II).

Present Participle is formed by adding the ending **-ing** to the infinitive without the particle **to**.

Spelling Rules

1. If the verb ends in a mute **-e**, this **-e** is dropped before the ending **-ing**.

2. If the verb ends in one consonant preceded by a short stressed vowel, the final consonant is doubled before the ending **-ing**.

3. A final **r** is doubled if the last syllable is stressed and has no diphthong.

4. A final **l** is doubled if it is preceded by a short vowel, stressed or unstressed.

5. If the verb ends in **-ie**, **-ie** is changed into **y** before the ending **-ing**.

Note. A final **y** is not changed before **-ing**.

Past Participle of regular verbs coincides in form with the Past Indefinite of these verbs.

ФОРМИ ДІЄПРИКМЕТНИКІВ

§ 199. В англійській мові дієприкметники мають форми теперішнього часу (Present Participle), минулого часу (Past Participle) і перфектну (Perfect Participle), а також форми пасивного і активного стану.

Форма діє- прикметника	Перехідні дієслова		Неперехідні дієслова
	Active Voice	Passive Voice	Active Voice
Present Participle	asking	being asked	going
Past Participle		asked	gone
Perfect Participle	having asked	having been asked	having gone

ЗНАЧЕННЯ ТА ВЖИВАННЯ PRESENT PARTICIPLE

§ 200. Present Participle не має певного часового значення і виражає різні часові відношення залежно від контексту і значення дієслова, від якого утворено дієприкметник.

а) Present Participle вживається для позначення дії, одночасної з дією, вираженою дієсловом-присудком речення. Залежно від часу дієслова-присудка Present Participle може відноситись до теперішнього, минулого або майбутнього часу:

Reading English books
I write out new words.

Reading English books
I wrote out new words.

Reading English books
I'll write out new words.

Читаючи англійські книжки, я виписую нові слова.

Читаючи англійські книжки, я виписував нові слова.

Читаючи англійські книжки, я виписуватиму нові слова.

У першому з цих речень **reading** відноситься до теперішнього часу, в другому — до минулого, а в третьому — до майбутнього.

б) Present Participle може виражати дію, що відноситься до теперішнього часу, незалежно від часу дії, вираженої дієсловом-присудком речення:

The students working in
our village came from Kiev.

Студенти, що працюють
у нашому селі, прибули
з Києва.

Хоч дієслово-присудок цього речення стоїть у минулому часі, Present Participle виражає дію, що відноситься до теперішнього часу.

в) Present Participle Indefinite може вживатися без відносно до якогось часу:

The bisector is a straight line dividing an angle into two equal parts.	Бісектриса — це пряма лінія, що поділяє кут на дві рівні частини.
--	---

г) Present Participle може виражати дію, що передує дії, вираженій присудком, якщо обидві дії відбуваються безпосередньо одна за одною. У такому значенні часто трапляється Present Participle дієслів **to enter** *входити*; **to open** *відчиняти*; **to close** *закривати*; **to arrive** *прибувати*; **to see** *бачити*; **to hear** *чути* та ін.:

Entering his room, he went quickly to the other door. (<i>Galsworthy</i>)	Увійшовши в свою кімнату, він швидко пішов до інших дверей.
--	---

Dressing myself as quickly as I could I went for a walk. (<i>Dickens</i>)	Одягнувшись якомога швидше, я пішов на прогулянку.
--	--

У такому разі Present Participle перекладається на українську мову дієприслівником доконаного виду.

§ 201. Perfect Participle виражає дію, що передує дії, вираженій дієсловом-присудком. Perfect Participle відповідає українському дієприслівнику доконаного виду:

Having said this, they stopped speaking. (<i>Gaskell</i>)	Сказавши це, вони припинили розмову.
--	--------------------------------------

Having given her word, she ought to keep it. (<i>Dreiser</i>)	Давши слово, вона мусить дотримувати його.
--	--

§ 202. Present Participle Active вживається тоді, коли іменник або займенник, до якого він відноситься, позначає суб'єкт вираженої ним дії:

Weeping she walked back to the house. (<i>Maltz</i>)	Плачучи, вона повернулася в будинок.
---	--------------------------------------

Having opened my window, I went downstairs. (<i>Brontë</i>)	Відчинивши вікно, я зішла вниз.
--	---------------------------------

Present Participle Passive вживається тоді, коли іменник або займенник, до якого він відноситься, позначає об'єкт вираженої ним дії:

Being invited to an evening-party she couldn't go to the theatre.	Оскільки її запросили на вечір, вона не могла піти в-театр.
--	---

Having been packed, the parcel was taken to the post-office. Після того як посилку запакували, її віднесли на пошту.

ЗНАЧЕННЯ ТА ВЖИВАННЯ PAST PARTICIPLE

§ 203. Past Participle має лише одну форму і є пасивним дієприкметником. Він вживається тоді, коли іменник або займенник, до якого він відноситься, позначає об'єкт вираженої ним дії:

a written letter	написаний лист
the machines made at this plant	машини, виготовлені на цьому заводі

Здебільшого Past Participle виражає дію, що передуює дії, вираженій присудком речення:

We looked at the destroyed bridge.	Ми дивилися на зруйнований міст (міст було зруйновано раніше, ніж ми дивилися на нього).
---	--

Але Past Participle може також виражати дію, одночасну з дією, вираженою дієсловом-присудком, а також дію, безвідносну до часу:

Her father is a doctor loved and respected by everybody.	Її батько — лікар, якого всі люблять і поважають.
---	---

A central angle is an angle formed by two radii [ˈreɪdiə].	Центральний кут — це кут, утворений двома радіусами.
---	--

§ 199—203. Present Participle Indefinite may have different time relations to the finite verb.

Present Participle Indefinite may express an action:

- a) simultaneous with that expressed by the finite verb;
- b) referring to the present irrespective of the time of the action expressed by the finite verb;
- c) having no reference to any particular time;
- d) preceding that expressed by the finite verb if these actions closely follow each other.

Perfect Participle is used to express an action preceding that expressed by the finite verb.

Present Participle Active is used when the noun or pronoun it refers to denotes the subject of the action expressed by the participle. Present Participle Passive

shows that the noun or pronoun it refers to denotes an object of the action expressed by the participle.

Past Participle has only one form which is passive in meaning.

In most cases the action expressed by Past Participle precedes that of the finite verb.

ФУНКЦІЇ ДІЄПРИКМЕТНИКА В РЕЧЕННІ

§ 204. Present Participle Active вживається в функції означення. При цьому одиничний дієприкметник ставиться перед означуваним іменником, а дієприкметник із залежними від нього словами (participle phrase) — після означуваного іменника:

The **rising** sun was hidden by the clouds.

The girl pointed to a group of women **sitting** in the corner of the room. (Heym)

Сонце, що сходило, закрили хмари.

Дівчина показала на групу жінок, що сиділи в кутку кімнати.

Present Participle Active вживається також у функції обставин (часу, причини, способу дії):

Entering the room, she saw her sister there.

Then she stopped suddenly **remembering** the presence of the children. (Dreiser)

Living in his neighbourhood, I saw him frequently. (Dickens)

Mary stood for a time in silence, **watching** and **listening**. (Gaskell)

Увійшовши до кімнати, вона побачила там свою сестру.

Тоді вона раптом замовкла, згадавши про присутність дітей.

Живучи по сусідству, я часто його бачив.

Мері стояла деякий час мовчки, спостерігаючи і слухаючи.

У ролі обставини Present Participle може вживатися із сполучником:

When reading this book, he remembered his childhood.

She looked at Lanny **as though expecting** an answer. (Abrahams)

Читаючи цю книжку, він згадував своє дитинство.

Вона дивилася на Ленні, ніби чекаючи відповіді.

He paused for a moment
as if **hesitating**. (*Dreiser*)

Він замовк на хвилину,
ніби вагаючись.

§ 205. Present Participle Passive здебільшого вживається у функції обставин, іноді у функції означення:

Being written in pencil,
the letter was difficult to
read.

Оскільки лист був на-
писаний олівцем, його було
важко читати.

The plant **being built** in
our town will produce motor-
cycles.

Завод, що будується
у нашому місті, буде випус-
кати мотоцикли.

§ 206. Perfect Participle Active і Passive вживається
лише у функції обставин:

Having written the letter,
the girl went to the post-
office.

Написавши листа, дів-
чина пішла на пошту.

Having been made 20
years ago, the machine is out
of date.

Виготовлена 20 років
тому, машина зараз за-
старіла.

§ 207. Past Participle у реченні найчастіше буває
означенням. У цій функції Past Participle ставиться
звичайно перед означуваним іменником. Past Participle із
залежними від нього словами (participle phrase) в англій-
ській мові завжди ставиться після означуваного іменника.
Проте Past Participle у сполученні з прислівником способу
дії звичайно ставиться перед означуваним іменником:

He is a **well-known** writer.
The children danced
round the **beautifully decor-
ated** tree.

Він відомий письменник.
Діти танцювали навколо
чудово прикрашеної ялинки.

§ 208. Past Participle вживається також у ролі об-
ставин (часу, причини, мети, способу дії і порівняння)
із сполучниками **when коли; if якщо, якби; as if, as though**
наче, ніби; though хоч:

Frightened by the dog, the
child began to cry.

Злякавшись собаки, ди-
тина почала плакати.

When praised, he was ill
at ease.

Коли його хвалили, він
почував себе ніяково.

Though wounded, the sol-
dier did not leave the battle-
field.

Хоч і поранений, солдат
не залишив поля бою.

§ 209. Past Participle вживається в реченні у функції предикатива:

When I came into the room, the window was broken. Коли я зайшов до кімнати, вікно було розбите.

§ 204—209. Present Participle Indefinite Active is used as an attribute and as an adverbial modifier.

Present Participle Indefinite Passive is mostly used as an adverbial modifier, sometimes as an attribute.

The only function of Perfect Participle is that of adverbial modifiers.

Past Participle is mostly used as an attribute. It can also be used as a predicative and an adverbial modifier.

An attribute expressed by a participle which has accompanying words is placed after the noun it modifies.

If a participle in the function of an attribute has no accompanying words it is usually placed before the noun it modifies.

ОБ'ЄКТНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE OBJECTIVE PARTICIPLE COMPLEX)

§ 210. В англійській мові дієприкметник, як і інфінітив, утворює синтаксичні комплекси з іменниками та займенниками. Дієприкметник входить до складу трьох комплексів: об'єктного дієприкметникового комплексу (the Objective Participle Complex), суб'єктного дієприкметникового комплексу (the Subjective Participle Complex) та незалежного дієприкметникового комплексу (the Absolute Participle Complex).

§ 211. Об'єктний дієприкметниковий комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу — іменник у загальному відмінку або особовий займенник в об'єктному відмінку. Друга частина — дієприкметник, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа або предмет, позначений іменником або займенником.

Другою частиною цього комплексу може бути Present Participle і Past Participle:

I saw him walking in the garden.

I saw the window broken.

Я бачив, як він гуляв у саду.

Я побачив, що вікно розбите.

§ 212. У реченні об'єктний дієприкметниковий комплекс виконує функцію складного додатка (Complex Object) після дієслів **to see, to hear, to feel, to watch, to notice, to find, to observe**:

I saw **her coming out** just now.

Я бачив, як вона тільки що виходила.

I watched **the snow falling**.

Я спостерігав, як падає сніг.

She found **the old man and his granddaughter sitting** at breakfast. (*Gaskell*)

Вона застала старого чоловіка з онукою за сніданком.

I saw **the mild eye of the old doctor** turned upon me for a moment. (*Dickens*)

Я побачив лагідний погляд старого лікаря, на хвилину звернений до мене.

Об'єктний дієприкметниковий комплекс з Present Participle після дієслів, що означають сприймання за допомогою органів чуттів, дуже близький за значенням до об'єктного інфінітивного комплексу (див. § 178). Різниця між I saw **them play** football і I saw **them playing** football полягає в тому, що в першому реченні (з інфінітивом) лише констатується факт, тоді як у другому (з дієприкметником) дія виражається як процес (я бачив, як саме це відбувалося).

§ 213. Об'єктний дієприкметниковий комплекс вживається з дієсловами, що виражають бажання, а також процеси мислення. З цими дієсловами вживається лише Past Participle:

I want **him changed**.
Margaret considered **her-self deceived**. (*Gaskell*)

Я хочу, щоб він змінився.
Маргарет вважала себе обманутою.

§ 214. Об'єктний дієприкметниковий комплекс з Past Participle вживається після дієслів **to have** і **to get** і виражає дію: а) що виконується не особою, позначеною підметом, а кимсь іншим для неї, б) якої зазнає особа, позначена підметом:

She had **her hair done**.
Have you had **a photo taken**?

Їй зробили зачіску.
Вас сфотографували?

I must have **my watch repaired**.

Мені треба полагодити годинник (віддати у ремонт).

§ 210—214. The Objective Participle Complex consists of a noun in the Common Case or personal pronoun in the Objective Case and a participle. The first part of the complex (the noun or pronoun) denotes the subject or the object of the action expressed by the participle.

The Objective Participle Complex is used:

a) with verbs denoting sense perceptions. After these verbs both Present Participle and Past Participle can be used;

b) with verbs denoting wish and mental activity. Only Past Participle is used in this case;

c) with the verbs **to have** and **to get**. After these verbs only Past Participle is used which denotes an action performed by someone else for the benefit of the person denoted by the subject of the sentence or an action suffered by the person denoted by the subject.

СУБ'ЄКТНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE SUBJECTIVE PARTICIPLE COMPLEX)

§ 215. Суб'єктний дієприкметниковий комплекс складається з двох частин. Перша частина комплексу — іменник у загальному відмінку або особовий займенник у називному відмінку. Друга частина комплексу — дієприкметник (здебільшого Present Participle), що виражає дію, яку виконує особа або предмет, позначені першою частиною комплексу:

A plane was heard flying high in the sky.

Було чути, як високо в небі летів літак.

Суб'єктний дієприкметниковий комплекс вживається переважно з дієсловами, які виражають сприймання за допомогою органів чуттів (**to see, to hear, to feel, to watch, to notice, to observe** у пасивному стані) і виконують у реченні роль присудка, який ставиться між першою і другою частиною комплексу.

З дієсловами **to consider, to believe** *вважати*; **to find** *знаходити* іноді вживається суб'єктний дієприкметниковий комплекс з Past Participle:

The work was considered finished.

Роботу вважали закінченою.

У реченні суб'єктний дієприкметниковий комплекс виконує функцію складного підмета.

НЕЗАЛЕЖНИЙ ДІЕПРИКМЕТНИКОВИЙ КОМПЛЕКС (THE ABSOLUTE PARTICIPLE COMPLEX)

§ 216. В українській мові підрядне обставинне речення (наприклад, часу або причини) може бути замінене дієприслівниковим зворотом, якщо в головному і підрядному реченнях підмет той самий, хоч в одному з них він може бути виражений іменником, а в другому — відповідним особовим займенником.

Наприклад: Коли Петро повернувся з Києва, він розповів нам про виставку. Повернувшись з Києва, Петро розповів нам про виставку. (В обох реченнях підмет позначає ту саму особу.)

Якщо в головному і підрядному реченнях підмети різні, то така заміна неможлива.

В англійській мові заміна обставинного підрядного речення зворотом з participle можлива і тоді, коли в головному і підрядному реченнях підмети різні.

Наприклад: When Peter came home from Kiev, we asked him to tell us about the exhibition. Peter coming home from Kiev, we asked him to tell us about the exhibition.

Peter coming home from Kiev не підрядне речення, а незалежний дієприкметниковий комплекс (the Absolute Participle Complex), що складається з іменника у загальному відмінку (або особового займенника у називному відмінку) і дієприкметника. У цьому комплексі Peter виконує роль підмета по відношенню до дієприкметника і не є підметом усього речення.

У незалежному дієприкметниковому комплексі можуть вживатися всі форми participle.

У реченні незалежний дієприкметниковий комплекс виконує функції обставин (часу, причини, способу дії, умови):

The rain having stopped we went home.

The day being very fine, she went for a walk.

Weather permitting, we'll spend our day off in the forest.

Коли дощ ущух, ми пішли додому.

Оскільки день був дуже гарний, вона пішла на прогулянку.

Якщо дозволить погода, ми проведемо вихідний день у лісі.

§ 217. Незалежний дієприкметниковий комплекс перекладається на українську мову:

а) підрядним обставинним реченням:

The letter being written,	Коли лист був написа-
I went to post it.	ний, я пішла відправити
	його.

б) простим реченням, що входить до складносурядного:

They went quickly out of	Вони швидко вийшли
the house, Jude accompa-	з дому, і Джуд провів її до
nying her to the station.	вокзалу.
(Hardy)	

в) дієприслівниковим зворотом:

Her face smiling, she	Усміхаючись, вона уві-
came into the room.	йшла в кімнату.

Крім цього, незалежний дієприкметниковий комплекс може перекладатися на українську мову головним реченням в складнопідрядному, вставним реченням, іменником з прийменником:

She sat down at the table,	Коли вона сідала за стіл,
her hands beginning to	її руки починали тремтіти,
tremble. (Maltz)	

The evening was so dark,	Вечір був такий темний
(the moon not having yet	(місяць ще не зійшов), що
risen), that he could see no	за двадцять ярдів він нікого
one twenty yards off. (Gas-	не міг бачити.
kell)	

He came into the room,	Він увійшов до кімнати
his face smiling.	з усміхненим обличчям.

§ 218. Незалежний дієприкметниковий комплекс може вводиться прийменником **with**. Такий комплекс вживається у функції обставини способу дії або супровідних обставин і перекладається на українську мову здебільшого самостійним реченням або дієприслівниковим зворотом:

She was sitting on the	Вона сиділа долі, а голо-
ground, with her head and	ва її і одна рука лежали на
one arm lying on a chair.	стілці.
(Dickens)	

He was standing, with his	Він стояв, схрестивши
arms crossed and his head	руки і опустивши голову.
bent. (Galsworthy)	

§ 215—218. The Subjective Participle Complex consists of a noun in the Common Case or a personal pronoun in the Nominative Case and a participle which stands in predicate relation to the noun or pronoun.

The Subjective Participle Complex is mostly used with verbs of sense perceptions. With the verbs **to consider, to believe, to find** Past Participle is used in this complex.

The syntactic function of the Subjective Participle Complex is that of complex subject.

The Absolute Participle Complex is a construction in which a participle has its own subject expressed by a noun in the Common Case or a personal pronoun in the Nominative Case. The Absolute Participle Complex is used in the function of adverbial modifiers of time, cause, manner or attending circumstances and condition.

In the Absolute Participle Complex all the forms of the Participle are used.

The Absolute Participle Complex may be introduced by the preposition **with**. In this case it is used in the function of adverbial modifier of manner or attending circumstances.

ГЕРУНДІЙ (THE GERUND)

§ 219. Герундій — це неособова форма дієслова із закінченням **-ing**, що має властивості дієслова й іменника.

Як і інфінітив, герундій **називає дію: reading читання, listening слухання.**

В українській мові немає форми, яка відповідала б герундію. Слова *читання, слухання* — іменники, що утворились від дієслів, але не мають граматичних ознак дієслова.

ДІЄСЛІВНІ ВЛАСТИВОСТІ ГЕРУНДІЯ

§ 220. Герундій має такі дієслівні властивості:

а) Герундій перехідних дієслів вживається з прямим додатком:

I like **reading books.**
She began **preparing**
food.

Я люблю читати книжки.
Вона почала готувати їжу.

б) Герундій може мати означення, виражене прислівником:

They continued **listening attentively**. Вони продовжували уважно слухати.

в) Герундій має неозначену й перфектну форми, вживається в активному і пасивному стані. За формою герундій збігається з відповідними формами Present Participle.

	Active	Passive
Indefinite	writing	being written
Perfect	having written	having been written

§ 221. Перфектна форма герундія (Perfect Gerund) виражає дію, що передуює дії, вираженій дієсловом-присудком речення.

Thank you for **having helped** me. Дякую, що допомогли мені.

§ 222. Неозначена форма герундія (Indefinite Gerund) вживається:

а) для вираження дії, одночасної з дією, вираженою дієсловом-присудком речення:

He sat without **turning** his head. (Abrahams) Він сидів, не обертаючись.

She is interested in **collecting** stamps. Вона цікавиться колекціонуванням марок.

б) для вираження дії безвідносно до якогось певного часу:

Seeing is believing. Бачити — значить вірити.

Addition is the process of **finding** the sum of two or more than two numbers. Додавання — це процес знаходження суми двох або більш ніж двох чисел.

в) після дієслів **to intend** мати намір, **to suggest** пропонувати, **to insist** наполягати та деяких інших Indefinite Gerund виражає майбутню дію по відношенню до дії, вираженої дієсловом-присудком:

He had intended **writing** him. Він мав намір написати йому.

He insisted on **telling** her how it happened. (*Dickens*) Він наполягав на тому, щоб розказати їй, як це сталося.

г) для вираження дії, що передуює дії, вираженій дієсловом-присудком, зокрема після дієслів **to thank дякувати; to forget забувати; to remember пам'ятати, пригадувати; to excuse пробачати; to apologize просити пробачення** та ін., а також після прийменників **on і after**.

Thank you for helping me. Дякую, що допомогли мені.

I don't remember seeing either of them. (*Dreiser*) Я не пам'ятаю, щоб я бачив кого-небудь з них.

On receiving the telegram we went to the station to meet our friends. Одержавши телеграму, ми поїхали на вокзал зустрічати друзів.

§ 223. Герундій вживається в активному стані, якщо іменник або займенник, до якого він відноситься, позначає суб'єкт дії, вираженої герундієм:

Mary could not help laughing. (*Gaskell*) Мері не могла не засміятися.

Герундій вживається в пасивному стані, якщо іменник або займенник, до якого він відноситься, позначає об'єкт вираженої ним дії.

But he has no right to come without being invited. (*Shaw*) Але він не має права прийти, якщо його не запросили.

Дія, виражена герундієм, завжди відноситься до якоїсь особи чи предмета, навіть якщо вони не названі у реченні.

ІМЕННИКОВІ ВЛАСТИВОСТІ GERUNDIЯ

§ 224. Герундій у реченні виконує такі властиві іменнику синтаксичні функції:

а) підмета:

Smoking is harmful.

Палити — шкідливо.

б) предикатива:

His hobby is collecting stamps.

Його улюблене заняття — колекціонувати поштові марки.

в) додатка (прямого і прийменникового):

He likes **talking** to me.

Він любить розмовляти
зі мною.

She is fond of **painting**.

Вона любить малювати.

Крім того, герундій має ще такі іменникові властивості:

а) перед герундієм може вживатися прийменник, що відноситься до нього:

Nobody thought of **going**
to bed. (*Gaskell*)

Ніхто й не думав лягати
спати.

б) перед герундієм, як і перед іменником, може вживатися присвійний займенник або іменник у присвійному відмінку:

Don't fear **my forgetting**
her. (*Gaskell*)

Не бійтесь, що я забуду
її.

Would you mind **my opening**
the window?

Ви не заперечуєте, якщо
я відчиню вікно?

I insist on **my sister's**
staying at home.

Я наполягаю на тому,
щоб моя сестра залишилася
вдома.

§ 219—224. The gerund is a non-finite form of the verb which has noun and verb characteristics.

The verb characteristics of the gerund are as follows:

a) the gerund of transitive verbs takes a direct object;

b) the gerund can be modified by an adverb;

c) the gerund has Perfect and Non-perfect forms and the forms of the Passive Voice (if the corresponding verb is used in the Passive Voice).

The Perfect Gerund expresses an action prior to that denoted by the finite verb.

The Indefinite Gerund is used:

a) if the action expressed by the gerund is simultaneous with that expressed by the finite verb;

b) if the action expressed by the gerund does not refer to any particular time.

After the verbs **to intend**, **to suggest**, **to insist**, etc. the Indefinite Gerund expresses an action which is future with regard to that denoted by the finite verb.

After the verbs **to thank**, **to forget**, **to remember**, **to excuse**, etc. and after the prepositions **on** and **after** the Indefinite Gerund expresses an action prior to that denoted by the finite verb.

The gerund is used in the Active Voice if the noun or pronoun it refers to denotes the subject of the action expressed by the gerund.

The gerund is used in the Passive Voice if the noun or pronoun it refers to is an object of the action expressed by the gerund.

The noun characteristics of the gerund are as follows:

a) the gerund can be used in the sentence as subject, predicative and object;

b) the gerund can be preceded by a preposition which refers to it;

c) the gerund can be modified by a possessive pronoun and by a noun in the Possessive Case.

ВЖИВАННЯ GERUNDІЯ

§ 225. Герундій — єдина дієслівна форма, перед якою може вживатися прийменник. Тому герундій вживається після дієслів, прикметників і виразів, які вимагають додатка з прийменником:

Thank you **for telling** me.

Дякую, що ви сказали мені.

She could not keep **from crying**.

Вона не могла стриматися, щоб не заплакати.

I am fond **of reading**.

Я люблю читати.

§ 226. Після деяких дієслів герундій вживається без прийменника. Серед них є такі, після яких може вживатися тільки герундій, на відміну від інших, які можуть вживатися і з герундієм, і з інфінітивом. Після таких дієслів вживається тільки герундій:

a) **to avoid** уникати; **to finish** закінчувати; **to suggest** пропонувати; **to leave off**, **to give up** переставати щось робити; **to go on**, **to keep on** продовжувати; **cannot help** не можу не (робити чогось). В українській мові після відповідних дієслів вживається інфінітив:

We finished **dressing**.

Ми закінчили одягатися.

They went on **eating**.

Вони продовжували їсти.

I cannot help **asking**.

Я не можу не запитати.

Mary left off **ironing**.

Мері перестала прасувати.

b) **to enjoy** діставати задоволення, насолоду; **to excuse**, **to forgive** вибачати; **to put off**, **to postpone** відкладати; **to delay** затримувати; **відкладати**; **to fancy** уявляти

(в окличних реченнях); **to mind** *заперечувати* (вживається в питальних і заперечних реченнях). В українській мові після відповідних дієслів вживається іменник або підрядне речення:

I don't mind **telling** you.
(*Dickens*)

Я не проти того, щоб розповісти вам.

Fancy **going** for a walk in such weather!

Уявіть собі прогулянку в таку погоду!

в) **to want, to need, to require** *потребувати*. Після цих дієслів герундій вживається в активному стані з пасивним значенням. В українській мові після цих дієслів вживається іменник або інфінітив у сполученні з словами **треба, потрібно**:

The house wants **repairing**.

Будинок потребує ремонту (треба відремонтувати).

§ 227. Герундій або інфінітив вживається після дієслів **to begin, to start** *починати*; **to continue** *продовжувати*; **to propose** *запропонувати*; **to like** *любити*; **to try** *намагатися*; **to refuse** *відмовлятися* (щось зробити); **to intend** *мати намір*; **to forget** *забувати*; **to prefer** *віддавати перевагу*:

The children began **playing**.

Діти почали гратися.

Then they began **to whisper**. (*Gaskell*)

Тоді вони почали говорити пошепки.

She **continued sitting** motionless. (*Gaskell*)

Вона продовжувала сидіти нерухомо.

He **continued to live** with his parents. (*Hornby*)

Він продовжував жити із своїми батьками.

У деяких випадках значення дієслова змінюється залежно від того, чи вжито воно з інфінітивом чи герундієм. Так, дієслово **to stop** у сполученні з герундієм означає *перестати щось робити*, а в сполученні з інфінітивом — *зупинитися, щоб щось зробити*:

They **stopped reading** the notice.

Вони перестали читати об'яву.

He **stopped to read** the notice.

Він зупинився, щоб прочитати об'яву.

§ 228. Герундій вживається як безприйменниковий додаток до прикметників **like** *схожий*, **busy** *зайнятий*, **worth** *вартий*:

She was busy **translating** the article.

They were not worth **looking at**.

I don't feel like **working**.

Вона була зайнята пере-
кладом статті.

На них не варто було
дивитися.

У мене нема настрою пра-
цювати.

§ 229. Герундій вживається у функції означення (найчастіше з прийменником **of**), що стоїть після означуваного іменника:

She had come with the **in-
tention of saying something**
definite. (*Galsworthy*)

Вона прийшла з наміром
сказати своє рішення.

You have always been in
the **habit of giving her play-**
things. (*Brontë*)

Ви завжди мали звичку
давати їй іграшки.

Герундій без прийменника вживається в ролі означення, що стоїть перед означуванням іменником і виражає призначення предмета, позначеного цим іменником:

writing-paper *папір для письма*

dancing place *місце для танців*

У такій же позиції в ролі означення вживається і Present Participle. Але на відміну від герундія, дієприкметник теперішнього часу виражає не призначення предмета, а дію, яку виконує особа або предмет, виражені означуваним іменником:

a dancing girl — дівчина, що танцює

§ 230. Герундій з прийменником вживається в функції обставин (часу, способу дії та ін.):

They ate **without talking**.

Вони їли, не розмов-
ляючи.

Upon reaching the park
he waited and waited and
Carrie did not come. (*Dreiser*)

Прийшовши до парку,
він чекав і чекав, а Керрі не
приходила.

У ролі обставин з таким самим значенням вживається і дієприкметник теперішнього часу. Але на відміну від герундія, якому в цій функції завжди передують прийменник, дієприкметник теперішнього часу ніколи не вживається з прийменником. Тому в реченні *On coming home he began to work* слово **coming** — герундій, а в реченні *Coming home he began to work* **Coming** є дієприкметником, хоч обидва

речення на українську мову перекладаються однаково —
Прийшовши додому, він почав працювати.

§ 225—230. The gerund is the only form of the verb which can be preceded by a preposition that refers to it; so the gerund is used after verbs, adjectives and expressions which require a prepositional object.

After a number of verbs the gerund is used without a preposition; some of them can be followed both by the gerund and the infinitive while after others the gerund is the only possible nonfinite form of the verb.

As an attribute the gerund is always preceded by a preposition if it stands after the modified noun.

In the function of adverbial modifiers the gerund is always preceded by a preposition.

КОМПЛЕКСИ З ГЕРУНДИЄМ (COMPLEXES WITH THE GERUND)

§ 231. Герундій у реченні може відноситись до підмета або додатка. Так, у реченні *He stopped working and smiled Він припинив роботу і усміхнувся* дія, виражена герундієм (*working*), відноситься до підмета (*він працював, а потім припинив роботу*).

У реченні *I don't forgive you for being late for dinner Я не прощаю вам того, що ви запізнилися на обід* герундій відноситься до додатка.

Але герундій може також відноситися до іменника або займенника, що не є підметом чи додатком речення. Цей іменник чи займенник (суб'єкт герундія) завжди стоїть перед герундієм і позначає особу або предмет, що виконує дію або зазнає дії, вираженої герундієм. Сполучення герундія з таким іменником або займенником становить герундіальний комплекс:

Don't fear my forgetting Aunt Alice. (Gaskell) Не бійтесь, що я забуду тітку Алісу.

Перша частина герундіального комплексу — іменник у присвійному чи загальному відмінку або присвійний займенник. Друга частина — герундій, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа чи предмет, позначений першою частиною комплексу:

They were afraid of my finding out the truth. (Dickens) Вони боялися, що я узнаю правду.

They told us of **Peter's coming** there.

Вони сказали нам про те, що Петро приходив туди.

Якщо іменник, до якого відноситься герундій, не вживається в присвійному відмінку (див. § 250), він ставиться перед герундієм у загальному відмінку, але при заміні його займенником вживається, як правило, присвійний займенник:

I hadn't much hope of his **plan working**. (*Braine*)

У мене було мало надії на те, що його план буде ефективним.

I hadn't much hope of its **working**.

У мене було мало надії на те, що він (план) буде ефективним.

§ 232. Іменник у загальному відмінку може бути першою частиною герундіального комплексу, навіть якщо цей іменник взагалі може вживатися в присвійному відмінку. Іноді першою частиною герундіального комплексу може бути також особовий займенник в об'єктному відмінку:

I remember his **sister taking part** in the concert.

Пам'ятаю, що його сестра брала участь у концерті.

I do not like **him going** there.

Мені не подобається, що він йде туди.

§ 233. Герундіальний комплекс становить один складний член речення і в реченні може бути:

а) підметом:

Your coming here is very desirable.

Ваш приїзд сюди дуже бажаний.

It's no use **my telling** you a lie. (*Shaw*)

Навіщо мені говорити вам неправду?

б) додатком (безприйменниковим і прийменниковим):

Forgive **my saying** it.
I insist **upon your staying**.

Простіть, що я сказала це.
Я наполягаю на тому, щоб ви залишились.

в) означенням:

I don't know the reason **of your leaving**.

Я не знаю причини вашого від'їзду.

г) обставиною:

I entered the room **without his seeing** it.

Я увійшла до кімнати так, що він і не побачив цього.

§ 231—233. A gerundial complex consists of a noun in the Possessive Case or a possessive pronoun and a gerund which stands in predicate relation to the noun or pronoun.

The first part of a gerundial complex can also be expressed by a noun in the Common Case or a personal pronoun in the Objective Case.

Gerundial complexes are used in the functions of subject, object, attribute and adverbial modifier.

ГЕРУНДІЙ І ВІДДІЄСЛІВНИЙ ІМЕННИК

§ 234. Віддієслівний іменник (the verbal noun) — це іменник, утворений від дієслова за допомогою закінчення *-ing*. На відміну від герундія віддієслівний іменник не має дієслівних властивостей, а лише властивості іменника:

а) віддієслівний іменник може вживатися з артиклем і вказівними займенниками, має форму множини: *the sittings of the commission засідання комісії*;

б) віддієслівний іменник, утворений від перехідних дієслів, не вживається з прямим додатком; він приймає додаток з прийменником: *the raising of living standard підвищення життєвого рівня*;

в) віддієслівний іменник означається прикметником (а не прислівником, як герундій та інші дієслівні форми):

I like rapid reading.

Я люблю швидке читання.

§ 234. The *ing*-form of a verb may be not only a participle and a gerund but also a verbal noun. Unlike the gerund the verbal noun has no verbal characteristics.

The verbal noun does not take a direct object; it is modified by an adjective (not by an adverb like the gerund).

Unlike the gerund the verbal noun can be used in the plural, with an article and with demonstrative pronouns.

ПЕРЕКЛАД ГЕРУНДІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

§ 235. На українську мову герундій перекладається:
а) неозначеною формою дієслова (інфінітивом):

I thought of coming to see you.   *Я думала провідати вас.*

б) іменником:

He has a lot of medals for **saving** people's lives. (*Shaw*)   У нього є багато медалей за **врятування** життя людей.
He liked **riding, rowing** and **fencing**. (*Galsworthy*)   Він любив **верхову їзду, веслування і фехтування**.

в) дієприслівником:

And they continued their work **without looking up**. (*Hardy*)   І вони продовжували працювати, **не розгинаючись**.
She changed the room by **painting** the walls green. (*Thorndike*)   Вона оновила кімнату, **пофарбувавши** стіни в зелений колір.

г) предикативною формою дієслова (присудком) підрядного речення:

She was trying to approach **without his seeing** her. (*Abrahams*)   Вона намагалася наблизитися так, щоб він не помітив її.
Excuse my **leaving** you.   Пробачте, що я **залишив** вас.

§ 235. There is no gerund in Ukrainian. The English gerund is rendered in Ukrainian in the following ways:

a) by an infinitive; b) by a noun; c) by adverbial participle;

d) by a finite form of the verb — the predicate of a subordinate clause.

ІМЕННИК (THE NOUN)

УТВОРЕННЯ МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ

§ 236. Іменники в англійській мові поділяються на злічувані (countable nouns) і незлічувані (uncountable nouns).

Злічувані іменники означають предмети, які можна полічити: **a chair** стілець, **an engineer** інженер, **a question** запитання.

Незлічувані іменники — це назви речовин і багатьох абстрактних понять, які не піддаються лічбі: **water** вода, **milk** молоко, **freedom** свобода, **friendship** дружба та ін.

Злічувані іменники вживаються в однині (the singular) і множині (the plural). Незлічувані іменники множини не мають.

§ 237. Більшість іменників у англійській мові утворюють множину додаванням до форми однини закінчення **-(e)s**. Це закінчення вимовляється:

[s] — після глухих приголосних, крім [s], [ʃ], [t]:

a lamp *лампа* — lamps [læmps]

a lake *озеро* — lakes [leiks]

[z] — після голосних і дзвінких приголосних крім [z], [ʒ], [dʒ]:

a train *поїзд* — trains [treinz]

a name *ім'я* — names [neimz]

a sea *море* — seas [si:z]

[ɪz] — після звуків [s], [z], [ʃ], [tʃ], [ʒ], [dʒ];

a place *місце* — places ['pleisɪz]

a rose *троянда* — roses ['rouzɪz]

a wish *бажання* — wishes ['wɪʃɪz]

a bench *лава* — benches ['bentʃɪz]

a garage *гараж* — garages ['gærɑ:ʒɪz]

a page *сторінка* — pages ['peɪdʒɪz]

ПРАВИЛА ПРАВОПИСУ МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ

§ 238. На письмі більшість іменників мають у множині закінчення **-s**. Закінчення **-es** додається, якщо:

а) іменник в однині закінчується на **-s, -ss, -sh, -ch, -tch, -x**:

a bus *автобус* — buses   a lunch *сніданок* — lunches

a class *клас* — classes   a watch *годинник* — watches

a bush *кущ* — bushes   a box *ящик* — boxes

б) іменник в однині закінчується на **-y** з попередньою приголосною; при цьому **y** змінюється на **i**:

a story *оповідання* — stories   a fly *муха* — flies

в) іменник в однині закінчується на **-o** з попередньою приголосною:

a hero *герой* — heroes   a tomato *помідор* — tomatoes

Винятки: a piano *рояль* — pianos

a photo *фото* — photos

ОКРЕМІ ВИПАДКИ УТВОРЕННЯ МНОЖИНИ ІМЕННИКІВ

§ 239. У деяких іменниках, що в однині закінчуються на **-f** або **-fe**, у множині **f** змінюється на **v** з додаванням закінчення **-(e)s**; буквосполучення **-ves** вимовляється [vz]:

a wife *дружина* — wives   a leaf *лист* — leaves
a shelf *полиця* — shelves   a calf *теля* — calves
a wolf *вовк* — wolves   a knife *ніж* — knives
a half *половина* — halves   a life *життя* — lives

Ці форми множини треба запам'ятати, тому що у багатьох іменниках цього ж типу множина утворюється за загальним правилом — додаванням закінчення **-s** без зміни **f** на **v**, наприклад:

a roof *дах* — roofs   a kerchief *хустка* — kerchiefs
a chief *ватажок* — chiefs   a safe *сейф* — safes

§ 240. Якщо іменник в однині закінчується на **-th** [θ] після голосного або дифтонга, то у множині кінцевий звук [θ] змінюється на [ð], після якого закінчення множини **-s** вимовляється [z]:

a path [pæθ] *стежка* — paths [pæðz]
a mouth [mauθ] *рот* — mouths [mauðz]

Але якщо перед кінцевим **-th** стоїть приголосний або короткий голосний, то множина утворюється за загальним правилом:

a month [mʌnθ] *місяць* — months [mʌnθs]
a smith [smiθ] *коваль* — smiths [smiθs]

§ 241. У слові **house** *будинок* кінцевий звук [s] перед закінченням множини змінюється на [z]:

a house [haus] — houses ['hauzɪz]

§ 242. Множина деяких іменників утворюється зміною кореневого голосного (без додавання закінчення):

a man [mæn] *чоловік* — men [men]
a woman ['wʊmən] *жінка* — women ['wɪmɪn]
a foot [fʊt] *нога* — feet [fi:t]
a tooth [tu:θ] *зуб* — teeth [ti:θ]
a goose [gu:s] *гуска* — geese [gi:s]
a mouse [maʊs] *миша* — mice [maɪs]

Іменник **child** [tʃaɪld] у множині має форму **children** ['tʃɪldrən].

Множина іменника **ox** [ɒks] утворюється за допомогою закінчення **-en** — **oxen** ['ɒksən].

§ 243. Іменники *sheep вівеця, deer олень, swine свиня, fish риба* та назви деяких порід риб мають однакову форму в однині і множині:

So much snow had fallen that it killed half the sheep and even many of the deer. *(Blackmore)* Випало так багато снігу, що загинуло половина овець і навіть багато оленів.

He caught a lot of fish. Він спіймав багато риби.

Примітка. Форма *fishes* вживається, коли йдеться про різні види риб.

§ 244. Деякі іменники латинського і грецького походження зберігають форми множини, які вони мали в цих мовах:

a *phenomenon* [fi'nominən] *явище* — *phenomena* [fi'nominə]

a *crisis* ['kraisis] *криза* — *crises* ['kraisi:z]

a *radius* ['reidjəs] *радіус* — *radii* ['reidiai]

§ 245. У складних іменниках форму множини приймає лише головний іменник:

a *daughter-in-law* *невістка* — *daughters-in-law*

a *school-mate* *шкільний товариш* — *school-mates*

Якщо ж складний іменник утворений з інших частин мови, то закінчення множини додається в кінці слова:

forget-me-not *незабудка* — *forget-me-nots*

merry-go-round *карусель* — *merry-go-rounds*

§ 246. В англійській мові, як і в українській, є іменники, що вживаються тільки в однині або тільки в множині.

Так, назви речовин, а також багато іменників, що виражають абстрактні поняття, вживаються тільки в однині: *chalk* *крейда*, *silver* *срібло*, *peace* *мир*, *courage* *відвага* та ін.

Деякі іменники в англійській мові вживаються тільки в однині, а відповідні їм іменники в українській мові мають форми однини й множини або навіть тільки множини, наприклад: *advice* *порада, поради*; *knowledge* *знання*; *information* *інформація, відомості*; *news* *новина, новини*; *progress* *успіх, успіхи*; *money* *гроші*.

До іменників, які в англійській мові вживаються лише в множині, належать, як і в українській мові, назви предметів, що складаються з двох рівних або подібних частин, наприклад: *tongs* *обцецьки*, *spectacles* *окуляри*, *trousers* *штани*, *scissors* *ножиці* та ін.

Тільки форму множини мають і деякі інші іменники, українські відповідники яких можуть вживатися в однині і множині, а деякі навіть тільки в однині, наприклад: **goods** товар, товари; **clothes** одяг; **contents** зміст; **wages** зарплата тощо.

§ 236—246. The plural of nouns is formed by adding the ending **-(e)s** to the singular. This ending is pronounced:

[s] after voiceless consonants except [z], [ʃ], [tʃ];
[z] after vowels and voiced consonants except [z], [ʒ], [dʒ];

[ɪz] after the sounds [s], [z], [ʃ], [tʃ], [ʒ], [dʒ] which are called sibilants.

In spelling the ending **-es** is added:

a) if the noun ends in **-s**, **-ss**, **-sh**, **-ch**, **-tch**, **-x**;

b) if the noun ends in **-y** preceded by a consonant; the **y** is changed into **i** before the ending **-es**;

c) if the noun ends in **-o** preceded by a consonant.

The plural of some nouns ending in **-f** or **-fe** is formed by changing **f** into **v** and adding the ending **-es**.

If the singular ends in **-th** [θ] preceded by a long vowel or a diphthong, in the plural the final [θ] is changed into [ð] after which the ending **-s** is pronounced [z].

Some nouns form the plural by changing the root vowel.

The plural of the nouns **sheep**, **deer**, **swine** and **fish** is identical with the singular.

Some nouns borrowed from Latin and Greek keep the plural form of the language from which they have been borrowed.

The plural of compound nouns is formed by adding the ending **-(e)s** to the head-noun. If there is no noun in the compound, the plural ending is added to the last word of the compound.

There are nouns which are used only in the singular or only in the plural.

ВІДМІНКИ ІМЕННИКІВ

§ 247. Відмінок — це форма іменника, що виражає зв'язок цього іменника з іншими словами в реченні.

Порівняймо українські речення *Я маю олівець* і *Я маю олівця*. У першому реченні *олівець* є знаряддя

дії (це виражено формою орудного відмінка), а в другому — об'єктом дії (на що вказує форма знахідного відмінка).

На відміну від української мови, де є шість відмінків іменника, в англійській мові їх лише два: загальний (the Common Case) і присвійний (the Possessive Case).

Загальний відмінок не має спеціальних відмінкових закінчень. Зв'язок іменника в загальному відмінку з іншими словами виражається прийменниками, а також місцем, яке іменник займає в реченні. Так, англійським відповідником першого з наведених вище українських речень (*Я малюю олівцем*) є I am drawing with a pencil, а другого (*Я малюю олівець*) — I am drawing a pencil. Знаряддя дії виражено тут загальним відмінком з прийменником **with**, а об'єкт дії — загальним відмінком іменника (без прийменника), що стоїть після дієслова-присудка.

Іменник у загальному відмінку з прийменником **to** або **for** може відповідати українському іменнику в давальному відмінку:

I gave the ticket to my sister.	Я віддав квиток сестрі.
--	-------------------------

He bought a ball for his son.	Він купив м'яч синові.
--------------------------------------	------------------------

Сполучення іменника в загальному відмінку з прийменником **of** здебільшого відповідає українському родовому відмінку:

the back of the chair	спинка стільця
the answers of the pupils	відповіді учнів

Загальний відмінок іменника з прийменниками **by** і **with** часто виражає такі відношення між словами, які в українській мові передаються орудним відмінком:

America was discovered by Columbus.	Америка була відкрита Колумбом.
--	---------------------------------

The letter was written with a pencil.	Лист був написаний олівцем.
--	-----------------------------

Отже, загальний відмінок іменників з різними прийменниками виражає відношення, які в українській мові передаються непрямыми відмінками з прийменниками і без них:

Brush was a bit late for breakfast (<i>Wilder</i>)	Браш трохи спізнився на сніданок.
---	-----------------------------------

Are you fond of presents?	Ви любите подарунки?
----------------------------------	----------------------

**ПРИСВІЙНИЙ ВІДМІНОК
(THE POSSESSIVE CASE)**

§ 248. Присвійний відмінок відповідає на запитання **whose?** (*чий?, чия?, чие?, чий?*).

Присвійний відмінок однини утворюється додаванням до іменника апострофа і закінчення **-s**, яке вимовляється:

[s] — після глухих приголосних, крім [s], [ʃ], [tʃ]:

Jack's [dʒæks]	friends	<i>друзі Джека</i>
Kate's [keɪts]	toy	<i>іграшка Каті</i>

[z], [ʒ] — після голосних і дзвінких приголосних, крім [z], [ʒ], [dʒ]:

Uncle Tom's [tɒmz]	Cabin	<i>хатина дядька Тома</i>
Olga's [ɒlɡəz]	brother	<i>брат Ольги</i>

[ɪz] — після звуків [s], [z], [ʃ], [ʒ], [tʃ], [dʒ]:

Alice's [ˈæɪlɪsɪz]	adventures	<i>Алісині пригоди</i>
George's [ˈdʒɔːdʒɪz]	room	<i>кімната Джорджа</i>

Якщо іменник в однині закінчується на **-s**, **-ss**, **-x**, то на письмі в присвійному відмінку додається здебільшого тільки апостроф, хоча звичайне позначення **-s** також можливе; в обох випадках закінчення вимовляється [ɪz]:

James' (або James's) [ˈdʒeɪmzɪz] coat *пальто Джеймса*
Karl Marx' (або Marx's) [ˈmɑːksɪz] life *життя Карла Маркса*

Якщо іменник у множині не закінчується на **-s**, то в присвійному відмінку множини до нього додається лише апостроф, а у вимові ніяких змін не відбувається:

the pupils [ˈpʃʊplz] — the pupils' [ˈpʃuːplz] meeting

Якщо іменник у множині не закінчується на **-s**, то його присвійний відмінок утворюється так само, як і в однині, тобто додаванням **-s**: children's shoes.

§ 249. Іменник у присвійному відмінку, як правило, стоїть перед іншим іменником і є означенням до нього. На українську мову він перекладається родовим відмінком іменника або присвійним прикметником: Peter's note-book *зошит Петра, Петрів зошит*.

§ 250. У присвійному відмінку вживаються в основному іменники, що означають назви істот:

my friend's mother *мати мого друга*

the hawk's nest *гніздо яструба*

Крім назв істот, у присвійному відмінку **вживаються:**

а) іменники, що означають час і відстань:

last week's salary *зарплата за минулий тиждень*

two year's absence *дворічна відсутність*

at a mile's distance *на відстані в одну милю*

б) назви країн, міст, а також слова **country** *країна*;
town, **city** *місто*; **world** *світ*; **ocean** *океан*; **river** *річка*:

Kiev's parks *парки Києва*

England's foreign trade *зовнішня торгівля Англії*

the river's banks *береги річки*

в) назви планет: **the sun** *сонце*, **the moon** *місяць*,
the earth *земля*:

the sun's rays *промені сонця*

the moon's surface *поверхня місяця*

г) збірні іменники типу **government** *уряд*; **party** *партія*;
army *армія*; **crew** *команда, екіпаж*; **family** *сім'я*; **society**
суспільство, товариство:

the government's proposals *пропозиції уряду*

the Society's members *члени товариства*

Присвійний відмінок трапляється також у стійких словосполученнях, наприклад: **a stone's throw** *незначна відстань*, **to one's heart's content** *досхочу*.

§ 251. Закінчення **-s** додається не тільки до іменників, а й до займенників **somebody**, **someone** *хтось*; **anybody**, **anyone** *хто-небудь*; **other**, **another** *інший*; **each other**, **one another** *один одного* та до неозначено-особового займенника **one** (див. § 340): **someone's book** *чиясь книжка*.

Закінчення **-s** вживається також із словами **today** *сьогодні*; **yesterday** *вчора*; **tomorrow** *завтра*: **yesterday's excursion** *вчорашня екскурсія*.

Закінчення **-s** може стосуватися також цілих словосполучень: **Ann and Kate's room** *кімната Ані й Каті*, **Foreign Minister of Poland's speech** *промова міністра закордонних справ Польщі*.

У таких випадках закінчення присвійного відмінка додається тільки до останнього слова (звичайно іменника).

§ 247—251. Case is the form of the noun indicating the relation of the noun to other words in the sentence or

phrase. There are two cases of nouns in English: the Common Case and the Possessive Case.

The Common Case has no special case endings. The relation of the noun in the Common Case to other words is indicated by its position and by means of prepositions.

A noun in the Common Case with the prepositions **to** or **for** may express the relations which are expressed by the Ukrainian Dative Case.

The combination of a noun in the Common Case with the preposition **of** often expresses the relations which are expressed by the Ukrainian Genitive Case.

A noun in the Common Case preceded by the prepositions **by** or **with** may express the relations which are expressed by the Ukrainian Instrumental Case.

The Possessive Case is formed by means of the ending **-s** which is pronounced [s] after voiceless consonants except sibilants, [z] after voiced consonants except sibilants and after vowels, and [ɪz] after sibilants. If the noun in the plural ends in **-s**, only the apostrophe is added in the plural Possessive Case which does not affect the pronunciation of the word.

The Possessive Case is mainly used with nouns denoting living beings. Besides the names of living beings the following nouns can be used in the Possessive Case:

- a) nouns denoting time and distance;
- b) names of countries and towns or cities;
- c) names of cosmic bodies;
- d) collective nouns like **government, party, army, crew, family, society, etc.**

The Possessive Case is used in some set expressions.

The ending **-s** is added not only to nouns but also to some pronouns and some adverbs of time; it may refer to a whole word combination.

ВЖИВАННЯ ІМЕННИКІВ У ФУНКЦІЇ ОЗНАЧЕННЯ

§ 252. Означення, що стоїть перед означуваним словом, називається **препозитивним** (prepositive attribute): **the Klev Metro** *київське метро*.

Означення, що стоїть після означуваного слова, називається **постпозитивним** (postpositive attribute): **the works by Ch. Dickens** *твори Ч. Діккенса*.

§ 253. У функції означення може вживатися:

а) іменник у загальному відмінку з прийменником (найчастіше з **of**); таке означення стоїть після означуваного іменника, тобто є постпозитивним: **the centre of the town** центр міста.

б) іменник у присвійному відмінку, як правило, без прийменника; таке означення стоїть перед означуваним іменником, тобто є препозитивним: **Victor's friends** Вікторові друзі.

Означення, виражене іменником у присвійному відмінку з прийменником **of**, стоїть після означуваного іменника: **a novel of Dreiser's** один з романів Драйзера.

в) іменник у загальному відмінку без прийменника; таке означення завжди стоїть перед означуваним іменником:

I went to the bathroom door. Я пішов до дверей ванної кімнати.

She had no winter jacket. (Dreiser) У неї не було зимового жакета.

Словосполучення типу **bathroom door, winter jacket** характерні для англійської мови. З двох іменників, що стоять поряд, головний другий, а перший є означенням до нього. Так, іменник **evening** означає *вечір*, але в сполученні **evening school** він відповідає українському прикметнику *вечірній*, бо головним тут є слово **school**, а слово **evening** лише вказує, про яку школу йдеться. У словосполученні **school evening** головним є іменник **evening**, а **school** є означенням — *шкільний*, і все словосполучення означає *шкільний вечір*.

Іменник у загальному відмінку, що є препозитивним означенням до іншого іменника, може виражати: час — **summer holidays** *літні канікули*; місце — **Glasgow demonstration** *демонстрація в Глазго*; матеріал, з якого зроблено предмет, позначений головним іменником — **stone wall** *кам'яна стіна*; призначення предмета, позначеного головним іменником — **lunch basket** *кошик для сніданку* та ін. Якщо головний іменник виражає дію, то іменник-означення може позначати як суб'єкт, так і об'єкт дії: **class struggle** *класова боротьба* (**class** — суб'єкт дії); **oil output** *видобування нафти* (**oil** — об'єкт дії).

Препозитивне означення, виражене іменником у загальному відмінку, перекладається на українську мову прикметником або іменником у непрямому відмінку з при-

йменником чи без нього, а іноді підрядним означальним реченням:

the **shoe** factory *взуттєва фабрика*
the **lake** shore *берег озера*
the **lunch** basket *кошик для сніданку*

Іноді все сполучення перекладається одним іменником:

tractor driver *тракторист(ка)*
telephone operator *телефоніст(ка)*

У сучасній англійській мові іменник часто має не одне, а кілька препозитивних означень, виражених іменниками в загальному відмінку:

world disarmament conference	<i>всесвітня конференція по роззброєнню</i>
railway station telephone operator	<i>телефоніст залізничної станції</i>

§ 252—253. An attribute placed before its head-word is called a prepositive attribute. An attribute placed after its head-word is called a postpositive attribute.

In English a prepositive attribute can be expressed by a noun in the Common Case. Such an attribute may have the adverbial meaning of time, place and purpose; it may denote the material of which the thing is made. If the head-noun denotes an action, the modifying noun may be both the subject and the object of the action.

A prepositive attribute expressed by a noun in the Common Case may be rendered in Ukrainian by an adjective, by a noun in an oblique case with or without a preposition or by an attributive clause. In a number of cases the whole combination is rendered in Ukrainian by a single noun.

АРТИКЛЬ (THE ARTICLE)

§ 254. В англійській мові перед іменниками вживається особливе службове слово — артикль.

В англійській мові є два артиклі — неозначений (the indefinite article) і означений (the definite article). В українській мові артиклів немає.

§ 255. Неозначений артикль має дві форми: a [ə] і an [ən].

Форма **a** вживається перед словами, що починаються з приголосного звука: *a woman, a good engineer*.

Форма **an** вживається перед словами, що починаються з голосного звука: *an old woman, an engineer*.

Неозначений артикль походить від староанглійського числівника **an** *один*, тому він вживається лише перед злічуваними іменниками в однині.

§ 256. Означений артикль має одну графічну форму **the**, яка вимовляється [ðə] перед словами, що починаються з приголосного звука (*the woman, the good engineer*), і [ði] перед словами, що починаються з голосного (*the engineer, the old woman*).

Означений артикль походить від вказівного займенника *that той* і вживається перед іменниками в однині і множині.

§ 257. Артикль, як правило, буває ненаголошеним і вимовляється, як вказано в § 255, 256, разом з наступним словом.

Якщо ж (в окремих випадках) на артикль падає наголос, то неозначений артикль має вимову [ei], [æn], а означений — [ði]:

The is the definite article.

The — це означений артикль.

An is used before vowels.

An вживається перед голосними.

A is used before consonants.

A вживається перед приголосними.

У цих реченнях артикль вжито в ролі підмета, тому на нього падає наголос.

ОСНОВНІ ФУНКЦІ. ОЗНАЧЕНОГО І НЕОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ

§ 258. Іменник вживається з неозначеним артиклем, коли називають будь-який предмет з усього класу однорідних предметів.

This is a **table**.

Це стіл.

Вживаючи речення такого типу, називають предмет, на який вказують. Цей предмет є одним з тих, що називаються словом *table* на відміну від *chair, bed, window* тощо:

I need a **pencil**.

Мені потрібен олівець.

Тут мається на увазі будь-який олівець, а не ручка, гумка, лінійка тощо, тобто один з предметів, що називаються словом **pencil**.

His father is a doctor.

Його батько — лікар.

Неозначений артикль вжито перед іменником, що називає особу за її професією, тобто його батько є одним з тих, кого ми називаємо словом **doctor** на відміну від **teacher**, **worker** і т. д.

§ 259. Іменник вживається з означеним артиклем, коли мова йде про певний предмет (або предмети), виділений із класу предметів, до якого він належить.

Вживання означеного артикля свідчить про те, що співрозмовникам (або тому, хто читає чи пише) з ситуації (контексту) зрозуміло, про який саме предмет йдеться.

My watch is on the table.

Мій годинник на столі.

У цьому реченні говориться не про будь-який стіл взагалі, а про цілком певний стіл, скажімо, той, що стоїть у цій кімнаті.

The pencil is hard.

Олівець твердий.

Говорячи так, мають на увазі якийсь певний олівець, а не олівець взагалі, будь-який олівець.

The doctor examined John.

Лікар оглянув Джона.

Наявність означеного артикля перед словом **doctor** свідчить про те, що йдеться про лікаря, якого викликали, або до якого Джон звертався, або про якого перед цим щось говорилося, тобто про конкретну особу.

§ 254—259. The article is a form word used with nouns. There are two articles in English: the definite article and the indefinite article.

The indefinite article has two forms: **a** and **an**. The form **a** is used before words beginning with a consonant. The form **an** is used before words beginning with a vowel.

The indefinite article originated from the Old English numeral **an** (*one*). As a result of its origin it is used only with countable nouns in the singular.

The definite article has one graphic form **the** which is pronounced [ðə] before consonants and [ði] before vowels.

The definite article originated from the demonstrative pronoun **that**; it is used with nouns both in the singular and in the plural.

The indefinite article is used before a noun when we name an object referring it to a class of objects having this name.

The definite article is used before a noun when a particular object is meant which we single out from all the other objects of the same class.

ВЖИВАННЯ НЕОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ

§ 260. Неозначений артикль вживається, якщо особа чи предмет згадуються вперше. При їх повторному називанні перед відповідним іменником вживається означений артикль:

He sat up and took a **wallet** out of the inside pocket of his coat. Opening **the wallet** he pulled some notes out. (*Abrahams*)

Він підвівся і дістав гаманець із внутрішньої кишені піджака. Відкривши гаманець, він витяг звідти кілька банкнот.

§ 261. Неозначений артикль вживається перед злічуваними іменниками в однині після звороту **there is (there was, there will be)**, який вводить предмет, ще невідомий читачеві чи співрозмовникові. Іменники в множині, а також незлічувані іменники в такому разі вживаються без артикля, але перед ними можуть стояти займенники **some, any**:

There is a **map** on the wall.

На стіні висить карта.

There was a sharp **knock** on the door.

Почувся різкий стук у двері.

There will be a **school** here.

Тут буде школа.

There was **water** in the cellar.

В підвалі була вода.

Then there was **silence**.

Потім настала тиша.

There are **maps** on the wall.

На стіні висять карти.

There are **some apple-trees** in front of the house.

Перед будинком ростуть яблуні.

Is there **any water** in the city?

У місті є вода?

§ 262. Неозначений артикль вживається здебільшого перед іменником-предикативом (іменною частиною складеного присудка). У цій синтаксичній функції іменник, як

правило, вказує на клас, до якого належить особа або предмет, позначені підметом:

Odessa is a city.
My friend is an engineer.
He was a very good man.

Одеса — місто.
Мій товариш — інженер.
Він був дуже доброю людиною.

Але якщо предикатив означає якийсь певний предмет або особу, то він вживається з означеним артиклем:

He is the doctor who treated me. Це лікар, який лікував мене.

This is the shop where we bought the tape-recorder. Це магазин, в якому ми купили магнітофон.

§ 263. Неозначений артикль звичайно вживається перед іменником-прикладкою, яка вказує на те, ким є особа або чим є предмет, позначений іменником, до якого відноситься прикладка:

The report was made by Petrenko, an engineer of our plant. Доповідь була зроблена Петренком, інженером нашого заводу.

Але якщо прикладка відноситься до загальновідомої особи, то перед нею вживається означений артикль:

N. V. Gogol, the outstanding Russian writer, studied in Nizhyn. М. В. Гоголь, видатний російський письменник, вчився в Ніжині.

§ 264. Неозначений артикль вживається перед злічуваними іменниками в однині після слова **what** в окличних реченнях, а також після слів **such** *такий*; **quite** *зовсім*, *цілком*; **rather** *досить*. Іменники в множині, а також незлічувані іменники у такому разі вживаються без артикля:

What a beautiful day! Який чудовий день!
It was such a cold day that we had to put on our warm coats. Був такий холодний день, що ми мусили надіти теплі пальта.

She is still quite a child. Вона ще зовсім дитина.
It is rather a difficult problem. Це досить важка задача.

§ 265. У деяких випадках неозначений артикль зберігає своє колишнє значення — *один*.

Nearly an hour passed. Минуло близько години.
A minute passed. Пройшла хвилина.

We have dictations twice a month. Ми пишемо диктанти двічі на місяць.

A hundred. A thousand. Сто. Тисяча.

§ 266. Неозначений артикль вживається також у значенні *будь-який, всякий*:

A child must play. Дитина повинна гратися.

A bear likes honey. Ведмідь любить мед.

§ 267. Неозначений артикль вживається в деяких ставках словосполученнях, наприклад: to go for a walk *ходити на прогулянку*; to have a look *глянути*; to be in a hurry *поспішати*; for a long time *довго* тощо.

§ 260—267. The indefinite article is used when a person or thing unknown to the hearer or reader is mentioned for the first time.

The indefinite article is used before countable nouns in the singular after the expression **there is** (**there was**, **there will be**).

As a rule, the indefinite article is used before nouns in the function of predicative which usually denotes a class to which the subject belongs. But when the predicative denotes a particular object, it is used with the definite article.

The indefinite article is mostly used with the nouns in the function of apposition. But when the apposition refers to a well-known person, it is used with the definite article.

The indefinite article is used with countable nouns in the singular after the word **what** in exclamatory sentences and after the words **such**, **quite**, **rather**.

In some cases the indefinite article preserves its original meaning of *oneness*.

The indefinite article is used in the meaning of *every*.

The indefinite article is used in a number of set expressions.

ВЖИВАННЯ ОЗНАЧЕНОГО АРТИКЛЯ

§ 268. Іменник вживається з означеним артиклем, якщо з ситуації, попереднього досвіду або з контексту зрозуміло, про який предмет іде мова:

There was a door opposite me. I went in and locked the door. (*Greene*) Переді мною були двері. Я увійшов і замкнув двері.

У другому реченні іменник **door** вжито з означеним артиклем, тому що з попереднього речення зрозуміло, про які саме двері йде мова.

Open the door, please; we are waiting. (*Voynich*)   Відчини двері, будь ласка, ми чекаємо.

Із ситуації зрозуміло, які саме двері мають тут на увазі.

§ 269. Означений артикль вживається перед іменником з означенням, яке вказує, про який саме предмет йде мова; таке означення називається обмежувальним:

She opened the door of the room (of the room — обмежувальне означення).   Вона відчинила двері кімнати.

§ 270. Означений артикль вживається перед іменником з означенням, вираженим прикметником у найвищому ступені порівняння. Таке означення є обмежувальним — тільки один предмет серед йому подібних у даній ситуації може мати найбільшу міру якості:

She is the most beautiful girl here.   Вона тут найвродливіша дівчина.

It is the coldest place in Asia.   Це найхолодніше місце в Азії.

§ 271. Означений артикль вживається перед іменниками з обмежувальним означенням, вираженим порядковим числівником (у році, наприклад, може бути лише один п'ятий місяць, а в цьому місяці тільки одне п'яте число):

England in the seventeenth century.   Англія в XVII столітті.

He did not answer the third question.   Він не відповів на третє запитання.

§ 272. Означений артикль вживається з іменником, після якого стоїть безсполучникове підрядне означальне речення (такі речення завжди обмежувальні).

He saw the mistake he had made. (*Heym*)   Він зрозумів помилку, яку зробив.

He was dressed in the dark suit he wore on Sundays. (*Hardy*)   Він був у темному костюмі, який носив по неділях.

§ 273. Означений артикль вживається перед іменниками, що означають предмети, єдині в своєму роді, наприклад, the sun сонце, the moon місяць, the earth земля.

the sky *небо*. Означений артикль вживається також перед іменниками — назвами предметів, єдиних у певній ситуації. Так, описуючи кімнату, вживають означений артикль з такими словами, як **the floor** *підлога*, **the ceiling** *стеля*, бо в кімнаті є лише одна підлога і одна стеля.

§ 274. Означений артикль вживається перед іменником, що означає не окремий предмет, а весь клас у цілому:

The wolf is a wild animal.

Вовк — дика тварина.

The pine is an evergreen tree.

Сосна — вічнозелене дерево.

У цих реченнях іменники **the wolf** і **the pine** вжито для позначення всього біологічного виду, а не окремих його представників.

§ 275. Означений артикль вживається в деяких сталих словосполученнях, наприклад: **to go to the theatre** *ходити в театр*; **to play the piano** *грати на роялі*; **the other day** *нещодавно, цими днями*; **to tell the truth** *правду кажучи* та ін.

§ 268—275. The definite article is used with a noun if it is clear from the context or situation what particular object meant.

The definite article is used with a noun modified by a limiting attribute. In particular, the definite article is used with nouns modified by adjectives in the superlative degree or by ordinal numerals which are limiting attributes.

The definite article is used with a noun followed by an asyndetic attributive clause, which is always limiting.

The definite article is used with nouns denoting things unique.

The definite article is used with a noun that represents the whole class.

The definite article is used in a number of set expressions.

ВІДСУТНІСТЬ АРТИКЛЯ ПЕРЕД ОБЧИСЛЮВАНИМИ ІМЕННИКАМИ

§ 276. Артикль не вживається, якщо перед іменником стоїть присвійний, вказівний або питальний займенник, а також займенник **some, any, no, each, every**, наприклад: **my brother** *мій брат*; **this country** *ця країна*; **What story?** *Яке оповідання?*; **some students** *кілька студентів*; **no mis-**

take жодної помилки; each pupil кожний учень; every day щодня.

§ 277. Іменник вживається без артикля у множині, якщо в однині перед ним мав би стояти неозначений артикль:

My friends are students.   Мої друзі — студенти.

§ 278. Артикль не вживається, якщо перед іменником стоїть інший іменник у присвійному відмінку:

Jack's family   сім'я Джека
England's industry   промисловість Англії

Примітка. У таких сполученнях, як **the teacher's book** артикль стосується іменника, вжитого в присвійному відмінку, у цьому прикладі слова **teacher**, а не слова **book**.

§ 279. Артикль не вживається перед іменником-звертанням:

What are you doing here,   Що ви тут робите, дів-
girls?   чата?

§ 280. Без артикля вживаються назви днів тижня, місяців і здебільшого пір року, але якщо є обмежувальне означення, перед ними стоїть означений артикль: **on Monday у понеділок; in July в липні; in autumn восени**, але **in the autumn of 1918 восени 1918 року**.

§ 281. Іменник вживається без артикля, якщо після нього стоїть кількісний числівник у значенні порядкового:

lesson ten *десятий урок*
page twenty-five *двадцять п'ята сторінка*

§ 282. Артикль часто опускається у газетних і журнальних заголовках.

Great war.	Велика війна.
New strike an motor factory.	Новий страйк на автомобільному заводі.
Helicopter saves man.	Вертоліт рятує людину.
Fire destroys plane.	Пожежа на аеродромі (дослівно: вогонь знищує літак).

§ 283. Артикль відсутній у багатьох сталих словосполученнях: **at night вночі; by train поїздом; by mistake помилково; to take place відбуватися, мати місце; to go to bed лягати спати; from time to time час від часу** та ін.

§ 276—283. No article is used with nouns preceded by possessive, demonstrative or interrogative pronouns as well as the pronouns **some, any, no, each, every**.

No article is used with a noun in the plural if the indefinite article was used in the singular.

No article is used with a noun in the function of direct address.

No article is used with the names of seasons, months and the days of the week. But when these words have limiting attribute, they are used with the definite article.

No article is used before a noun followed by a cardinal numeral in the function of an attribute.

The article is often omitted in newspaper headlines.

The article is omitted in a number of set expressions.

ВЖИВАННЯ АРТИКЛЯ З НАЗВАМИ РЕЧОВИН

§ 284. Іменники, що означають речовини, вживаються, як правило, без артикля:

Water is colourless.

Вода безбарвна.

Якщо ж ідеться про певну, конкретну частину якоїсь речовини, іменник вживається з означеним артиклем:

The water will boil soon.

Вода скоро закипить.

Якщо мається на увазі сорт речовини, іменник може стояти як з означеним, так і з неозначеним артиклем:

This is a good wine.

Це добре вино (*хороший сорт*).

ВЖИВАННЯ АРТИКЛЯ З АБСТРАКТНИМИ ІМЕННИКАМИ

§ 285. Незлічувані абстрактні іменники, як правило, вживаються без артикля:

Then there was **silence**.

Потім настала тиша.

Якщо абстрактний іменник має обмежувальне означення або уточнюється ситуацією, перед ним стоїть означений артикль:

The silence that followed his speech lasted several seconds. Тиша, що настала після його промови, тривала кілька секунд.

Якщо абстрактний іменник має означення, що виражає різновидність якості, стану, почуття тощо, то він вживається з неозначеним артиклем:

There was a long silence. What an unexpected pleasure! Настала тривала тиша. Яка несподівана радість!

§ 284—285. Names of materials used in a general sense have no article.

The definite article is used with names of materials when they are narrowed in their meaning, that is, when a definite part of the substance is meant which may be clear from the context or situation.

When different sorts of material are meant, both the definite and the indefinite articles are used.

Uncountable nouns expressing abstract notions in a general sense have no article. Abstract nouns are used with the definite article when they have limiting attribute.

When an uncountable abstract noun has an attribute expressing a variety of quality, state, feeling, etc. denoted by the noun, the indefinite article is used.

ВЖИВАННЯ АРТИКЛЯ З ВЛАСНИМИ ІМЕННИКАМИ

§ 286. Прізвища та імена людей, а також клички тварин і птахів вживаються без артикля: Tom Brown, John Smith, Victor Pavlenko.

But Rag had the luck to escape next day. (S.-Thompson) (Rag — кличка кролика) Але Рєгу пощастило наступного дня втекти.

A minute or two later Silverspot would cry out, "A man with a gun". (S.-Thompson) (Silverspot — кличка ворони) Через хвилину чи дві Сілверспот вигукував: «Людина з рушницею».

§ 287. Прізвища та імена, а також клички тварин і птахів, що мають означення, вживаються з означеним артиклем:

the frightened Mary
the timid John
the hungry Tom

злякана Мери
несміливий Джон
голодний Том

Примітка. Без артикля вживаються імена з прикметниками *young* молодий, *old* старий, *little* маленький, *poor* бідний, *dear* дорогий, *lazy* ледачий, *honest* чесний: little Tom, poor Jane, old James.

§ 288. Означений артикль вживається, коли прізвище стоїть у множині і позначає сім'ю в цілому — всіх членів сім'ї:

We will invite the Pavlenkos.

Ми запросимо Павленків.

§ 289. Неозначений артикль вживається іноді перед прізвищем в однині, щоб показати, що ця особа є одним з членів саме цієї родини.

For after all was he not a Griffiths? (*Dreiser*)

Бо кінець кінцем, хіба ж він не Гріфітс? (хіба він не належить до родини Гріфітсів, не є одним з них?)

§ 290. З означеним артиклем вживається прізвище або ім'я, якщо воно пояснюється підрядним означальним реченням з обмежувальним значенням. У цьому разі артикль можна перекласти на українську мову займенником *той*:

So you're the Willi she's been writing about? (*Maltz*)

Отже, ви той Віллі, про якого вона писала?

When she smiled he saw the Pat he had known. (*Lindsay*)

Коли вона посміхнулась, він побачив ту Патріцію, яку знав колись.

§ 286—290. Names of persons and animals are used without any article. Names of persons modified by attributes except **young, old, little, poor, dear, lazy, honest** are used with the definite article.

The definite article is used with a name in the plural which denotes the whole family.

When the name of a person is used to denote a representative of a family, it is used with the indefinite article.

Names of persons followed by limiting attributive clauses are used with the definite article.

§ 291. Назви континентів, країн, міст і сіл вживаються, як правило, без артикля: **Europe, Poland, Paris, Borodino.**

Як виняток, назви деяких країн і місцевостей вживаються з означеним артиклем: **the Netherlands** Нідерлан-

ди, the **Philippines** *Філіппіни*, the **Caucasus** *Кавказ*, the **Crimea** *Крим*.

Назви країн, що складаються із загального іменника з одним або кількома означеннями, вживаються з означеним артиклем: **the United States of America**, **the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland**.

Означений артикль мають назви континентів, країн, міст, якщо вони вжиті з означенням, яке вказує на певний період історії країни, міста тощо: **the Moscow of the 17th century** *Москва XVII століття*; **the Europe of the Middle Ages** *середньовічна Європа*.

§ 292. Назви океанів, морів, заток, проток, каналів і річок вживаються з означеним артиклем: **the Atlantic Ocean** *Атлантичний океан*; **the Black Sea** *Чорне море*; **the Gulf of Mexico** *Мексиканська затока*; **the English Channel** *Ла-Манш*; **the Mississippi** *Міссісіпі*.

Назви озер також вживаються з означеним артиклем, якщо перед власною назвою не стоїть слово **lake** *озеро*: **the Baikal** *Байкал*, але **Lake Ontario** *озеро Онтаріо*.

§ 293. Назви груп островів вживаються з означеним артиклем, а назви окремих островів — без артикля: **the British Isles** *Британські острови*, **Great Britain** *Великобританія*, **Cuba** *Куба*.

§ 294. Назви гірських хребтів вживаються з означеним артиклем, назви окремих гір, гірських вершин — без артикля: **the Urals** *Урал*, **the Carpathians** *Карпати*, **the Alps** *Альпи*, **the Rocky Mountains** *Скелясті гори*, **Elbrus** *Ельбрус*.

§ 295. Назви вулиць, площ і парків, як правило, вживаються без артикля: **Whitehall**, **Oxford Street** (*вулиці в Лондоні*); **Trafalgar Square** (*площа в Лондоні*); **Hyde Park** (*парк у Лондоні*).

§ 296. Назви театрів, кінотеатрів, концертних залів, клубів, картинних галерей, музеїв вживаються з означеним артиклем: **the Royal Opera House** *Королівський оперний театр*; **the National Gallery** *Національна картинна галерея*; **the British Museum** *Британський музей*.

§ 297. Назви організацій і політичних партій вживаються з означеним артиклем: **the Labour Party** *Лейбористська партія*, **the United Nations Organization** *Організація Об'єднаних Націй*.

§ 291—297. Names of continents, countries, provinces, cities, towns and villages are used without any article, but they are used with the definite article when modified by a limiting attribute.

Names of oceans, seas, gulfs, straits, channels and rivers are used with the definite article.

Names of groups of islands are used with the definite article while names of separate islands have no article.

Names of mountain chains are used with the definite article while names of separate mountains have no article.

Names of streets, squares and parks are mostly used without any article.

Names of theatres, cinemas, concert halls, clubs, picture galleries, museums are used with the definite article.

Names of organizations and political parties are used with the definite article.

ПРИКМЕТНИК (THE ADJECTIVE)

§ 298. Прикметники в англійській мові не змінюються ні за числами, ні за родами, ні за відмінками:

a round table	<i>круглий стіл</i>
round tables	<i>круглі столи</i>
a young man	<i>молодий чоловік</i>
a young woman	<i>молода жінка</i>
an old worker	<i>старий робітник</i>
an old worker's son	<i>син старого робітника</i>

Прикметники в англійській мові змінюються лише за ступенями порівняння. Якісні прикметники в англійській мові мають основну форму (the positive degree), вищий ступінь порівняння (the comparative degree) і найвищий (the superlative degree).

§ 299. Форми вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників можуть бути, як і в українській мові, простими і складеними.

Прості форми ступенів порівняння утворюються додаванням до основної форми прикметника закінчення *-er* [ə] у вищому і *-est* [ɪst] у найвищому ступені:

cold — colder — coldest
холодний — холодніший — найхолодніший

Складені форми ступенів порівняння утворюються додаванням до основної форми прикметника слова *more* *більш* у вищому ступені і *most* *найбільший* — у найвищому.

dangerous — more dangerous — most dangerous
небезпечний — небезпечніший — найнебезпечніший *або*
або більш не- найбільш небезпечний
безпечний

§ 300. Прості форми ступенів порівняння мають:

а) усі односкладові прикметники:

short — shorter — shortest

б) двоскладові прикметники, що закінчуються на
-y, -er, -le, -ow:

heavy — heavier — heaviest
clever — cleverer — cleverest
simple — simpler — simplest
narrow — narrower — narrowest

в) двоскладові прикметники з наголосом на другому
складі:

polite — politer — politest
severe — severer — severest

Складені форми ступенів порівняння мають усі багато-
складові прикметники (з кількістю складів більше двох),
а також двоскладові прикметники з наголосом на першому
складі, крім тих, що закінчуються на -y, -er, -le, -ow:

difficult — more difficult — most difficult
famous — more famous — most famous

Примітка. Прикметники, ступені порівняння яких звичайно утво-
рюються за допомогою закінчень -er, -est, можуть мати також складені
форми ступенів порівняння, але вони вживаються дуже рідко, здебільшо-
го з метою підсилення.

§ 301. Правила правопису простих форм ступенів по-
рівняння прикметників:

а) якщо прикметник закінчується німим -e, то перед
закінченнями -er та -est воно випадає:

large — larger — largest
white — whiter — whitest

б) якщо односкладовий прикметник закінчується
однією приголосною з попереднім коротким голосним зву-
ком, то кінцева приголосна перед закінченнями -er та -est
подвоюється:

hot — hotter — hottest
big — bigger — biggest

в) якщо прикметник закінчується буквою -у з попередньою приголосною, то перед **-er, -est** у змінюється на **i**:

dirty — dirtier — dirtiest
dry — drier — driest

§ 302. Ступені порівняння прикметників **good** добрий, хороший і **bad** поганий утворилися від інших коренів:

good — better — best
bad — worse — worst

§ 303. Прикметники **old** старий та **far** далекий мають дві форми вищого й найвищого ступеня:

old — older, elder — oldest, eldest
far — farther, further — farthest, furthest

Форми **elder** і **eldest** вживаються, коли йдеться про членів однієї сім'ї (my elder brother мій старший брат), але якщо при порівнянні є слово **than** ніж, то вживається форма **older**, а не **elder** (he is three years older than his sister).

Обидві форми **farther** і **further** вживають, коли говорять про відстань, **further**, крім того, має ще значення *дальший, наступний*.

§ 304. При порівнянні в реченні звичайно вживається сполучник **than**:

She is younger **than** Helen.   Вона молодша за Олену.

Для підсилення вищого ступеня вживаються слова **much, far** набагато, значно; **still** ще:

This film is **much better**.   Цей фільм значно кращий.
It is **still colder** today.   Сьогодні ще холодніше.

§ 305. Іменник, що має означення, виражене прикметником у найвищому ступені, вживається з означеним артиклем (див. § 270):

the highest mountain   найвища гора
the most interesting story   найцікавіше оповідання

Означений артикль вживається перед найвищим ступенем порівняння прикметника і тоді, коли іменник лише домислюється:

There are 20 boys in our class. Victor is **the tallest**.   У нашому класі 20 хлопців. Віктор найвищий.

§ 306. При порівнянні предметів з однаковою мірою якості вживається прикметник в основній формі, який ставиться між **as...as**:

February was **as cold as** January.   Лютий був такий же холодний, як і січень.

Для вираження меншої міри якості прикметник в основній формі ставиться між **not so...as**:

June is **not so hot as** July.   Червень не такий жаркий, як липень.

§ 298—306. In English adjectives have no number, case or gender distinctions. Qualitative adjectives have the positive, the comparative and the superlative degrees. The comparative and the superlative degrees are formed in two ways:

1) by means of the endings **-er** and **-est** (synthetic forms);

2) by means of the words **more** and **most** (analytical forms).

The following adjectives have synthetic forms of the degrees of comparison:

a) all one-syllable adjectives;

b) adjectives of two syllables ending in **-y**, **-er**, **-le**, **-ow** and those having the stress on the second syllable.

Adjectives of three or more syllables and many adjectives of two syllables form their degrees of comparison analytically.

The following spelling rules should be observed:

a) if the adjective ends in **-e**, it is dropped before the endings **-er**, **-est**;

b) if the adjective ends in one consonant preceded by a short vowel, the final consonant is doubled before **-er** and **-est**;

c) if the adjective ends in **-y** preceded by a consonant, the **y** is changed into **i** before the endings **-er** and **-est**.

The comparative degree can be emphasized by means of the words **much**, **far**, **still**.

When equal degrees of a quality are compared, the adjective in the positive degree is placed within **as...as**.

To express a smaller degree of a quality the adjective in the positive degree is placed within **not so...as**.

ЧИСЛІВНИК (THE NUMERAL)

§ 307. Числівники в англійській мові поділяються на кількісні (cardinal numerals) і порядкові (ordinal numerals).

Кількісні числівники бувають прості (simple), похідні (derived) і складені (composite). Простими є кількісні числівники від 1 до 12, а також 100, 1,000 і 1,000,000:

1 — one	9 — nine
2 — two	10 — ten
3 — three	11 — eleven
4 — four	12 — twelve
5 — five	100 — a (one) hundred
6 — six	1,000 — a (one) thousand
7 — seven	1,000,000 — a (one) million
8 — eight	

§ 308. Похідними називаються числівники, утворені за допомогою суфіксів. Це числівники від 13 до 19 і назви десятків.

Кількісні числівники від 13 до 19 утворюються додаванням суфікса **-teen** до відповідних числівників першого десятка, які в трьох випадках (13, 15, 18) перед суфіксом **-teen** зазнають змін у написанні й вимові:

three [θri:]	thirteen ['θə'ti:n] (13)
four	fourteen (14)
five [faɪv]	fifteen ['fɪf'ti:n] (15)
six	sixteen (16)
seven	seventeen (17)
eight [eɪt]	eighteen ['eɪ'ti:n] (18)
nine	nineteen (19)

Числівники від 13 до 19 мають два наголоси — на першому складі і на суфіксі: fifteen ['fɪf'ti:n], nineteen ['naɪn'ti:n].

Якщо ці числівники стоять перед іменником з наголосом на першому складі, вони втрачають наголос на суфіксі: fifteen ['fɪf'ti:n] pencils, nineteen ['naɪn'ti:n] pages.

У позиції після наголошеного односкладового слова або наголошеного складу числівники від 13 до 19 втрачають наголос на першому складі: part fifteen [fɪf'ti:n], report nineteen [naɪn'ti:n].

§ 309. Назви десятків утворюються додаванням суфікса **-ty** до відповідних числівників першого десятка, при цьому деякі з них зазнають змін у вимові і написанні:

two [tu:]	twenty ['twenti] (20)
three [θri:]	thirty ['θɜ:tɪ] (30)
four	forty (40)
five [faɪv]	fifty ['fiftɪ] (50)
six	sixty (60)
seven	seventy (70)
eight	eighty (80)
nine	ninety (90)

Наголос у числівниках, що позначають десятки, падає на перший склад: **twenty** ['twenti], **forty** ['fɜ:tɪ], **eighty** ['eɪtɪ].

§ 310. Числівники, що позначають числа, які складаються з десятків і одиниць, а також числа, що мають одиниці вищих розрядів (сотні, тисячі, мільйони), є **с к л а д е н и м и**.

У складених числівниках між десятками і наступними за ними одиницями ставиться дефіс:

21 — **twenty-one**   69 — **sixty-nine**

У складених числівниках перед десятками (а якщо нема десятків, то перед одиницями) в будь-якому розряді вживається слово **and**, яке звичайно вимовляється [ən] або [n]:

235 — **two hundred and thirty-five**
4,007 — **four thousand and seven**
581, 462 — **five hundred and eighty-one thousand four hundred and sixty-two**

Числівник **one** перед словами **hundred, thousand, million** часто замінюється неозначеним артиклем:

1,694 — **a (або one) thousand six hundred and ninety-four**

Числівники **hundred, thousand, million** у множині не мають закінчення **-s**, якщо перед ними стоїть інший числівник:

564 — **five hundred and sixty-four**
8,000 — **eight thousand**
2,000,025 — **two million and twenty-five**

Але якщо ці числівники вживаються як іменники, тобто коли перед ними нема іншого числівника, вони приймають у множині закінчення **-s**. У цьому разі після них стоїть

іменник з прийменником **of: hundreds of students сотні студентів; thousands of workers тисячі робітників.**

§ 307—310. Numerals are divided into cardinals (cardinal numerals) and ordinals (ordinal numerals).

There are simple, derived and composite cardinal numerals. The cardinal numerals from 1 to 12 as well as 100, 1,000 and 1,000,000 are simple. The numerals from 13 to 19 and those indicating tens are derived (derivatives). The numerals consisting of tens and units as well as those containing hundreds, thousands and millions are composite.

The numerals from 13 to 19 are formed by adding the suffix **-teen** to the corresponding number of units. They have two stresses: on the first syllable and on the suffix. When followed by a stressed syllable they lose the stress on the suffix. When preceded by a stressed syllable, they lose the stress on the root.

The cardinal numerals indicating tens are formed by adding the suffix **-ty** to the corresponding number of units. They have the stress on the first syllable.

The numerals consisting of tens and units are spelt with a hyphen. In the composite numerals denoting numbers greater than 100 the conjunction **and** is used before the tens (or before the units if there are no tens).

When the numerals **hundred, thousand, million** are preceded by another numeral, they have no plural ending **-s**. When they are not preceded by other numerals, they turn into nouns. In this case they take the plural ending **-s** and are followed by a noun with the preposition **of**.

§ 311. Порядкові числівники, крім перших трьох, утворюються з відповідних кількісних числівників додаванням суфікса **-th**:

four — fourth
fifteen — fifteenth

При цьому в числівниках **five** і **twelve -ve** змінюється на **f**:

five — fifth
twelve — twelfth

До числівника **eight**, як і до інших, додається при вимові звук [θ], а на письмі — лише одна буква **h**:

eight — eighth

У числівнику **nine** перед суфіксом **-th** буква **e** опускається:

nine — ninth

У назвах десятків перед суфіксом **-ty** буква **y** змінюється на **ie**:

sixty — sixtieth

Кількісним числівникам від 1 до 3 відповідають такі порядкові числівники:

one — first
two — second
three — third

У складених порядкових числівниках, як і в українській мові, форму порядкового числівника має лише останнє слово:

twenty-one — twenty-first

three hundred and sixty-four — three hundred and sixty-fourth

Іменник, що має означення, виражене порядковим числівником, вживається з означеним артиклем (див. § 271). Артикль вживається з порядковим числівником і тоді, коли іменник опускається.

Is it the fifth or the sixth lesson? — The sixth.

§ 312. В англійській мові номери сторінок, параграфів, розділів, частин книг, актів п'єс позначаються звичайно не порядковими, а кількісними числівниками, які ставляться після означуваного іменника. Іменник у таких сполученнях вживається без артикля:

Page twenty-five.

Сторінка двадцять п'ята.

Part three.

Частина третя.

Chapter six.

Розділ шостий.

Act two.

Акт другий (дія друга).

Кількісними числівниками позначаються також номери будинків, квартир і кімнат, трамваїв, тролейбусів, розміри одягу і взуття:

Room one hundred and ten.

Кімната сто десята.

Size thirty-seven.

Розмір тридцять сьомий.

§ 313. В англійській мові, на відміну від української, дати позначаються кількісними числівниками, причому

спочатку називають число сотень, а потім — десятків і одиниць:

1978 — nineteen hundred and seventy-eight, *або* nineteen seventy-eight (в усному мовленні).

Число місяця позначається порядковим числівником з означенням артиклем. Він ставиться або перед назвою місяця з прийменником **of**, або після неї без прийменника:

1 грудня 1991 року — **the first of** December nineteen ninety-one, *або* December **the first** nineteen ninety-one.

§ 314. У простих дробах чисельником є кількісний числівник, а знаменником — порядковий. Якщо чисельник більший від одиниці, то знаменник має закінчення **-s**:

$1/7$ — one seventh

$3/7$ — three sevenths

Дробові числівники $1/2$ і $1/4$ читаються **a (або one) half** (половина), **a (або one) quarter** (чверть).

При читанні мішаних чисел між цілою і дробовою частиною вживається сполучник **and**:

$1\ 1/2$ — one **and** a half

$3\ 4/5$ — three **and** four fifths

Після дробового числівника іменник вживається в однині з прийменником **of**:

three fifths **of a ton**

Після мішаних чисел іменник вживається в множині:

four and two thirds **tons**

Але якщо ціла частина мішаного числа — одиниця, то іменник вживається в множині лише в тому разі, коли він стоїть після всього мішаного числа; у позиції між цілою і дробовою частинами мішаного числа іменник має форму однини:

one **ton** and a half *або* one and a half **tons** *півтори тонни*

§ 315. У десяткових дробах ціла частина відокремлюється від дробової не комою, а крапкою, яка читається **point** [pɔɪnt].

Кожна цифра як цілої, так і дробової частини десяткового дробу читається окремо. Нуль читається **nought** [nɔ:t] (в Америці — **zero** ['ziərou]):

35.204 — three five point two nought four

Якщо ціла частина дорівнює нулю, то число можна прочитати двома способами: 0.357 — *nought point three five seven* або *point three five seven*, тобто слова **nought** в такому разі можна не читати.

Якщо після десяткового дробу, ціла частина якого дорівнює нулю, стоїть іменник, він вживається в однині з прийменником **of**. Але якщо ціла частина не нуль, то іменник вживається в множині без прийменника (як і після мішаних чисел із звичайними дробами):

point five six of a metre	0,56 метра
two point five six metres	2,56 метрів

§ 311—315. The ordinal numerals with the exception of the first three are formed by adding the suffix **-th** to the corresponding cardinal numeral.

In common fractions the numerator is expressed by a cardinal and the denominator by an ordinal numeral. If the numerator is greater than **one**, the denominator has the plural ending **-s**.

ЗАЙМЕННИК (THE PRONOUN)

§ 316. За значенням і граматичними особливостями займенники в англійській мові поділяються на одинадцять груп:

1. особові (personal pronouns);
2. присвійні (possessive pronouns);
3. зворотні (reflexive pronouns);
4. взаємні (reciprocal pronouns);
5. вказівні (demonstrative pronouns);
6. питальні (interrogative pronouns);
7. сполучні (conjunctive pronouns);
8. неозначені (indefinite pronouns);
9. заперечні (negative pronouns);
10. означальні (defining pronouns);
11. кількісні (quantitative pronouns).

ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ (PERSONAL PRONOUNS)

§ 317. Особові займенники в англійській мові мають два відмінки: називний (the Nominative Case) і об'єктний (the Objective Case).

Називний відмінок	Об'єктний відмінок
I — я he — він she — вона it — воно (він, вона) we — ми you — ви, ти they — вони	me — мене, мені him — його, йому her — їй, їй it — його, йому, її, їй us — нас, нам you — вас, вам, тебе, тобі them — їх, їм

Займенник **he** вживається замість іменників, що є назвами істот (здебільшого людей) чоловічої статі: **father** батько, **boy** хлопець, **cock** півень, **ox** віл та ін.

Займенник **she** вживається замість іменників, що є назвами істот жіночої статі: **sister** сестра, **girl** дівчина, **cow** корова та ін.

Займенник **it** замінює іменники — назви неістот, тварин і рослин, а також іменник **baby** немовля. На українську мову особовий займенник **it** перекладається словами *він, вона, воно* залежно від роду відповідного іменника в українській мові:

The house is large. It is new.	Будинок великий. Він новий.
Take this book. It is good.	Візьми цю книжку. Вона хороша.
Eat the apple. It is ripe.	Їж яблуко. Воно стигле.

Займенник **you** вживається при звертанні до однієї або кількох осіб і відповідає українським займенникам *ти і ви*.

§ 318. Особові займенники в називному відмінку виконують функцію підмета:

He was there yesterday.   **Він був там учора.**

Особові займенники в об'єктному відмінку виконують функцію додатка:

Do you know him ?	Ви знаєте його ?
Tell me everything about them .	Розкажіть мені все про них .

Після прийменників особові займенники вживаються лише в формі об'єктного відмінка. На українську мову об'єктний відмінок особових займенників перекладає-

ться різними непрямыми відмінками з прийменниками і без них.

Примітка. У функції іменної частини присудка особові займенники вживаються як у називному, так і в об'єктному відмінку:

"Who's that" — "It's I". (*Dickens*) «Хто там?» — «Це я».

It's her, I am sure. (*Brontë*) Це вона, я певна.

Вживання займенника it

§ 319. Займенник **it** не завжди замінює іменник. Він вживається також:

а) як підмет у безособових реченнях:

It is raining. Іде дощ.

б) у значенні вказівного займенника:

It must be a visitor. Це, напевно, відвідувач.
(*Shaw*)

У цьому значенні **it** може відноситись до всього попереднього висловлювання:

He rushed into the burning house. It was very dangerous. Він кинувся в будинок, що палав. Це було дуже небезпечно.

в) як слово, що вводить речення, якщо підмет, виражений інфінітивом, герундієм чи підрядним реченням, стоїть після присудка:

It was difficult to speak to her about this. (*Dreiser*) Важко було говорити з нею про це.

It will be quite pleasant living here now with a companion. (*Brontë*) Тепер тут буде зовсім приємно жити з товаришкою.

It is very nice that you have come. Дуже приємно, що ви прийшли.

§ 317—319. In English the personal pronouns have two cases: the Nominative Case and the Objective Case.

Personal pronouns in the Nominative Case are used as the subject of the sentence. The syntactical function of personal pronouns in the Objective Case is that of object.

Only the Objective Case is used after prepositions. The pronoun **it** may be used as:

a) a subject in impersonal sentences;

- в) the equivalent of demonstrative pronouns;
 с) the introductory word in sentences the subject of which expressed by an infinitive, a gerund or a subordinate clause is placed after the predicate.

ПРИСВІЙНІ ЗАЙМЕННИКИ (POSSESSIVE PRONOUNS)

§ 320. В англійській мові присвійні займенники мають дві форми: залежну (conjoint) і незалежну (absolute).

Залежна форма	Незалежна форма	Українські відповідники
my	mine	мій, моя, моє, мої
his	his	його (чоловічий рід)
her	hers	її
its	—	його (середній рід), її
our	ours	наш, наша, наше, наші
your	yours	ваш, ваша, ваше, ваші
their	theirs	твій, твоя, твоє, твої їхній, їхня, їхнє, їхні

Присвійні займенники в залежній формі вживаються перед іменниками в ролі означення: **my address** моя адреса; **his name** його ім'я; **its windows** його вікна (напр., будинку); **our school** наша школа; **your coat** твоє (ваше) пальто; **their house** їхній будинок.

Займенники, що виконують синтаксичні функції прикметника, називаються займенниками-прикметниками. Присвійні займенники в залежній формі є займенниками-прикметниками.

Присвійні займенники в незалежній формі не вживаються перед іменниками; вони замінюють їх і виконують функції підмета, іменної частини присудка, додатка:

Where are all our toys?

Mine are here.

They are mine. (Shaw)

He held out his hand. I gave him mine. (Brontë)

Де всі наші іграшки? —

Мої тут.

Вони мої.

Він простяг руку; я дала йому свою.

У функції означення присвійний займенник у незалежній формі вживається з прийменником of після означуваного іменника.

It's no business of mine. Це не моє діло.

Займенники, що виконують синтаксичні функції іменника, називаються займенниками-іменниками.

Присвійні займенники в незалежній формі, а також особові займенники є займенниками-іменниками.

§ 321. В англійській мові нема такого присвійного займенника, що відповідав би українському займеннику *свій* і стосувався б до будь-якої особи. Український присвійний займенник *свій* на англійську мову перекладається різними присвійними займенниками залежно від особи, якої він стосується.

Я користуюсь своїми записами. I use **my** notes.

Ти користуєшся своїми записами. You use **your** notes.

Він користується своїми записами. He uses **his** notes.

Вона користується своїми записами. She uses **her** notes.

Ми користуємося своїми записами. We use **our** notes.

Ви користуєтеся своїми записами. You use **your** notes.

Вони користуються своїми записами. They use **their** notes.

У цьому значенні англійські присвійні займенники часто вживаються з назвами частин тіла і предметів одягу. В українській мові присвійні займенники в таких ситуаціях не вживаються.

She shook **her** head. Вона похитала головою.

The boy put on **his** coat. Хлопчик надягнув пальто.

§ 320—321. The possessive pronouns in English have two forms: the conjoint form which is used before nouns in the function of an attribute and the absolute form which is never followed by a noun and has the syntactical functions characteristic of nouns.

In English there is no pronoun corresponding to the Ukrainian pronoun *свій* which may refer to any person. The Ukrainian pronoun *свій* is rendered in English by different possessive pronouns depending on the person they refer to.

ЗВОРОТНІ ЗАЙМЕННИКИ (REFLEXIVE PRONOUNS)

§ 322. Зворотні займенники утворюються додаванням закінчення **-self** (в однині) і **-selves** (у множині) до присвійних займенників **my, your, our**, особових займенників у об'єктному відмінку **him, her, it, them** та неозначеного

займенника **one: myself, yourself, himself, herself, itself, ourselves, yourselves, themselves, oneself.**

Наголос у зворотних займенниках падає на **-self, -selves.**

Деякі дієслова із зворотними займенниками перекладаються на українську мову зворотними дієсловами з часткою **-ся (-сь):**

I dressed **myself.**

Я одяглася.

Часто англійські зворотні займенники відповідають українському зворотному займеннику **себе** в різних відмінках:

You call **yourself** a gentleman. (*Shaw*)

Ви називаєте себе джентльменом.

I told **myself** that it was true. (*Greene*)

Я сказав собі, що це правда.

He does not like to talk about **himself.** (*Heym*)

Він не любить говорити про себе.

§ 323. Зворотні займенники вживаються також як підсилювальні слова і відповідають українському **сам.** У цьому значенні зворотний займенник стоїть у кінці речення або безпосередньо після підсилюваного слова:

I've seen it **myself.**

Я бачив це сам.

I **myself** did not want to sleep.

Я сам не хотів спати.

§ 324. Зворотний займенник **oneself** вживається з інфінітивом дієслів, а також тоді, коли підмет виражено неозначеним займенником **one** (див. § 346):

to amuse **oneself**

розважатися

One should take care of **oneself.**

Треба самому турбуватися про себе.

§ 322—324. The reflexive pronouns are formed by adding **-self** (in the singular) or **-selves** (in the plural) to the possessive pronouns **my, your, our** and to the Objective Case of the personal pronouns **him, her, it, them.**

In the function of an object reflexive pronouns correspond to the Ukrainian particle **-ся, -сь** or to the reflexive pronoun **себе.** They are placed (with or without a preposition) directly after the verb.

Reflexive pronouns can also be used in apposition to nouns or personal pronouns to emphasize them. In this function they are placed at the end of the sentence or directly after the emphasized word.

ВЗАЄМНІ ЗАЙМЕННИКИ (RECIPROCAL PRONOUNS)

§ 325. В англійській мові є два взаємних займенники: **each other** і **one another**, що мають однакове значення — *один одного, один одному*. Взаємні займенники мають два відмінки: загальний (the Common Case) — **each other, one another** і присвійний (the Possessive Case) — **each other's, one another's**.

Взаємні займенники в загальному відмінку виконують функцію додатка:

We loved **each other** very much. (*Wilde*)

Ми дуже любили один одного.

But we love **one another**. (*Dickens*)

Але ми любимо один одного.

In a moment we were all shaking hands with **one another**. (*Dickens*)

Через хвилину ми всі тисли один одному руки.

Взаємні займенники в присвійному відмінку виконують функцію означення:

They took **each other's** hands.

Вони взялися за руки
(досл.: взяли руки один одного).

Прийменник, що вживається з **each other** або **one another**, ставиться перед першим його компонентом.

We then took leave of **each other**. (*Dickens*)

Потім ми попрощалися один з одним.

We looked at **one another**. (*Dickens*)

Ми дивилися одне на одного.

§ 325. The reciprocal pronouns are **each other** and **one another**. They are used in the Common Case in the function of object and in the Possessive Case in the function of attribute. The preposition referring to a reciprocal pronoun is placed before its first component.

ВКАЗІВНІ ЗАЙМЕННИКИ (DEMONSTRATIVE PRONOUNS)

§ 326. До вказівних займенників належать: **this цей, that той, such такий, the same той самий**. Займенники **this** і **that** мають форму множини: **these ці** і **those ті**.

Займенник **this (those)** вживається стосовно предметів, що перебувають близько від того, хто говорить, а також тоді, коли йдеться про щось близьке в часі, що належить до теперішнього часу.

Займенник **that (those)** вживається стосовно предметів, більш віддалених від того, хто говорить, а також тоді, коли йдеться про щось більш віддалене в часі, що належить до минулого або майбутнього часу.

Займенники **this і that** вживаються як займенники-прикметники у функції означення і як займенники-іменники у функції підмета і додатка:

This watch is dear. (означення)

Цей годинник дорогий.

This is a dear watch. (підмет)

Це дорогий годинник.

If you need a pen, take this. (додаток)

Якщо тобі потрібна ручка, візьми цю.

§ 327. В англійській мові, на відміну від української, вказівні займенники у функції підмета узгоджуються в числі з іменною частиною складеного присудка, наприклад:

Це парта. **This is a desk.**

Це парти. **These are desks.**

То наш будинок. **That is our house.**

То наші будинки. **Those are our houses.**

§ 328. Вказівний займенник **this** може стосуватися наступного висловлювання, вираженого прямою мовою (**This is what he said: + пряма мова**). Стосовно до попереднього висловлювання вживається **that** (**пряма мова + That is what he said**).

§ 329. Займенник **that (those)** вживається замість раніше згаданого іменника, щоб уникнути його повторення:

This house is much better than that built last year.

Цей будинок значно кращий, ніж будинок, збудований минулого року.

These houses are better than those built last year.

Ці будинки кращі, ніж будинки, побудовані в минулому році.

§ 330. Вказівні займенники **such і the same** вживаються як займенники-іменники і як займенники-прикметники:

Why do you ask me **such** a question? (означення)

Such was her answer. (предикатив)

It is **the same** boy who showed us the way. (означення)

The same happened to me. (підмет)

Між займенником **such** і обчислюваним іменником в однині вживається неозначений артикль (пор. § 264):

I have never seen **such** a bird.

Чому ви ставите мені **таке** запитання?

Такою була її відповідь.

Це той самий хлопець, який показав нам дорогу.

Те саме трапилося зі мною.

Я ніколи не бачив такого птаха.

§ 326—330. The demonstrative pronouns **this** and **that** have the plural forms **these** and **those**. They are used as noun-pronouns and adjective-pronouns. The pronoun **this** refers to what is near in space and time; **that** — to what is farther away in space and time.

This may be used with reference to the following statement while **that** may refer to the whole preceding utterance.

That (those) is also used as a word substitute to avoid a repetition of the noun which has been mentioned.

The demonstrative pronouns **such** and **the same** are used as noun-pronouns and adjective-pronouns.

ПИТАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ (INTERROGATIVE PRONOUNS)

§ 331. В англійській мові є такі питальні займенники: **who** хто; **what** що, який; **which** який, котрий; **whose** чий.

§ 332. Питальний займенник **who** має два відмінки: називний (the Nominative Case) — **who** і об'єктивний (the Objective Case) — **whom**.

Займенник **who** в називному відмінку виконує функцію підмета або іменної частини присудка (предикатива):

Who told you about it? (підмет)

Хто розповів вам про це?

Who is this girl?

Хто ця дівчина?

Відповіддю на це запитання може бути: **This girl is my sister**, отже, запитання стосується предикатива, а тому питальний займенник **who** в цьому реченні є предикативом.

Займенник **who** в об'єктному відмінку (**whom**) виконує функцію додатка:

Whom did you see there? Кого ви там бачили?
With **whom** did you live З ким ви жили, коли
when you were in that town? були в тому місті?
(*Brontë*)

В усному мовленні на початку речення часто вживається замість об'єктного називний відмінок займенника **who**:

Who did you see there? Кого ви там бачили?

Займенник **who** вживають стосовно до людей, іноді тварин.

Якщо **who** є підметом, то дієслово-присудок після нього, як і в українській мові, вживається в однині:

Who works in that room? Хто працює в тій кімнаті?

Але якщо **who** — іменна частина присудка, то дієслово-зв'язка узгоджується з підметом і може стояти в множині:

Who is your friend? Хто твій товариш?

Who are your friends? Хто твої товариші?

§ 333. Питальний займенник **what** вживається як займенник-іменник *що* і займенник-прикметник *який*:

What are you doing? Що ви робите?

What newspaper are you reading? Яку газету ви читаете?

Займенник **what** вживається стосовно неістот, абстрактних понять, а також тварин. Щодо людей **what** вживається, якщо йдеться про професію, заняття, звання тощо:

— **What** are you then? — Хто ж ви тоді?

— **Philosophers.** (*London*) — Філософи.

What was my father? (*Shaw*) Ким був мій батько?

§ 334. Питальний займенник **which** *який, котрий* вживається стосовно істот і неістот, коли мається на увазі вибір (*Хто з...?, Який з...?*).

Він може бути займенником-іменником і займенником-прикметником:

Which of them is a doctor? Хто з них лікар?

Which of these stories do you like better? Яке з цих оповідань вам більше подобається?

Which magazine do you want to take?

Який журнал (який з цих журналів) ви хочете взяти?

§ 335. Прийменник, що сполучається з питальним займенником, здебільшого ставиться після дієслова, а за наявності додатка — після додатка. Якщо замість **whom** вжито **who**, така позиція прийменника є єдино можливою:

What are you talking about?

Про що ви говорите?

What are you looking at?

На що ви дивитесь?

Who are you working for?

Для кого ви працюєте?

§ 336. В англійській мові питальні займенники в функції означення ставляться безпосередньо перед означуваним іменником на відміну від української мови, де між займенником *який*, *чий* і означуваним іменником можуть стояти інші члени речення:

Whose bag have you taken?

Чий портфель ти взяв?

Чий ти взяв портфель?

§ 331—336. The interrogative pronouns are: **who**, **whose**, **what**, **which**. The pronoun **who** has the Objective Case **whom**.

Who refers to persons. If **who** is the subject of the sentence, the predicate is in the singular. If **who** is the predicate, the link-verb agrees in number with the subject and may be in the plural.

What is used both as noun-pronoun and adjective-pronoun. **What** usually refers to things but it may be applied to persons when their profession, occupation, rank, etc. is meant. **Which** is also used as noun-pronoun and adjective-pronoun. It may refer both to persons and things. **Which** is used when choice is implied.

The preposition referring to an interrogative pronoun is usually placed after the verb or its object.

СПОЛУЧНІ ЗАЙМЕННИКИ (CONJUNCTIVE PRONOUNS)

§ 337. Займенники **who** (**whom**), **whose**, **what** і **which** вживаються не лише в питальних реченнях. Вони служать також для зв'язку підрядних речень з головними, тобто виконують функцію сполучних займенників. До них належить також займенник **that** *який*.

§ 338. Сполучні займенники **who (whom), whose, what, which** вживаються в підметових, присудкових і додаткових підрядних реченнях і мають ті самі значення, що й відповідні питальні займенники:

What I say is true.
(Hardy)

Те, що я кажу, правда.

That isn't **what** you said before. (Parker)

Це не те, що ви казали раніше.

I know **what** you think.
(Hardy)

Я знаю, що ти думаєш.

§ 339. Сполучні займенники **who (whom), whose, which, that** вживаються в підрядних означальних реченнях.

Займенник **which** у підрядних означальних реченнях вживається лише стосовно неістот. Сполучний займенник **that** може стосуватися істот і неістот:

He was greeted by all **who** saw him. (Aldridge)

Його привітали всі, хто його бачив.

He ordered coffee **which** was promptly brought.

Він замовив каву, яку відразу ж принесли.

But let me try to tell you the other things **that** have happened in the past few days. (Knebel)

Але я постараюся розповісти вам про інші події, що сталися протягом останніх днів.

Якщо займенник **who** є підметом підрядного означального речення, то дієслово-присудок цього речення може бути в однині або множині залежно від числа іменника, до якого відноситься підрядне речення.

The boy who was there will tell us about it.

Хлопець, який був там, розповість нам про це.

The boys who were there will tell us about it.

Хлопці, які були там, розкажуть нам про це.

§ 337—339. The conjunctive pronouns are: **who (whom), whose, which, what, that**.

The conjunctive pronouns **who (whom), whose, what, which** introduce subject, predicative and object clauses. They are used according to the same rules as the corresponding interrogative pronouns.

The conjunctive pronouns **who (whom), whose, which, that** introduce attributive clauses. **Who** refers to persons, **which** — to things, **that** can be used with reference to persons and things.

When the pronoun **who** is used in the function of the subject in an attributive clause, the verb-predicate of this clause may be both in the singular and in the plural depending on the number of the noun it refers to.

НЕОЗНАЧЕНІ ЗАЙМЕННИКИ (INDEFINITE PRONOUNS)

§ 340. До неозначених займенників належать **some, any, one**, а також складні займенники **somebody, someone, something, anybody, anyone, anything**.

§ 341. Займенники **some і any** вживаються:

а) як займенники-прикметники у функції означення:

I've got **some** stamps.

У мене є кілька поштових марок.

Have you **any** stamps?

У тебе є поштові марки?

б) займенники-іменники у функції підмета і додатка:

Some wore their steel helmets. (*Hemingway*)

Деякі носили сталеві шоломи.

Does **any** of your engineers know French?

Хто-небудь з ваших інженерів знає французьку мову?

— Have you **any** stamps?

— У тебе є поштові марки?

— Yes, I have **some**. (No, I haven't **any**.)

— Так, є кілька. (Ні, нема.)

§ 342. Займенник **some**, вжитий перед злічуваним іменником у множині або замість нього, означає *кілька, деякі, дехто*:

There are **some** shops in our village.

У нашому селі є кілька крамниць.

Some looked pretty bad. (*Hemingway*)

Дехто мав досить поганий вигляд.

Перед злічуваними іменниками в однині **some** означає *який-небудь, якийсь*:

I read it in **some** magazine.

Я читав це в якомусь журналі.

З незлічуваними іменниками **some** означає *деяка кількість* і на українську мову звичайно не перекладається:

Don't forget to buy **some** butter.

Не забудь купити масла.

Перед числівниками **some** має значення *приблизно*:

I've read **some** 50 pages.

Я прочитав десь сторінок 50.

Займенник **any** означає *який-небудь, які-небудь, скільки-небудь*. На українську мову він здебільшого не перекладається:

Are there **any** mushrooms there?

Там є гриби?

We haven't got **any** sugar.

У нас нема цукру.

§ 343. Складні неозначені займенники **somebody, someone** *хтось, хто-небудь*; **something** *щось*; **anybody, anyone** *хто-небудь*; **anything** *що-небудь* є займенниками-іменниками. Вони вживаються в загальному і присвійному відмінках. У загальному відмінку ці займенники виконують функції підмета і додатка (іноді іменної частини присудка), а в присвійному відмінку — функцію означення:

Somebody knocked on the door.

Хтось постукав у двері.

They did not say **anything**.

Вони не сказали нічого.

There was **somebody's** coat there.

Там було чийсь пальто.

§ 344. Займенники **some, somebody, someone, something** вживаються:

а) у стверджувальних реченнях:

There were **some** old apple trees in his garden.

В його саду було кілька старих яблунь.

I've brought you **something**.

Я вам щось приніс.

б) у запитаннях, що починаються питальними словами, а також у питальних реченнях, що виражають пропозицію або прохання:

Where have you left **some** of your notes?

Де ви залишили деякі з своїх записів?

Why have **some** pupils gone home?

Чому деякі учні пішли додому?

Will you have **some** more tea?

Вам ще налити чаю?

Can I have **some** more milk?

Можна мені ще молока?

§ 345. Займенники **any, anybody, anyone, anything** вживаються:

а) у запитаннях без питального слова і в заперечних реченнях:

Are there **any** fruit-trees there?

Там є фруктові дерева?

I don't see **anything**.

Я не бачу нічого.

Did **anyone** see you going to her room? (*Wilde*)

Хто-небудь бачив, як ви йшли до її кімнати?

Was **anybody** here just now?

Тут був хто-небудь тільки-що?

б) у стверджувальних реченнях, де **any** має значення *будь-який*; **anybody, anyone** — *будь-хто*; **anything** — *будь-що*:

You can buy stamps at **any** post-office.

Марки можна купити в будь-якому поштовому відділенні.

You can have **anything** you like.

Можеш взяти все, що тобі подобається.

§ 340—345. The indefinite pronouns are: **some, any, one, somebody, someone, something, anybody, anyone, anything**.

Some and **any** are used both as noun-pronouns and adjective-pronouns. Their compounds with **-body, -one, -thing** are noun-pronouns which are used in the Common Case and in the Possessive Case.

The pronoun **some** and its compounds are used: a) in affirmative sentences; b) in questions with an interrogative word; c) in interrogative sentences expressing an offer or request.

The pronoun **any** and its compounds are used: a) in interrogative and negative sentences; b) in affirmative sentences in the meaning of *everyone, everything, no matter what of which*.

§ 346. Неозначений займенник **one** не стосується конкретної особи, він вживається щодо людей взагалі. Коли говорять **One** must go in for sports, це означає, що спортом рекомендується займатися *всім, кожному*.

Неозначений займенник **one** вживається в загальному і присвійному відмінках, але не має форми множини.

У загальному відмінку **one** виконує функцію підмета в неозначено-особових реченнях, а також додатка в значенні *будь-кого, будь-кому* тощо:

One must do it. (Greene)	Треба зробити це.
It offends one to be told	Будь-кого образить, коли
one is not wanted. (Fowler)	скажеш, що він непотрібний.

У присвійному відмінку **one's** виконує роль означення до неозначено-особового підмета **one**, а також вживається з інфінітивом як узагальнена форма присвійних займенників:

One must keep one's word.	Треба дотримувати даного слова.
to do one's duty	виконувати свій обов'язок

Речення з неозначено-особовим підметом **one** перекладаються на українську мову по-різному, найчастіше узагальнено-особовими або безособовими реченнями:

If one wants a thing done, one had best do it oneself. (Hornby)	Якщо хочеш, щоб діло було зроблено, зроби його сам.
--	---

One does not like to be punished.	Нікому не подобається бути покараним.
--	---------------------------------------

Якщо в складі присудка у реченні з неозначено-особовим підметом **one** є модальне дієслово, таке речення здебільшого перекладається безособовим реченням із словами *треба, можна, слід* тощо:

One must be prepared. (Heym)	Треба бути підготовленим.
-------------------------------------	---------------------------

§ 347. Займенник **one** вживається замість раніше вжитих у реченні злічуваних іменників, щоб уникнути їх повторення. У цій функції **one** вживається в однині і множині (**ones**), але не має форми присвійного відмінка:

"What do you think I am a baby?" — "You act like one". (Maltz)	«Ти що, вважаєш мене за дитину?» — «Ти поводишся, як дитина».
---	---

Як слово-замінник **one** вживається після прикметників, займенників **this, that, another, the other, which**, після означеного артикля і слів **the first, the second...** тощо, **the last, the next**:

Your car was burnt, wasn't it? You haven't a new one. (Greene)	Ваш автомобіль згорів, чи не так? У вас нема нового.
---	--

The next day was even worse than the **one** before. (Dreiser)

"Which house?" — "That **one** over there. The green **one**". (Maltz)

Наступний день був навіть гірший, ніж попередній.

«Який будинок?» — «А он той. Зелений».

Примітка. Після займенників **this, that, another, the other, which** вживання займенника **one** не обов'язкове.

Так, поряд із **This pencil is better than that one** можна сказати **This pencil is better than that (Цей олівець кращий, ніж той)**.

Після **these, those, the others** форма **ones** не вживається:

These pencils are better than those.

Ці олівці кращі, ніж ті.

§ 346—347. The pronoun **one** is used as an indefinite-personal pronoun in the meaning of **any person**.

The indefinite-personal pronoun **one** has two cases: a) the Common Case which is used in the function of subject and object of the sentence; b) the Possessive Case used as an attribute. The indefinite-personal pronoun **one** has no plural form.

The pronoun **one** can also be used as a word-substitute to avoid the repetition of a noun. In this meaning the pronoun **one** has the plural form **ones** but is not used in the Possessive Case. As a word-substitute **one** is used after adjectives, after the pronouns **this, that, another, the other, which**, after the definite article and after the words **the first, the second, etc., the next, the last**.

ЗАПЕРЕЧНІ ЗАЙМЕННИКИ (NEGATIVE PRONOUNS)

§ 348. До заперечних займенників належать: **no, nobody, no one, nothing, none, neither**.

Якщо підмет або додаток у реченні виражено заперечним займенником, то дієслово-присудок вживається у стверджувальній формі:

Nobody had been there.
She knows **nothing**.

Нікого там не було.
Вона нічого не знає.

§ 349. Заперечний займенник **no** є займенником-прикметником; він вживається перед іменниками:

She has got **no** piano.
No dictionary could help him.

У неї нема рояля.
Ніякий словник не міг допомогти йому.

Якщо займенник **no** стосується іменника-додатка, його можна опустити, вживаючи дієслово-присудок у заперечній формі; перед додатком при цьому здебільшого вживається займенник **any**. Так, поряд з *She has got no piano* можна сказати *She hasn't got any piano* або *She hasn't got a piano*.

§ 350. Складні заперечні займенники **nobody**, **no one** ніхто, нікого; **nothing** ніщо, нічого є займенниками-іменниками, що вживаються у функції підмета і додатка:

No one answered.	Ніхто не відповів.
I knew nothing about all this at the time.	Я нічого не знав про все це в той час.
Nothing could be done before morning.	Нічого не можна було зробити до ранку.

У ролі додатка поряд з **nobody**, **no one** і **nothing** часто вживаються займенники **anybody**, **anyone** і **anything**; дієслово-присудок при цьому має заперечну форму. Так, замість *She said nothing* можна сказати *She did not say anything*. Але в функції підмета вживаються лише сполучення з **no**:

No one spoke to him.	Ніхто не розмовляв з ним.
Nothing could help him.	Ніщо не могло допомогти йому.

Займенники **nobody** і **no one** виконують у присвійному відмінку функцію означення:

It was nobody's house.	Це був нічий будинок.
-------------------------------	-----------------------

§ 351. Заперечний займенник **none** є займенником-іменником. Він вживається стосовно істот і неістот і виконує в реченні функції підмета або додатка:

None of the rooms were ready. (<i>Hemingway</i>)	Жодна з кімнат не була готова.
I want none of your money. (<i>Stevenson</i>)	Мені не треба нічого з ваших грошей.

§ 352. Заперечний займенник **neither** ні той, ні другий, жоден вживається як займенник-іменник і займенник-прикметник стосовно істот і неістот:

Neither of us mentioned him. (<i>Greene</i>)	Жоден з нас (двох) не згадував його.
---	--------------------------------------

Neither answer was correct.

I saw **neither** of them.

Жодна відповідь не була правильною.

Я не бачив жодного з них (двох).

§ 348—352. The negative pronoun **no** is an adjective-pronoun.

Nobody, no one, nothing and **none** are noun-pronouns. **Neither** is used both as a noun- and adjective-pronoun. If the subject or object of the sentence is a negative pronoun or modified by a negative pronoun, the verb-predicate is in the affirmative form.

ОЗНАЧАЛЬНІ ЗАЙМЕННИКИ (DEFINING PRONOUNS)

§ 353. Займенники **all** *всі, весь, вся, все*; **both** *обидва*; **each, every, everybody, everyone** *кожний*; **everything** *все*; **either** *кожний* (з двох); **another, other** *інший* є означальними.

§ 354. Займенники **all** і **both** вживаються як займенники-іменники і займенники-прикметники.

У функції означення займенник **all** вживається перед іменниками в множині в значенні *всі*, а перед іменниками в однині — в значенні *весь, вся, все*:

All the pupils were present.

Всі учні були присутні.

We worked there **all** day.

Ми працювали там увесь день.

Займенник-іменник **all** може означати *все* і *всі*. Залежно від змісту речення дієслово-присудок після **all** вживається або в однині, або в множині:

All was ready.

Все було готове.

All were present.

Всі були присутні.

§ 355. Займенник **each** *кожний* вживається як займенник-іменник і як займенник-прикметник:

Each has his own place.

Кожен має своє місце.

The teacher gave two books to **each** boy.

Учитель дав кожному хлопцеві по дві книжки.

§ 356. Займенник **every** *кожний* відрізняється від **each** тим, що, вживаючи **each**, мають на увазі кожного зокрема, тоді як **every** означає *кожний* в розумінні *всі*.

На відміну від **each**, займенник **every** не вживається без іменника, який іде за ним; це займенник-прикметник, єдиною синтаксичною функцією якого є означення:

We have six lessons **every** day. У нас щодня шість уроків.

Everybody і **everyone** *кожний, всі* є займенниками-іменниками; вони вживаються в загальному і присвійному відмінках. Якщо вони виконують у реченні роль підмета, дієслово-присудок має форму однини:

Everybody has already come. Всі вже прийшли.

§ 357. Займенник **either** стосується двох осіб або предметів і має два значення: а) *один з двох*; б) *обидва*, тобто *кожний з двох*. **Either** вживається як займенник-іменник і займенник-прикметник:

You may go by **either** road. (Hornby) Ви можете їхати будь-якою з двох доріг.

On **either** side of the river lie fields. (Thorndike) По обидва боки річки розкинулись поля.

§ 358. Займенник **other** *інший* вживається як займенник-іменник і як займенник-прикметник. В обох випадках перед **other** може стояти артикль згідно із загальними правилами його вживання, причому неозначений артикль зливається з ним в одне слово **another**.

Якщо **other** вжито як займенник-іменник, то в множині він має закінчення **-s (others)**, а також вживається в присвійному відмінку:

The **other** magazines are illustrated. Інші журнали ілюстровані.

The **others** are illustrated. Інші — ілюстровані.

Займенник **another** має два значення: а) *другий, інший*; б) *ще один*.

This pen won't write. Give me **another** (one). Це перо не пише. Дайте мені інше.

Will you have **another** cup of tea? Вип'єте ще чашку чаю?

§ 353—358. The defining pronouns are: **all, both, each, every, everybody, everyone, everything, either, other.**

All and **both** are used both as noun-pronouns and adjective-pronouns.

Both **each** and **every** refer to all the members of a group of persons or things, but **each** is used both as a noun- and adjective-pronoun while **every** is used only as an adjective-pronoun. The pronoun **every** forms compounds with **body, one, thing: everybody, everyone, everything** which are noun-pronouns.

The pronoun **either** refers to two persons or things and has two meanings: a) one or the other; b) both. **Either** may be a noun- and adjective-pronoun.

Other is used as a noun- and adjective-pronoun. As a noun-pronoun it takes the plural ending **-s**. Its combination with the indefinite article **another** has two meanings: a) a different one; b) an additional one.

КІЛЬКІСНІ ЗАЙМЕННИКИ (QUANTITATIVE PRONOUNS)

§ 359. До кількісних займенників належать: **many, much багато; few, little мало; a few, a little кілька, трохи.**

Усі вони мають ступені порівняння:

many	—	more	—	most
much	—	more	—	most
few	—	fewer	—	fewest
little	—	less	—	least

§ 360. Кількісні займенники вживаються як займенники-прикметники і як займенники-іменники.

Many і **few** вживаються перед злічуваними іменниками в множині, а також замінюють їх. Як іменник **many** означає *багато хто*, **few** — *мало хто*:

There were **many students** in the room.

Many stay here.

She has **few note-books**.

Many people tried to climb the mountain but **few** reached the top of it.

У кімнаті було багато студентів.

Багато хто залишається тут.

У неї мало зошитів.

Багато людей пробували піднятися на гору, але мало хто досяг вершини.

Займенники **much** і **little** вживаються перед незлічуваними іменниками, а також замінюють їх. Крім

того, **much** і **little** вживаються після дієслів як прислівники:

There is much snow on the ground.	На землі багато снігу.
Much of what you say is true. (<i>Hornby</i>)	Багато з того, що ви кажете, правда.
He works very much .	Він працює дуже багато.
I have very little time.	У мене дуже мало часу
She reads little now.	Вона зараз мало читає.

§ 361. Наявність неозначеного артикля перед **few** і **little** змінює їх значення. **Few** і **little**, вжиті без артикля, означають *мала, недостатня кількість*. Вживання перед цими словами неозначеного артикля підкреслює наявність певної, хоч і невеликої кількості:

We have little sugar.	У нас мало цукру.
We have a little sugar.	У нас є трохи цукру.
They have few envelopes.	У них мало конвертів.
They have a few envelopes.	У них є кілька конвертів.

§ 359—361. The quantitative pronouns are: **many**, **much**, **few**, **little**, **a few**, **a little**. They have degrees of comparison. The quantitative pronouns are used both as noun-pronouns and adjective-pronouns.

The pronouns **many** and (a) **few** are used before countable nouns in the plural or replace them. The pronouns **much** and (a) **little** are used before uncountable nouns or replace them. They may also refer to verbs as pronominal adverbs.

ПРИСЛІВНИК (THE ADVERB)

§ 362. За значенням прислівники в англійській мові поділяються на п'ять основних груп:

1. Прислівники часу (adverbs of time): **today** сьогодні, **yesterday** вчора, **now** тепер, **soon** незабаром, **early** рано, **late** пізно, **then** тоді, **before** до того як та ін.

2. Прислівники місця (adverbs of place): **here** тут, **there** там, **where** де, **near** поблизу, **above** зверху та ін.

3. Прислівники повторюваності й частотності (adverbs of repetition and frequency): **often** часто,

never ніколи, sometimes іноді, ever будь-коли, usually звичайно та ін.

4. Прислівники ступеня (adverbs of degree): **very дуже, quite зовсім, little мало, too занадто, much багато** та ін.

5. Прислівники способу дії (adverbs of manner): **quickly швидко, well добре, badly погано, slowly повільно, easily легко** та ін.

§ 363. Найчастіше прислівники утворюються від інших частин мови (здебільшого від прикметників) за допомогою суфікса **-ly**:

quick *швидкий* — quickly *швидко*
year *рік* — yearly *щороку*

Буква **y** перед суфіксом **-ly** змінюється на **i**:

happy *щасливий* — happily *щасливо*
gay *веселий* — gaily *весело*
day *день* — daily *щодня*

§ 364. Деякі прислівники в англійській мові збігаються за формою з прикметниками: **fast швидкий, швидко; early ранній, рано; loud голосний, голосно**. Їх легко відрізнити від прикметників, тому що прислівник, як правило, відноситься до дієслова, а прикметник — до іменника:

They got up early.

Вони встали рано.

We grow early vegetables.

Ми вирощуємо ранні овочі.

§ 365. Прислівники способу дії та деякі інші прислівники мають ступені порівняння. Вищий ступінь порівняння односкладових прислівників утворюється за допомогою закінчення **-er**, найвищий — закінчення **-est**:

late — later — latest
fast — faster — fastest

Ступені порівняння прислівників, що мають два і більше складів, утворюються за допомогою слів **more** (у вищому ступені) і **most** (у найвищому ступені):

quietly — more quietly — most quietly
carefully — more carefully — most carefully

Виняток: early — earlier — earliest

Ступені порівняння прислівників **well добре** і **badly погано** утворилися від інших коренів:

well — better — best
badly — worse — worst

§ 362—365. According to their meaning adverbs are subdivided into adverbs of time, adverbs of place, adverbs of repetition and frequency, adverbs of degree and adverbs of manner.

The most important suffix by means of which adverbs are formed from other parts of speech is the suffix **-ly**. Final **y** is changed into **i** before the suffix **-ly**.

Adverbs of manner and some other adverbs have degrees of comparison. Adverbs of one syllable form their degrees of comparison by means of the endings **-er**, **-est**. Adverbs of more than one syllable form their degrees of comparison by means of the words **more** and **most**.

ПРИЙМЕННИК (THE PREPOSITION)

§ 366. Прийменник — це службове слово, яке виражає різні відношення між словами в реченні чи словосполученні.

В українській мові відношення між словами виражаються за допомогою відмінкових закінчень або відмінкових закінчень у сполученні з прийменниками.

§ 367. На відміну від української мови, прийменник в англійській мові може стояти не лише перед словом, до якого відноситься, а й у кінці речення або інфінітивного звороту:

а) Прийменник звичайно ставиться в кінці прямих і непрямих запитань, якщо він відноситься до займенників **who (whom)**, **what**, **which** або до прислівника **where**:

What are they talking about?   Про що вони розмовляють?

You don't know what you are talking about. (*Wilde*)   Ви не знаєте, про що ви говорите.

Якщо прийменник відноситься до займенників **whom**, **what**, **which**, він може стояти і перед ними: **About** what are you talking? You don't know **about** what you are talking, але варіант з прийменником у кінці більш уживаний, особливо в усному мовленні. Перед **who** прийменники не вживаються, отже, якщо замість **whom** вжито **who**, прийменник ставиться тільки в кінці речення:

I want to see who it belongs to. (*Hemingway*)   Я хочу побачити, кому воно належить.

б) Прийменник здебільшого ставиться в кінці означальних підрядних речень, якщо він відноситься до сполучних займенників **whom** і **which**:

The poem which you are talking about was written in the war years.

Вірш, про який ви говорите, був написаний у роки війни.

Вживання прийменника перед сполучними займенниками тут також можливе: The poem **about** which you are talking... Але якщо не вжито сполучний займенник, прийменник може стояти лише в кінці підрядного означального речення:

He is not the man I am looking for.

Він не той, кого я шукаю.

в) Прийменник ставиться в кінці речення з дієсловом-присудком в пасивному стані, якщо підмет відповідає прийменниковому додатку відповідної активної конструкції:

This fellow is very much talked about. (*Dreiser*)

Про цього хлопця дуже багато говорять.

г) Прийменник ставиться в кінці інфінітивного звороту, вжитого у функції означення:

I'll give you the money to go back with. (*Dreiser*)

Я дам вам грошей на дорогу назад.

§ 368. І в українській, і в англійській мові прийменники, як правило, ба г а т о з н а ч н і, внаслідок чого одному й тому ж прийменнику англійської мови відповідає кілька українських прийменників, а один і той же український прийменник у різних контекстах перекладається різними англійськими прийменниками.

Так, англійський прийменник **on** може відповідати українським прийменникам *на, у(в), з, про, від* та ін.:

The plate is **on** the table.

Тарілка **на** столі.

He was here **on** Monday.

Він був тут **у** понеділок.

A lecture **on** physics.

Лекція з фізики.

A lecture **on** Shakespeare.

Лекція **про** Шекспіра.

It depends **on** you.

Це залежить **від** тебе.

З другого боку, український прийменник **на** може перекладатися англійськими прийменниками **on, in, at, into, for** та ін.:

Карта на стіні.	The map is on the wall.
Я зустрів його на вулиці.	I met him in the street.
Ми дивилися на нього.	We were looking at him.
Перекладіть на англій-	Translate into English.
ську мову.	
Я чекаю на неї.	I am waiting for her.

Часто дієслово в англійській мові вимагає додатка з прийменником, а відповідне йому українське дієслово вживається з безприйменниковим додатком і, навпаки, прямому додатку англійської мови в українській мові відповідає додаток з прийменником:

We were listening to	Ми слухали музику.
music.	
He answered the question.	Він відповів на запитання.

§ 366—368. The preposition is a part of speech indicating various relations of nouns or pronouns to other words in the sentence or phrase. Some English prepositions render those relations which in Ukrainian are expressed by case forms.

As a rule prepositions stand immediately before the words they refer to. In the following cases prepositions are usually placed at the end of the sentence or phrase:

- a) in direct and indirect questions if the preposition refers to the words **who (whom), what, which, where;**
- b) in attributive clauses if the preposition refers to the conjunctive pronouns **whom (who) or which;**
- c) in passive constructions the subject of which corresponds to a prepositional object of the parallel active construction;
- d) in infinitival attributive phrases.

СПОЛУЧНИК (THE CONJUNCTION)

§ 369. Сполучники в англійській мові, як і в українській, вживаються для зв'язку членів речення і цілих речень у складному реченні. Вони виражають різні відношення між членами речення і між реченнями, але самі не є членами речення:

Nick and Pete are students.	Микола і Петро — студенти.
-----------------------------	----------------------------

Ask her **whether (if)** she can do it tomorrow.   Запитайте її, чи зможе вона зробити це завтра.

За своєю структурою сполучники діляться на:

1. прості (що складаються з одного кореня): **and, but, or, that, if, so, though** та ін.

2. похідні (що мають у своєму складі суфікси або префікси): **unless, because, until** та ін.

3. складні (які складаються з двох, рідше — трьох коренів): **therefore, however, nevertheless** та ін.

4. складені (які складаються з кількох слів): **as soon as, as well as, in order to, as if** та ін.

Деякі складені сполучники називаються парними, тому що вони складаються з двох частин, розділених іншими словами: **not only... but also не тільки... але й; both... and як... так і; neither... nor ні...ні.**

В англійській мові, як і в українській, залежно від функції сполучника розрізняють сполучники сурядності (co-ordinating conjunctions) і підрядності (subordinating conjunctions).

Сполучники сурядності з'єднують однорідні члени речення, а також окремі речення. Вони поділяються на три основні групи:

а) Єднальні (copulative): **and і, та; as well as так само, як і; both ... and як... так і; not only ... but also не тільки..., а й; neither ... nor ні ... ні.**

The sun had set **and** he turned homeward. (Gordon)   Сонце зайшло, і він повернувся додому.

Neither his father **nor** his mother was like other people. (Dreiser)   Ні його батько, ні мати не були схожі на інших людей.

б) Розділові (disjunctive): **or або, чи, інакше; either ... or або ... або.**

Now you must hurry **or** you'll be very late for work. (Abrahams)   Тепер ти мусиш поспішати, інакше запізнишся на роботу.

в) Протиставні (adversative): **but але, yet проте, still все ж, whereas тоді як.**

I came here earlier **but** you weren't in. (Maugham)   Я приходив сюди і раніше, але вас не було вдома.

§ 370. Сполучники підрядності приєднують підрядні речення до головного. Серед сполучників підрядності роз-

різняють сполучники місця, часу, причини тощо залежно від того, які підрядні речення вони вводять (див. § 417—447).

Сполучники підрядності **when коли; while у той час як; if якщо, якби; unless якщо не; as if, as though наче, ніби; though хоч** вживаються також у простих реченнях — вони вводять обставини часу, умови, способу дії, допустові (див. § 204):

Though plain, every dish was good. (Cronin)   Хоч і проста, кожна страва була смачна.

§ 371. Як і в українській мові, для зв'язку підрядних речень з головними використовуються не тільки сполучники, а й сполучні слова — займенники **who (whom), whose, what, which, that** і прислівники **where, when, how, why**.

Сполучники і сполучні слова відрізняються тим, що сполучники не є членами речення, вони лише з'єднують члени речення або частини складного речення, а сполучні слова мають подвійну синтаксичну функцію — з'єднують підрядне речення з головним і водночас є членами підрядного речення (підметом, додатком, означенням, обставинами):

We did not know what had happened. (Jerome)   Ми не знали, що трапилося.

У цьому реченні сполучний займенник **what** є підметом підрядного речення.

§ 369—371. According to their function conjunctions are divided into: a) co-ordinating conjunctions which connect homogeneous parts of the sentence or clauses of a compound sentence; b) subordinating conjunctions which join a subordinate clause to the principal clause.

Co-ordinating conjunctions are subdivided into copulative, disjunctive and adversative ones.

Subordinating conjunctions are divided into groups in accordance with the kinds of subordinate clauses they introduce. Some subordinating conjunctions are also used in simple sentences where they introduce adverbial modifiers.

Subordinate clauses are introduced not only by conjunctions but also by means of connective words — conjunctive pronouns and conjunctive adverbs which unlike conjunctions are parts of subordinate clauses (subject, object, attribute, adverbial modifiers).

РЕЧЕННЯ

ТИПИ РЕЧЕНЬ

§ 372. Залежно від мети висловлювання в англійській мові розрізняють такі типи речень:

а) розповідні (declarative sentences):

English is spoken as a native language by nearly three hundred million people. Англійська мова є рідною для майже трьох мільйонів мовців.
(Leech)

б) питальні (interrogative sentences):

Have you been to London? Ви були в Лондоні?
don?

Where do you live? Де ти живеш?

в) спонукальні (imperative sentences):

Open the window. Відчиніть вікно.

г) окличні (exclamatory sentences):

What a beautiful room! Яка чудова кімната!

§ 373. За будовою речення поділяються на прості (simple) та складні (composite). Просте речення може бути поширеним (extended) і непоширеним (unextended). Складні речення поділяються на складно-сурядні (compound) і складно-підрядні (complex).

ГОЛОВНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ (THE PRINCIPAL PARTS OF THE SENTENCE)

ПІДМЕТ (THE SUBJECT)

§ 374. Головними членами речення є підмет і присудок. Підмет (the subject) в англійській мові, як і в українській, найчастіше виражається іменником або

особовим займенником. Він може бути виражений також іншими частинами мови, вжитими в значенні іменника, словосполученнями і підрядними реченнями:

Nick could not hear the words. (*Hemingway*) Нік не міг чути цих слів.

She tried to remember her father. (*Abrahams*) Вона намагалася пригадати свого батька.

And is a conjunction. And — сполучник:

What we want is rest. (*Jerome*) Що нам потрібно — це відпочинок.

§ 375. Залежно від характеру підмета речення поділяються на особові (*personal*), неозначено-особові (*indefinite-personal*) і безособові (*impersonal*).

Особовим називається речення, підмет якого означає певну особу, предмет або абстрактне поняття:

Where's the doctor?

Де лікар?

The shop was closed.

Магазин був зачинений.

The thought made him happy. (*Sillitoe*) Ця думка зробила його щасливим.

§ 376. Неозначено-особовим називається речення, присудок якого означає дію, що стосується людей взагалі, будь-якої особи або неозначеної кількості осіб. Підметом у таких реченнях є неозначений займенник **one** (див. § 346) або займенники **we**, **you**, **they** у неозначено-особовому значенні:

One never can be sure.

Ніколи не можна бути певним.

Is that all **they** teach you over at that school? (*Dreiser*) І це все, чого вас навчають у школі?

You never can tell what will happen.

Ніколи не можна сказати, що трапиться.

Before the names of seas we use the definite article.

Перед назвами морів вживаємо означений артикль.

Як видно з наведених прикладів, на відміну від української мови, де підмет у неозначено-особових реченнях відсутній, в англійській мові він завжди виражений одним із згаданих вище займенників.

§ 377. Безособовим називається таке речення, присудок якого не відноситься ні до особи, ні до предмета чи абстрактного поняття. На відміну від української мови,

де в безособових реченнях нема і не може бути підмета, в англійській мові є формальний підмет, виражений займенником **it**, який ставиться на початку речення:

It was getting dark. Темніло.
(Hemingway)

It rained on all morning. Весь ранок ішов дощ.
(Hemingway)

§ 378. Підмет, виражений інфінітивом чи герундієм (часто із залежними від них словами) або підрядним реченням, здебільшого ставиться після присудка. В цьому випадку на початку речення перед присудком вживається займенник **it**, що є формальним підметом:

It is not easy to write like this. (Galsworthy) Не легко так писати.

It was fun seeing the fox. (Hemingway) Було забавно дивитися на лиса.

It seemed to him that all would be well. (Maltz) Йому здавалося, що все буде добре.

§ 379. Речення, в яких стверджується або заперечується наявність у певному місці або в певний час якогось предмета, явища або особи, виражених підметом, звичайно починаються ввідним словом **there**, яке втратило своє лексичне значення і на українську мову не перекладається. Після нього ставиться присудок, потім підмет. Присудком у таких реченнях здебільшого є дієслово **to be**, зрідка дієслова **to live**, **to come** та ін.:

There was a light in the window. (Dickens) У вікні було світло.

There were many people in the streets. На вулицях було багато людей.

Once there lived a boy. Жив колись хлопчик.

Якщо в такому реченні є обставина місця, то в українському перекладі вона звичайно ставиться на початку речення.

У питальній формі дієслово-присудок **to be** або допоміжне чи модальне дієслово, якщо вони є в складі присудка, ставляться перед **there**:

Is there a theatre in your town? У вашому місті є театр?

Will there be a bus stop here? Тут буде автобусна зупинка?

Can there be a bus stop here?   Тут може бути автобусна зупинка?

У заперечній формі речень, що починаються з **there**, вживається заперечний займенник **no** або **not...any**:

There are **no** trees there *або* Там нема дерев.

There aren't **any** trees there.

Якщо перед підметом стоять слова **many**, **much** або кількісний числівник, заперечна форма утворюється за допомогою частки **not**:

There is **not** much snow on the ground.   На землі небагато снігу.

§ 372—379. According to the purpose of the utterance sentences are divided into declarative, interrogative, imperative and exclamatory.

According to their structure sentences are divided into simple (unextended or extended) and composite (compound and complex).

The principal parts of the sentence are the subject and the predicate.

The subject is mostly expressed by a noun or a personal pronoun. It may also be expressed by any substantivized part of speech, by a phrase or a subordinate clause.

Depending on the character of the subject sentences are divided into personal, indefinite-personal and impersonal. The subject of a personal sentence denotes a certain person, thing or abstract notion. The subject of an indefinite-personal sentence may be expressed by the pronouns **one**, **they**, **you**, **we** when they refer to people in general, to any person or to an indefinite number of persons.

The predicate of an impersonal sentence does not refer to any person or thing. The pronoun **it** is used as a formal subject of impersonal sentences.

If the subject of a sentence is expressed by an infinitive, a gerund or a subordinate clause, it is often placed after the predicate and the sentence begins with the introductory **it**.

In sentences serving to assert or deny the existence of something the subject is placed after the predicate and the sentence begins with the introductory **there**. The predicate of such sentences is mostly the verb **to be**. In the interrogative form the verb **to be** (or the auxiliary or modal verb if there are any) is placed before the introductory **there**. In the negative form the pronoun **no** or **not...any** is used.

ПРИСУДОК (THE PREDICATE)

§ 380. В англійській мові є три типи присудка:

- а) простий дієслівний (the simple verbal predicate);
- б) складений дієслівний (the compound verbal predicate);
- в) складений іменний (the compound nominal predicate).

§ 381. Простий дієслівний присудок — це присудок, виражений особовою формою дієслова в будь-якому часі, стані і способі:

She knows nothing about me.	Вона нічого не знає про мене.
What did he say?	Що він сказав?
The sun is rising.	Сходить сонце.
You haven't shown me my room yet.	Ви ще не показали мені моєї кімнати.
I have been invited here.	Мене сюди запросили.

§ 382. Складений дієслівний присудок — це присудок, виражений: а) модальним дієсловом у сполученні з інфінітивом; б) дієсловом з модальним значенням у сполученні з інфінітивом чи герундієм; в) дієсловом, що означає початок, продовження чи закінчення дії в сполученні з інфінітивом або герундієм:

I can do it.	Я можу зробити це.
He must come back to-morrow.	Він мусить повернутися завтра.
He wants to work there.	Він хоче там працювати.
We began to learn English three years ago.	Ми почали вивчати англійську мову три роки тому.
The pupils went on writing.	Учні продовжували писати.
The child stopped crying.	Дитина перестала плакати.

§ 383. Іменний складений присудок складається з дієслова-зв'язки (the link-verb) та іменної частини — предикатива (the predicative).

Дієсловом-зв'язкою найчастіше буває *to be* *бути*, яке, на відміну від української мови, не пропускається в теперішньому часі:

He is very tall.
The night was dry and cold.

Він дуже високий.
Ніч була суха й холодна.

У функції зв'язки вживаються також дієслова **to become, to grow, to get, to turn** ставати, робитися; **to remain, to keep** залишатися; **to look** мати вигляд; **to seem** здаватися; **to feel** почувати себе та ін.:

She seemed very happy.
(Brand)
She looked tired.

Вона здавалася дуже щасливою.
Вона мала стомлений вигляд.

It became cold.
In autumn the leaves turn yellow.

Стало холодно.
Восени листя жовтіє.

У функції предикатива найчастіше вживаються прикметники та іменники:

The day was cold.
His brother became a doctor.

День був холодний.
Його брат став лікарем.

Предикатив може бути виражений також займенником, числівником, прислівником, неособовими формами дієслова:

The book is mine.
My sister is fifteen today.

Книжка — моя.
Моїй сестрі сьогодні п'ятнадцять років.

He was the first to come.
The safest thing was to leave Harvey Warrender alone, at least for the time being. (Hailey)

Він прийшов першим.
Найнебезпечнішим було облишити Гарві Уоррендера хоча б на певний час.

Adventure is allowing the unexpected to happen to you. (Aldington)

Пригода — це коли дозволяєш, щоб у твоєму житті траплялося несподіване.

§ 380—383. There are the following kinds of predicate in English: the simple verbal predicate, the compound verbal predicate and the compound nominal predicate.

The simple verbal predicate is a predicate expressed by a finite form of the verb in any tense, voice and mood.

The compound verbal predicate consists of: a) a modal verb combined with an infinitive; b) a verb with a modal meaning combined with an infinitive or gerund;

c) a verb denoting the beginning, duration or end of an action combined with an infinitive or gerund.

The compound nominal predicate consists of a link-verb and a predicative (the nominal part of the predicate). The predicative is mostly expressed by a noun or an adjective. It can also be expressed by a pronoun, a numeral, an adverb and non-finite forms of the verb.

ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ (THE SECONDARY PARTS OF THE SENTENCE)

ДОДАТОК (THE OBJECT)

§ 384. В англійській мові розрізняють три види додатка:

- a) прями́й (the direct object);
- б) непрями́й (the indirect object);
- в) прийменниковий (the prepositional object).

Крім того, є ще складний додаток, який може бути безприйменниковим і прийменниковим (the complex object, non-prepositional and prepositional).

Примітка. Прямий додаток англійського речення в українській мові може бути як прямим, так і непрямим.

§ 385. Прямим називається безприйменниковий додаток, що означає особу або предмет, на які спрямовано дію, виражену дієсловом-присудком. Прямий додаток виражається здебільшого іменником у загальному відмінку або особовим займенником в об'єктному відмінку; він може бути виражений також іншими частинами мови, вжитими в значенні іменника.

Прямий додаток в англійській мові звичайно відповідає прямому додатку в українській мові, тобто додатку, вираженому знахідним (іноді родовим) відмінком без прийменника:

The child is drinking **milk**.
I didn't see your **sister**.

Дитина п'є молоко.
Я не бачив твоєї сестри.

Але прямий додаток може відповідати й непрямому додатку в українській мові:

We helped **him**.
I followed **them**.

Ми допомогли йому.
Я пішов за ними.

Звичайно прямий додаток стоїть безпосередньо після дієслова, до якого відноситься.

§ 386. Непрямий додаток означає особу, до якої звернено дію, виражену дієсловом-присудком. Це також безприйменниковий додаток, виражений іменником у загальному відмінку або особовим займенником в об'єктному відмінку. На українську мову непрямий додаток перекладається іменником або займенником у давальному відмінку:

I want to show **you** the leaflet. (*Heym*)

Я хочу показати вам листівку.

Write **me** your new address. (*Maltz*)

Напишіть мені свою нову адресу.

Непрямий додаток завжди стоїть між дієсловом і прямим додатком. Якщо непрямий додаток треба поставити після прямого, перед ним вживається прийменник **to** або **for**:

I gave **him** a pen.— I gave a pen **to him**.

Mother bought **her** a dress.— Mother bought a dress **for her**.

Примітка. Після деяких дієслів додаток, що означає особу, до якої звернено дію, вживається з прийменником незалежно від його місця, тобто і тоді, коли він стоїть між дієсловом і прямим додатком.

Це переважно дієслова: **to explain пояснювати**, **to dictate диктувати**, **to repeat повторювати**, **to announce оголошувати**, **to dedicate присвячувати**:

I've come to explain **to you** my reasons. (*Hardy*)

Я прийшов, щоб пояснити вам свої міркування.

§ 387. Прийменниковим називається додаток, виражений іменником, займенником або іншою частиною мови з прийменником:

I've read **about him**.

Я читав про нього.

We can talk **about it** some other time.

Ми можемо поговорити про це іншим разом.

§ 388. Складний додаток складається з двох частин. Перша частина — іменник або займенник, друга — інфінітив, герундій чи дієприкметник, що означає дію, яку виконує або якої зазнає особа чи предмет, позначений першою частиною додатка. Складний додаток може бути безприйменниковим і прийменниковим:

I want **you to tell me** about his mother. (*Wilde*)

Я хочу, щоб ви розповіли мені про його матір.

She saw **him coming out** of the station. (*Galsworthy*)

Вона бачила, як він виходив з вокзалу.

I insist upon your staying . (Austen)	Я наполягаю на тому, щоб ви залишилися.
He sat there waiting for one of us to speak . (Greene)	Він сидів там, чекаючи, щоб хтось із нас заговорив.

Другою частиною складного додатка може бути також іменник або прикметник, що є предикативом до першої частини додатка — об'єктним предикативом:

They elected him chair- man of the meeting .	Вони обрали його голо- вою зборів.
He painted the door white .	Він пофарбував двері в білий колір.

§ 389. Додаток може відноситися не тільки до дієслова, а й до прикметника або віддієслівного іменника:

The room was full of people .	Кімната була повна лю- дей.
A ban on the sending of parcels .	Заборона відправляти посилки.

§ 384—389. There are the following kinds of object in English: the direct object, the indirect object and the prepositional object. There is also a complex object.

The direct object is a non-prepositional object denoting a person or thing directly affected by the action of the verb. The direct object is mostly expressed by a noun in the Common Case or by a personal pronoun in the Objective Case. The direct object usually stands immediately after the verb it refers to.

The indirect object is also a non-prepositional object denoting a living being towards whom the action of the verb is directed. It has a fixed place in the sentence — between the verb and the direct object. When the indirect object must be placed after the direct object, it is used with the prepositions **to** or **for** thus turning into a prepositional object.

The prepositional object is an object expressed by a noun or its equivalent preceded by a preposition.

The complex object consists of two parts. The first part is a noun or pronoun; the second part is an infinitive, a gerund or a participle which stands in predicate relation to the first part. The second part of a complex object may also be a noun or an adjective referring to the first part as a predicative (objective predicative).

The complex object may be both non-prepositional and prepositional.

The object may refer not only to a verb but also to an adjective or a verbal noun.

ОЗНАЧЕННЯ (THE ATTRIBUTE)

§ 390. Як уже зазначалося (§ 252), означення, що стоїть перед означуванним словом, називається **п р е п о з и т и в н и м** (prepositive attribute), а означення, що стоїть після означуваного слова, — **п о с т п о з и т и в н и м** (postpositive attribute).

Препозитивне означення в англійській мові може бути виражене прикметником, займенником-прикметником, кількісним і порядковим числівником, діеприкметником, герундієм (без прийменника), іменником у присвійному відмінку та іменником у загальному відмінку без прийменника:

The **old** woman looked round the room. (*Abrahams*)

She lives with **her** mother.

I've only been here for **two** years. (*Dreiser*)

Read **the first** sentence.

I looked at his **smiling** face.

The **building** season began.

Her **sister's** flat was clean.

He opened the **kitchen** door.

Стара жінка оглянула кімнату.

Вона живе з матір'ю.

Я тут лише два роки.

Читай перше речення.

Я подивилась на його усміхнене обличчя.

Будівельний сезон почався.

Квартира її сестри була чиста.

Він відчинив кухонні двері.

Постпозитивне означення може бути виражене іменником у загальному відмінку з прийменником, діеприкметниковим зворотом, герундієм з прийменником, інфінітивом, прислівником, кількісним числівником, вжитим у значенні порядкового, а також прикметником із залежними від нього словами:

The door **of the room** was open. (*Hemingway*)

He looked at the children **playing** in the yard.

Двері кімнати були відчинені.

Він подивився на дітей, які гралися на подвір'ї.

I was looking forward to the pleasure of telling it to you. (*Shaw*)

This is the article to translate.

The room upstairs was light.

They are in room ten.

It was a school for the pupils clever at mathematics.

Лише постпозитивне означення можуть мати займенники, утворені від **some, any, no, every**, та займенник **those**:

He told me something important.

Nothing good can come of it.

Я з нетерпінням чекав прийомної нагоди розповісти це вам.

Це стаття, яку треба перекласти.

Кімната нагорі була світла.

Вони в десятій кімнаті.

Це була школа для учнів, здібних до математики.

Він розповів мені щось важливе.

Нічого доброго з цього не вийде.

§ 391. Окремим видом означення є прикладка (the apposition). Вона дає друге найменування тому слову, до якого відноситься, і може стояти перед ним або після нього:

We spoke with Professor Kovalenko.

Kiev, the capital of Ukraine, celebrated its 1,500 anniversary in 1982.

Ми розмовляли з професором Коваленком.

Київ, столиця України, в 1982 році відзначив свій 1500-річний ювілей.

§ 390—391. A prepositive attribute can be expressed by an adjective, an adjective-pronoun, by a cardinal or ordinal numeral, by a participle without accompanying words, by a gerund without a preposition, by a noun in the Possessive Case or a noun in the Common Case without a preposition.

A postpositive attribute can be expressed by a noun with a preposition, by participle phrases, by a gerund with a preposition, by an infinitive, by an adverb, by a cardinal numeral used in the meaning of an ordinal one and by an adjective with accompanying words.

An attribute expressed by a noun which gives the person or thing another name is called the apposition.

ОБСТАВИНИ (THE ADVERBIAL MODIFIERS)

§ 392. За значенням обставини поділяються на такі групи:

а) обставини місця (adverbial modifiers of place);
б) обставини часу (adverbial modifiers of time);
в) обставини причини (adverbial modifiers of cause);

г) обставини мети (adverbial modifiers of purpose);
д) обставини способу дії (adverbial modifiers of manner);

е) обставини супровідних дій (adverbial modifiers of attending circumstances);

є) обставини ступеня і міри (adverbial modifiers of degree and measure);

ж) обставини наслідку (adverbial modifiers of result);

з) обставини умови (adverbial modifiers of condition);

и) обставини допустовості (adverbial modifiers of concession).

§ 393. Обставини можуть бути виражені іменниками (з прийменниками і без них), прислівниками, дієприкметниками, герундієм з прийменниками, інфінітивом, а також комплексами з герундієм, інфінітивом та дієприкметником:

I'll walk to the station.
Every day he came home early.

He shivered with cold.
They walked in silence.
I went upstairs to take off my things. (Brontë)

They stood in the door looking after me.

But for the rain, we would go to the forest.

In spite of the rain he continued working.

It is very cold today.

Я піду на вокзал.
Щодня він приходив додому рано.

Він тремтів від холоду.
Вони йшли мовчки.
Я пішла нагору, щоб роздягтися.

Вони стояли в дверях, дивлячись услід мені.

Якби не дощ, ми пішли б у ліс.

Незважаючи на дощ, він продовжував працювати.

Сьогодні дуже холодно.

§ 392—393. According to their meaning the adverbial modifiers are divided into those of place, time, cause, purpose, manner, attending circumstances, result, degree and measure, condition and concession.

Adverbial modifiers are expressed by nouns with or without prepositions, by a participle, by a gerund with a preposition, by an infinitive, by an adverb as well as by gerundial, participial and infinitival complexes.

ПОРЯДОК СЛІВ У ПРОСТОМУ ПОШИРЕНОМУ РЕЧЕННІ

§ 394. Для англійської мови характерний сталий порядок слів. В українській мові зв'язок між словами в реченні чи словосполученні, а також синтаксична функція слова здебільшого визначається формою слова, його закінченням. У сучасній англійській мові, де система відмінкових закінчень розвинута мало, показником синтаксичної функції слова є його місце в реченні.

Візьмемо, наприклад, українське речення *Учитель запитує учня*. Якщо поміняти місцями перше й третє слово, не змінюючи їх форми, зміст речення не зміниться: *Учня запитує вчитель*. Слово *учитель* і в цьому реченні є підметом, оскільки воно стоїть у називному відмінку, а іменник *учня*, хоч і займає місце на початку речення, є прямим додатком, бо має закінчення знахідного відмінка.

Якщо ж у відповідному англійському реченні *The teacher asks the pupil* зробити таку саму перестановку, дістанемо речення *The pupil asks the teacher*, зміст якого зовсім інший: *Учень запитує вчителя*, оскільки в англійській мові роль іменника в реченні визначається його місцем: іменник, що стоїть перед дієсловом-присудком, є підметом, а іменник, що займає місце після присудка — прямим додатком. Отже, порядок слів у реченні відіграє значно більшу смислову роль в англійській мові, ніж в українській.

§ 395. Порядок слів, при якому підмет стоїть перед присудком, а прямий додаток після присудка, є типовим для англійського розповідного речення:

She loves children.

Вона любить дітей.

Якщо в реченні є непрямий додаток, він ставиться між присудком і прямим додатком.

I'll give you my address.

Я дам вам свою адресу.

Прийменниковий додаток звичайно ставиться після прямого додатка, а якщо прямого додатка нема — після дієслова-присудка:

We cannot take money
from him. (Shaw)

Ми не можемо брати з
нього гроші.

I'm not talking about
that.

Я не говорю про це.

§ 396. Обставини звичайно стоять після додатків, а якщо додатків нема — після дієслова-присудка:

He sent me a telegram   Він прислав мені теле-
this afternoon. (Aldington)   граму сьогодні після полудня.

I had a letter from him   Я одержав листа від
this morning (Aldington)   нього сьогодні вранці.

He'll be back in half an   Він повернеться через
hour.   півгодини.

Якщо у кінці речення є різні обставини, обставини часу ставляться після обставин місця, а обставини способу дії — перед обставинами місця і часу:

I went to a library today.   Я ходив сьогодні в біб-
ліотеку.

They worked hard yester-   Вони вчора багато
day.   працювали.

Якщо в реченні є кілька обставин часу, обставина, що вказує більш точний час, стоїть перед обставиною, що вказує час у більш загальному плані:

I was there at seven this   Я був там сьогодні о сьо-
morning.   мій годині ранку.

Обставини часу і місця можуть стояти на початку речення:

Last Sunday she came   Минулої неділі вона при-
to Moscow.   їхала до Москви.

In the doorway stood the   У дверях стояла служ-
maid. (Hemingway)   ниця.

§ 397. Обставини, виражені прислівниками неозначеного часу **often** часто, **seldom** рідко, **ever** коли-небудь, **never** ніколи, **usually** звичайно, **always** завжди, **soon** скоро, **already** вже, **sometimes** іноколи тощо, ставляться між підметом і присудком, але після дієслова **to be**; а також після допоміжних або модальних дієслів, якщо вони є в складі присудка:

I never heard her name.	Я ніколи не чув її імені.
I shall never forget it.	Я ніколи не забуду цього.
He was always alone.	Він завжди був самотнім.
I have always thought of it.	Я завжди думав про це.

Примітки. 1. З метою підсилення висловлювання прислівники неозначеного часу ставляться перед допоміжним дієсловом:

That I **never** would have done. Цього б я ніколи не зробив.
(Hardy)

2. Прислівник **already** часто ставиться в кінці речення, **sometimes** — на початку або в кінці:

I asked them **already**.

Я вже запитував їх.

§ 398. Обставини способу дії, виражені прислівниками, стоять після дієслова-присудка і його додатка (якщо він є); вони можуть також стояти перед присудком, але після дієслова **to be**, після допоміжних і модальних дієслів:

I am going to speak to you **very seriously**.

Я збираюся серйозно говорити з тобою.

He **quietly** entered the room.

Він тихо увійшов до кімнати.

They had **quickly** run back.

Вони швидко прибігли назад.

The boy was **thoughtfully** looking at the picture.

Хлопчик задумливо дивився на картину.

§ 399. Хоч прямий додаток звичайно ставиться безпосередньо після дієслова, між ними може стояти прийменниковий додаток або обставина, якщо останні виражені одним-двома словами, а прямий додаток — порівняно великою групою слів:

I found there a book published in the 17th century.

Я знайшов там книгу, видану в XVII столітті.

§ 400. У реченнях з дієсловами типу **to ring up** телефонувати, **to put on** надягати прямий додаток, виражений особовим займенником, ставиться між компонентами дієслова:

I rang **him** up.

Я зателефонував йому.

She put **it** on.

Вона надягла його (пальто).

Якщо додаток виражений іменником, він може стояти як між компонентами дієслова, так і після дієслова в цілому:

I rang **my friend** up. — I rang up **my friend**.

She put **her coat** on. — She put on **her coat**.

§ 401. В англійській мові, як і в українській, другорядні члени речення можуть бути відокремленими, тобто виділятися інтонацією і паузами для підсилення їх смислової ролі.

У таких випадках відокремлені другорядні члени можуть займати в реченні не властиве їм місце. Так, відокремлена обставина місця або часу може стояти між підметом і присудком або між частинами присудка; відокремлене означення може бути відділеним від означуваного слова іншими членами речення тощо:

Mrs. Hall, from the upper window, saw her come in. Місіс Гол з верхнього вікна бачила, як вона входила.
(Dreiser)

Drouet followed him with his eyes, much interested. Друе, дуже зацікавлений, стежив за ним очима.
(Dreiser)

§ 394—401. The English language is characterized by a fixed word order. In many cases the word order indicates the syntactical function of the word.

In declarative sentences the most typical word order is as follows: 1 — subject, 2 — predicate, 3 — direct object. The indirect object is placed between the verb and its direct object. The prepositional object is usually placed after the direct object or, if there is no direct object, after the predicate.

Adverbial modifiers are mostly placed after the objects or after the predicate if there are no objects. Adverbial modifiers of place generally precede those of time and adverbial modifiers of manner precede those of place and time. Adverbial modifiers of time and place may also be put at the beginning of the sentence. Adverbs of indefinite time usually precede the predicate but they follow the verb **to be** as well as auxiliary and modal verbs.

Adverbial modifiers of manner expressed by adverbs are placed after the predicate or its object; they can also be put before the predicate but after the verb **to be**, after auxiliary and modal verbs.

The direct object expressed by a group of words can be separated from its verb by a prepositional object or an adverbial modifier.

With verbs **to ring up**, **to put on**, etc. the direct object expressed by a personal pronoun is placed between the components of the verb. If the direct object is a noun, it can be placed both between the components and after the second of them.

§ 402. Порядок слів, при якому присудок стоїть після підмета, називається прямим. Якщо присудок або його частина стоїть перед підметом, порядок слів називається зворотним, або інверсією.

Інверсія буває повною і частковою. При повній інверсії весь присудок стоїть перед підметом:

Have you any cheese? (Hemingway)   У вас є сир?

При частковій інверсії лише частина присудка — допоміжне або модальне дієслово — стоїть перед підметом, а смислове дієслово — після нього:

Has anything happened?   Щось трапилося?
Can you speak English?   Ви можете розмовляти
англійською мовою?

Інверсія вживається в питальних реченнях, крім тих, де запитання стосується підмета або його означення (див. § 411).

§ 403. Повна інверсія вживається в реченнях з ввідним *there*:

There were green benches   У сквері були зелені
in the garden.   лави.

There has been no change   Вдома ніяких змін не від-
at home. (Dickens)   булося.

§ 404. Повна інверсія вживається в розповідних реченнях, що починаються обставинами місця, якщо підмет виражений іменником, а присудком є дієслово, яке не може мати прямого додатка:

At some distance from the   Недалеко від фабрик
factories stands their hospi-   стоїть їхня лікарня.
tal. (Dickens)

Behind the house were   За будинком були поля.
fields. (Hemingway)

§ 405. Повна інверсія вживається в реченнях, що починаються словами *here, there, now, then*, якщо підмет виражено іменником. Якщо підметом є особовий займенник, порядок слів прямий:

Here comes Father. (Faulkner)   Ось іде батько.

Then came the news that   Потім надійшла звістка,
June had gone to the seaside.   що Джун поїхала до моря.
(Galsworthy)

There she goes. (Jerome)   Он вона йде.

§ 406. Повна інверсія вживається у реченнях, які починаються словами типу **up, off, down, out**, а підмет виражено іменником. Якщо підметом є особовий займенник, вживається прямий порядок слів:

Down climbed the boy.

Хлопець спустився вниз.

Down he climbed.

Він зліз униз.

§ 407. Повна інверсія часто вживається в словах автора після прямої мови, якщо підмет виражено іменником, а присудок — дієсловом у Present Indefinite або в Past Indefinite:

"I put it down on that chair," said George. (*Jerome*)

«Я поклав його на той стілець», — сказав Джордж.

"He's a tall man," said Tom. (*Dickens*)

«Він високий чоловік», — сказав Том.

Інверсії не буде, якщо присудок має додаток або якщо підмет — особовий займенник:

"Are you all right?" the man asked us.

«У вас усе гаразд?» — запитав нас чоловік.

"Right it is," we answered. (*Jerome*)

«Гаразд», — відповіли ми.

§ 408. Інверсія має місце в реченнях, що починаються словами **never ніколи; seldom, rarely рідко; little мало; in vain марно; hardly, scarcely ледве; not only не лише; nor, neither також ні; no sooner than як тільки**.

У цьому випадку інверсія часткова — перед підметом ставиться лише допоміжне або модальне дієслово. Якщо присудок виражений дієсловом у Present Indefinite або в Past Indefinite, то перед підметом ставиться відповідна форма дієслова **to do**, а після підмета — інфінітив основного дієслова:

Rarely did I wake at night. (*Dickens*)

Рідко коли я прокидався вночі.

Nor did Willy understand this. (*Maltz*)

І Віллі не розумів цього.

§ 402—408. The order of words in which the predicate is placed before the subject is called inversion.

Inversion is full when the whole predicate is placed before the subject or partial when only the auxiliary or modal verb precedes the subject.

Full inversion is used in sentences with the introductory **there**.

Full inversion occurs in declarative sentences beginning with adverbial modifiers of place if the subject of the sentence is a noun and the predicate is an intransitive verb.

Full inversion takes place when the sentence begins with the words **here, there, now, then** if the subject is a noun.

Full inversion is used when the words **up, off, out, down**, etc. open the sentence but only when the subject is a noun.

Full inversion is found with the verbs **to say, to answer, to reply**, etc. used after direct speech if the subject is a noun and the verb has no object.

Partial inversion takes place in sentences beginning with such words as **never, seldom, rarely, little, in vain, hardly, scarcely, not only, nor, neither, no sooner than**.

ТИПИ ПИТАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ

§ 409. За характером запитання і потрібної на нього відповіді в англійській мові розрізняють чотири типи питальних речень: загальні запитання (general questions), спеціальні запитання (special questions), альтернативні запитання (alternative questions) і розділові запитання (disjunctive questions).

§ 410. Загальними називаються запитання, на які можна відповісти словами **yes** або **no**:

Do you like this part of the country?   Вам подобається цей куточок країни?

Загальні запитання починаються з допоміжного або модального дієслова, після якого стоїть підмет, а потім основне дієслово:

Are you coming tonight?   Ти прийдеш сьогодні увечері?
(Hemingway)

Have you helped your mother through all these years?   Ти допомагав матері всі ці роки?
(Dodge)

Shall I tell it to you? Сказати це вам?
 (Hardy)
Can I help you? (Heym) Дозвольте допомогти вам.
Does she sing at all? Вона співає взагалі?
 (Dickens)

Примітки. 1. Якщо присудком є дієслово **to be** (а в багатьох випадках і **to have**), у Present і Past Indefinite, у загальних запитаннях він ставиться на початку речення.

Is he here? Він тут?
Have you any relations? У вас є родичі?

2. Між підметом і дієсловом у загальних запитаннях можуть стояти прислівники неозначеного часу:

Did you ever see a cow like that? Ви коли-небудь бачили таку корову?
 (Maltz)

§ 411. Запитання до окремих членів речення називаються спеціальними. Вони починаються питальними словами **who хто; what що, який; where де, куди; how many скільки** та ін.

Серед спеціальних запитань розрізняють:

а) запитання до різних членів речення, крім підмета і його означення;

б) запитання до підмета і його означення.

У запитаннях до різних членів речення після питального слова порядок слів такий самий, як у загальних запитаннях: допоміжне або модальне дієслово, підмет, основне дієслово, потім усі інші члени речення:

Where do you live? Де ви живете?
How did you meet her? Як ви зустріли її?
What did you do this afternoon? Що ви робили сьогодні після полудня?
How long have you known him? Як довго ви знаєте його?

У спеціальних запитаннях, що відносяться до підмета або його означення, порядок слів, як у розповідному реченні — інверсії нема, допоміжне дієслово **to do** в Present Indefinite і в Past Indefinite не вживається. Якщо питальне слово є підметом, то після нього, як і в розповідному реченні, стоїть присудок:

Who goes to the cinema? Хто йде у кіно?

Якщо питальне слово — означення до підмета, після нього безпосередньо ставиться підмет, а потім присудок:

Whose children are play- Чиї діти граються у
ing in the yard? дворі?

§ 412. Альтернативні запитання — це запитання вибору. Вони складаються з двох частин, з'єднаних сполучником or. Альтернативні запитання можуть мати структури як загальних, так і спеціальних запитань. Якщо альтернативне запитання не відноситься до підмета, воно вимагає повної відповіді:

Is he a doctor or an engi- Він лікар чи інженер?
neer?

Where does he live: in Де він живе: в Києві чи
Kiev or in Poltava? в Полтаві?

Якщо альтернативне запитання відноситься до підмета, то допоміжне або модальне дієслово вживається також і перед другим підметом. Таке запитання вимагає короткої відповіді:

Do you work there or does Ви там працюєте чи ваш
your brother? — My brother брат? — Мій брат.
does.

§ 413. Розділове запитання складається з двох частин. Перша частина — розповідне речення в стверджувальній або заперечній формі, друга — коротке загальне запитання, що складається з підмета, вираженого особовим займенником, який відповідає підмету першої частини, та допоміжного або модального дієслова. Якщо присудком першої частини є дієслово в Present Indefinite або в Past Indefinite (крім дієслів to be і to have), в другій частині вживаються відповідні форми допоміжного дієслова to do.

Якщо перша частина розділового запитання має стверджувальну форму, то в другій частині вживається заперечна форма, а після заперечної першої частини друга частина має стверджувальну форму. Перша частина розділового запитання має стверджувальну форму, якщо той, хто запитує, сподівається на стверджувальну відповідь, і заперечну, якщо передбачається заперечна відповідь:

You've brought your lug- Ви привезли з собою свій
gage with you, haven't you? багаж, чи не так?
(*Brontë*)

You haven't seen him yet,
have you? (*Heym*)

But she loves you, doesn't
she? (*Greene*)

I didn't say that, did I?
(*Carter*)

You want some money,
don't you? (*Sillitoe*)

Ви ще не бачили його, чи
не так?

Але вона любить вас,
правда?

Я не казав цього, чи не
так?

Вам потрібні гроші,
правда?

§ 409—413. There are four types of interrogative sentences in English: general questions, special questions, alternative questions and disjunctive questions.

General questions are those requiring the answer **yes** or **no**. General questions are formed by placing the predicate or its part (the auxiliary or modal verb) at the beginning of the sentence before the subject.

Special questions refer to various parts of the sentence. They begin with interrogative words. As to their structure special questions are divided into two types.

In special questions referring to any part of the sentence except the subject or its attribute the word order is the same as in general questions but the interrogative word is placed at the head of the sentence.

In special questions referring to the subject or its attribute the word order is that of a declarative sentence.

Alternative questions imply choice. They consist of two parts connected by the conjunction **or**. Alternative questions may have the structure of general and special questions.

A disjunctive question consists of two parts. The first part is a declarative sentence, the second — a short general question. The second part consists of the subject expressed by the personal pronoun corresponding to the subject of the first part and of the auxiliary or modal verb (or the verbs **to be** or **to have** in the Present Indefinite or in the Past Indefinite as full predicates). If the first part of a disjunctive question is affirmative, the second is negative; if the first is negative, the second is affirmative.

СПОНУКАЛЬНІ РЕЧЕННЯ (IMPERATIVE SENTENCES)

§ 414. Речення, що виражають спонукання до дії з метою виконання наказу, бажання, прохання, дозволу, поради того, хто говорить, називаються спонукаль-

ними. У спонукальних реченнях дієслово-присудок вживається у наказовому способі. (Докладніше див. «Наказовий спосіб», § 126.)

У заперечній формі спонукальні речення можуть виражати заборону:

Translate this article, please.	Перекладіть, будь ласка, цю статтю.
------------------------------------	--

Let's read this book.	Прочитаймо цю книжку.
-----------------------	-----------------------

Don't go there!	Не ходіть туди!
-----------------	-----------------

ОКЛИЧНІ РЕЧЕННЯ (EXCLAMATORY SENTENCES)

§ 415. Розповідне, питальне або наказове речення може стати окличним, якщо вимовляється з інтонацією, що виражає сильне почуття — радість, гнів, здивування, обурення тощо.

Крім того, в англійській мові є окличні речення, які за своєю будовою відрізняються від названих типів речень. Вони починаються окличними словами **what** і **how**, емоційно виділене слово ставиться в них безпосередньо після окличного слова, за винятком дієслова-присудка, яке стоїть на своєму звичайному місці після підмета.

Займенник **what** вживається стосовно до іменників, прислівник **how** — до прикметників, прислівників і дієслів.

Після окличного слова **what** злічувані іменники в однині вживаються з неозначеним артиклем, незлічувані, а також іменники в множині, — без артикля.

В окличних реченнях, що починаються словами **what** і **how**, прямий порядок слів:

What a lovely girl!	Яка гарна дівчина!
---------------------	--------------------

What a cook you are!	Яка ти куховарка!
----------------------	-------------------

(Maltz)

How slippery it is! (Dickens)	Як слизько!
-------------------------------	-------------

kens)

How beautiful it was!	Як чудово було!
-----------------------	-----------------

(Dodge)

How it snows! (Dickens)	Який сніг іде!
-------------------------	----------------

How badly I acted to-night! (Wilde)	Як погано я виконувала роль сьогодні!
-------------------------------------	---------------------------------------

§ 415. Any declarative, interrogative or imperative sentence may become exclamatory if it is uttered with an

intonation expressing joy, grief, anger, astonishment, irritation, indignation, etc.

Besides there are exclamatory sentences in English structurally different from the above mentioned types of sentences. These are sentences beginning with the exclamatory words **what** and **how**. The exclamatory **what** refers to nouns, **how** — to adjectives, adverbs and verbs.

The emphasized word is placed immediately after the exclamatory word except when the predicate is emphasized which is put in its usual place after the subject.

No inversion takes place in sentences of this kind.

СКЛАДНОСУРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (THE COMPOUND SENTENCE)

§ 416. Складносурядне речення складається з двох або більше не підпорядкованих одне одному речень. В англійській мові вони називаються clauses і об'єднуються в складносурядне речення за допомогою таких сполучників сурядності (див. § 369):

а) єднальних (copulative):

It was a warm soft evening in spring, **and** there were many persons in the streets. (*Gaskell*)

Був теплий лагідний весняний вечір, і на вулицях було багато людей.

She did not answer him **and** he went to his room to change his clothes. (*Dreiser*)

Вона не відповіла йому, і він пішов у свою кімнату переодягтися.

б) розділових (disjunctive):

Put a warm coat on **or** you will catch cold.

Одягни тепле пальто, а то застудишся.

I must go **or** I'll be late.

Я мушу йти, а то запізнюся.

в) протиставних (adversative):

They waited some time for her, **but** she did not come down again. (*Wilde*)

Вони чекали її деякий час, але вона більше не прийшла.

Складносурядні речення можуть також бути безсполучниковими:

The moon went down; the stars grew pale; the sun rose. (*Dreiser*)

Місяць сховався, згасли зорі, сходило сонце.

§ 416. A compound sentence consists of two or more sentences equal in rank which are called clauses.

The clauses of a compound sentence are linked by means of the co-ordinating conjunctions (copulative, disjunctive and adversative).

There are also asyndetic compound sentences.

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (THE COMPLEX SENTENCE)

§ 417. Складнопідрядне речення складається з головного речення (the principal clause) і одного або кількох підрядних (subordinate clauses). Підрядні речення граматично залежать від головного, виконуючи в ньому функцію одного з членів речення. Залежно від цього вони поділяються на підметові, присудкові, додаткові, означальні і обставинні.

§ 418. Підрядні підметові речення (subject clauses) виконують функцію підмета головного речення і приєднуються до головного речення сполучниками **that** **що**, **whether** **чи** та сполучними займенниками і прислівниками **who**, **whom**, **whose**, **what**, **which**, **where**, **when**, **how**, **why**:

What she wanted was sea air. (*Galsworthy*)

Що їй було потрібно — це морське повітря.

Which side wins does not concern us here. (*Shaw*)

Яка з сторін виграє, нас не турбує.

Підрядне підметове речення може стояти після присудка головного речення. У цьому випадку на початку речення вживається ввідне **it**:

It seemed to him that all would be well. (*Maltz*)

Йому здавалося, що все буде добре.

§ 419. Підрядні присудкові речення (predicative clauses) виконують функцію не всього присудка, а лише іменної частини складеного присудка-предикатива. Вони приєднуються до головного речення сполучниками **that** **що**; **if**, **whether** **чи**; **as if**, **as though** **наче, ніби**; **lest** **щоб не** та сполучними займенниками і прислівниками:

That is why I have come to you. (*Heym*)

Ось чому я прийшов до вас.

That's what I wanted to ask you. (*Hemingway*)

Ось що я хотів запитати вас.

That's where the money comes from. (*Hemingway*)

His first thought had been that she was ill. (*Hardy*)

He felt as if he were merely coming back from a day-excursion to Manchester. (*Lindsay*)

Ось звідки приходять гроші.

Його першою думкою було те, що вона хвора.

У нього було таке відчуття, ніби він тільки повертається з одноденної екскурсії в Манчестер.

§ 417—419. A complex sentence consists of a principal clause and one or more subordinate clauses. According to their syntactical functions subordinate clauses are divided into subject, predicative, object, attributive and adverbial clauses.

Subject clauses are introduced by the conjunctions **that, if, whether** and by the conjunctive pronouns and adverbs. A subject clause can be placed after the predicate; in this case the sentence begins with the introductory **it**.

Predicative clauses have the function of the predicate of the principal clause. Predicative clauses are introduced by the conjunctions **that, if, whether, as if, as though, lest** as well as by the conjunctive pronouns and adverbs.

§ 420. Підрядні додаткові речення (object clauses) виконують функцію додатка до дієслова або прикметника в головному реченні. Вони приєднуються до головного речення сполучниками **that, if, whether, lest**, сполучними займенниками та прислівниками **who, whose, what, which, where, when, how, why**, а також безсполучниковим способом:

I knew that you would understand me. (*Wilde*)

I asked if she saw the lock. (*Heym*)

We did not know what had happened.

I know where I left it.

Я знав, що ви зрозумієте мене.

Я запитав, чи вона бачить замок.

Ми не знали, що трапилось.

Я знаю, де я залишив його.

§ 421. Сполучник **that** у додаткових підрядних реченнях часто випускається (особливо в розмовній мові).

They said they knew everything.

Вони сказали, що знають усе.

I thought you were his friend.

He knew I would come to see him.

Я думав, що ви його друг.

Він знав, що я прийду до нього.

§ 422. Якщо підрядне додаткове речення залежить від дієслова, що вимагає прийменникового додатка, то відповідний прийменник ставиться перед сполучним займенником або прислівником, який з'єднує підрядне речення з головним:

He was thinking of what he would do. (*Dreiser*)

It depends on what you mean. (*Braine*)

Він думав про те, що він робитиме.

Це залежить від того, що ви маєте на увазі.

§ 423. Якщо присудок головного речення стоїть у минулому часі, то присудок підрядного додаткового речення повинен стояти в одному з минулих часів відповідно до правил узгодження часів (див. § 88—94).

I thought you were asleep.

I thought you had left Kiev.

I thought he would never come here again.

Я думала, що ти спиш.

Я думав, що ви виїхали з Києва.

Я думав, що він ніколи більше не приїде сюди.

§ 424. Підрядні додаткові речення можуть відноситися не лише до присудка головного речення, а й до неособових форм дієслова — інфінітива, герундія, дієприкметника:

Seeing that the baby was sleepy, mother put it to bed.

Побачивши, що дитина сонна, мати поклала її в ліжко.

§ 420—424. Object clauses are introduced by the conjunctions **that, if, whether, lest**, by the conjunctive pronouns and adverbs and *asyndetically* — the conjunction **that** is often omitted especially in colloquial speech.

Object clauses introduced by conjunctive pronouns and adverbs may be preceded by a preposition.

If the verb of the principal clause denotes a past action, the rules of the sequence of tenses should be observed.

Object clauses may refer not only to the predicate of the principal clause but also to the non-finite forms of the verb — the infinitive, the gerund and the participle.

§ 425. Підрядні означальні речення (attributive clauses) виконують роль означення до іменника

або займенника головного речення і з'єднуються з ним за допомогою сполучних займенників **who, whose, which, that**, сполучних прислівників **where, when**, а також безсполучниковим способом:

The woman **who** lives here has gone shopping.

The boy **whose** bicycle I took is my friend.

The village **where** he was born has changed very much.

There were periods **when** they did not see him for a week at a time. (*London*)

He looked at the watch **that** lay on the table.

The boy opened the book **he** held in his hand. (*Hardy*)

(Про значення і вживання сполучних займенників див. § 337—339).

Жінка, яка тут живе, пішла в магазин.

Хлопець, велосипед якого я брав, мій товариш.

Село, де він народився, дуже змінилося.

Бували часи, коли вони не бачили його по тижню.

Він подивився на годинник, що лежав на столі.

Хлопець розгорнув книжку, яку тримав у руках.

§ 426. Підрядні означальні речення поділяються на обмежувальні (*limiting*), класифікуючі (*classifying*) і описові (*descriptive*).

Обмежувальне означальне речення уточнює, про який саме предмет іде мова. Іменник, до якого відноситься обмежувальне означальне речення, вживається з означеним артиклем:

The house **in which** we live is in the centre of the town.

Будинок, у якому ми живемо, розташований у центрі міста.

Підрядне означальне речення **in which we live** — обмежувальне. Воно вказує, про який саме будинок говориться в цьому реченні.

Класифікуюче означальне речення вказує, до якої групи або класу належить предмет, позначений іменником, до якого відноситься підрядне речення. Такий іменник вживається з неозначеним артиклем (у множині — без артикля). Якщо випустити класифікуюче означальне речення, зміст речення міняється або зовсім порушується:

A polygon **which** has three sides is called a triangle.

Многокутник, що має три сторони, називається трикутником.

Тут підрядне означальне речення є класифікуючим — мова йде про підклас многокутників, що мають три сто-

рони. Випущення підрядного речення призвело б до невір-ного твердження, нібито всякий багатокутник є трикут-ником.

Описове означальне речення містить додаткові відомості про особу або предмет, позначений іменником, до якого відноситься підрядне речення. Якщо таке речення випустити, зміст усього речення не зміниться:

Our institute, **which was founded 150 years ago**, is one of the oldest educational establishments in the Uk-
Наш інститут, який був заснований 150 років тому, один із найстаріших на-вчальних закладів в Україні. gaine.

Без підрядного означального речення зміст висловлю-вання не змінюється, у ньому нема лише додаткових відо-мостей (про час заснування інституту), виражених підряд-ним реченням.

Іменник, до якого відноситься описове підрядне озна-чальне речення, може вживатися з означеним і неозна-ченим артиклем або без нього за загальними правилами вживання артикля.

В англійській мові обмежувальні і класифікуючі підрядні означальні речення не виділяються комами; описові означальні речення звичайно виділяються ко-мами.

Примітка. Те саме речення у різних ситуаціях може бути обмежу-вальним і описовим, наприклад:

Peter's brother, **who lives in Kiev**, is an engineer.
Брат Петра, який живе у Киє-ві,— інженер.

Якщо в Петра тільки один брат, то підрядне речення лише вказує на місце його проживання і є описовим. Але якщо в Петра кілька бра-тів і тільки один з них живе у Києві, підрядне речення може відповідати на запитання *Який саме з його братів інженер?*, тоді означальне ре-чення є обмежувальним і його не треба виділяти комами.

§ 427. В обмежувальних підрядних означальних речен-нях відносні займенники **whom, which, that** у функції до-датка підрядного речення можуть випускатися. Безспо-лучникові підрядні означальні речення часто вживаються в розмовній мові; вони так тісно зв'язані з головним ре-ченням, що перед ними не роблять паузи:

He opened the letter **she had brought**. = He opened the letter **which she had brought**.
Він відкрив лист, який вона принесла.

Прийменник, що відноситься до випущеного сполуч-ного займенника, ставиться в кінці підрядного речення:

The house **we live in** is in the centre of the town. The house **in which we live** is in the centre of the town.

Будинок, в якому ми живемо, розташований у центрі міста.

He is not the man **I am looking for**. He is not the man **for whom I am looking**.

Він не той, кого я шукаю.

§ 428. Серед підрядних означальних речень слід окремо виділити означальні речення-прикладки — *appositive clauses* (від слова *apposition* — прикладка). Вони відносяться до абстрактних іменників і, подібно до прикладки, розкривають їх значення.

Апозитивні речення з'єднуються з головним за допомогою сполучників **that, if, whether, lest**, а також сполучних займенників і прислівників:

The girl really had no idea **where she had gone**. Дівчина справді не уявляла, куди вона пішла.
(Dreiser)

§ 429. Підрядне означальне речення може відноситися не тільки до іменника або займенника головного речення, а й до усього головного речення.

Таке підрядне речення з'єднується з головним сполучним займенником **which** і відокремлюється комою:

It was raining all day long, **which we did not like at all**. Весь день ішов дощ, що нам зовсім не подобалося.

§ 425—429. *Attributive clauses* are introduced by means of conjunctive pronouns or adverbs and *asyndetically*.

Attributive clauses can be limiting, classifying and descriptive.

Limiting *attributive clauses* indicate what particular object is meant; they answer the question *which one?*

Classifying *attributive clauses* indicate a class to which the person or thing denoted by the antecedent belongs. The antecedent is a noun or pronoun modified by the *attributive clause*.

Descriptive *attributive clauses* give additional information about the person or thing denoted by the antecedent. Descriptive *attributive clauses* can be omitted without destroying the meaning of the sentence.

The conjunctive pronouns **whom, which, that** in the function of an object of a limiting *attributive clause* can

be omitted. The preposition referring to the omitted conjunctive pronoun is placed at the end of the attributive clause.

Appositive attributive clauses refer to abstract nouns disclosing their meaning. They are introduced by the conjunctions **that, if, whether, lest**, by conjunctive pronouns and adverbs.

An attributive clause may refer to the whole principal clause. Such clauses are introduced by the conjunctive pronoun **which**; they are separated from the principal clause by commas.

§ 430. Підрядні обставинні речення (adverbial clauses) виконують функцію різних обставин головного речення і поділяються на підрядні речення часу, місця, причини, наслідку, мети, способу дії, а також умовні та допустові речення.

§ 431. Підрядні речення часу (adverbial clauses of time) з'єднуються з головним реченням за допомогою сполучників **when коли; after після того як; before перш ніж, перед тим як; while у той час як, поки; as коли, в той час як, в міру того як; till, until поки; whenever кожного разу, коли; as soon as як тільки; as long as поки, since з того часу як:**

I'll buy that novel **when it comes out.** (*Fowles*)

After she was out of sight, he turned and entered the house. (*Dreiser*)

I was there **before I came here.** (*Albee*)

You'll sleep here **while we stay.** (*Dickens*)

There were tears in his eyes **as he went downstairs.** (*Wilde*)

Then wait **till I get one or two things.** (*Hardy*)

Whenever I pass her door, I always hear her crying. (*Albee*)

Someone should have talked to him **as soon as he was brought in here.** (*Heym*)

Я куплю той роман, коли він вийде.

Після того як її не стало видно, він повернувся і увійшов у будинок.

Я був там, перш ніж прийти сюди.

Ти будеш спати тут, поки ми тут перебуватимемо.

Коли він спускався по сходах, в очах його були сльози.

Тоді зачекай, поки я дістану дві-три речі.

Кожного разу, коли я проходжу повз її двері, я чую, що вона плаче.

Комусь слід було поговорити з ним, як тільки його привезли сюди.

В англійських підрядних реченнях часу не вживається майбутній час дієслова, замість нього вживаються відповідні форми теперішнього часу (див. § 19, 76).

§ 432. Підрядні речення місця (adverbial clauses of place) з'єднуються з головним реченням за допомогою сполучників **where де, куди; wherever де б не, куди б не:**

She stood **where I had left her.**

Вона стояла там, де я залишив її.

§ 433. Підрядні речення причини (adverbial clauses of cause) приєднуються до головного речення здебільшого за допомогою сполучників **because бо, тому що; as, since оскільки, тому що; for через те що:**

I believe you **because I know you.** (*Galsworthy*)

Я вірю вам, бо знаю вас.

As it is wet, we shall stay at home.

Через те що зараз сира погода, ми залишимося дома.

Since you feel tired, you should rest.

Оскільки ви стомилися, вам треба відпочити.

She returned to his room again, **for she was tired.** (*Dreiser*)

Вона повернулася знову до своєї кімнати, через те що була стомлена.

§ 434. Підрядні речення наслідку (adverbial clauses of result) з'єднуються з головним за допомогою сполучника **so that так що, тож.** Якщо **so** стоїть в середині головного речення, то підрядне речення набуває ще додаткового значення міри або ступеня:

That boy used to get ill about twice a week, **so that he couldn't go to school.** (*Jerome*)

Той хлопець майже кожного тижня двічі хворів, тож він не міг ходити до школи.

This ball was **so large that the child couldn't hold it.**

М'яч був такий великий, що дитина не могла тримати його.

Якщо **so** стоїть на початку речення, то в головному реченні вживається часткова інверсія: допоміжне або модальне дієслово ставиться перед підметом:

So quickly had she come and gone in the mass of people **that he had not been able to make sure.** (*Dreiser*)

Так швидко вона з'явилась і зникла в натовпі, що він не міг бути певним.

У розмовній мові замість сполучника **so that** у підрядних реченнях наслідку вживається також сполучник **so**:

The snow blew in our faces **so we could hardly see.** Сніг бив нам в обличчя, тож ми ледве могли бачити. (Hemingway)

§ 435. Підрядні речення мети (adverbial clauses of purpose) з'єднуються з головним за допомогою сполучників **so that, that, so, in order that щоб; lest щоб не.**

У підрядних реченнях мети вживається сполучення **may (might)** з інфінітивом, а також **Suppositional Mood**. У реченнях, які вводяться сполучником **lest**, вживається лише **Suppositional Mood**:

Write to him at once **so that he may know our plans.** Напиши йому зараз же, щоб він знав про наші плани. (Hornby)

I'll ring her up **lest she should forget about it.** Я подзвоню їй, щоб вона не забула про це.

Якщо присудок головного речення стоїть у минулому часі, вживається форма **might**:

The parents of these children went hungry **that their children might eat well.** Батьки цих дітей голодували, щоб їх діти могли добре їсти. (Abrahams)

§ 436. Підрядні речення способу дії та порівняння (adverbial clauses of manner and comparison) з'єднуються з головним за допомогою сполучників **as як, as ... as так ... як; not so ... as не так ... як; than чи; as if, as though наче, ніби, the more ... the more чим більше ... тим більше**:

I shall do **as I like.** Я робитиму так, як мені подобається. (Hardy)

He couldn't lie **as quietly as I could.** Він не міг лежати так спокійно, як я. (Hemingway)

I couldn't have done any more **than they did.** Я не міг зробити більше, ніж вони. (Heym)

The more I see of the world, the more I am dissatisfied with it. Чим більше я бачу світ, тим більше він мені не подобається. (Austen)

У порівняльних реченнях, що вводяться сполучниками **as if, as though**, вживається **Subjunctive II**:

You just go out as though you were going for a walk. (*Hemingway*) Ви просто виходьте, наче йдете на прогулянку.

She looked at both these men as though she had never seen them before. (*Hemingway*) Вона подивилася на обох цих людей, ніби ніколи не бачила їх раніше.

§ 437. Підрядні допустові речення (adverbial clauses of concession) з'єднуються з головним реченням за допомогою сполучників **though, although хоч, хоча; as хоч; whoever хто б не; whatever що б не; whichever який би не; however як би не** та ін.:

She did not cry though the tears were often in her eyes. (*Gaskell*) Вона не плакала, хоч сльози часто були в її очах.

Whatever it may be she has my full consent to. (*Hardy*) Що б не було, я з нею цілком погоджуюсь.

Tired as they were, they continued to work. Хоч які вони були стомлені, продовжували працювати.

Try as he would Andrew could not get Christine out of his mind. (*Cronin*) Хоч як він не намагався, Ендрю не міг викинути з голови Крістін.

§ 430—437. Adverbial clauses have the function of various adverbial modifiers of the principal clause. They are divided into adverbial clauses of time, place, cause, result, purpose, manner or comparison, concession and condition.

Adverbial clauses of result are introduced by the conjunction **so that**. If **so** is inserted in the principal clause, the subordinate clause has an additional meaning of degree. If **so** followed by an adjective or an adverb stands at the beginning of the sentence, partial inversion takes place in the principal clause. In colloquial speech adverbial clauses of result are also introduced by the conjunction **so**.

In adverbial clauses of purpose the predicate is mostly expressed by **may (might) + infinitive** or by the **Suppositional Mood**. The form **might** is used when the predicate of the principal clause is in the past tense. Only the Suppositional Mood is used in adverbial clauses of purpose introduced by the conjunction **lest**.

§ 438. Підрядні умовні речення (adverbial clauses of condition) найчастіше з'єднуються з головним реченням за допомогою сполучника **if** *якщо, якби*:

If it rains tomorrow, we   Якщо завтра буде дощ,
shan't go to the forest.   ми не підемо в ліс.

If I knew his address, I   Якби я знав його адресу,
would write to him.   я написав би йому.

§ 439. Умовні речення (conditional sentences) в англійській мові поділяються на речення реальної умови (sentences of real condition) і нереальної умови (sentences of unreal condition).

§ 440. Речення реальної умови перекладаються на українську мову умовним реченням з дієсловом-присудком у дійсному способі; підрядні речення в них виражають реальні, здійсненні припущення:

If he comes at seven, he   Якщо він прийде о сьо-
will find me at home.   мій, він застане мене вдома.

Речення реальної умови найчастіше стосуються майбутнього часу. Особливістю їх є те, що в підрядному реченні замість форм майбутнього часу вживається відповідна форма теперішнього часу (див. § 19, 76):

If I see this stamp, I shall   Якщо я побачу цю мар-
buy it.   ку, я куплю її.

§ 441. У реченнях реальної умови, що стосуються майбутнього часу, в підрядному реченні іноді вживається *Suppositional Mood*, що надає припущенню меншої імовірності:

If I should see this stamp,   Якщо я все ж таки по-
I shall buy it.   побачу цю марку (в чому я сумніваюсь), я куплю її.

§ 442. Якщо підрядне речення реальної умови стосується теперішнього або минулого часу, його присудок виражається відповідно теперішнім або минулим часом дійсного способу, а присудок головного речення може стояти в будь-якому часі, залежно від змісту, а також у наказовому способі:

If he wants me to go, I'll   Якщо він хоче, щоб я по-
go. (Dreiser)   їхав, я поїду.

If you are in trouble, stay   Якщо у вас неприємно-
here with me.   сті, залишайтеся тут зі мною.

§ 443. У реченнях реальної умови присудок підрядного речення може бути виражений також дієсловом у формі Subjunctive I:

If it **be** not so, let Mr. Darcy contradict it. (*Austen*)   Якщо це не так, нехай містер Дарсі спростує це.

§ 444. У реченнях нереальної умови присудок підрядного речення виражає дію, що суперечить дійсності, малоймовірну або й зовсім нездійсненну. На українську мову речення нереальної умови перекладаються умовним реченням з дієсловом в умовному стані:

If it **were** summer now, we **should bathe** in the river.   Якби зараз було літо, ми купалися б у річці.

If Jack **came** back tomorrow, he **would help** us.   Якби Джек приїхав завтра, він допоміг би нам.

If I **were** ten years younger, I **would enter** a polytechnical institute.   Якби я був на десять років молодший, я вступив би до політехнічного інституту.

If you **had told** us about it on Saturday, we **should have come** to school yesterday.   Якби ви в суботу сказали нам про це, ми вчора приїшли б до школи.

§ 445. У реченнях нереальної умови вживається Conditional Mood у головному реченні і Subjunctive II — в підрядному.

Якщо дія підрядного речення стосується теперішнього або майбутнього часу, в ньому вживається Present Subjunctive II, якщо минулого — Past Subjunctive II. У головному реченні вживається Present Conditional, якщо дія стосується теперішнього або майбутнього часу і Past Conditional, якщо дія стосується минулого часу:

What **would** your father do if he **heard** you say that? (*Greene*)   Що зробив би ваш батько, якби він почув, що ви це кажете?

Тут дія головного і підрядного речень стосується теперішнього часу.

If she **had gone** to the library she **would have seen** him.   Якби вона пішла в бібліотеку, вона побачила б його.

У цьому прикладі дії головного і підрядного речень стосуються минулого часу.

If he **had entered** the institute then, he **would be** an engineer now.

Якби він вступив тоді до інституту, він був би зараз інженером.

Тут дія підрядного речення стосується минулого часу, а дія головного — теперішнього.

If you **were** not so absent-minded, you **would not have** made so many mistakes.

Якби ти не був такий не-уважний, ти не зробив би так багато помилок.

Те, про що говориться в підрядному реченні, є постійною характеристикою даної особи, а тому стосується і теперішнього часу; на це вказує Present Subjunctive II у підрядному реченні. Дія головного речення стосується минулого часу.

§ 446. Щоб підкреслити малоймовірність дії підрядного речення нереальної умови, що стосується майбутнього часу, вживається Suppositional Mood або сполучення форми **were** з інфінітивом з часткою **to**:

If they **should miss** the bus, they **would take** a taxi.

Якби вони все ж запізналися на автобус, вони поїхали б туди на таксі.

If they **were to miss** the bus, they **would take** a taxi.

Якби вони все ж запізналися на автобус, вони поїхали б туди на таксі.

§ 447. Якщо до складу присудка головного або підрядного речення нереальної умови входить дієслово **could** або **might**, то дія, що стосується теперішнього або майбутнього часу, виражається формою неозначеного інфінітива, а дія, що стосується минулого часу, формою перфектного інфінітива:

If I had a home telephone, I **could ring** him up.

Якби в мене був домашній телефон, я міг би подзвонити йому.

If I **could ring** him up, I **would tell** him about it.

Якби я міг подзвонити йому, я сказав би йому про це.

If I had had money yesterday, I **could have bought** the tickets.

Якби в мене вчора були гроші, я міг би купити квитки.

If I **could have bought** the tickets yesterday, we **would go** to the theatre today.

Якби я вчора міг купити квитки, ми пішли б сьогодні до театру.

Як видно з наведених прикладів, структура підрядного речення нереальної умови з формами **could** і **might** не відрізняється від структури головного.

§ 448. В умовних реченнях з дієсловами **were**, **had**, **should**, **could**, що входять до складу присудка, сполучник **if** може бути випущений. В такому разі в умовному реченні непрямої порядок слів:

Had he known it, he would not have gone there.

Were she at home, she would ring me up.

Should you see her, invite her to the concert.

Якби він знав це, він не пішов би туди.

Якби вона була вдома, вона зателефонувала б мені.

Якщо ви все ж побачите її, то запросіть на концерт.

§ 438—448. Adverbial clauses of condition are mostly introduced by the conjunction **if**. A complex sentence containing an adverbial clause of condition is called a conditional sentence. Conditional sentences are divided into sentences of real condition and those of unreal condition.

In sentences of real condition the subordinate clause expresses a realizable supposition. If an adverbial clause of real condition refers to the present or to the past, the predicate of it is expressed by the present or the past tense of the Indicative Mood but any tense required by sense as well as the Imperative Mood can be used in the principal clause. If a sentence of real condition refers to the future, the future tense is used only in the principal clause; the predicate of the subordinate clause is expressed by the present tense of the Indicative Mood; in rare cases it is expressed by the Suppositional Mood or by Subjunctive I.

In sentences of unreal condition the action of the subordinate clause is represented as doubtful, contrary to reality or unrealizable. In sentences of unreal condition the Conditional Mood is used in the principal clause and Subjunctive II in the subordinate clause.

If the action of the principal clause refers to the present or future, the Present Conditional is used in it; if it refers to the past — the Past Conditional is used.

If the action of the subordinate clause refers to the present or future, the Present Subjunctive II is used in it; if it refers to the past — the Past Subjunctive II is used.

Adverbial clauses of condition may be asyndetic if they contain the forms **were, had, should, could** which in this case are placed at the beginning of the clause before the subject in place of the conjunction **if**.

НЕПРЯМА МОВА (INDIRECT SPEECH)

§ 449. При перетворенні прямої мови на непряму утворюється складнопідрядне речення з підрядним додатковим реченням із сполучником **that**, або без нього:

He says, "School begins at eight."

He says **that** school begins at eight.

He says school begins at eight.

§ 450. Як і в українській мові, особові й присвійні займенники при заміні прямої мови непрямою змінюються або залишаються без змін залежно від змісту:

She says, "I'll work in my village".

She says that **she'll** work in **her** village.

She says, "They will work in their village."

She says that **they** will work in **their** village.

§ 451. Якщо в словах автора присудок виражено дієсловом **to say** з додатком, що позначає особу, до якої звернено пряму мову (цей додаток вживається з прийменником **to**), то перед непрямою мовою **to say** звичайно замінюється дієсловом **to tell**, після якого додаток вживається без прийменника. Але якщо дієслово **to say** у словах автора вжито без додатка, то воно залишається і перед непрямою мовою:

He says to me, "I know it."

He tells me that he knows it.

He says, "I know it."

He says that he knows it.

§ 452. Якщо в словах автора дієслово-присудок виражає минулу дію, то при перетворенні прямої мови на непряму час дієслова змінюється відповідно до правил узгодження часів, а саме:

а) Present Indefinite змінюється на Past Indefinite:

He said, "I know it."

He said that he **knew** it.

б) Present Continuous змінюється на Past Continuous:

"I am working," she said.

She said that she **was working**.

в) Present Perfect змінюється на Past Perfect:

He said, "I **have translated** the text."

He said that he **had translated** the text.

г) Present Perfect Continuous змінюється на Past Perfect Continuous:

"I **have been working** since 8 o'clock," she said. She said that she **had been working** since 8 o'clock.

д) Past Indefinite змінюється на Past Perfect:

He said, "I **saw** her there." He said that he **had seen** her there.

е) Past Continuous змінюється на Past Perfect Continuous:

She said, "I **was reading**." She said that she **had been reading**.

Але якщо час дії точно зазначено, Past Indefinite і Past Continuous залишаються без змін:

"I **saw** her in May," he said. He said that he **saw** her in May.

She said, "We **were listening** to the radio at 7." She said that they **were listening** to the radio at 7.

Past Perfect і Past Perfect Continuous залишаються без змін:

The pupils said, "We **had finished** our work by 5 o'clock." The pupils said that they **had finished** their work by 5 o'clock.

"At that time I **had been working** at the plant for three years," he said. He said that at that time he **had been working** at the plant for three years.

Усі форми майбутнього часу — Future Indefinite, Future Continuous, Future Perfect замінюються відповідними формами Future in the Past:

He said, "I'll go there." He said that he **would go** there.

She said, "I'll have read the book by Monday." She said that she **would have read** the book by Monday.

He said, "I'll be working this summer." He said that he **would be working** that summer.

§ 453. При перетворенні прямої мови на непряму вказівні займенники та деякі обставини часу і місця змінюються так:

Пряма мова

this
these
now
here
today
yesterday
the day before yesterday
tomorrow
the day after tomorrow
ago
next

He said, "I live in **this** house."

"I'll go there **tomorrow**," he said.

Непряма мова

that
those
then
there
that day
the day before
two days before
the next day
two days later
before
the next

He said that he lived in **that** house.

He said that he'd go there **the next day**.

Примітка. Якщо в прямій мові зазначено точну дату минулої події, то при перетворенні її в непряму Past Indefinite не змінюється:

The boy said, "I **was born** in 1981."

The boy said that he **was born** in 1981.

§ 454. Питальні речення, відтворені непрямою мовою, називаються непрямыми запитаннями (indirect questions). Непрямі запитання мають структуру розповідного речення: в них прямий порядок слів (присудок ставиться після підмета), у Present і Past Indefinite допоміжне дієслово **to do** не вживається.

При перетворенні запитань з прямої мови на непряму дієслово **to say** у словах автора замінюється дієсловом **to ask** або одним з його синонімів.

При перетворенні прямої мови на непряму загальне запитання замінюється підрядним реченням, що з'єднується з головним за допомогою сполучників **if** або **whether**:

"Do you know the boy?"
I asked him.

"Have you a pencil?" he asked me. (*Greene*)

I asked him if he knew the boy.

He asked me if I had a pencil.

При відтворенні непрямою мовою спеціальних запитань питальні слова (займенники і прислівники) стають сполучними словами:

"Why didn't you come?"
he said to me.

He asked me **why** I hadn't
come.

"Where have you been?"
she asked him.

She asked him **where** he
had been.

§ 455. При перетворенні в непряму мову наказових речень наказовий спосіб дієслова прямої мови замінюється інфінітивом. У заперечній формі перед інфінітивом ставиться частка **not**.

Дієслово **to say** у словах автора замінюється дієсловами **to ask, to tell, to order** або їх синонімами:

"Wait a while longer," he
said to me. (*Greene*)

He asked me **to wait** a
while longer.

I said to her, "**Don't go**
out." (*Brand*)

I asked her **not to go out**.

§ 449—455. When a declarative sentence is changed from direct into indirect speech, it becomes an object clause introduced by the conjunction **that** which is often omitted.

Personal and possessive pronouns are shifted or remain unchanged according to sense.

If the reporting verb **to say** has an object (with the preposition **to**) denoting the person addressed, the verb **to say** is usually replaced by the verb **to tell** after which the object is used without a preposition. When the person addressed is not indicated, the verb **to say** remains before the indirect speech.

If the reporting verb denotes a past action, tenses of the verb of the direct speech are changed according to the rules of the sequence of tenses.

In indirect questions there is no inversion; they have the word order of a declarative sentence.

Indirect general questions are introduced by the conjunctions **if** or **whether**. In indirect special questions the interrogative pronouns and adverbs turn into conjunctive pronouns and adverbs.

When orders and requests are changed into indirect speech, the Imperative Mood is replaced by the infinitive and the reporting verb **to say** is replaced by **to ask, to tell, to order** or their synonyms.

ВПРАВИ

THE PRESENT INDEFINITE TENSE

Exercise 1. Put the following into the plural.

Model: *The boy goes to school.*— *The boys go to school.*

1. The girl learns English. 2. My friend gets up early.
3. The worker comes home at six. 4. My brother works at a factory. 5. His uncle lives in Poltava. 6. The bus runs quickly.

Exercise 2. Put the following into the singular.

Model: *The pupils work hard.*— *The pupil works hard.*

1. The engineers go to the plant. 2. The pupils do their homework. 3. The trees grow well. 4. The boys go in for sports. 5. My friends study English. 6. The girls sing very well.

Exercise 3. Make up five sentences from each table.

I	goes to school	every day.
He	play basket-ball	in the morning.
She	gets up	at eight o'clock.
We	swim in the river	in winter.
You	take a bus	on Sundays.
They	skate	once a week.

Do	I	speak English?
Does	he	play the piano?
	she	work at school?
	we	teach history?
	you	live in that house?
	they	learn French?

I	do not	learn German.
He	(don't)	go to school on Sunday.
She		play hockey in summer.
We	does not	like this film.
You	(doesn't)	read that newspaper.
They		work here.

Exercise 4. Make the following sentences interrogative and negative.

1. The children drink coffee in the evening. 2. Her sister dances very well. 3. Our grandmother grows potatoes. 4. The pupils remember this rule. 5. Nick goes to bed at ten. 6. They listen to the radio in the morning. 7. You meet him every day. 8. It often snows in November. 9. You want to play chess with him. 10. His mother teaches geography at school. 11. My cousin wants to become a doctor. 12. She takes a bus.

Exercise 5. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me if I work here.— Do you work here?*
Ask me if my sister works here.— Does your sister work here?

Ask me:

1. if I remember my first teacher; 2. if my brother lives in Odessa; 3. if I spend my holidays in the Crimea; 4. if my pupils make many mistakes in their dictations; 5. whether I speak French; 6. whether my daughter speaks French; 7. whether my children speak French; 8. if I live in a new house.

Ask one of your classmates:

1. if he goes in for sports; 2. if he likes to play volley-ball; 3. if he travels much; 4. if he collects stamps; 5. if he wants to become a tractor driver; 6. if he wants to take a walk; 7. whether he plays tennis; 8. if he comes home late; 9. if his mother comes home late; 10. if his parents come home late; 11. if his friends like to dance; 12. if his father works at a factory.

Exercise 6. Make up five sentences from each table.

Where	do does	I he she we you they	live? work? study? buy milk? play tennis? skate?
-------	------------	-------------------------------------	---

When At what time	do does	I he she we you they	go shopping? come home from school? play basket-ball? get up? go to bed? watch television?
----------------------	------------	-------------------------------------	---

How	do does	I he she we you they	speak English? play the piano? dance? sing? get to school? study?
-----	------------	-------------------------------------	--

Who Whose sister Which of you Which of these girls What Whose bag	lies on the table? studies at the university? hangs on the wall? works at that plant? knows French well? lives there?
--	--

Exercise 7. Ask questions as in the models.

Models: *Ask one of the boys where he lives.— Where do you live?*

Ask one of the girls who lives in that house.— Who lives in that house?

Ask one of the boys:

1. when he gets up;
2. what he wants to become;
3. where he keeps his books;
4. why he sometimes misses classes;
5. what he does on Sundays;
6. at what time he does to bed;
7. what his sister does in the evening;
8. when his friends go to the cinema;
9. where his uncles live;
10. why his brother doesn't go to school;
11. who makes his bed;
12. when he does his homework.

Ask one of the girls:

1. where she spends her summer holidays;
2. how she gets home from school;
3. whom she invites to her birthday party;
4. when she cleans her room;
5. what kinds of sports she goes in for;
6. at what time her brother goes to bed;
7. what she does in the evening;
8. who helps her with her studies;

9. who washes her dresses; 10. where her aunt lives; 11. why she doesn't go to the theatre; 12. which of her friends plays the piano best of all.

Exercise 8. Ask questions about the time of the action.

Models: *They skate in winter.*— *When do they skate?*
Nick gets up at six.— *At what time does Nick get up?*

1. The pupils plant trees in autumn. 2. The teacher corrects our dictations in the evening. 3. Peter comes to school at eight. 4. Our family go to the Crimea in July. 5. His father usually comes home at five. 6. They discuss films after classes. 7. We listen to the news at ten o'clock. 8. Her parents gather mushrooms in summer.

Exercise 9. Ask questions about the place of the action.

Model: *His son works in Kiev.*— *Where does his son work?*

1. Her brother studies in Rivne. 2. The wolf lives in the forest. 3. They spend their holidays in the country. 4. Her mother works at a textile factory. 5. Many birds fly to the south in autumn. 6. Her parents live in a village. 7. My school-mates go to the theatre in the evening. 8. They read newspapers in the reading-room.

Exercise 10. Put questions to the italicized words.

1. The children go to bed *at ten o'clock*. 2. His son knows English *well*. 3. My father reads *newspapers* in the evening. 4. Her aunt lives in Luts'k. 5. Our parents grow *wheat*. 6. This *man* works at a machine-building plant. 7. It snows *in winter*. 8. We buy *bread* at this shop. 9. *My* sister learns many poems by heart. 10. *Ann* helps her mother about the house. 11. At the lessons we *read and speak* English. 12. Her mother teaches Ukrainian.

Exercise 11. Answer the following questions.

1. At what time do you get up? 2. What do you do in the morning? 3. Do you do your morning exercises every morning? 4. Do you go to school in the morning or in the afternoon? 5. At what time do classes begin at your school? 6. At what time do you come home from school? 7. When do you usually do your homework? 8. When do you help your mother about the house? 9. Do you go shopping every day? 10. What do you do in the evening?

Exercise 12. Make up dialogues using the substitution table.

A: Do you	play chess play the piano watch television drink coffee eat ice-cream buy chocolate go to the cinema go to the theatre	every day? every morning? every evening? once a week? once a month? on Saturdays?
B: No, I don't.		
A: Why not?		
B: Because I	haven't enough time. am very busy. am tired. don't like it. am not interested in it. haven't enough money.	

Exercise 13. Translate into English.

1. Я вивчаю англійську мову. Мій друг також вивчає англійську мову. 2. Де ти живеш? Де живе твій товариш? 3. Ми не працюємо на заводі. Ми ходимо до школи. 4. Моя сестра не вивчає англійської мови. Вона вивчає французьку мову. 5. Твій брат працює в лікарні. 6. Де працюють твої батьки? 7. В якій школі вчиться цей хлопець? 8. Ви читаете французькі книжки? 9. Що ви робите після уроків? 10. Де працює цей інженер? 11. Коли ви граєте в шахи? 12. Мені не подобається ця книжка. 13. Моєму товаришеві не подобається це оповідання. 14. Її батько викладає математику в нашій школі. 15. Чому ти пропускаєш уроки? 16. Ця дівчина працює на фабриці і вчиться у вечірній школі. 17. О котрій годині ви встаєте? 18. О котрій годині ваш син лягає спати? 19. У суботу ми ходимо в театр або в кіно. 20. Хто живе в цьому будинку? 21. Хто викладає англійську мову в вашій школі? 22. Як вчиться її син? 23. Чия сестра знає іспанську мову? 24. Хлопчик хоче йти в ліс? 25. Хіба ви не вивчаєте фізики? 26. Хіба твій брат не ходить до школи? 27. Ця дівчина дуже добре співає. 28. Хто допомагає тобі вивчати англійську мову? 29. Скільки водіїв працює тут? 30. Як учні проводять літні канікули?

Exercise 14. Fill in the blanks with *am*, *is*, *are*.

1. I ... a schoolboy. 2. This man ... a farmer. 3. My friend ... in the garden. 4. We ... students. 5. My father ... a tractor

driver. 6. The pupils ... in the classroom. 7. She ... an engineer. 8. I ... busy. 9. Our teacher ... young. 10. They ... in the park.

Exercise 15. Make the following interrogative and negative.

1. You are an engineer. 2. His little brother is a school-boy. 3. Her parents are at home. 4. Our teacher is at the library. 5. The cars are in the street. 6. The theatre is in the centre of the town. 7. My cousin is at school. 8. They are good sportsmen. 9. His father is a worker. 10. The street is narrow.

Exercise 16. Answer the following questions as in the models.

Models: *Are you a football fan? — Yes, I am. I'm a football fan.*

Is your mother a painter? — No, she is not. She's not a painter. She's an art critic.

1. Are you a pupil? 2. Are you a schoolboy? 3. Are you a schoolgirl? 4. Are you a teacher? 5. Are you at home now? 6. Are you at the desk? 7. Are you at the blackboard? 8. Are you in the street? 9. Am I a teacher? 10. Am I an engineer? 11. Am I a teacher of English? 12. Am I a teacher of geography? 13. Am I in the classroom? 14. Am I in the garden? 15. Am I at the table? 16. Am I at the window? 17. Is your book on the desk? 18. Is your note-book on the floor now? 19. Is Odessa in the North of our country? 20. Is Vladivostok in the Far East? 21. Is London the capital of France? 22. Is France in Europe? 23. Is the Volga a river? 24. Is the Mississippi a mountain? 25. Is Cuba an island?

Exercise 17. Answer the following questions.

1. What is your father? 2. What is your mother? 3. What are your friends? 4. Where are you now? 5. Where are your friends now? 6. Where am I now? 7. Where are your parents? 8. Where is your bag? 9. Where are your books? 10. Where is the blackboard? 11. In what street is your house? 12. What is the Dnieper? 13. Where is the Nile? 14. What is Washington? 15. Where is Paris?

Exercise 18. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me if I am busy now. — Are you busy now?*
Ask me where my bag is. — Where is your bag?

Ask me:

1. if I am a teacher; 2. if my brother is a worker; 3. if I am at home now; 4. if my son is at home; 5. if my grandfather

is alive; 6. if my neighbour is at home; 7. if I am ill; 8. if I am tired; 9. where I am; 10. what my sister is.

Exercise 19. Translate the following into English.

1. Мій батько — тракторист. 2. Наш учитель зараз у Києві. 3. Твоя сестра дома? 4. Петро не хворий. 5. Де твій брат? Його нема в кімнаті. 6. Ми в школі. 7. Трактори в полі. 8. Ольга вдома? 9. Його батько зараз дуже стомлений. 10. Хто твоя сестра? Вона лікар. 11. Її дочка в Києві? Ні, вона не в Києві, вона у Львові. 12. Учні в залі? Ні, їх нема в залі, вони в класах. 13. Де твоя ручка? Вона в портфелі. 14. Де твої книжки? Вони в портфелі. 15. Де географічна карта? Вона на стіні. 16. Газети на столі. 17. Якого кольору твоя ручка? Моя ручка червона. 18. Якого кольору парти? Вони білі. 19. Де ти? Я в кухні. 20. Чому тут нема Петра? Він у школі.

Exercise 20. Fill in the blanks with *have* or *has*.

1. We ... a good flat. 2. My neighbour ... a car. 3. They ... a TV set. 4. I ... eight English books. 5. She ... a new dress. 6. You ... a good dictionary. 7. Our room ... two windows. 8. Many collective farmers ... motor cycles.

Exercise 21. Make up five sentences from each table.

Have	he	a brother?
Has	she	a flat in the centre of the town?
	we	any friends in Ternopol?
	you	many English books?
	they	blue eyes?

Do	he	have	breakfast at seven?
Does	she		dinner at home or at a restaurant?
	we		tea at school?
	you		a pleasant time there?
	they		a walk before going to bed?

I	have not	a bicycle.
He	(haven't)	any dictionaries.
She	has not	much free time.
You	(hasn't)	your textbook.
They		two textbooks for the sixth form.

I He She We You They	have has	no	German newspapers. watch. time to go there. skates. cousins. idea what you mean.
-------------------------------------	-------------	----	---

I He She We You They	do not (don't) does not (doesn't)	have	supper at eight o'clock. dinner at home. tea at school. a bath every day. a walk in the morning. a good time there.
-------------------------------------	--	------	--

Exercise 22. Make the following interrogative and negative.

1. Peter has a tape recorder. 2. You have many relatives there. 3. My sister has music lessons once a week. 4. The children have many toys. 5. We have coffee in the afternoon. 6. Her daughter has a piano. 7. The children have lunch at eleven. 8. Jane has a book-shelf. 9. I have a bath once a week. 10. I have his textbook on physics. 11. We have much snow this winter. 12. They have breakfast at half past seven. 13. His uncle has a garden. 14. I have enough paper to write three letters.

Exercise 23. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me if I have a camera.— Have you a camera?*
Ask me if I have supper at home.— Do you have supper at home?

Ask me:

1. if I have a brother in Tbilisi; 2. if I have apple-trees in my garden; 3. if I have coffee every day; 4. if my brother has a car; 5. if my children have tea or coffee in the morning; 6. if my daughter has music lessons; 7. if I have many English magazines; 8. what I have in my right hand; 9. how many brothers and sisters I have; 10. where I have dinner; 11. what I have in my room; 12. at what time I have breakfast; 13. what my sister has in her room; 14. at what time my children have supper.

Exercise 24. Make the following interrogative and negative.

1. I have got a fountain-pen. 2. We have got many rel-

atives there. 3. They have got six lessons today. 4. You have got that magazine. 5. He has got a camera. 6. They have got a comfortable flat.

Exercise 25. Answer the following questions.

1. Have you got a brother? 2. How many brothers and sisters have you? 3. Have you any relatives in Poltava? 4. Have you a book-case? 5. Have you got a bag? 6. What have you got in your bag? 7. Have your parents a car? 8. Has your father a bicycle? 9. At what time do you have breakfast? 10. Do you have dinner at home or at school? 11. How many times a day do you have tea? 12. How many times a week do you have a bath? 13. Do you have a walk before going to bed? 14. At what time do you usually have supper? 15. Do you have tea or coffee for breakfast?

Exercise 26. Translate into English.

1. У мене є фотоапарат. 2. У мого товариша є мотоцикл. 3. У нас є авторучки. 4. У тебе є кольорові олівці? 5. У Віктора є велосипед? 6. У мене немає вільного часу. 7. У них немає англо-українських словників. 8. У мене немає цієї статті. 9. У тебе є брат у Києві? 10. У неї є родичі в Сочі? 11. У нас немає часу піти туди. 12. Що у тебе в кишені? 13. Скільки в неї братів і сестер? 14. О котрій годині ви снідаєте? 15. Ви обідаєте дома чи в шкільній їдальні?

THE PAST INDEFINITE TENSE

Exercise 27. Form the Past Indefinite of the following regular verbs.

to look, to seem, to dress, to love, to cry, to jump, to profit, to enjoy, to hurry, to clear, to regret, to carry, to cook, to repair, to shout, to scatter, to rob, to stir, to compel, to peel.

Exercise 28. Make up five sentences from each table.

I	began to learn English	yesterday.
He	left for Kiev	last year.
She	read that novel	in September.
We	returned	in 1980.
You	finished school	three days ago.
They	discussed the film	on Monday.

Did	I he she we you they	go to the cinema work there play volley-ball receive the telegram go to the Caucasus arrive	yesterday? last month? last summer? on Saturday?
-----	-------------------------------------	--	---

I He She We You They	did not (didn't)	play the piano go to the theatre live here invite them help him write a composition	yesterday. last night. last year. in July. last week.
-------------------------------------	---------------------	--	---

Exercise 29. Make the following interrogative and negative.

1. The teacher repeated the question. 2. The boys played football in the afternoon. 3. The girl caught cold. 4. Mother turned off the gas. 5. They slept in the open air. 6. The pupils answered at once. 7. They boy broke the window. 8. The woman changed her clothes. 9. The tourists reached the village before dark. 10. The clock struck five. 11. Our team won the match. 12. The doctor allowed you to go out.

Exercise 30. Change the following into the Past Indefinite.

1. His father works at a plant. 2. I often see them in the park. 3. Do your pupils read English books? 4. Her mother teaches chemistry at school. 5. We don't know his address. 6. He gets up, washes, dresses, has breakfast and goes to school. 7. Does the doctor speak English? 8. We understand the rule. 9. My friend doesn't like such films. 10. In summer we pick berries and mushrooms. 11. They don't change trains there. 12. This worker repairs his car himself.

Exercise 31. Ask questions as in the model.

Model: Ask me if I got up at six.— Did you get up at six?

Ask me:

1. if I slept in the open air; 2. if I played chess that night; 3. whether I studied chemistry at the institute; 4. if my friend called on me last week; 5. whether my sister spent her holidays in the Caucasus; 6. if I took a bus this morning; 7. if I enjoyed the performance; 8. whether I saw you yesterday.

Exercise 32. Make up five sentences from each table.

When Where	did	I he she we you they	begin to learn English? buy the bicycle? learn Spanish? meet them? gather mushrooms? work with him?
---------------	-----	-------------------------------------	--

What	did	I he she we you they	do read write eat buy learn	yesterday? last night? in the morning? in the evening? at school? there?
------	-----	-------------------------------------	--	---

Who Which of them Whose son	saw him yesterday? translated this story? worked at this factory at that time? set a record in the long jump? lived here before the war? came first?
-----------------------------------	---

Exercise 33. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me when I saw him.— When did you see him?*

Ask me who broke the cup.— Who broke the cup?

Ask me:

1. when I received the letter;
2. where I worked five years ago;
3. what foreign language I studied at school;
4. at what time I got up this morning;
5. what I did yesterday;
6. where my parents lived;
7. when I finished the secondary school;
8. what my friends did last night;
9. how I spent my summer holidays;
10. how I lost my way;
11. which of my pupils made no mistake in the last dictation;
12. who gave me this magazine;
13. which of my friends came to see me yesterday;
14. why I decided to become a teacher;
15. who told me about it;
16. when they told me about it.

Exercise 34. Put questions to the italicized words.

1. They started work *at nine o'clock this morning*. 2. Peter saw them *in the park*. 3. The pupils understood the rule *very well*. 4. His brother *went to Kiev* every year. 5. The boy ate *an apple*. 6. *My aunt* grew beautiful roses. 7. She played tennis *badly*. 8. The children drank *milk* in the morning. 9. *My wife* saw your cousin in Moscow. 10. They lost their way *because it was dark*.

Exercise 35. Answer the following questions.

1. At what time do you usually get up? 2. At what time do you go to bed? 3. At what time did you get up this morning? 4. At what time did you go to bed last night? 5. What do you do in the evening? 6. What did you do last week? 7. Where do you usually have dinner? 8. Where did you have dinner yesterday? 9. What do you do on your days off? 10. What did you do on your last day off? 11. How do you spend your winter holidays? 12. How did you spend your last winter holidays? 13. Where do you usually spend your summer holidays? 14. Where did you spend your last summer holidays? 15. At what time do you usually come home from school? 16. At what time did you come home from school yesterday? 17. When do you go to the cinema? 18. When did you go to the cinema last time? 19. What kind of films do you like? 20. Did you like the film you saw last?

Exercise 36. Change the verb *to be* into the Past Indefinite.

1. I am a pupil. 2. They are at school. 3. His father is a worker. 4. She is a schoolgirl. 5. You are tired. 6. His parents are farmers. 7. The girls are at the theatre. 8. Peter is ill. 9. Is the doctor at the hospital? 10. Are you ready to go there?

Exercise 37. Make up five sentences from each table.

I	was	here	yesterday.
He	was not	there	last week.
She	(wasn't)	in London	at that time.
We	were	at school	the other day.
You	were not	at home	on Sunday.
They	(weren't)	busy	in the evening.

Was Were	I he she we you they	at the cinema in the country in the forest at the doctor's here there	last summer? last night? two days ago? on Saturday? yesterday?
-------------	-------------------------------------	--	--

Exercise 38. Make the following interrogative and negative.

1. Nick was at home at that time. 2. You were angry with me. 3. The little girl was afraid of the dog. 4. We were ready to have a test in English. 5. The baby was asleep. 6. The boys were at the stadium yesterday. 7. You were glad to hear this news. 8. Her parents were at the theatre last night.

Exercise 39. Make up five sentences from the table.

When	was were	I he she we you they	in the country? at the theatre last time? in Moscow? at the library?
Where			yesterday? at ten o'clock? on Wednesday? in June? the day before yesterday?

Exercise 40. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me if I was at home at ten.— Were you at home at ten?*

Ask me when I was at home.— When were you at home?

Ask me:

1. if I was at the doctor's on Thursday; 2. when I was at the doctor's; 3. whether I was in Siberia last year; 4. when I was in my native village; 5. if I was busy yesterday; 6. where I was yesterday; 7. whether I was at home last night; 8. where I was last night; 9. if my daughter was at the theatre last night; 10. when I was in Minsk; 11. if I was ill the day before yesterday; 12. when my brother was in Moscow.

Exercise 41. Answer the following questions.

1. Where you at school yesterday? 2. Were you in the Crimea last summer? 3. Was your mother at home last Sunday? 4. Were you in the country in July? 5. Were you at the cinema last night? 6. When were you at the cinema last time? What was on? 7. When were you at the theatre last time? 8. With whom were you at the theatre? 9. When were you born? 10. Where were you born?

Exercise 42. Make up dialogues by using the substitution table.

A: Did you	play chess	yesterday?
	go to the theatre	last night?
	go skating	last Sunday?
	go shopping	after classes?

B: No, I didn't.

A: Why not?

B: Because I	was tired.
	was busy.
	was ill.
	had no time.
	had no companion.

Exercise 43. Translate into English.

1. Діти допомагали батькам. 2. Батько прийшов додому пізно. 3. Що ви робили в неділю? 4. Де ти був учора ввечері? — Я ходив у кіно. Тобі сподобався фільм? — Так, фільм мені дуже сподобався. 5. Що ви робили на уроці англійської мови? — Ми читали новий текст, відповідали на запитання і перекладали речення з української мови на англійську. 6. Коли ви почали вивчати англійську мову? — Ми почали вивчати англійську мову три роки тому. 7. Скільки сторінок ви прочитали минулого тижня? — Минулого тижня я прочитав десять сторінок. Мені подобається ця книжка. 8. Де ви були позавчора? — Ми їздили на екскурсію на машинобудівний завод. Екскурсія була дуже цікавою. 9. О котрій годині ти звичайно встаєш? — Я встаю о сьомій годині. 10. О котрій годині ти встав учора? — Вчора я встав о восьмій. Я завжди встаю о восьмій у неділю. 11. Коли твої друзі приходили до тебе? Хто приходив до тебе вчора? 12. Я увійшов до кімнати, увімкнув світло і почав виконувати домашні завдання. 13. Вчора ми не послали їй телеграми, бо не знали її адреси. 14. Які іноземні мови ви знаєте? —

Я знаю англійську і французьку мови. У школі я вивчав також німецьку мову, але знаю її погано. 15. Де ви купили цей годинник? — Я купив його сім років тому в центральному універмазі.

THE FUTURE INDEFINITE TENSE

Exercise 44. Change the following into the Future Indefinite.

1. The pupils have dictations twice a week. 2. I spend my summer holidays in the country. 3. Our engineer left for Kiev on Monday. 4. She agrees with him. 5. Our school year begins on the 1st of September. 6. We do our homework in the afternoon. 7. My brother is a driver. 8. I saw him at school. 9. We sleep in the open air. 10. Her husband worked at the factory. 11. They are at home. 12. I am busy on weekdays.

Exercise 45. Make up five sentences from each table.

I	'll	ring you up	tomorrow.
He	shall	start	in the morning.
She	shall not	clean the room	next week.
We	(shan't)	go to the circus	on Sunday.
You	will	visit them	
They	will not	come back	
	(won't)	send a telegram	

Will	I	go to the theatre	tomorrow?
Shall	he	leave for Lviv	this evening?
	she	study Spanish	next year?
	we	watch television	on Saturday?
	you	go shopping	
	they	finish school	

When	will	I	build the factory?
At what time	shall	he	wait for you?
Where		she	buy a tape recorder?
		we	have dinner?
		you	play football?
		they	grow rice?

What	will shall	I. he she we you they	do tomorrow? discuss at the evening? study next year? tell her? sing? build there?
------	---------------	--------------------------------------	---

Exercise 46. Make the following interrogative and negative.

1. The meeting will begin at eight. 2. They will be in Moscow the day after tomorrow. 3. She will cook breakfast for us. 4. We shall start at dawn. 5. The boy will be seven next year. 6. The plane will take off in five minutes. 7. We shall climb the mountain next week. 8. I shall see you on Monday. 9. I'll buy a camera next month. 10. They'll tell us about it.

Exercise 47. Put questions to the italicized words.

1. Our friends will come to see us *today*. 2. *They* will arrive in some minutes. 3. His parents will be *at home* after six. 4. The peace talks will be held *next month* in Vienna. 5. Jack won't go to the cinema *because he is busy*. 6. *We'll* play chess this evening. 7. We'll get up *at seven* tomorrow. 8. The plant will make *agricultural machines*.

Exercise 48. Make up five sentences from each table.

I	will	go to the forest	when	he comes.
He	shall	begin the work	before	the weather is fine.
She		watch television	after	the clock strikes ten.
We		clean the room	till	classes are over.
You		stay here	as soon as	they send a telegram.
They		leave	if	she leaves.

If	they come	I	will	begin it.
As soon as	we get there	he	shall	go there.
When	you pass your exam	she		do it.
	I buy it	we		invite them.
	he allows it	you		let you know.
	she leaves	they		ring you up.

Exercise 49. Replace the infinitives in brackets by the Future Indefinite or the Present Indefinite.

1. Jane will look after her little brother till her mother (*to come*) back. 2. We (*to go*) to the theatre the day after tomorrow if we (*to get*) tickets. 3. As soon as the teacher (*to enter*) the classroom, the pupils will stand up. 4. Wait for me till I (*to return*). 5. We (*not to go*) on an excursion tomorrow, if the weather (*to be*) children (*to stay*) at home next Sunday if it (*to rain*). 6. Don't get off the tram before it (*to stop*). 7. We'll go to the Caucasus after we (*to pass*) all our examinations.

Exercise 50. Combine the given sentences as in the model.

Model: *He will get tickets. We shall go to the theatre.—
If he gets tickets, we shall go to the theatre.*

1. The weather will be fine. The children will go on a trip. 2. Peter will come to see me. We'll play chess. 3. Mother will not allow us to go to the cinema. We'll see the film on the television. 4. The wind will blow from the west. It will rain. 5. You won't wake me up. I'll miss the train. 6. We'll take a taxi. We'll catch the train. 7. I shall fall ill. I'll call a doctor. 8. He won't come in time. We'll go without him. 9. It will rain on Sunday. The children will stay at home. 10. I'll see her. I'll invite her to our conference.

Exercise 51. Ask questions as in the models.

Models: *Ask me if I shall stay here.— Will you stay here?
Ask me what I'll do if I fall ill.— What will you do if you fall ill?*

Ask me:

1. if I shall get up early tomorrow; 2. if I'll have dinner at three; 3. at what time I'll have supper this evening; 4. what I shall do tomorrow; 5. when you will have a test in English; 6. whether I shall wait till you come back; 7. if I shall go to the river if it rains; 8. where I shall go in the evening if I am not tired; 9. when I'll go to Odessa if I don't get a ticket today; 10. how I'll spend my day off if the weather is bad.

Exercise 52. Answer the following questions.

1. At what time will you get up tomorrow? 2. What will you do tomorrow morning? 3. At what time will you come home from school? 4. When will you help your mother about the house? 5. When will you do your homework?

6. What will you do this evening? 7. At what time will you go to bed? 8. How old are you? How old will you be next year? How old will you be in three years? 9. When will you finish the secondary school? 10. Will you try to enter the institute? 11. Will you go to the cinema on Saturday? 12. When will you go to the theatre? 13. Will you be busy tonight? Will you listen to the news before you go to bed? 14. Who will wake you up tomorrow? 15. What will you do after you finish the secondary school? 16. Will you go to school tomorrow if you feel bad?

THE FUTURE INDEFINITE-IN-THE-PAST TENSE

Exercise 53. Make up five sentences from the table.

I	said	that	I	would	come in time.
He	thought		he	should	be busy on Friday.
She	knew		she		go there the next day.
We	hoped		we		get tickets beforehand.
You	told us		you		be twenty the next year.
They	wrote		they		work in Siberia.

Exercise 54. Change from direct into indirect speech.

Model: *He said, "I shall go."* — *He said that he would go.*

1. They said, "We shall return in two days." 2. The woman said, "My son will be at home in the evening." 3. The man said, "It will be very cold in January." 4. I said, "I'll be very busy in the afternoon." 5. The teacher said, "I shall explain it on Monday." 6. Ann said, "My parents will buy me a piano."

Model: *The boy said, "I shall translate it if I get a dictionary."* — *The boy said that he would translate it if he got a dictionary.*

1. The man said, "I shall catch the train if I take a taxi." 2. Mother said, "I shall miss the train if I don't hurry." 3. The girl said, "I shall ring him up if I get tickets." 4. The boy said, "I'll go skating if it is not very cold." 5. Mother said, "We'll have dinner as soon as father comes." 6. He said, "I shall wait till the clock strikes nine." 7. The teacher said, "Paul will fail at the examination if he doesn't work hard." 8. The pupils said, "We shall work in our village after we finish school."

Exercise 55. Make up dialogues using the substitution table.

A: I thought you would	come to see me. ring me up at eight. teach me to drive a motor cycle. play chess with me.
------------------------	--

B: I'm awfully sorry but I couldn't.

A: Why not?

B: I didn't think N would	visit me take me to a concert keep me so long ask me to help him	but he did.
------------------------------	---	-------------

Exercise 56. Translate into English.

1. Завтра учні підуть до музею. 2. Ви підете на концерт сьогодні ввечері? 3. Коли почнеться лекція? 4. Вона не прийде сьогодні. 5. Через місяць ми поїдемо до Варшави. 6. О котрій годині ти встанеш завтра? 7. Наступного тижня ми вивчатимемо новий текст. 8. У понеділок її не буде в школі. 9. Через три тижні йому буде п'ятнадцять років. 10. Якщо погода буде хороша, ми підемо на екскурсію. 11. Я чекатиму, поки ти складеш екзамен. 12. Вона одержить паспорт, коли їй буде шістнадцять років. 13. Ми підемо до неї, як тільки вона подзвонить нам. 14. Після того як він закінчить школу, він буде працювати на заводі. 15. Лікар сказав, що прийде вранці знов. 16. Я думав, що вони повернуться в понеділок. 17. Ми сподівалися, що наша футбольна команда виграє. 18. Він пообіцяв, що буде тут о шостій годині. 19. Я знав, що він подзвонить мені, якщо одержить телеграму. 20. Я думаю, що ви напишете мені, коли приїдете в Париж. 21. Вони пообіцяли, що чекатимуть, поки я прийду. 22. Я сказав, що поїду туди, як тільки одержу лист. 23. Лікар сказав, що прийде завтра, якщо я почуватиму себе погано і подзвоню йому.

THE PRESENT CONTINUOUS TENSE

Exercise 57. Make up five sentences from each table.

I	am	(not)	cleaning the room.
He	is		playing hockey.
She	are		having breakfast.
We			reading a newspaper.
You			cooking dinner.
They			listening to the radio.

Is Are Am	I he she we you they	watering flowers? watching television? drinking tea? writing on the blackboard? washing up dishes? having dinner?
-----------------	-------------------------------------	--

What Who (m)	is are am	I he she we you they	doing? reading? speaking about? waiting for? listening to? playing with?
-----------------	-----------------	-------------------------------------	---

Exercise 58. Make the following interrogative and negative.

1. The teacher is explaining a grammar rule. 2. The woman is playing with a child. 3. The boys are skating. 4. I am waiting for them. 5. The children are having supper. 6. It is raining. 7. I am cleaning the blackboard.

Exercise 59. Do as you are told and say what you are doing.

Model: *Clean the blackboard.— I am cleaning the blackboard.*

1. Go to the door. 2. Stand at the blackboard. 3. Write a sentence on the blackboard. 4. Hold the duster in your left hand. 5. Sit at your desk. 6. Put your books into your bag. 7. Take your note-books out of your bags. 8. Count the words in the text. 9. Draw a house. 10. Carry your friend's bag.

Exercise 60. Ask questions as you are told.

Ask me:

1. if I am going to school; 2. whether I am preparing for the concert; 3. if my sister is working at a factory; 4. if the wind is blowing; 5. what I am thinking about; 6. whom I am waiting for; 7. what I am going to do; 8. where I am standing; 9. if I am going to the theatre; 10. if I often go to the theatre; 11. if I am speaking German; 12. if I speak German; 13. if it is raining; 14. if it often rains in autumn; 15. where I am going; 16. where I go in the morning.

Ask your classmate:

1. if he is having supper; 2. whether he is doing his home-

work; 3. whether his friends are playing volley-ball; 4. what he is writing; 5. what he is listening to; 6. if he is skating; 7. if he skates well; 8. what he is doing; 9. what he does in the morning; 10. what languages he studies.

Exercise 61. Put questions to the italicized words.

1. The children are planting *trees*. 2. They are working *in the garden*. 3. The girl is trying on *a dress*. 4. *Nick* is talking with his friends. 5. The students *are reading*. 6. The man is sitting *in the arm-chair*. 7. The girl *is drawing*. 8. The woman is wearing *a blue dress*. 9. *Peter's* brother is riding a bicycle. 10. They are talking *about the film*. 11. *He* is speaking over the telephone. 12. The boy is running fast *because it is raining*.

Exercise 62. Replace the infinitive in brackets by the Present Indefinite or the Present Continuous.

1. We (*to gather*) mushrooms in summer. 2. The children are in the forest now. They (*to gather*) mushrooms. 3. Where is Kate? She (*to do*) her homework. She always (*to do*) her homework in the evening. 4. The pupils (*to write*) compositions once a month. 5. Don't shout. The pupils of the ninth form (*to write*) compositions. 6. Water (*to boil*) at 100 °C. 7. Turn off the gas. The milk (*to boil*). 8. Mary (*to dance*) all modern dances very well. 9. Look! Peter (*to dance*) with Jane. 10. Where you (*to hurry*)? 11. Helen usually gets up late. She always (*to hurry*) to school. 12. As a rule Paul (*to prepare*) his reports in time. 13. Don't disturb him. He (*to prepare*) for his examination. 14. Take along your umbrella. It (*to rain*). 15. It often (*to rain*) in England.

Exercise 63. Paraphrase the following sentences as in the model.

Model: *I shall buy a car.— I am going to buy a car.*

1. Ann will spend the summer holidays in the country. 2. The pupils will visit the Art gallery. 3. We'll learn Spanish next year. 4. She will take a taxi. 5. The pupils will decorate their school. 6. I'll take part in the sports competition.

Exercise 64. Answer the following questions.

1. What are you going to do this evening? 2. What are you going to do on Sunday? 3. What are you going to do next summer? 4. What are you going to do after you finish school? 5. How are you going to spend your winter

holidays? 6. At what time are you going to have dinner today? 7. Mary is entering the library. What is she going to do?

Exercise 65. Make up dialogues using the substitution table.

A: I'd like to speak to Comrade Petrenko.

B: I'm afraid that's impossible. He's busy just now.

A: Is he really?

B: Yes, he's

preparing for a meeting.
holding a conference.
speaking with a visitor.
examining his students.
speaking over the telephone.

Exercise 66. Translate into English.

1. Що ви робите? — Ми готуємося до концерту.
 2. Куди ти йдеш? — Я йду в бібліотеку. 3. Де Микола? — Він у читальному залі. Він там виконує домашні завдання. Микола часто виконує домашні завдання в читальному залі. 4. Що зараз робить Петро? — Він ремонтує свій радіоприймач. 5. Олена вдома? — Ні, її немає вдома. У неї зараз урок музики. У неї завжди уроки музики в цей час. 6. Хто зараз у спортзалі? — Там тренуються учні нашого класу. Вони тренуються двічі на тиждень. 7. Не шуміть. Коваленко говорить по телефону. 8. Не заходьте до тієї кімнати. Там учні нашого класу складають екзамен з математики. 9. Учні складають екзамени один раз на рік. 10. Дощ іде? — Ні, дощу немає, але дме сильний вітер. 11. Ми вирушаємо завтра вранці. 12. Його син збирається стати агрономом. 13. Що ви збираєтеся робити? 14. Я зараз поясню їм це правило.

THE PAST CONTINUOUS TENSE

Exercise 67. Make up five sentences from each table.

I	was	(not)	working in the field	at that time.
He	were		gathering mushrooms	the whole day.
She			riding a bicycle	from 6 till 7.
We			waiting for a tram	when I came.
You			discussing the novel	while I was reading.
They			training there	

Was Were	I he she we you they	taking a bath swimming in the river giving a lesson watching television playing the piano walking home	at eight? at that moment? from 8 till 9? at that time? when I rang you up? while I was writing?
-------------	-------------------------------------	---	--

What	was were	I he she we you they	doing drawing learning looking for listening to speaking about	at that time? at seven o'clock? from 7 till 9? when he entered the room? when she rang you up? the whole evening?
------	-------------	-------------------------------------	---	--

Exercise 68. Make the following interrogative and negative.

1. She was standing alone before the fire. 2. They were crossing the street at the wrong place. 3. I was listening to their conversation. 4. They were talking about our party. 5. George was preparing for his examination the whole day. 6. She was playing the piano when you came in. 7. The children were doing their homework at six. 8. Their son was going to be a painter.

Exercise 69. Change the following into the Past Continuous.

1. The man is standing near the door. 2. Tom told a story. 3. The children swam in the river. 4. Is Mary wearing a white dress? 5. She went to the cinema. 6. They did not work in the garden. 7. We are not sitting by the window. 8. The workers built a bridge. 9. The girl tried on a dress. 10. The old man spoke in a low voice.

Exercise 70. Ask questions as you are told.

Ask me:

1. if I was having supper when you rang me up; 2. if Ann was cooking when I came to her place; 3. if it was raining the whole day yesterday; 4. if it was snowing when I got off the trolley-bus; 5. what I was doing at three o'clock yesterday; 6. what I was writing when you entered the room; 7. what I was thinking about when you asked me this question; 8. what my pupils were doing when I came into the classroom; 9. what I was doing the whole day yesterday; 10. what my son was doing when I came home last night.

Exercise 71. Put questions to the italicized words.

1. The man *was reading a magazine* when somebody knocked at the door. 2. He was waiting *for a bus*. 3. *The boy* was skating. 4. The students were dancing *when I opened the door*. 5. The girl was eating *ice-cream* when we came in. 6. She was looking *after her little brother*. 7. The pupils were discussing *a story*. 8. The man was passing the theatre *when the clock struck ten*. 9. It was snowing *when we went out*. 10. The boy was running *very fast*.

Exercise 72. Answer the following questions.

1. Were you watching television at ten o'clock last night? Did you like the programme? 2. Did you do your homework yesterday? Were you doing it the whole evening? 3. What were the pupils doing when the teacher came into the classroom? 4. What was your mother doing when you came home yesterday? 5. Did it rain yesterday? Was it raining when you went out?

Exercise 73. Paraphrase the following sentences as in the model.

Model: *He intended to work there.— He was going to work here.*

1. We intended to spend our holidays at a camp. 2. She intended to visit the picture gallery. 3. I intended to call on him on Sunday. 4. His son intended to enter an agricultural college. 5. The tractor driver intended to buy a car. 6. They intended to congratulate him. 7. We intended to take a taxi.

Exercise 74. Make up dialogues using the substitution table.

A: Did you	visit call on see meet	your friend our teacher Pete Kate	last night? this morning? yesterday? on Sunday?
------------	---------------------------------	--	--

B: Yes, I did.

A: What was he (she) doing when you	knocked at the door? opened the door? entered the room? saw him (her)? met him (her)?
-------------------------------------	---

B: He (she) was	listening to the radio. watching television. hurrying to the bus stop. cooking supper.
-----------------	---

having breakfast.
doing some shopping.

Exercise 75. Translate into English.

1. Ми бачили її вчора. Вона працювала в саду. 2. Коли годинник пробив дванадцять, ми всі сиділи за столом. 3. Де ти був о третій годині? Я дзвонив тобі, але ніхто не відповів. — Я ремонтував велосипед. 4. Коли я зайшов до залу, Ольга декламувала вірш. 5. Що вона робила, коли ви прийшли до неї? — Вона прибирала в кімнаті. 6. Коли я вийшла з дому, ішов сильний дощ. 7. Що робив учитель, поки ви писали твір? 8. Що робив ваш син о дев'ятій годині вечора? — Читав якусь книжку. В цей час він завжди читає книжки, дивиться телевізійні передачі або слухає радіо. 9. Я бачив тебе, коли ти біг вулицею. Куди ти поспішав? 10. Ми поверталися додому пізно. Дощу не було, але дув сильний вітер.

THE FUTURE CONTINUOUS TENSE

Exercise 76. Make up five sentences from each table.

I	will	(not)	be	packing	at this time on
He	shall			having dinner	Friday.
She				doing some shopping	when you come.
We				taking a bath	at five o'clock.
You				making a report	at that time.
They				flying to Vladivostok	

Shall	I	driving a car	at this time tomorrow.
Will	he	answering letters	at seven o'clock.
	she	having a music lesson	
	we	discussing the plan	
	you	taking a walk	
	they	training	

Exercise 77. Make the following interrogative and negative.

1. John will be coming soon. 2. We shall be flying to Baku at this time tomorrow. 3. You will be meeting him every day. 4. We shall be packing our things when you come. 5. He'll be going to school soon.

Exercise 78. Turn the following into the Future Continuous.

1. They were having dinner at three. 3. I am doing my morning exercises. 3. The children will ski in the afternoon.

4. The girl was reciting a poem. 5. I shall wait for you at the metro station. 6. The boys will play hockey. 7. The workers will discuss it at the production meeting.

Exercise 79. Answer the following questions.

1. What will you be doing at four o'clock tomorrow?
2. What will you be doing at this time tomorrow?
3. What will you be doing at this time on Sunday?
4. What will your mother be doing at this time on Sunday?
5. Suppose I come to your place at nine this evening. What will you be doing?
6. Will you be learning German next year?

Exercise 80. Change from direct into indirect speech.

Model: *The man said, "I shall be waiting for a taxi."* —
The man said that he would be waiting for a taxi.

1. The woman said, "We'll be having dinner soon."
2. The girl said, "From now on I'll be asking thousands of questions."
3. The man rose and said, "I'll be seeing you."
4. Father said, "He'll be going to school soon."

THE PRESENT PERFECT TENSE

Exercise 81. Make up five sentences from each table.

I He She We You They	have has	(not)	won the match, become an engineer. left for USA. cooked breakfast. lost that paper. built a bridge.
-------------------------------------	-------------	-------	--

Have Has	I he she we you they	seen this film? turned off the gas? guessed the riddle? lost the game? bought that coat? invited them to the evening party?
-------------	-------------------------------------	--

I He She We You They	have has	often seldom never already just not yet	crossed the street at that place. met them in the park. been to Kiev. shown them our picture gallery. visited the exhibition. gone to the Caucasus.
-------------------------------------	-------------	--	--

I He She We You They	have has	(not)	seen him been to a concert finished it visited that museum read that article	today. this week. this month. this year. lately.
-------------------------------------	-------------	-------	--	--

I He She We You They	have has	known this doctor not seen her lived in this village worked at school been here studied English.	for five years. these two years. since 1970. since the war was over. ever since.
-------------------------------------	-------------	---	--

Exercise 82. Make the following interrogative and negative.

1. Mary has switched on the light. 2. My relatives have received the parcel. 3. Our grandfather has travelled much. 4. The boy has passed all his exams. 5. The little girl has broken the cup. 6. The director has signed the order. 7. They have seen "Swan Lake" at the Bolshoi Theatre. 8. You have paid for the stamps. 9. The pupils have solved the problem. 10. Robert has come back.

Exercise 83. Do as you are told and say what you have done.

Model: *Open your book.— I have opened my book.*

1. Clean the blackboard. 2. Close your book. 3. Put your pen on the table. 4. Bring your daybook. 5. Open the door. 6. Write the word "table" on the blackboard. 7. Show me your note-book. 8. Put your pencil into your bag. 9. Take your English book out of your bag. 10. Come up to the table.

Exercise 84. Use the affirmative form of the Present Perfect instead of the negative form of the Present Continuous.

Model: *I am not reading the book.— I have read the book.*

1. The teacher is not explaining the rule. 2. Mother is not cooking dinner. 3. I am not doing my homework. 4. The boy is not washing his hands. 5. We are not having breakfast. 6. Tom is not painting the fence. 7. I am not cleaning my teeth. 8. The girl is not learning the poem. 9. I am not mending my socks. 10. The children are not drinking milk.

Exercise '85. Extend the following sentences as in the model.

Model: *I am not going to do this exercise.— I am not going to do this exercise because I have done it already.*

1. I am not going to read this story.
2. I am not going to see this film.
3. We are not going to discuss this book.
4. He is not going to have dinner.
5. They are not going to repair the road.
6. I am not going to buy a TV set.
7. She is not going to wash the dishes.
8. I am not going to answer this letter.
9. I am not going to turn off the tape recorder.
10. We are not going to learn this poem by heart.

Exercise 86. Ask questions as you are told.

Ask me:

1. if I have ever been to Yerevan;
2. if I have travelled much;
3. if I have travelled by air;
4. if I have ever played tennis;
5. if I have corrected your dictations;
6. where I have left my watch;
7. if my neighbour has bought a car.

Ask one of your classmates:

1. if he has read *Anna Karenina* by Tolstoy;
2. if he has left his English book at home;
3. if he has brought his notebook to school;
4. if he has broken his pencil;
5. how many English books he has read this year;
6. how many examinations he has passed up to now;
7. how many questions to the text he has prepared.

Exercise 87. Answer the following questions.

1. Have you ever been to London? When were you there last?
2. Have you read anything by Dostoyevsky? Which of his novels did you read last year?
3. Have you ever travelled by air? When did you fly for the first time?
4. Have you had any dictations this month? When did you have them?
5. Have you read *Captain's Daughter* by Pushkin? When did you read it?
6. How many trees have you planted this year? Did you plant them in autumn or in spring?
7. Have you had your dinner already? At what time did you have it?

Exercise 88. Replace the infinitives in brackets by the Present Perfect or the Past Indefinite.

1. The children (*to do*) their homework. Now they can go to the skating-rink.
2. You ever (*to be*) in Warsaw? — Yes, I (*to be*) there last year.
3. I already (*to send*) the telegram.
4. I (*to send*) the telegram yesterday.
5. I (*not to see*) him in January.
6. I (*not to see*) him since January.
7. We (*not to receive*) any letters from her lately.
8. They

(to go) to the camp three days ago. 9. I just (to see) him. 10. I (to see) him in 1973. 11. You (to have breakfast) already? 12. When you (to have breakfast)? 13. When you (to arrive) in Kiev? 14. He (to fall asleep) at half past seven. 15. I (to know) this engineer since I began to work at the plant. 16. At last I (to write) the composition; now I'll go for a walk.

Exercise 89. Translate into English.

1. Я залишив свій зошит вдома. 2. Де Петро? — Він ще не прийшов. 3. Що ти робиш? — Читаю англійське оповідання. Скільки сторінок ти вже прочитав? — Я прочитав уже сім сторінок. 4. Скільки нових слів ви вивчили в цьому місяці? 5. Я не можу їхати з тобою. Я ще не склав екзамену з геометрії. 6. Ми щойно прочитали телеграму. 7. Ми одержали телеграму вчора. 8. Я знаю цього лікаря з 1962 року. 9. Чому в тій кімнаті темно? — Я вимкнув світло. 10. Ми не бачили його вже три роки. 11. У мене нема ручки, я її загубив. — Коли ти загубив її? 12. Де учні? — Вони в саду. Вони там уже дві години. Що вони роблять? — Садять дерева. 13. Минулого року ми їздили до Варшави на виставку. З того часу я не був у Варшаві. 14. Нарешті ми закінчили роботу. Тепер ми можемо відпочити.

Exercise 90. Make up dialogues using the substitution table.

A: Would you like to	go to the theatre see a good film take a walk play chess	tonight? this afternoon? tomorrow?
----------------------	---	--

B: I would but I can't.

A: Why not?

B: Because I have not	cleaned my room visited my sick friend prepared for my music lesson	yet.
--------------------------	---	------

THE PAST PERFECT TENSE

Exercise 91. Make up five sentences from each table.

I	had	(not)	posted the letter	by three o'clock.
He			received the telegram	by that time.
She			swept the floor	before he came.
We			fallen asleep	
You			cooked dinner	
They			finished it	

Had	I he she we you they	learned the poem decorated the building washed the dishes moved there seen her prepared the report	by Monday? by that time? by the time you came?
-----	-------------------------------------	---	--

I He She We You They	said thought wrote asked	that if	I he she we you they	had	finished school. built the plant. bought a tape recorder. won the game. left for the Far East. solved the problem.
-------------------------------------	-----------------------------------	------------	-------------------------------------	-----	---

Exercise 92. Make the following interrogative and negative.

1. The pupils had translated the text before the bell rang.
2. Kate had done her lessons by eight o'clock.
3. Peter had studied English before he entered the institute.
4. The girls had cleaned the room by the time their mother came back.
5. We had reached the village before the sun set.

Exercise 93. Change from direct into indirect speech.

Model: *Paul said, "I met her at the department store," — Paul said that he **had met** her at the department store.*

1. The woman said, "I studied German at school."
2. The teacher said, "I saw them in Kiev."
3. The girl said, "I have already spoken to them."
4. The pupils said, "We have done the exercises."
5. The man said, "I lived in Kaniv at that time."
6. He said, "I did not recognize your handwriting."
7. His aunt said, "I was at home at that time."
8. The girl said, "I spent my holidays in the country."

Exercise 94. Replace the infinitives in brackets by the Past Indefinite or the Past Perfect.

1. Yesterday we (*to discuss*) the film which we (*to see*) some days before.
2. When my sister (*to go*) to the theatre, I (*to begin*) to write the letter.
3. The children (*to fall asleep*) by ten o'clock.
4. He (*to tell us*) many interesting things he (*to see*) in Lutsk.
5. Peter (*to show*) us the bicycle his father (*to buy*) for him.
6. Mother (*to cook*) supper by the time they (*to come*) home.

Exercise 95. Translate into English.

1. Коли Неля прийшла до школи, її товариші вже полили квіти. 2. Ми читали книжку, яку я купив у Києві. 3. Учитель сказав, що він перевірів наші диктанти. 4. Учень переклав текст до десятої години. 5. Коли ми повернулися додому, дитина вже заснула. 6. Мій брат писав, що він уже склав екзамени з фізики й математики. 7. Він подякував мені за те, що я для нього зробив. 8. Учень прочитав уголос оповідання, яке він написав удома. 9. Минулого літа її батько їздив у село, де він провів своє дитинство. 10. Вчора Аня прийшла додому о п'ятій годині. Її молодший брат виконував домашні завдання, а батько й мати ще не повернулися з роботи. 11. Вона була певна, що бачила цю жінку раніше, але не могла пригадати, де вона її бачила. 12. Його батько почав працювати на заводі, коли йому було двадцять років. До того він жив у селі. 13. Після того як мій товариш пішов додому, я згадав, що забув показати йому нові марки.

THE FUTURE PERFECT TENSE

Exercise 96. Make up five sentences from the table.

I	will	(not)	have	done it	by that time.
He	shall			written it	by five o'clock.
She				translated it	by the time she comes.
We				built it	by the end of the year.
You				prepared it	before I return.
They				had dinner	when he comes back.

Exercise 97. Turn the following into the Future Perfect.

Model: *I had done my homework by 9 o'clock. — I shall have done my homework by 9 o'clock.*

1. They had built the new school by the first of September. 2. The teacher had looked through our exercise-books by that time. 3. We had discussed the report by four o'clock in the afternoon. 4. The pupils had read three English books by the end of the year. 5. I had written the composition by 9 o'clock.

Exercise 98. Replace the infinitives in brackets by the Future Indefinite or the Future Perfect.

1. He (*to receive*) the telegram tomorrow. 2. He (*to receive*) the telegram by tomorrow. 3. I (*to do*) the exercises by seven o'clock. 4. I (*to do*) the exercises in the afternoon.

5. By this time you (*to take your examination*). 6. You (*to take*) your examination next week. 7. The teacher (*to correct*) our dictations in the evening. 8. The teacher (*to correct*) our dictations by the next lesson.

THE PRESENT PERFECT CONTINUOUS TENSE

Exercise 99. Make up five sentences from the table.

I	have been	working at this plant	for half an hour.
He	has been	learning English	for three years.
She		looking for it	since 5 o'clock.
We		waiting for them	since 1969.
You		building this factory	since I came here.
They		playing chess	since I have been here.

Exercise 100. Make the following interrogative.

1. The film has been running for a month.
2. They have been waiting for the director since two o'clock.
3. The boy has been keeping the book for a month already.
4. The pupils have been translating the text for an hour and a half.
5. It has been raining since the morning.

Exercise 101. Express the same idea in one sentence instead of two by using the Present Perfect Continuous.

Model: *I began to do this exercise a quarter of an hour ago. I am still doing it.— I have been doing this exercise for a quarter of an hour.*

1. My sister began to learn French two years ago. She is still learning it.
2. Our teacher began to teach English fifteen years ago. He is still teaching it.
3. I began to look for this magazine half an hour ago. I am still looking for it.
4. His father began to work at the railway station in 1962. He is still working there.
5. The boy fell asleep at ten o'clock. He is still sleeping.

Exercise 102. Ask your classmate:

1. if he learns English;
2. when he began to study English;
3. since when he has been learning English;
4. how long he has been studying English;
5. where his father works;
6. how long his father has been working there;
7. if it is snowing now;
8. if it snowed yesterday;
9. if it has been snowing since the morning.

Exercise 103. Put questions to the italicized words.

1. He has been playing chess *since the childhood*. 2. His younger brother *has been skating* for an hour. 3. *Mary* has been looking after the baby since her mother went to the market. 4. We have been looking for you *for half an hour*. 5. Ann has been speaking over the telephone *for the last ten minutes*.

Exercise 104. Replace the infinitives in brackets by the Present Indefinite, Present Continuous, Present Perfect or the Present Perfect Continuous.

1. Where are the pupils? — They (*to plant*) trees. They (*to plant*) them since the morning. They always (*to plant*) trees in October. They already (*to plant*) several hundred trees this year. 2. Ann (*to have*) her music lesson now. She (*to have*) her music lessons twice a week. 3. I am going to take a walk. I (*to do*) all my home exercises already. I (*to do*) them for three hours. 4. Since when they (*to build*) this house? 5. At last I (*to find*) the book I need. I (*to look for*) it for a quarter of an hour. 6. Don't shout. Helen (*to read*) an English book. She (*to work*) at her English every day. She (*to learn*) this language for three years. She (*to read*) many English stories this year. 7. What you (*to do*) in the morning? 8. What you (*to do*) since the morning?

Exercise 105. Answer the following questions.

1. What is your favourite subject? How long have you been studying it? 2. When did you begin to learn English? How long have you been learning it? 3. When did you go to the library last time? What books did you take there? How long have you been keeping them? 4. Do you play chess? Since when have you been playing it? 5. Where did you buy your coat? Since when have you been wearing it? 6. Where do you live? How long have you been living there? 7. I have been reading a book for five days. Today is the twenty-first of September. When did I begin to read it? 8. I began to do my homework at 6 o'clock. I'm still doing it. It is 8 o'clock now. How long have I been doing my homework? 9. We began to discuss this question at two o'clock. We have been discussing it for an hour and a half. What time is it now? 10. The children have been watching television for 45 minutes. It is 7 o'clock now. At what time did they begin to watch television?

Exercise 106. Make up dialogues using the substitution table.

A: What are you doing here?

B: I'm | waiting for Pete.
| reading humorous stories.
| looking for my key.
| looking after my little brother.

A: How long | have you been | waiting for him?
Since when | | reading them?
| | looking for it?
| | looking after him?

B: For | half an hour. Since | four o'clock.
| a quarter of an hour. | I came home.
| twenty minutes. | my parents went
| | to the cinema.

Exercise 107. Translate into English.

1. Що ти робиш? — Чекаю автобуса. Скільки часу ти чекаєш його? — Я чекаю його вже десять хвилин. 2. Ми вивчаємо англійську мову. Ми вивчаємо її вже чотири роки. 3. З якого часу його батько працює головним інженером заводу? 4. Дощ іде зранку. 5. Ніна загубила ручку, вона вже чверть години шукає її. 6. Микола закінчив середню школу три роки тому. З того часу він працює на заводі. 7. Коли ви почали читати цю книжку? Скільки розділів ви вже прочитали? Скільки часу ви читаете її? 8. Учні вже півтори години обговорюють роман, який вони читали минулого місяця.

THE PAST PERFECT CONTINUOUS TENSE

Exercise 108. Make up five sentences from each table.

I	had been	sleeping	for an hour	when he came.
He		waiting for him	for 20 minutes	before she left.
She		working here	for five years	by that time.
We		looking for it	for 3 months	by 8 o'clock.
You		living there		
They				

I	said	that	I	had been	working there	for a long time.
He	thought		he		studying it	since 1970.
She	wrote		she		reading	all day.
We	knew		we		staying here	for an hour.
You			you		playing chess	
They			they		riding	

Exercise 109. Change from direct into indirect speech.

1. The girl said, "I have been thinking about it all day."
2. He said, "She has been behaving strangely."
3. Tom said, "I've only been in the country for two days."
4. The teacher said, "I've been correcting your dictations."
5. The boys said, "We have been rowing for a long time."

Exercise 110. Turn the following into the Past Perfect Continuous. Add other words indicating a past moment as in the model.

Model: *I have been waiting for you for half an hour.—
I had been waiting for you for half an hour when you came.*

1. I have been packing my things for an hour and a half.
2. He has been working in the laboratory for two years.
3. They have been quarrelling for a long time.
4. The children have been skating for an hour.
5. He has been wearing this suit for a year.
6. My brother has been serving in the army for two years.

Exercise 111. Make up dialogues using the substitution table.

A: What are you doing now?

B: I'm reading an English book (a story, a novel).
We're writing a letter (a composition, a story).
packing things.

A: How long have you been reading it?
writing it?
packing them?

B: I've been reading it for half an hour.
We've been writing it for three hours.
packing them

A: Were you reading it when your mother came?
writing it when I rang you up?
packing them at four o'clock?

B: Yes, I was (we were).

A: How long had you been reading it when I rang you up?
writing it when your mother came?
packing them by four o'clock?

B: I had been reading it for an hour by that time.
We had been writing it for ten minutes.
packing them for two hours

A: By what time will you have read it?
written it?
packed them?

B: I hope	I'll we'll	have	read it written it packed them	by six o'clock. in half an hour.
-----------	---------------	------	--------------------------------------	-------------------------------------

Exercise 112. Translate into English.

1. Коли я увійшов до класу, учні обговорювали план екскурсії. Вони обговорювали його вже 20 хвилин. 2. Коли Ольга закінчила інститут, її сестра вже п'ять років викладала англійську мову в школі. 3. Його батьки залишили квартиру, в якій вони прожили двадцять років. 4. Я шукав свій зошит півгодини, перш ніж знайшов його під газетою. 5. Вчора листоноша приніс мені лист. Я чекав цього листа три тижні. 6. Коли ми вийшли з дому, йшов дощ. Він ішов уже дві години.

УЗГОДЖЕННЯ ЧАСІВ

Exercise 113. Change from direct into indirect speech.

1. The pupils said, "We study English." 2. The girl said, "I learned French at school." 3. The man said, "I am an angineer." 4. My aunt said, "I'll be at home at seven o'clock." 5. Mary said, "I was there with my parents." 6. The boy said, "I have done my homework." 7. His father said, "I don't speak Spanish." 8. The doctor said, "I'll come again in the morning." 9. The woman said, "I did not see Helen there." 10. The children said, "We had lunch at school." 11. The woman said, "I have three children." 12. Ann said, "I didn't buy anything at that shop." 13. The boy said, "I am not hungry at all." 14. The teacher said, "Nick does not know the rule." 15. My friend said, "I didn't recognize him." 16. The boy said, "My name is Paul." 17. The girl said, "I am doing my homework." 18. He said, "I was there in 1945." 19. She said, "I saw him at 5 o'clock." 20. The teacher said, "London is the capital of England."

Exercise 114. Ask your classmates and then say what they answered.

Model: *Ask your classmate if he speaks English.— Do you speak English? — Yes, I do. I speak English.— He said that he spoke English.*

Ask your classmate:

1. if he studies mathematics; 2. if he goes in for sports; 3. if he will go to the cinema this evening; 4. if he is tired; 5. if he likes to play volley-ball; 6. if he drank tea for breakfast; 7. if he will go skiing today; 8. when he does his homework; 9. if he played chess with his friend; 10. where he

bought his bag; 11. at what time he gets up; 12. if he has brought his English textbook to school; 13. if he plays the piano; 14. if he is hungry; 15. if he has read the novel.

Exercise 115. Translate into English.

1. Вона каже, що її мати працює в школі. 2. Вона сказала, що її мати працює в школі. 3. Він каже, що його батько працював на фабриці. 4. Він сказав, що його батько працював на фабриці. 5. Він каже, що влітку поїде до моря. 6. Він сказав, що влітку він поїде до моря. 7. Ми знаємо, що він вдома. 8. Ми знали, що він вдома. 9. Вона думала, що ви подзвоните їй. 10. Вони думали, що я знаю французьку мову. 11. Вона сказала, що їй подобається фільм. 12. Ми знаємо, що концерт вам сподобається. 13. Ми знали, що концерт вам сподобається. 14. Я думав, що ти зайнятий. 15. Ми знаємо, що ти зайнятий. 16. Учитель запитує, де ти живеш. 17. Учитель запитав, де я живу. 18. Він запитав мене, де я купив цей підручник. 19. Ми не знали, що вона хвора. 20. Ми читали в газеті, що робітники цього заводу перевиконали план. 21. Він сказав, що він був у Парижі в січні 1970 року. 22. Учні знали, що Т. Г. Шевченко народився в 1814 р.

THE PASSIVE VOICE

Exercise 116. Make up five sentences from each table.

Furniture	is	grown	here.
Radio sets	are	made	there.
Coal		repaired	at our plant.
Wheat		sold	in this district.
Tomatoes		mined	at this shop.

The theatre	was	built	last year.
Those cars	were	opened	at ten o'clock.
The library		closed	five years ago.
The bicycle		bought	in summer.
The shop		repaired	

The novel	will be	written	tomorrow.
The letter		printed	next year.
The newspaper		brought	on Monday.
The book		translated	in half an hour.
The document		signed	

The factory The book The film The houses The letter	is being are being	written. built. repaired. discussed. read.
---	-----------------------	--

The factory The film The houses The letter The book	was being were being	discussed written built repaired read	at that time. when I came in. when he moved here. when we were there.
---	-------------------------	---	--

The resolution The delegates The treaty The TV set The motor car	has been have been	prepared. bought. elected. signed. repaired.
--	-----------------------	--

The plant The tickets The hospital The coat The bicycle	had been	repaired built sold bought	by that time. when I came.
---	----------	-------------------------------------	-------------------------------

Exercise 117. Make the following interrogative and negative.

1. All pupils are supplied with textbooks. 2. America was discovered by Columbus. 3. The floor was painted last summer. 4. The shop will be closed at 8 o'clock. 5. The sick man is being operated on. 6. The room is being cleaned now. 7. This metro line was being built at that time. 8. This novel has been translated into Ukrainian. 9. A new cinema has been built in our town. 10. The tickets had been sold out by that time.

Exercise 118. Change the following into the Passive Voice. Leave out the subject of the action.

Model: *They grow wheat here.— Wheat is grown here.*

1. The girls water the flowers every day. 2. They publish this magazine in Moscow. 3. We do not discuss such questions at our meetings. 4. Somebody built this castle in the

16th century. 5. They did not show this film last week. 6. They will not finish this work tomorrow. 7. We shall invite him to take part in the concert. 8. The workers are repairing the road. 9. They were showing the film from 7 till 8. 10. She has locked the door. 11. Someone has broken my pencil. 12. I have posted the letter. 13. They had written the composition before the bell rang. 14. The travellers made camp not far from the village.

Exercise 119. Turn the following into the Passive Voice without leaving out the subject of the action.

Model: *Popov invented the radio.— The radio was invented by Popov.*

1. My sister teaches me English. 2. Peter drives the car. 3. The fascists killed her father. 4. Mary has lost her key. 5. Comrade Ivanov will meet the delegation. 6. The teacher has checked our dictations. 7. Our music teacher was conducting the orchestra.

Exercise 120. Turn the following into the Passive Voice. Leave out the subject of the action.

Models: *The teacher gave him a pen.— He was given a pen. Everyone looked at the girl.— The girl was looked at.*

A. 1. They showed us the monuments of Lviv. 2. She offered me a cup of tea. 3. They promised her an interesting job. 4. They gave the actress a bunch of flowers. 5. He showed me the way to the railway station. 6. They offered us two tickets for the concert.

B. 1. We sent for the doctor. 2. The children laughed at the little boy. 3. They look after the children. 4. The students listened to the professor with great interest. 5. People speak about this film very much. 6. The boys made fun of him.

Exercise 121. Put questions to the italicized words.

1. The letter will be answered *tomorrow*. 2. They were shown *many places of interest*. 3. Wheat is grown in *each of these regions*. 4. This town was founded *in the 15th century*. 5. Water-power stations are being built *on the mountain rivers*. 6. She was told the news *when she came*. 7. *The film* is much spoken about.

Exercise 122. Ask *when-* and *where-*questions using the Passive Voice.

Model: *We sent a telegram on Monday.— When was the telegram sent?*

1. The pupils wrote a dictation yesterday.
2. The girls water flowers in the evening.
3. The writer will publish his novel next year.
4. We met the delegation at the station.
5. The workers repaired the road in July.
6. The workers make motor cars at this plant.
7. Tom made this shelf last week.
8. The pupils will write a composition tomorrow.
9. They spoke about him at the trade-union meeting.

Exercise 123. Answer the following questions.

1. When was Moscow founded? By whom was it founded?
2. How many years are spent on acquiring a secondary education?
3. Where is Great Britain situated?
4. What are the British Isles washed by?
5. In what regions of our country is coal mined?
6. What industries are being developed in your region?
7. How many foreign languages are taught at your school?
8. At what time is your school library closed?
9. What language is spoken in the United States of America?
10. In what countries is English spoken?
11. What is butter made from?
12. Is your dress made of cotton or silk?
13. When was your school built?
14. What is being built in your town (village) now?

Exercise 124. Translate into English.

1. На цьому заводі виробляють сільськогосподарські машини.
2. Читальний зал провітрюється чотири рази на день.
3. Ця фабрика була збудована десять років тому.
4. Підручники продаватимуться завтра.
5. Коли було видано цю книжку?
6. Їй дали українсько-англійський словник.
7. Йому запропонували квиток на концерт.
8. Вам заплатять за цю роботу завтра.
9. Їм наказали залишити зал.
10. Солдатам було наказано переправитися через річку.
11. Її попросили заспівати цю пісню ще раз.
12. Мене запитали, чи ми підемо в театр.
13. Якщо мене запитають, я їм все розкажу.
14. Це питання зараз обговорюється на зборах.
15. Коли я зайшов до залу, це питання обговорювалося.
16. Його слухали дуже уважно.
17. Міст було зруйновано, перш ніж ми прибули туди.
18. Учитель сказав, що наші диктанти вже перевірені.
19. За дітьми доглянуть.
20. Про цю подію багато говорять.

THE SUBJUNCTIVE MOOD

Exercise 125. Make up five sentences from each table.

In your place But for him But for the bad weather	I he she we you they	should would	take a rest. go to the forest. stay at home. take part in the concert. bathe in the river. be sent to Lviv.
---	---	-----------------	--

But for the rain In his place But for them	I he she we you they	would have should have	bought this camera. slept in the open air. lost the match. gone on an excursion. been examined on Monday. been sent there yesterday.
--	---	---------------------------	---

I He She We You They	would have done it would have translated the story should return the book would go to the theatre should visit the exhibition would have built the bridge	tomorrow. long ago. yesterday. this evening. last summer. next week.
-------------------------------------	--	---

Exercise 126. Answer the following questions as in the models.

Models: *Suppose you want to buy a book. Where would you go? — I should go to a book-shop.*
Suppose you wanted to see a film yesterday. Where would you have gone? — I should have gone to the cinema.

A. 1. Suppose the ice is still very thin on the river. Would you skate on it? Why? 2. Suppose you must be in Kiev in the shortest time possible. Would you go there by train or by plane? 3. Suppose tomorrow is your friend's birthday. What would you buy for him as a present? 4. Suppose the weather is fine tomorrow. What would you do after classes?

B. 1. Suppose you were very busy last night. Would you have watched television? 2. The other day the librarian offered me a popular science book and a novel. What would

you have chosen? 3. Yesterday I could go to the theatre or to the cinema. What would you have done in my place? 4. Last summer I could spend my holidays in the Crimea or in the Caucasus. Where would you have gone in my place? 5. Suppose you had dinner in the dining-room yesterday. Would you have taken cutlets or fried fish for the second course?

Exercise 127. Make up five sentences from the table.

I wish	she were at home	last year.
	I had finished school	now.
	they knew my address	today.
	he were not so busy	yesterday.
	I had been told the truth	at present.
	he worked at our school	at that time.
	I had not told her about it	then.

Exercise 128. Paraphrase the following sentences.

Model: *It's a pity she is so indifferent to music.— I wish she were not so indifferent to music.*

Unfortunately, I did not see him there.— I wish I had seen him there.

A. 1. It's a pity he is not at school now. 2. It's a pity you are so absent-minded. 3. I am sorry I didn't speak French. 4. Unfortunately, he is busy now. 5. What a pity you are leaving our school. 6. It's a pity she is so shy. 7. I am sorry I can't help you. 8. Unfortunately, I have no Ukrainian-English dictionary.

B. 1. I am sorry I haven't read that article. 2. It's a pity she went there yesterday. 3. What a pity she wasn't invited to take part in the concert. 4. Unfortunately, the night was very dark. 5. I am sorry I said this in his presence. 6. It's a pity the weather was so bad. 7. I am sorry I didn't learn this language in my childhood.

Exercise 129. Make up five sentences from each table.

If	I	were you	I	would should	go there.
	he	had time			buy it.
	she	had money			read it.
	we	were free			write him a letter.
	you	were young			go home on foot.
	they	liked it	you		play chess.
		lived there	they		play football.

If	I	had	been there	I	would have	come in time.
	he		received the	he	should have	done it.
	she		letter			
	we		known it	she		visited it.
	you		been invited	we		been happy.
	they		had time	you		taken a taxi.
			had money	they		bought it.

Exercise 130. Transform the following, using the Present Subjunctive II in the subordinate clauses.

Model: *If Peter **works** hard, he **will** pass his examination.— If Peter **worked** hard, he **would** pass his examination.*

1. If the water is warm, we shall bathe in the river.
2. If there is much snow in January, they will go skiing every day.
3. If the rain stops, the girls will go for a walk.
4. If he is not very busy, he will help you.
5. If she comes tomorrow, she will join us.

Exercise 131. Make the following sentences refer to the past.

Model: *If he **left** at ten, he **would** catch the train.— If he **had left** at ten, he **would have** caught the train.*

1. If she were attentive, she wouldn't make so many mistakes.
2. The boy would post your letter if you gave it to him.
3. If I knew the number of his telephone, I should ring him up.
4. If I received any news, I should let you know.
5. She would buy that dress if she had money with her.

Exercise 132. Paraphrase the sentences as in the models.

Models: *Nick **doesn't** know English, so I **don't** speak English with him.— If Nick **knew** English, I **should** speak English with him.*
*We **didn't** take a taxi, so we **missed** the train.— If we **had taken** a taxi, we **wouldn't** have missed the train.*

- A.** 1. I don't live far from school, so I don't go there by bus. 2. It is very cold, so the children will not go for a walk. 3. She is tired, so she won't play basket-ball today. 4. I am not ill, so I shall not go to a doctor. 5. My father has no spare time, so he won't play chess with me today. 6. I don't know him, so I won't ask him to help me.

- B.** 1. Nick didn't work hard, so he didn't pass his examination. 2. My sister was busy last night, so she didn't watch television. 3. You didn't send me a telegram, so I

didn't meet you at the station. 4. The weather was bad the day before yesterday, so the children didn't go to the forest. 5. We went to Odessa by plane, so we came in time. 6. I wasn't sent there, so I didn't make a report at the conference.

Exercise 133. Paraphrase the sentences as in the models.

Models: *I have no dictionary, so I can't translate the text.— If I had a dictionary, I could translate the text.*

I can't get a dictionary, so I won't translate the text.— If I could get a dictionary, I would translate the text.

A. 1. I didn't know your address, so I couldn't send you a letter. 2. Mary is ill, so she can't go to school today. 3. It is late, so they can't finish this work today. 4. My friend does not know English, so he can't read this book in the original. 5. I didn't see him yesterday, so I couldn't tell him about it.

B. 1. We can't get tickets, so we shan't go to the circus. 2. She can't read English, so she doesn't subscribe to News from Ukraine. 3. I couldn't see them, so I didn't tell them about today's meeting. 4. I couldn't go to the cinema, so I didn't see the film. 5. He can't sing, so he doesn't take part in the concert.

Exercise 134. Complete the following sentences.

A. 1. If I were you... 2. If I had money about me... 3. If my father were an engineer... 4. If I were a doctor... 5. If the weather were fine today... 6. If it were dark in the room... 7. If we had spare time... 8. If I knew Spanish... 9. If it had been cold yesterday... 10. If I hadn't seen this film...

B. 1. Her father would buy a piano for her if... 2. The book would have been published last year if... 3. They wouldn't have gone there if... 4. I would join you if... 5. My friend would buy this dress... 6. She would have answered your letter if... 7. The pupils wouldn't have made so many mistakes if... 8. I should have missed the train if...

Exercise 135. Answer the following questions.

1. Where would you go if you wanted to buy a book? 2. Where would you go if you wanted to see a film? 3. Where would you have gone yesterday if you had wanted to see a football match? 4. Would you have gone to the river last Sunday if it had rained? 5. What would you have done if you had lost your pen? 6. What would you do if it were dark

in the room? 7. At what time would you get up if school began at nine o'clock? 8. What would you put on if it were cold? 9. Would you go to a library or to a bookshop if you wanted to borrow a book? 10. What would you do if you were hungry? 11. What would you do if you were thirsty? 12. What would you have done if you had felt bad yesterday?

Exercise 136. Make up dialogues by using the substitution table.

A: What would you do if		you had free time now? you were thirsty? you felt bad? the weather were fine now?
-------------------------	--	--

B: I'd		go for a walk. go to the polyclinic. go to a soda-fountain.
--------	--	---

A: But if you couldn't		go for a walk? go to the polyclinic? go to a soda-fountain?
------------------------	--	---

B: Then I'd most probably		watch television. send for a doctor. drink a glass of water. work in the open air. stay at home.
---------------------------	--	--

Exercise 137. Make up five sentences from each table.

It is	necessary	that	the tourists should reach the camp at 7.
It was	important		they should hand in their compositions.
	desirable		Ann should go there at once.
			he should return the book to the library.
			the film should be discussed today.
			we should do our morning exercises.

He	suggested	that	we should go to the cinema this evening.
She	ordered		the flowers should be watered.
			Nick should go to the doctor.
			everybody should come in time.
			the girls should decorate the room.
			the pupils should read English books.

I am afraid I was afraid I fear(ed) I worry	lest	the children should lose their way. he should forget to post the letter. we should miss the train. the shop should be closed. she should fail at the examination. they should meet with an accident.
--	------	---

It is It was	strange surprising natural impossible a pity a shame	that	you should think so. Pete should have made so many mistakes. she should be so careless. he shouldn't have prepared the report. he should have broken the rules. you should have caught cold.
-----------------	---	------	---

Exercise 138. Answer the following questions.

1. Do your teachers demand that you should leave the classroom for the break? 2. Why is it necessary that the pupils should leave the classroom for the break? 3. Does your school doctor insist that you should do morning exercises every day? 4. Why is it desirable that all pupils should go in for sports? 5. When was it ordered that all pupils of your school should go through a medical examination? 6. Does your teacher demand that the pupils should answer at the blackboard? 7. Why is it important that the pupils should read aloud when they do their homework in English? 8. Did anyone suggest that all of you should go on an excursion to Kiev next summer?

Exercise 139. Point out the Subjunctive Mood and explain its use in the sentences. Translate the sentences.

1. I'm afraid she would have had no holiday if you had not invited her. (*Shaw*) 2. It seemed as though it were not her own voice. (*Gaskell*) 3. Would you know him if you saw him? (*Dreiser*) 4. I wish you would tell me how to become young again. (*Wilde*) 5. It was necessary that the sacrifice should be made. (*Dickens*) 6. And so he felt as if he were merely coming back from a day excursion to Manchester. (*London*) 7. Oh, how she wished her aunt would go. (*Gaskell*) 8. If you were a mother, you'd understand. (*Shaw*) 9. At one moment he felt as if he had never gone away. (*London*) 10. I wish I could see her face. (*Abrahams*)

11. And how she dreaded lest she should learn she was alone. (*Gaskell*) 12. He looked at you as if he had never seen a woman before. (*Hardy*) 13. I wouldn't have believed it unless I saw it with my own eyes. (*London*) 14. I wish Mary Barton would come. (*Gaskell*) 15. In the same low tone, as if afraid lest the walls should hear her, she answered, "Dead". (*Gaskell*) 16. Any one who had known his life's history would have said it. (*Dreiser*) 17. We are asking that wages should be raised. (*Moscow News*) 18. If I didn't make any acquaintances in that way, I shouldn't have any at all. (*Shaw*) 19. I wish you would write and tell me. (*Dreiser*)

Exercise 140. Translate into English.

А. 1. Якби зараз була зима, ми ходили б на лижах. 2. Якби вона подзвонила мені вчора, я принесла б книжку. 3. Коли б у мене сьогодні було більше вільного часу, ми зіграли б кілька партій у шахи. 4. Ми читали б англійські книжки в оригіналі, якби знали англійську мову краще. 5. Якби я був на твоєму місці, я б не відмовився взяти участь у змаганнях. 6. Аня продекламувала б цей вірш, якби вона знала його напам'ять. 7. Якби ви прийшли вчора о сьомій годині, ви б мене застали вдома.

Б. 1. На вашому місці я поїхав би туди поїздом. 2. Він купив би піаніно минулого року, але в той час у нього не було грошей. 3. Ми б відправили посилку зараз, але пошта вже зачинена. 4. Вони пішли б у кіно сьогодні ввечері, але їм треба готуватися до екзамену. 5. Я певна, що мій брат допоміг би вам відремонтувати квартиру. 6. Якби не ви, ми заблудилися б. 7. Якби не дощ, діти пішли б до річки.

В. 1. Хотілося б, щоб це було так. 2. Шкода, що ви не взяли участі в шаховому турнірі. 3. Я дуже жалкую, що не можу піти туди. 4. Шкода, що ти не бачив їхньої стінгазети. 5. Хотілося б, щоб вони прийшли завтра. 6. Даремно ви сказали їй про це. 7. На жаль, вона не знає англійської мови. 8. Мені хотілося б, щоб ви обговорили фільм завтра. 9. Прикро, що він не закінчив роботи вчасно. 10. Шкода, що ви запізнилися на поїзд.

Г. 1. Сьогодні так тепло, ніби вже весна. 2. Наш учитель так добре знає Лондон, наче він там жив. 3. У неї такий вигляд, ніби вона дуже стомлена. 4. Мені здається, ніби я ніколи не бачила такого лісу. 5. Катя така бліда, наче вона хвора. 6. Катя така бліда, наче вона була хвора. 7. Її сестра поводитьсь так, наче вона мала дитина. 8. Він

так говорить, ніби нічого не знає про це. 9. Вони так добре знають одне одного, наче провели разом багато років. 10. Він так дивився на мене, наче збирався щось сказати.

Д. 1. Необхідно, щоб усі учні робили ранкову зарядку. 2. Дуже важливо, щоб ви прочитали цю статтю. 3. Учитель вимагає, щоб учні відповідали біля столу. 4. Староста запропонував, щоб усі учні взяли участь у підготовці до вечора. 5. Боюсь, щоб вона не захворіла. 6. Ми встали о шостій ранку, щоб не запізнитися на поїзд. 7. Соромно, що ти не відповів на таке легке запитання. 8. Не може бути, щоб вони вже повернулися додому. 9. Дивно, що тебе ніхто не побачив. 10. Якщо ви все ж побачите Ніну, запросіть її прийти на наш вечір.

МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА

Can

Exercise 141. Make up five sentences from each table.

I	can	speak German.
He	cannot	translate this text without a dictionary.
She	(can't)	answer this question.
We	could	repair a television set.
You	could not	skate.
They	(couldn't)	see him in the afternoon.

Can	I	speak French?
Can't	he	play tennis?
Could	she	solve this problem?
Couldn't	we	lift the box?
	you	run 100 metres in 12 seconds?
	they	go there by trolley-bus?

I	will	(not)	be able	to break the record.
He	shall			to carry the child.
She	'll			to do this sum.
We				to get there in time.
You				to pay such a sum.
They				to ring you up.

I He She We You They	could have	prepared the report. gone there. done it yesterday. bought a motor cycle. broken the record. come in time.
-------------------------------------	------------	---

I He She We You They	can't couldn't	be at school now. know this man. have said it. be waiting for you now. have been teaching for ten years. have insulted her.
-------------------------------------	-------------------	--

Can Could	I he she we you they	be preparing for an examination now? be at home at such an hour? know Japanese? be still waiting for us? have lost it? have fallen ill?
--------------	-------------------------------------	--

Exercise 142. Make the following interrogative and negative.

1. Peter can make a shelf. 2. Ann could go there yesterday. 3. His friends will be able to help him on Sunday. 4. Our pupils can read and speak English. 5. The tourists will be able to reach the village before dark. 6. I can show you the way to the park. 7. He could buy the ticket beforehand. 8. You will be able to catch the train.

Exercise 143. Answer the following questions.

1. Can you speak German? 2. Can your mother speak English? 3. Could you speak English three years ago? 4. Can you skate? 5. Will you be able to skate tomorrow? 6. Which of your friends can play tennis? 7. Where can you see the films? 8. Will you be able to go to the cinema this evening? 9. Where can you buy books? 10. How can you get to school? 11. What poems can you recite?

Exercise 144. Ask questions as in the model.

Model: *Ask your classmate if he can sing.— Can you sing?*

Ask your classmate:

1. if he can speak French;
2. if he could play the piano last year;
3. if he can run 100 metres in 13 seconds;
4. if he will be able to come to your place tomorrow;
5. if he can go to Kiev by plane;
6. if his friends can play ice-hockey;
7. if he can repair a radio set.

Exercise 145. Paraphrase the following sentences using the verb *can*.

A. 1. You have the right to use dictionaries. 2. He has the right to receive a passport. 3. They have the right to live in this flat. 4. She has the right to stay away from these lessons. 5. He has the right to take a month's holiday in summer.

B. 1. Will you allow me to attend your lectures? 2. Will you allow me to take my seat? 3. Will you allow me to join you? 4. Will you allow me to take your dictionary? 5. Will you allow me to stay here?

C. 1. You haven't the right to travel by train without a ticket. 2. You haven't the right to occupy this house. 3. You haven't the right to enter the cinema hall during the show. 4. We haven't the right to hunt hares now. 5. Children haven't the right to go to an evening show.

Exercise 146. Paraphrase the sentences using *could* + Perfect Infinitive as in the model.

Model: *I could prepare the report but I didn't do it.—
I could have prepared the report.*

1. They could help him but they didn't do it. 2. She could buy this book but she didn't buy it. 3. She could write a good composition but she didn't do it. 4. You could send me a telegram but you didn't do it. 5. She could pass her examination in physics but she failed. 6. Our football players could win the match but they lost it.

Exercise 147. Paraphrase the following sentences using *could* or *can*.

Models: *Is it possible that she went there alone? — Can she have gone there alone?*

I don't believe that he is teaching English. He knows it badly.— He can't be teaching English.

A. 1. Is it possible that he is writing a novel? 2. Is it possible that she knows five foreign languages? 3. Is it possible that Nick failed in mathematics? 4. Is it possible that she is so absent-minded? 5. Is it possible that he has finished school already? 6. Is it possible that our basket-

ball team lost the match? 7. Is it possible that he was there yesterday?

В. 1. I don't believe that you saw a bear in this forest. 2. I don't believe that he is still working. It is very late. 3. It is impossible that they are still discussing this question. 4. I don't think she knows that man. 5. I don't believe that he lived in Odessa. He doesn't know anything about this city. 6. I doubt that he came in time. 7. I don't believe that they lost their way.

Exercise 148. Translate into English using the verb *can*.

А. 1. Ми можемо закінчити цю роботу сьогодні. 2. Моя сестра вміє грати на скрипці. 3. Я не міг відповісти на друге запитання. 4. Ви можете прийти завтра? 5. Цей хлопець вміє кататися на ковзанах. 6. Можна мені взяти твій зошит? 7. Я зможу зробити це завтра. 8. Вони не змогли купити квитків на концерт. 9. Ти зможеш поїхати туди влітку? 10. Вона могла запитанитися на поїзд.

Б. 1. Не може бути, щоб він провалився на екзамені з хімії. Це його улюблений предмет. 2. Невже вона сказала це? 3. Не може бути, щоб вони зараз чекали нас. 4. Невже він зараз вдома? 5. Не може бути, щоб він уже приїхав. 6. Невже вона вже виїхала з Києва? 7. Невже вона забула нас? 8. Не може бути, щоб вони були там з восьмої години. 9. Невже вони працюють там з восьмої години? 10. Невже вони вже чотири години грають у шахи?

May

Exercise 149. Make up five sentences from each table.

I He She We You They	may might	be at the theatre now. be ill. Come on Friday. have forgotten about it. be fond of such films. have learned German at school.
-------------------------------------	--------------	--

May	I he she we you they	take your book? use a dictionary? keep this book till Monday? go to the cinema in the evening? join your excursion? go home?
-----	-------------------------------------	---

I	may	find him at home only in the evening.
He		buy such a TV set at the department store.
She		borrow this book at our school library.
We		take a bus.
You		spend a holiday in a village.
They		go there by train.

I	might	be more careful.
He		have done this homework better.
She		listen to me more attentively.
We		have told me about it before.
You		have sent him a telegram.
They		keep silent while I'm speaking.

Exercise 150. Paraphrase the following sentences referring them to the future and to the past.

Model: *I may keep this magazine till Monday.— I shall be allowed to keep this magazine till Monday.— I was allowed to keep this magazine till Monday.*

1. We may occupy this room. 2. He may stay away from school. 3. The tourists may spend the night in the camp. 4. You may see these documents. 5. She may work in the laboratory. 6. The pupils may go home. 7. I may be present at the meeting.

Exercise 151. Change from direct into indirect speech.

Model: *The teacher said to the pupils, "You may go home." — The teacher told the pupils that they might go home.*

1. Mother said to her son, "You may go to the cinema." 2. The doctor said to the sick man, "You may go out." 3. He said to me, "You may look at it." 4. The girl said to her friend, "You may work in my room." 5. The militiaman said to them, "You may cross the street."

Exercise 152. Paraphrase the following sentences using the verb *may*.

Model: *Perhaps she is working at her report.— She may be working at her report.*

1. Perhaps he has bought the dictionary. 2. It is possible that they are in the park. 3. Perhaps a letter will come to you today. 4. Maybe, it will rain tomorrow. 5. It is possible that the child was there. 6. Perhaps she read this story.

7. Maybe, his mother knows Spanish. 8. It is possible that they know each other. 9. It is possible that she has gone to the doctor. 10. Maybe, they left for Moscow yesterday.

Exercise 153. Paraphrase the following using the verb *may*.

Model: *I nearly lost my way.— I might have lost my way.*

1. I nearly forgot about it. 2. It nearly killed him. 3. He nearly broke the window. 4. She nearly fell asleep. 5. I nearly caught cold.

Exercise 154. Paraphrase the following using the verb *may* expressing reproach.

Model: *I wish you were more attentive.— You might be more attentive.*

1. I wish you helped me. 2. I wish you did something for them. 3. I wish you were more modest. 4. I wish you had done it in time. 5. I wish they had been there yesterday. 6. I wish you spoke English at the lesson. 7. I wish you had visited him in the hospital. 8. I wish he behaved properly. 9. I wish he were here.

Exercise 155. Translate into English using the verb *may*.

A. 1. Можна увійти? 2. Можна розгорнути книжки? 3. Можна мені зачинити вікно? 4. Можна нам іти додому? 5. Можна їй іти в бібліотеку? 6. Можна їм грати в футбол на шкільному подвір'ї? 7. Можна мені писати олівцем? 8. Можна тут голосно розмовляти? 9. Можна мені ввімкнути світло? 10. Можна йому взяти з собою маленького брата?

Б. 1. Я можу дістати квитки заздалегідь. 2. Ми можемо поїхати туди автобусом або залізницею. 3. У нашій школі є спортзал, де учні можуть займатися різними видами спорту. 4. Він може пообідати в їдальні. 5. У нашому місті ви можете побачити будинок, що був побудований у 17 столітті.

В. 1. Може, Стів чекає на вас біля кінотеатру. 2. Можливо, вони вже пішли додому. 3. Може, головний інженер повернеться завтра. 4. Може, вона зараз слухає радіо. 5. Може, завтра буде дощ. 6. Може, вона не знає твоєї адреси. 7. Можливо, він уже закінчив школу. 8. Може, Аня захворіла.

Г. 1. На щастя, я зустрів дітей у лісі. Вони могли заблудитися. 2. Не грайте у футбол біля будинку. Ви можете розбити вікно. 3. Якби вона не наділа теплого пальта, вона

могла б застудитися. 4. Ти така необережна. Ти могла б розбити тарілку. 5. У мене не було з собою грошей. Я міг би купити цю книжку.

Д. 1. Я не задоволений твоєю відповіддю. Ти міг би відповісти краще. 2. Ви могли б слухати уважніше. 3. Соромно вам. Ви могли б тоді допомогти йому. 4. Ти могла б бути скромнішою.

Must

Exercise 156. Make up five sentences from each table.

I	must	get up at six o'clock.
He		learn this poem by heart.
She		go home at once.
We		work hard to know English well.
You		prepare the report by Monday.
They		come to school at a quarter past eight.

I	must	be lying in the sun now.
He		be ill.
She		be angry with me.
We		be afraid of you.
You		have won the game.
They		have been waiting for her since seven o'clock.

Exercise 157. Make the following sentences interrogative.

1. You must air the room twice a day. 2. Children must sleep nine hours a day. 3. The pupils must clean their classrooms. 4. She must help her mother about the house. 5. We must read English book every day. 6. Everybody must go in for sports. 7. All children must go to school. 8. You must come to school in time.

Exercise 158. Give negative answers to the following questions.

Model: *May I take this book home? — No, you mustn't. You must not take it home.*

1. May I open the window? 2. May we fish in this pond? 3. May we play football here? 4. May I use this telephone? 5. May the children play in the street? 6. May they smoke

in this room? 7. May we hunt in this forest? 8. May I tell my friends about it?

Exercise 159. Paraphrase the following sentences referring them to the past and to the future.

Model: *I must go there at once.—I had to go there at once.—I shall have to go there at once.*

1. I must catch up with my class. 2. The man must sell his house. 3. She must turn off the radio. 4. You must be there at nine. 5. The girl must water flowers. 6. They must get up at six. 7. His sister must go shopping. 8. We must work in the reading-hall. 9. They must stay at home. 10. You must pay for it.

Exercise 160. Answer the following questions.

1. What time do you get up? 2. What time do you get up on Sunday? 3. What time must you come to school? 4. What time must children go to bed? 5. What must you do in the morning? 6. What must you do in the evening? 7. What must you do in the afternoon? 8. What must you do to know English well? 9. What must the pupil on duty do?

Exercise 161. Paraphrase the following using the verb *must*.

Models: *I am sure she is at home now.—She must be at home now. I am sure they arrived in Kiev yesterday.—They must have arrived in Kiev yesterday.*

A. 1. I'm sure you are very tired. 2. I'm sure your friend is a very modest girl. 3. I'm sure he is ill. 4. I'm sure they know you. 5. I'm sure he has plenty of time. 6. I'm sure he is a very good doctor. 7. I'm sure she is an experienced teacher. 8. I'm sure you like such films.

B. 1. I'm sure he is skating now. 2. I'm sure they are working in the garden. 3. Evidently they are preparing for their examinations. 4. I'm sure she is cooking dinner now. 5. Evidently your friend is fishing.

C. 1. I'm sure you saw this performance last year. 2. I'm sure it happened on Sunday. 3. Evidently his daughter has finished the secondary school. 4. I'm sure he has fallen ill. 5. Evidently I have lost my pen. 6. I'm sure he has left his book at home. 7. Evidently they have gone away. 8. I'm sure the girl has known him since 1969.

D. 1. I'm sure they have been working here since morning. 2. Evidently he has been waiting for you for half an hour. 3. I'm sure she has been learning English for three

years. 4. I'm sure they have been living here for a number of years. 5. I'm sure they have been discussing this question since two o'clock.

Exercise 162. Translate into English using the verb *must*.

А. 1. Учні повинні виконувати домашні завдання. 2. Вона загубила ручку і мусила писати олівцем. 3. Тобі не можна їсти морозива. 4. Я мусив вимкнути телевізор. 5. Ми повинні приходити до школи вчасно. 6. Коли я маю повернути книжку? 7. Нам треба вивчити цей вірш напам'ять? 8. На екзамені вам не можна користуватися словником. 9. Вона сказала, що ми повинні полити квіти. 10. Йому доведеться скласти екзамени у серпні.

Б. 1. Його батько, напевно, інженер. 2. Очевидно, це трапилося вчора увечері. 3. Він, мабуть, зараз готується до екзамену з хімії. 4. Олена, мабуть, захворіла; вона ніколи не пропускає уроків. 5. Він, напевно, знає вашого батька. 6. Він тут уже, мабуть, півтори години. 7. Вони, напевно, все ще обговорюють це питання. 8. У Чернігові, мабуть, іде дощ. 9. Тобі, напевно, холодно, одягни пальто. 10. Вони, напевно, вже побудували новий міст через Дніпро.

To have

Exercise 163. Make up five sentences from each table.

I	have	to stay in for a few days.
He	has	to tell him the truth.
She	had	to borrow five roubles.
We	will have	to see a doctor.
You	shall have	to put the meeting off.
They		to take a taxi.

Do	I	have	to pay for it?
Does	he		to cook supper?
Did	she		to get up early?
Will	we		to look after the children?
Shall	you		to clean the room?
	they		to take entrance examinations?

I	do	not	have	to make a report.
He	does			to buy it.
She	did			to put off the excursion.
We	will			to lock the room.
You	shall			to learn it by heart.
They				to take a bus.

Exercise 164. Make the following interrogative and negative.

1. Her father has to wear spectacles. 2. The woman has to go to the post-office. 3. You had to return home. 4. The girl had to catch up with her class. 5. They have to live in one room. 6. The boy had to write with a pencil. 7. They had to work at night. 8. I had to wait for them.

Exercise 165. Paraphrase the following using the modal verb *to have*.

Models: *It is necessary for me to go there.— I have to go there. I am obliged to tell you the truth.— I have to tell you the truth.*

A. 1. It is necessary for him to get up at half past six. 2. It was necessary for them to build a bridge across the river. 3. It was necessary for her to read many books in order to prepare a good report. 4. It will be necessary for me to stay at home on Saturday. 5. It will be necessary for him to see a doctor.

B. 1. The driver was obliged to stop the car. 2. The teacher was obliged to give him a "two". 3. I'll be obliged to expel you from the circle. 4. The woman was obliged to lock the door. 5. I was obliged to repeat my question.

To be

Exercise 166. Make up five sentences from each table.

I	am	to leave for Kiev on Monday.
He	is	to take part in the competition.
She	are	to return tomorrow.
We	was	to meet at the railway station.
You	were	to invite him.
They		to do it just now.

I	was	to have met in the park.
He	were	to have come yesterday.
She		to have finished school last year.
We		to have written her a letter.
You		to have prepared a room for them.
They		to have aired the room.

Exercise 167. Paraphrase the sentences using the modal verb *to be*.

A. 1. We agreed to meet near the theatre. 2. They agreed to discuss the film after classes. 3. The pupils agreed to go to the forest on Sunday. 4. We agreed to spend the summer in the country. 5. We agreed to come to school at five.

B. 1. It was arranged that I should meet them at the bus stop. 2. It was arranged that I should go there by plane. 3. It was planned that you should be given this task. 4. It was arranged that you should join us in Poltava. 5. It was planned that the pupils should go on an excursion to Kiev.

C. 1. The delegation is supposed to arrive on Monday. 2. The conference is supposed to be held in London. 3. Peter is supposed to take part in the sports competition. 4. The time-table is supposed to be changed next week.

D. 1. You are ordered to come at eight sharp. 2. He was ordered to air the room. 3. The children are ordered to go to bed. 4. The soldiers were ordered to clean their rifles.

E. 1. You were not allowed to enter this room. 2. The sick man was not allowed to go out. 3. Children are not allowed to go to the cinema in the evening. 4. Pupils are not allowed to talk during the lesson.

F. 1. I was instructed to shake the medicine before using. 2. We were instructed to lubricate the machine once a week. 3. I was instructed to keep the paint in a dry place. 4. The woman was instructed to use special washing soda for silk things.

G. 1. You can find her at home in the evening. 2. You can find this book in the library. 3. You can buy a TV set at the department store. 4. You can't find this magazine in our school library.

H. 1. It was arranged that our children should spend the summer holidays in the Caucasus but they did not go there. 2. We agreed to meet at the post-office but we didn't. 3. It was arranged that she should take part in the perfor-

mance but she didn't. 4. It was arranged that we should go to the circus but we didn't.

Should, ought

Exercise 168. Make up five sentences from each table.

I	should	visit him.
He	shouldn't	help her.
She	ought to	take the child to the doctor.
We	oughtn't to	be more attentive.
You		know this.
They		be listening to the teacher.

I	should	have come here the day before yesterday.
He	shouldn't	have said this in her presence.
She	ought to	have done it.
We	oughtn't to	have invited them.
You		have bought a motor cycle.
They		have gone there.

Exercise 169. Paraphrase the following using the verbs *should* and *ought*.

A. 1. I advise you to buy this coat. 2. I advise you to go in for skating. 3. I advise you to read this book in the original. 4. I advise you to consult a doctor. 5. I don't advise you to go there tonight.

B. 1. I think you must wait for them. 2. I think you mustn't go there alone. 3. I think you must apologize to her. 4. I think she must not punish the boy for it. 5. I think you had better read aloud.

C. 1. It's a pity you didn't come to my place yesterday. 2. It's a pity he bought this camera. 3. It's a pity they didn't think about it before. 4. I'm sorry I went there. 5. It's a pity you broke it.

Exercise 170. Translate into English using the verbs *should* and *ought*.

1. Вам слід би робити ранкову зарядку. 2. Вам слід було б зачекати їх. 3. Йй не треба було брати дитину в кіно. 4. Нам треба було купити квитки заздалегідь. 5. Ти б провідала її. 6. Вам слід дістати цей журнал. 7. Вам слід бути уважнішими на уроках. 8. Тобі не треба було замикаати дверей.

Shall

Exercise 171. Make up five sentences from each table.

He She You They	shall	get a new flat next year. miss the train. catch the flu. stay here. go to the Zoo on Sunday.
--------------------------	-------	--

Shall	he she we you they	open the window? read? translate the sentence? do this exercise in written form? clean the blackboard?
-------	--------------------------------	--

Exercise 172. Paraphrase the sentences using the verb *shall*.

Model: *Do you want me to repeat it? — Shall I repeat it?*

1. Do you want me to turn on the radio? 2. Do you want me to write this word on the blackboard? 3. Do you want me to lock the door? 4. Do you want me to post the letter? 5. Do you want him to fetch the book? 6. Do you want us to water the flowers?

Will (would)

Exercise 173. Paraphrase the following using the verbs *will (would)*.

Models: *Close the window, please. — Will (would) you close the window?*

I shall willingly buy it. — I will buy it.

I can't write with this pen. — This pen won't write.

A. 1. Come in, please. 2. Pass me the salt, please. 3. Please wait for me a little. 4. Give me your pen, please. 5. Turn on the light, please.

B. 1. I shall willingly play chess with him. 2. We shall willingly work in the field in summer. 3. We shall willingly go to the theatre this evening. 4. I shall willingly help you.

C. 1. I can't open the window. 2. I couldn't turn on the TV set. 3. I can't cut bread with this knife. 4. We can't work with this machine. 5. She couldn't close the suitcase.

Need

Exercise 174. Make up five sentences from each table.

I He/She We You They	needn't	do this exercise in written form. have learned this poem by heart. be afraid. have called the doctor. lock the door.
----------------------------------	---------	--

Need	I he/she we you they	say it to you? trouble him with such a trifle? repeat the sentence? do it again? put on a coat in such weather?
------	----------------------------------	---

I He/She You We They	do not does not did not	need	to hurry. to worry about it. to take a taxi. to stay in. to get up so early.
----------------------------------	-------------------------------	------	--

Do Does Did	I he/she we you they	need	to explain this rule once more? to go there again? to do it? to deceive you? to frighten him?
-------------------	----------------------------------	------	---

I He/She We You They	need needs needed will need shall need	a new bookcase. a tape recorder. your help. a separate room. a pencil.
----------------------------------	--	--

Do	I	need	this magazine?
Does	he/she		a bicycle?
Did	we		a ticket for the concert?
Will	you		an engineer?
Shall	they		an alarm clock?

I	do not need	this newspaper.
He/She	does not need	your advice.
We	did not need	any book-shelf.
You	will not need	a sofa.
They	shall not need	a taxi.

Exercise 175. Paraphrase the following using the verb *need*.

Model: *You learned the text by heart but it was unnecessary. — You needn't have learned the text by heart.*

1. The woman sent for the doctor but it was unnecessary.
2. He went to the post-office but it was unnecessary.
3. She bought the tickets beforehand though it was unnecessary.
4. The pupils copied the text though it was unnecessary.
5. I bought a stamp but it was unnecessary.

Exercise 176. Give negative answers to the following questions.

Model: *Must we do this exercise at home? — No, you needn't. You needn't do this exercise at home.*

1. Must we come to school on Sunday?
2. Must I bring my dictionary tomorrow?
3. Must Nick re-write his homework?
4. Must I wait for you?
5. Must she go there herself?

INFINITIVE

Exercise 177. Make up five sentences from each sentence.

I	am	glad	to meet you.
He	is	happy	to hear it.
She	are	pleased	to be late.
We	was	sorry	to have missed the train.
You	were		not to have been informed about it.
They	will be		to be given this chance.

I	want like hate	to tell you everything about it. to be troubled when I am working. to play basket-ball. to be visited when I am ill. to be sent there.
---	----------------------	--

I He/She We You They	can may must	find that magazine. be found there. show you the way to the station. be shown the way to the station. bring the children home.
----------------------------------	--------------------	--

Exercise 178. Combine the two sentences as in the models.

Models: *I teach English here. I am glad of it.— I am glad to teach English here.*

We helped him. We are happy about it.— We are happy to have helped him.

I was examined yesterday. I am glad of it.— I am glad to have been examined yesterday.

A. 1. I work at the factory. I am happy about it. 2. I see you. I am glad of it. 3. I study French. I am glad of it. 4. I live in this town. I am happy about it. 5. I know this man. I am happy about it.

B. 1. I am going to Paris. I am happy about it. 2. I am spending my holidays in the Crimea. I am happy about it. 3. I am listening to the symphony. I am glad of it. 4. I am reading his letter. I am glad of it. 5. I am playing chess with you. I am glad of it.

C. 1. I spent my holidays in the Caucasus. I am happy about it. 2. He played chess with the world champion. He is happy about it. 3. I bathed in the river. I am glad of it. 4. I learned English at school. I am glad of it. 5. I passed my examination yesterday. I am glad of it.

D. 1. I don't understand this rule. I am sorry about it. 2. I am not working there now. I am sorry about it. 3. I have not seen this film. I am sorry about it. 4. She has not been working all these years. She is sorry about it. 5. Peter didn't see her. He is sorry about it.

E. 1. She was not invited to the evening party. She is sorry about it. 2. We are taught English. We are glad of it. 3. I was waked early this morning. I am glad of it. 4. I was not informed of it. I am sorry about it. 5. I am not allowed to go there. I am sorry about it.

Exercise 179. State the function of the infinitive in the sentences. Translate them.

1. Everyone had a wish to say something. (*Gaskell*)
2. He decided to go alone. (*Gordon*)
3. We must work hard to live. (*Abrahams*)
4. The question must be answered. (*Heym*)
5. It was difficult to believe. (*Dickens*)
6. She was going to my rooms to see my aunt. (*Dickens*)
7. She had no desire to open her heart to her aunt. (*Gaskell*)
8. The great thing is to make a good breakfast. (*Jerome*)
9. I am ready to go with Annie. (*Dickens*)
10. Nothing could be done before morning. (*Gaskell*)
11. It wasn't safe to cross the bridge at night. (*Greene*)
12. To earn a living he became a salesman. (*Carter*)
13. The man was the first to speak. (*Gaskell*)
14. I am too old to be given a hiding. (*Shaw*)
15. This is my bench, and you have no right to take it away from me. (*Albee*)

Exercise 180. Translate into English using the infinitive.)

А. 1. Я радий, що працюю разом з ним. 2. Я радий, що працював разом з ним. 3. Вона щаслива, що вчиться в цьому інституті. 4. Вона щаслива, що вчилась у цьому інституті. 5. Мені незручно, що я турбую вас. 6. Мені незручно, що я потурбував вас. 7. Він буде радий поїхати туди. 8. Він буде радий, що поїхав туди.

Б. 1. Я радий запросити вас на вечір. 2. Я радий, що мене запрошують на вечір. 3. Я радий, що запросив їх на вечір. 4. Я радий, що мене запросили на вечір. 5. Я радий послати вам цю книжку. 6. Я радий, що послав їй цю книжку. 7. Я радий, що мене посилають на цю конференцію. 8. Я радий, що мене послали на цю конференцію.

В. 1. Я хочу послати їй телеграму. 2. Я хочу, щоб мене послали на конференцію. 3. Моя сестра хоче побачити їх там. 4. Вона не хоче, щоб її там побачили. 5. Дівчинка любить, щоб їй розповідали казки. 6. Дівчинка любить розповідати казки.

Г. 1. Забути цей день було неможливо. 2. Переправлятися через річку вночі було небезпечно. 3. Вчитися наполегливо — завдання кожного учня. 4. Допомогти йому тепер — значить врятувати його. 5. Її мета — стати лікарем. 6. Ваше завдання — написати твір про свої літні канікули. 7. Наше завдання полягало в тому, щоб закінчити роботу до 5 грудня.

Д. 1. Він перший допоміг нам. 2. Вона написала твір першою. 3. Вона першою розповіла мені про це. 4. Дирек-

тор говорив на зборах останнім. 5. Він першим поздоровив нас. 6. Я пішов додому останнім.

Е. 1. Ми взяли таксі, щоб прибути на станцію вчасно. 2. Вона пішла на пошту, щоб одержати посилку. 3. Я ввімкнув телевізор, щоб подивитися футбольний матч. 4. Вони приїхали в Київ для участі в спортивних змаганнях. 5. Завтра ми підемо в ліс збирати гриби. 6. Щоб вивчити мову, ви повинні якомога більше читати.

Є. 1. Погода була надто хороша, щоб залишитися вдома. 2. Завдання було надто складним, щоб зробити його за годину. 3. Він досить досвідчений, щоб виконати це завдання. 4. Сьогодні надто холодно, щоб іти на річку. 5. В цьому тексті надто багато нових слів, щоб зрозуміти його без словника.

Exercise 181. Make up five sentences from each table.

I	saw	him	enter the house.
He/She	heard	her	leave the room.
You	watched	them	play the piano.
We	noticed	you	sing.
They		the girl	approach the river.

I	made	him	(to)	learn the poem by heart.
He/She	let	them		do the exercise again.
We	caused	you		go home.
You	forced	me		buy it.
They				read it aloud.

I	want(s)	her	to become an agronomist.
He/She	wanted	them	to work here.
We	like(s)	you	to speak English.
You	should like	me	to sing this song.
They	would like	the boys	to stay here.

I	expect(s)	him	to come back at five.
He/She	expected	them	to help them.
We		me	to arrive on Monday.
You		you	to win the match.
They		us	to answer the letter at once.

I	considered	him	to be brave.
He/She	believed	you	to be an honest man.
We	thought	us	to be lazy.
You	knew	them	to be about twenty-five.
They	supposed	me	to be a good pupil.

I	find(s)	it	difficult.
He/She	found	the film	to be easy.
We		the subject	to be funny.
You		the story	to be dull.
They		the flat	to be comfortable.

Exercise 182. Combine the given two sentences into one using the Objective Infinitive Complex.

Model: *Mary opened the window. I saw it. — I saw Mary open the window.*

1. Peter took my pen. I saw it. 2. He ran to the river. I saw it. 3. The girl smiled. I noticed it. 4. The children shouted in the next room. I heard it. 5. She played the violin. My brother heard it. 6. The man tried to open the door. We saw it. 7. They got into a taxi. He saw it. 8. Somebody knocked at the door. We heard it.

Exercise 183. Change the following complex sentences into simple ones using the Objective Infinitive Complex.

A. 1. We watched the dockers as they unloaded the ship. 2. They watched me as I made my bed. 3. Mother saw him as he climbed over the fence. 4. I watched them as they played ice-hockey. 5. Nobody noticed her as she went away.

B. 1. We expect that he will come back at 7. 2. They expect that their football team will win the game. 3. She expected that her friend would write her a letter. 4. I expect that you will come in time. 5. He expects that his friends will help him.

C. 1. I think that he is a good engineer. 2. I suppose that he is about forty. 3. I believe that they are at home now. 4. I know that she is very modest. 5. They believe that he is honest.

D. 1. My wish is that you should tell me about it. 2. Her parents' wish is that she should enter a music school. 3. Our wish is that you should go to the forest with us. 4. His father's wish is that he should become an engineer. 5. My wish is that you should stay here.

E. 1. I desire that he should see me off. 2. I desire that she should go shopping. 3. We desire that he should repair our radio set. 4. I desire that he should stop smoking. 5. I desire that they should return tomorrow.

Exercise 184. Make up five sentences from each table.

He	is	reported	to know this language.
She	are	said	to be writing a play.
You	was		to have finished school.
They	were		to have arrived in Kiev.
			to have been teaching for five years.

I	am	expected	to arrive in Kiev tomorrow.
He	is	known	to be very strong.
She	are	believed	to be interested in chemistry.
We	was	considered	to make a present for her.
They	were	supposed	to be a lover of music.

I	am	seen	to cross the street at that place.
He	is	heard	to play volley-ball.
She	are	watched	to burst out laughing.
We	was	noticed	to unlock the door.
You	were		to approach the school building.

I	seem(s)	to understand spoken English.
He	appeared	to have recognized me.
She	happened	to be cooking dinner.
We	proved	to know the city very well.
They	chanced	to meet them at the exhibition.

I	am	sure	to come back in time.
He	is	certain	to know French.
We	are	likely	to lose the match.
You	was	unlikely	to solve the problem.
They	were		to get an excellent mark.

Exercise 185. Transform the sentences using the Subjective Infinitive Complex instead of the Objective Infinitive Complex.

Model: *I saw her read the letter.*— *She was seen to read the letter.*

1. We heard her sing a folk song. 2. I saw him put his coat on. 3. They heard the clock strike nine. 4. We saw the rider disappear in the distance. 5. We saw the plane take off. 6. They expected him to return in a fortnight. 7. We know her to be a talented actress. 8. Everybody supposed him to be a foreigner. 9. Everybody considered him to be a great man. 10. I expect the telegram to be sent tomorrow.

Exercise 186. Transform the following complex sentences into simple ones using the Subjective Infinitive Complex.

A. 1. It is said that they work in the field. 2. It is believed that she knows several foreign languages. 3. It is said that the film is very interesting. 4. It is supposed that he understands Spanish. 5. It is reported that the cosmonauts feel well.

B. 1. It is said that Kate is preparing for her entrance examinations. 2. It is said that they are working in the field. 3. It is reported that the painter is working at a new picture. 4. It is believed that he is writing a historical novel.

C. 1. It is reported that the delegation arrived in Paris on the 10th of September. 2. It is reported that our spaceship has reached the moon. 3. It is believed that this house was built in the 18th century. 4. It is said that she has been teaching mathematics for thirty years.

D. 1. It is expected that he will arrive on Monday. 2. It is supposed that the book will be published next year. 3. It was expected that the film would be shown in May. 4. It was supposed that the weather would be fine in April. 5. It is expected that he will buy a car.

E. 1. It seems that they live in the same house. 2. It seems that he is composing a new symphony. 3. It seems that he knew it long ago. 4. It seems that she is listening. 5. It proved that you were right. 6. It turned out that the text was very difficult.

Exercise 187. Transform the sentences according to the models.

Models: *It is (im)probable that he will come tomorrow.*—
He is (un)likely to come tomorrow.

He will certainly come.— *He is sure to come.*

He will probably come.— *He is likely to come.*

A. 1. It is probable that it will rain before evening.

2. It is improbable that she will forget her promise. It is probable that the winter will be very cold this year. 4. It is probable that they will be late. 5. It is improbable that this medicine will help him.

B. 1. They will certainly like this film. 2. The doctor will certainly do his best. 3. He will probably forget the address. 4. She will probably catch cold. 4. He will certainly do his duty. 6. The weather will probably change.

Exercise 188. Make up five sentences from each table.

It	is was will be	necessary important dangerous high time better	for	me you him us them	to stay here. to go there at once. to cross the river here. to buy it. to take a taxi.
----	----------------------	--	-----	--------------------------------	--

The best thing	is was will be would be		for	me him you us them	to invite them. to see a doctor. to wait. to go there by plane. to go home.
----------------	----------------------------------	--	-----	--------------------------------	---

I He/She We You They	wait(s) waited will wait		for	me him you us them	to speak. to go out. to send an invitation. to come back. to answer.
----------------------------------	--------------------------------	--	-----	--------------------------------	--

Exercise 189. Transform the following complex sentences into simple ones using the Prepositional Infinitive Complex.

1. It is necessary that we should start early in the morning.
2. It is necessary that she should come here in time.
3. It is important that he should work systematically.
4. It is necessary that you should air the room twice a day.
5. It is necessary that you should go in for sports.

Exercise 190. Paraphrase the following using the Prepositional Infinitive Complex.

Model: *The stone was too heavy. I couldn't lift it.— The stone was too heavy for me to lift it.*

1. The text is too difficult. The pupils can't translate it.
2. The car is too dear. I can't buy it.
3. The story is easy enough. I can read it without a dictionary.
4. The weather was too bad. We couldn't go to the forest.
5. The coat is too long. She can't wear it.

Exercise 191. Find infinitive complexes in the following sentences and state their functions. Translate the sentences.

1. Then he seemed to hear a voice. (*Gordon*)
2. I saw her look at him. (*Dickens*)
3. What do you want me to do? (*Heym*)
4. Jude watched her disappear in the direction of the hotel. (*Hardy*)
5. She made her brother talk of himself. (*Wilde*)
6. I never expected you to ask him at all. (*Shaw*)
7. My father doesn't want us to know each other. (*Galsworthy*)
8. He seemed to be looking for words. (*Greene*)
9. Her face seemed to have become much more youthful. (*Gaskell*)
10. We saw him enter the station. (*Gaskell*)
11. Mr. Rochester is not likely to return soon. (*Brontë*)
12. She seemed not to listen to him. (*Wilde*)
13. Clyde felt himself tremble. (*Dreiser*)
14. I don't like to hear you speak so of Harry. (*Gaskell*)
15. You don't seem to understand how hard it is. (*Tresselt*)

Exercise 192. Translate into English using infinitive complexes.

А. 1. Ми бачили, як вона переходила вулицю. 2. Я помітив, що вона розгорнула книжку. 3. Учні бачили, як приземлився літак. 4. Я чула, як вони співали цю пісню. 5. Ми помітили, що він встав і вийшов з кімнати. 6. Всі чули, як ти сказав це. 7. Вони бачили, що я біг додому. 8. Мати почула, що дитина заплакала.

Б. 1. Я хочу, щоб ви зробили це сьогодні. 2. Мені хотілося б, щоб ви прийшли на збори. 3. Його батько хоче, щоб він став лікарем. 4. Мені не подобається, коли він говорить так повільно. 5. Я хочу, щоб ти залишився тут. 6. Я не хочу, щоб ви йшли сьогодні в кіно.

В. 1. Ми сподівалися, що він приїде у середу. 2. Я не думав, що ти запізнишся. 3. Ви вважаєте її добрим організатором? 4. Лікарі сподіваються, що він скоро видужає. 5. Вчені вважають, що це місто було засноване в XII столітті. 6. Ми сподіваємося, що наша волейбольна команда виграє матч.

Г. 1. Учитель змусив нас вивчити вірш напам'ять. 2. Що примусило вас іти туди в таку погану погоду? 3. Ми примусимо його прибрати кімнату. 4. Дощ примусив мене залишитися тут. 5. Я не змушую вас робити це.

Д. 1. Кажуть, що він зараз живе в Києві. 2. Кажуть, що він жив у Києві. 3. Повіdomляють, що польська делегація прибула до Києва. 4. Вважають, що ця фортеця була збудована в X ст. 5. Вважають, що він дуже освічена людина. 6. Кажуть, що він найкращий спортсмен у школі. 7. Відомо, що вона вивчала кілька іноземних мов.

Е. 1. Було чути, як наближався поїзд. 2. Кожного ранку її бачили в крамниці. 3. Чули, як вона співала в сусідній кімнаті. 4. Ніколи не бачили, щоб він сердився. 5. Було видно, як високо в небі летів літак.

Є. 1. Вона, здається, знає французьку мову. 2. Здається, він одержав ваш лист. 3. Здавалося, що вони не слухають його. 4. Сталося так, що ми зустрілись у Полтаві. 5. Він виявився здібним математиком. 6. Очевидно, ви забули про це.

Ж. 1. Він, напевно, прийде сьогодні ввечері. 2. Вони, очевидно, знають про це. 3. Навряд, щоб вона дістала цю книжку. 4. Цей фільм, безсумнівно, сподобається вам. 5. Ми, мабуть, не підемо туди. 6. Він, очевидно, запізниться.

ДІЄПРИКМЕТНИК

Exercise 193. Make up five sentences from each table.

I	approached	the woman	reading a newspaper.
He/She	came up to	the man	sitting on the bench.
We	pointed to	the boys	playing basket-ball.
You	called	the girls	working in the garden.
They		the children	digging potatoes.

The man	sitting in the corner	is my best friend.
The woman	standing at the window	lives in our house.
The boy	making the report	is a good swimmer.
The girl	approaching us	works at this plant.
The pupil	crossing the street	dances very well.

I	sat	smiling.
He/She	stood	reading a newspaper.
We	approached me	singing.
You	went away	trembling.
They	read the letter	listening to the song.

Entering the room	I	apologized to her.
Opening the door	he/she	decided to tell her the truth.
Seeing her	we	greeted her.
Coming home	you	recognized her at once.
Hearing her voice	they	found nobody there.

When	reading the story	I	heard a knock at the door
While	playing chess	he/she	used a dictionary
	preparing the report	we	fell asleep.
	watching television	you	forgot about it.
	translating the text	they	remembered you.

Having	read the book	I	decided to take a short rest.
	written the letter	he/she	went shopping.
	cleaned the room	we	switched on the TV set.
	done it	you	went to the post-office.
	finished it	they	went for a walk.

I	was reading	a book	printed in our town.
He/She	bought	the newspaper	published last month.
We	looked for	an article	received this morning.
You	took	the magazine	written by Professor Brown.
They	used		

The agreement	concluded by them	serves the cause of peace.
The treaty	signed last year	was soon broken.
The document	made there	is useful for both sides.
The contract		has been carried out.
		was approved by our people.

Exercise 194. Transform the following sentences using participle phrases instead of the subordinate clauses.

A. Model: *The boys who live in this house formed a football team.—The boys living in this house formed a football team.*

1. Most of the people who work at our factory have received comfortable flats in new houses. 2. Many pupils who learn English are members of our English club. 3. The man who sells newspapers showed me the way to the post-office. 4. The pupils who spend their holidays in the country help the collective farmers with their field work. 5. The woman who teaches English at our school studied in Kiev.

B. Model: *The girls **who are watering flowers** are my friends.—The girls **watering flowers** are my friends.*

1. The man who is making the report is our history teacher. 2. The workers who are repairing the road go home by bus. 3. The girl who is reciting the poem is our teacher's daughter. 4. The boys who are playing hockey live in our house. 5. The women who are working in the field go to the exhibition.

C. Model: ***When we arrived in London**, we went sightseeing the city.—**Arriving in London**, we went sightseeing the city.*

1. When she heard her name, she turned round. 2. When we saw our teacher, we stopped and waited for her. 3. When he came home, he switched on the TV set. 4. As I entered the hall, I saw my friends dancing round the fir-tree. 5. As I went out of the shop, I met my schoolmate.

D. Model: ***When I read this story**, I came across many new words.—**When reading this story**, I came across many new words.*

1. When the pupils discussed this novel, they expressed their thoughts in good literary language. 2. When Jane cooked dinner, she forgot to salt it. 3. When Paul studied at the University, he published several scientific articles. 4. While I was waiting for you, I read this magazine.

E. Model: ***When she finished her work**, she went home.—**Having finished her work**, she went home*

1. After we had passed our examinations we went to a summer camp. 2. As I had lost my key, I couldn't get in. 3. When Nick had a dictionary, he did not have to go to the reading-hall every day. 4. As we had booked tickets beforehand, we went to the theatre half an hour before the performance began. 5. After they received the telegram, they packed and left for Glasgow.

F. Model: *We live in the city **which was founded 1,500 years ago**.— We live in the city **founded 1,500 years ago**.*

1. We live in a house which was built last year. 2. She received a telegram which was sent yesterday. 3. I've got a TV set which was made in Lviv. 4. The decisions which were adopted at the conference are supported by many scientists. 5. The machines which are made at our plant are exported to many countries of the world.

Exercise 195. Replace one of the homogeneous predicates by Participle I.

Model: *The girls walked home **and sang**.— The girls walked home **singing**.*

1. She looked at me and smiled. 2. The children sat and watched television. 3. The girl spoke and trembled. 4. The children ran about and shouted. 5. He turned over the pages of a book and looked at the pictures. 6. The man read a book and made notes from time to time.

Exercise 196. Find the participles, state their form and function in the sentence. Translate the sentences.

1. Dressing myself as quickly as I could I went for a walk. (*Dickens*) 2. She came into the dressing-room to look for things belonging to their father and mother. (*Gaskell*) 3. Mary stood for a time in silence, watching and listening. (*Gaskell*) 4. Still looking at me, she shook her head while I was speaking. (*Dickens*) 5. I saw a passing shadow on her face. (*Dickens*) 6. He walked around, saying nothing. (*Heym*) 7. Mary sat still looking at the writing. (*Gaskell*) 8. We sat there talking about our pleasant old Canterbury days. (*Dickens*) 9. They ran to the steps leading down the water. (*Gaskell*)

Exercise 197. Make up five sentences from each table.

I	saw	me	playing tennis.
He	heard	you	quarrelling.
She	watched	him	swimming across the river.
We	noticed	her	skating on the pond.
You	observed	us	climbing a tree.
They	found	the boys	whispering something.

I He/She We You They	was were	seen heard watched observed noticed	entering the department store. running away. crying. playing the violin. climbing over the fence.
----------------------------------	-------------	---	---

I He We You They	had will have	my his our your their	hair cut. coat cleaned. shoes mended. dinner cooked. dress made.
------------------------------	------------------	-----------------------------------	--

The weather being very cold, Her daughter having fallen ill,	she had to stay at home. she sent for the doctor. she put off the trip. she was very much upset. she heated the room.
---	---

Exercise 198. Transform the following complex sentences into simple ones using the Objective Participle Complex.

Model: *I saw them as they were working in the field.—
I saw them working in the field.*

1. I saw him as he was picking flowers in the park. 2. We watched them as they were playing hockey. 3. The teacher observed the pupils as they were writing compositions. 4. I saw the girl as she was crossing the street. 5. She watched him as he was repairing his car. 6. We saw wild geese as they were flying to the South.

Exercise 199. Combine the given two sentences into one using Objective Participle Complex.

Model: *The girls were singing a folk song. I heard it.—
I heard the girls singing a folk song.*

1. The woman was shouting at the boys. We heard it. 2. The birds were singing in the trees. She heard it. 3. The man was trying to unlock the door. I noticed it. 4. The boy was whistling. They heard it. 5. The children were swimming in the river. We watched it.

Exercise 200. Paraphrase the following using the Objective Participle Complex.

Model: *The hairdresser did her hair.— She had her hair done.*

1. The tailor made a suit for him. 2. The worker repaired his car. 3. The photographer took a photograph of him. 4. The typist typed his article for him. 5. The waitress brought them dinner. 6. His wife washed and ironed his shirt. 7. Their daughter cooked supper for them. 3. The porter brought his luggage into the car.

Exercise 201. Transform the following complex sentences into simple ones using the Absolute Participle Complex.

A. Model: *As the weather was fine, we went for a walk.— The weather being fine, we went for a walk.*

1. As my friend lives far from here, I go to his place by bus. 2. As the play was very popular, it was difficult to get tickets. 3. As it is rather cold, I put on my coat. 4. As his mother teaches English, he knows the language very well. 5. As her son was ill, she could not go to the theatre.

B. Model: *As my brother had locked the door, I couldn't get into the room.— My brother having locked the door, I couldn't get into the room.*

1. As our teacher had visited India, we asked him to tell us about that country. 2. When the match had ended, the people went home. 3. As my friend had bought the tickets beforehand, we did not need to hurry. 4. After the sun had risen, we continued our way. 5. As his sister has broken his spectacles, he had to buy a pair of new ones.

C. Model: *As the bridge was destroyed, we couldn't cross the river.— The bridge being destroyed, we couldn't cross the river.*

1. As all shops were closed, we couldn't buy anything. 2. As the road was being repaired, I couldn't go there by bus. 3. As the book was being printed, we hoped to get it soon. 4. As houses are built very quickly nowadays, we'll soon get a new flat. 5. As the waiting-room was being cleaned, the passengers were not let in.

D. Model: *When the work had been done, they went home.— The work having been done, they went home.*

1. When the house had been built, we got a new flat. 2. As the key had been lost, she couldn't get into the room.

3. As the road had been repaired, we could go there by bus.
4. When the waiting-room had been cleaned, the passengers were let in. 5. As all the tickets had been sold out, we couldn't see the performance.

Exercise 202. Find participle complexes and state their function in the sentence. Translate the sentences.

1. She opened the door and heard their voices speaking. (*Gaskell*) 2. She found the old man and his granddaughter sitting at breakfast. (*Gaskell*) 3. Antony saw his younger brother coming. (*Gordon*) 4. She had seen him reading it over. (*Gaskell*) 5. I saw the mild eye of the good old doctor turned upon me for a moment. (*Dickens*) 6. That done, he felt almost obliged to leave the room. (*Gaskell*) 7. And so often he overheard them discussing so interesting things. (*Dreiser*) 8. Her heart beating, Mary hurried home. (*Gaskell*) 9. I saw him going downstairs early in the morning. (*Dickens*) 10. He saw her sitting in bed, her golden hair floating behind her. (*Gaskell*)

Exercise 203. Translate into English using the Objective Participle Complex.

1. Ми спостерігали, як хлопці грали в футбол. 2. Я бачила, як діти пили чай. 3. Вони чули, як її батько розмовляв німецькою мовою. 4. Ми бачили, як він сідав у трамвай. 5. Я бачив, як човен наближався до берега. 6. Ми помітили, як вона сміялася. 7. Учні бачили, як приземлявся літак. 8. Мені відремонтували радіоприймач. 9. Йї зробили зачіску. 10. Тобі полагодили черевики? 11. Нам купили квитки на концерт.

Exercise 204. Translate into English using the Absolute Participle Complex.

1. Оскільки вітер дув з півночі, було дуже холодно. 2. Оскільки вчитель був хворий, у нас вчора не було уроку фізики. 3. Коли лист був написаний, я відніс його на пошту. 4. Коли батько прийшов, усі сіли за стіл обідати. 5. Оскільки було вже пізно, всі крамниці були зачинені. 6. Оскільки телефон був несправний, я не міг подзвонити вам. 7. Коли мій брат закінчив школу, наша сім'я переїхала до Луцька. 8. Коли уроки закінчились, учні пішли додому.

Exercise 205. Make up five sentences from each table.

I	insisted on	visiting that museum.
He/She	objected to	doing morning exercises.
We	agreed to	buying the tickets beforehand.
You	thought of	helping them.
They	succeeded in	learning the poem by heart.

I	suggested	playing hockey.
He/She	finished	smoking.
We	couldn't help	meeting them.
You	enjoyed	learning English.
They	gave up	laughing.

After	finishing school	I	decided to go there.
Before	coming home	he/she	had a short rest.
On	recovering	we	spent a week at home.
	getting there	they	began to work.
	leaving for Kiev		booked a ticket.

Exercise 206. Transform the sentences using the gerund instead of the infinitive.

Model: *My father began to work at this plant 20 years ago.— My father began working at this plant 20 years ago.*

1. We continue to study English. 2. The children like to play basket-ball. 3. The boy started to run. 4. His mother intends to spend her holiday in the Crimea. 5. They preferred to go there by plane. 6. She tried to open the window but couldn't. 7. I have just begun to translate the text.

Exercise 207. Combine the sentences using the gerund.

Model: *You helped me. I thank you for it.— I thank you for helping me.*

1. You gave me a dictionary. I thank you for it. 2. The woman showed me the way. I thanked her for it. 3. You explained to us this grammar rule. We thank you for it. 4. Ann passed me the salt. I thanked her for it. 5. Nick

bought a note-book for Pete. Pete thanked him for it. 6. He repaired my TV set. I thanked him for it.

Exercise 208. Transform the following sentences using gerundial phrases instead of the subordinate clauses.

A. Model: *I think I'll go to Minsk next week.— I think of going to Minsk next week.*

1. I think I'll go to the theatre tomorrow. 2. I think I'll join them. 3. I thought I would buy that coat. 4. Tom thinks he will play hockey on Saturday. 5. She thought she would take a taxi. 6. We think we shall visit him in the hospital.

B. Model: *After he finished school, he worked at a plant.— After finishing school he worked at a plant.*

1. After they passed their exams, they went to the Caucasus. 2. Before we moved to this town we lived in Kiev. 3. After she wrote the letter, she went to the post-office. 4. Before you cross the street you must look to the left and then to the right. 5. I turned off the light before I left home. 6. We met him after we walked about two miles.

C. Models: *She insisted that she should go to the library.— She insisted on going to the library. She insisted that she should be sent to the library.— She insisted on being sent to the library.*

1. He insisted that he should show them the way. 2. He insisted that he should be shown the way. 3. They insisted that they should help me. 4. They insisted that they should be helped with their work. 5. I insisted that I should examine them in the afternoon. 6. I insisted that I should be examined first.

Exercise 209. Paraphrase the following sentences using the gerund.

A. Model: *I want very much to get a letter from you.— I am looking forward to getting a letter from you.*

1. I want very much to visit that exhibition. 2. She wanted very much to go to the country. 3. He wants very much to be offered this job. 4. We want very much to see this performance. 5. I want very much to be invited to the conference.

B. Model: *It gave me much pleasure to see this performance.— I enjoyed seeing this performance.*

1. It gave me much pleasure to work with him. 2. It gave me much pleasure to read this story. 3. It gave me much pleasure to play tennis. 4. It gives him much pleasure to ride a bicycle. 5. It will give him much pleasure to listen to this lecture.

C. Model: *It is useless to learn rules without examples.—
It is no use learning rules without examples.*

1. It is useless to invite her. She won't come. 2. It is useless to grow tomatoes in this region. The summer is too short here: they won't ripen. 3. It is useless to teach her to play the piano. She has no ear for music. 4. It is useless to go shopping now. Most of the shops are closed. 5. It is useless to go to the theatre now. The tickets are sold out.

Exercise 210. Transform the following complex sentences into simple ones using the gerund.

A. Model: *I am sorry that I trouble you.—Excuse me for troubling you.*

1. I am sorry that I ring you up so late. 2. I am sorry that I turned on the radio when you are working. 3. I am sorry that I came so late. 4. I am sorry that I broke your pencil. 5. I am sorry that I went home without waiting for you.

B. Model: *I am sorry that I did not tell you about it.—I am sorry for not telling you about it.*

1. I am sorry that I did not help you yesterday. 2. I am sorry that I didn't wait for you. 3. I am sorry that I did not do my homework. 4. I am sorry that I did not ring you up. 5. I am sorry that I did not answer your letter.

Exercise 211. Combine the following couples of sentences into one using the gerund.

A. Models: *I am his pupil. I am proud of it.—I am proud of being his pupil.
I was his pupil. I am proud of it.—I am proud of having been his pupil.*

1. He works with professor Collins. He is proud of it.
2. He worked with professor Collins. He is proud of it.
3. He is playing chess with a champion. He is proud of it.
4. He was playing chess with a champion. He is proud of it.
5. She made many mistakes. She is ashamed of it. 6. She makes many mistakes. She is ashamed of it.

B. Model: *I am often invited there. I am proud of it.— I am proud of being often invited there.*
I was invited there. I am proud of it.— I am proud of having been invited there.

1. He is given an important task. He is proud of it. 2. He was given an important task. He is proud of it. 3. She is loved by the pupils. She is proud of it. 4. She was loved by her pupils. She is proud of it. 5. The boy is praised by the teacher. He is proud of it. 6. The boy was praised by his teacher. He is proud of it.

C. Model: *We sang together. We enjoyed it.— We enjoyed singing together.*

1. I saw this film. I enjoyed it. 2. She played the piano. She enjoyed it. 3. Tom collects stamps. He enjoys it. 4. The boys played football. They enjoyed it. 5. We bathed in the river. We enjoyed it.

D. Model: *They went home. They did not wait for me.— They went home without waiting for me.*

1. I translate the text. I did not use the dictionary. 2. Mary left home. She did not lock the door. 3. He went to bed. He did not take off his shirt. 4. The boy continued to speak. He did not look at us. 5. The man saved the child. He did not give his name.

E. Model: *I did not take a taxi. I went there by bus.— Instead of taking a taxi, I went there by bus.*

1. We did not go to the Crimea. We spent the summer in the country. 2. He was not preparing for his exam. He was playing chess. 3. I did not learn the story by heart. I prepared to retell it. 4. I shall not go to the cinema. I shall watch television. 5. I shan't write her a letter. I'll send her a telegram.

F. Model: *Mother is busy. She is cooking dinner.— Mother is busy cooking dinner.*

1. Tom is busy. He is repairing his bicycle. 2. Jane is busy. She is washing her dress. 3. I was busy. I was preparing my report. 4. The children are busy. They are cleaning the room. 5. The teacher was busy. She was correcting our tests.

G. Model: *This radio set is good. I advise you to buy it.— This radio set is worth buying.*

1. This book is interesting. I advise you to read it. 2. This film is good. I advise you to see it. 3. This house is not very old. I advise you to repair it. 4. This museum has many interesting things. I advise you to visit it. 5. Many scientific works are published in this language. I advise you to learn it.

Exercise 212. State the form and syntactic function of the gerund in the following sentences. Translate the sentences.

1. Would you mind lending me two matches? (*Shaw*)
2. Dick went on asking about various friends. (*Lindsay*)
3. She was saving her from being questioned and examined. (*Gaskell*)
4. He had thought of taking Steve along with him. (*Gordon*)
5. I insist on being treated with a certain degree of consideration. (*Shaw*)
6. I don't mind telling you. (*Dreiser*)
7. She had stopped asking about the time. (*Heym*)
8. She has the gift of being able to work sixteen hours. (*Show*)
9. At the back of the house two women were busy washing. (*Abrahams*)
10. He was afraid of being poor. (*Shaw*)
11. I recollect talking about it. (*Dickens*)
12. So he gave up trying to get breakfast. (*Jerome*)
13. I had a dim recollection of having seen her at the theatre. (*Dickens*)

Exercise 213. Answer the following questions.

1. What are you fond of doing?
2. Are you fond of skating?
3. What do you like better: skiing or skating?
4. Do you remember going to school for the first time? What can you say about that day?
5. What films have you seen lately? Which of them is worth seeing?
6. How many English books have you read this year? Which of them are worth reading?
7. What do you dream of becoming?
8. What are you busy doing now?
9. What do we use for cutting bread?
10. What do we use for writing?
11. What do we use scissors for?
12. Is it possible to learn English without working hard?
13. What book did you read last? Did you enjoy it? Why?
14. Did you enjoy travelling by air? Why?
15. Where do you intend spending your holidays?

Exercise 214. Make up five sentences from each table.

I	insisted on	my	going there.
He	looked forward to	his	being sent there.
She	thought of	her	coming back.
We	objected to	our	being given this task.
You	dreamed of	your	being invited to the party.
They		their	inviting to the party.

I	am	pleased with	my	behaving so.
He	is	sure of	your	having said it.
She	are	surprised at	his	having been praised.
We	was	proud of	our	playing so well.
You	were		their	being invited there.
They			Jane's	having won the match.

Exercise 215. Combine the sentences using gerundial complexes.

Model: *They lost the game. I am surprised at it.— I am surprised at their having lost the game.*

1. Nick studies very well. His father is proud of it.
2. Kate failed in the examination. We are surprised at it.
3. He will come in time. I am sure of it.
4. She plays the piano very well. I am pleased with it.
5. Our football players won the match. We are proud of it.
6. They are here. I am surprised at it.

Exercise 216. Paraphrase the sentences using gerundial complexes.

Models: *I want him to take the floor.— I insist on his taking the floor.*
I don't want him to be sent there.— I object to his being sent there.

1. I want Kate to recite this poem.
2. They wanted me to take part in the competition.
3. I don't want Jane to stay here alone.
4. The teacher wanted the pupils to do this exercise.
5. Mother did not want Mary to go to the cinema.
6. I don't want him to be elected chairman.
7. I want her to be sent to the conference.

Exercise 217. Change the following complex sentences into simple ones using gerundial complexes.

Model: *When she plays, I enjoy it.— I enjoy her playing.*

1. When you quarrel, I dislike it.
2. When you open the window I don't mind it.
3. When they dance, I enjoy it.
4. When he gets an excellent mark, his parents are pleased with it.
5. If you make noise, I dislike it.
6. When you don't know the lesson, I am surprised at it.
7. If you pass your examination well, I'll be proud of it.

Exercise 218. Ask your classmate:

1. if he enjoys travelling by sea;
2. if he likes playing chess;
3. if he objects to your opening the window;
4. whether he agrees to your using his dictionary;
5. if he intends going to Riga this year;
6. whether he is ashamed of making

spelling mistakes; 7. if he is sure of passing his examination well; 8. if he dreams of becoming a doctor; 9. if he insists on your playing chess with him; 10. whether he is fond of skating; 11. if his mother is afraid of his catching cold; 12. whether he is afraid of catching cold; 13. whether he is afraid of your catching cold; 14. whether the film he saw last is worth seeing; 15. whether the book he read last is worth reading.

Exercise 219. Find gerundial complexes in the following sentences and state their syntactic function. Translate the sentences.

1. I will not stand your encouraging people as you do. (*Shaw*) 2. He thought of Jem's coming that night. (*Gaskell*) 3. We made merry about Dora's wanting to be liked. (*Dickens*) 4. Will you give me a certificate of your being unable to go? (*Gaskell*) 5. Forgive my saying it. (*Hardy*)

Exercise 220. Translate into English using the gerund.

I. 1. Пробачте, що я взяв вашу книжку. 2. Пробачте, що я запізнився. 3. Пробачте, що ми турбуємо вас знов. 4. Пробачте, що ми не прийшли вчасно. 5. Пробачте, що я перебиваю вас. 6. Пробачте, що ми говорили так голосно. 7. Пробачте, що я телефоную вам так пізно.

II. 1. Дякую вам за те, що ви показали мені дорогу до міста. 2. Дякую тобі, що ти допоміг мені дістати квитки. 3. Дякую, що ви провели мене додому. 4. Дякую, що ти розбудив мене. 5. Дякую, що ви пояснили мені це правило.

III. 1. Я пам'ятаю, що бачив його в Києві. 2. Вона пам'ятає, що читала цю книжку. 3. Ми пам'ятаємо, що він працював разом з нами. 4. Він пам'ятає, що бачив цей фільм. 5. Я пам'ятаю, що вона вчилася в нашій школі.

IV. 1. Мене дивує, що вона робить так багато орфографічних помилок. 2. Мені дивно, що ти пропустив так багато уроків. 3. Мене дивує, що він сказав це. 4. Мені дивно, що ви так часто запізнюєтесь. 5. Мені дивно, що вони програли матч.

V. 1. Учитель заперечував проти того, щоб ми сьогодні пішли в кіно. 2. Вони не заперечують проти того, щоб я приєднався до них. 3. Ви не заперечуєте проти того, щоб я відчинила вікно? 4. Я заперечую проти того, щоб це питання обговорювалося сьогодні.

VI. 1. Він наполягав на тому, щоб усі прийшли завтра о 8 годині. 2. Вона наполягала на тому, щоб я пішов до лікаря. 3. Я наполягаю на тому, щоб вона негайно поїхала до Києва. 4. Я наполягаю на тому, щоб її негайно послали

до Києва. 5. Ми наполягаємо на тому, щоб цей будинок було відремонтовано.

VII. 1. Це залежить від того, чи прийде він вчасно. 2. Все залежить від того, чи погода буде хороша. 3. Ваша поїздка залежить від того, чи дістанете ви квитки. 4. Успіх нашої роботи залежить від того, чи допомагатимете ви нам. 5. Це залежить від того, чи буде відчинений магазин.

VIII. 1. Ми з нетерпінням чекали, коли він повернеться. 2. Учні з нетерпінням чекають, коли вони поїдуть на екскурсію. 3. Вона з нетерпінням чекає, коли її запросять на вечір. 4. Ми з нетерпінням чекаємо, коли буде видана ця книжка. 5. Я з нетерпінням чекаю, коли буду працювати на заводі.

IX. 1. Вона пішла з дому, не вимкнувши телевізора. 2. Я не міг підготувати доповідь, не прочитавши цих статей. 3. Учні пішли додому, не обговоривши це питання. 4. Ми не можемо піти до театру, не купивши квитків заздалегідь. 5. Він пішов, не попрощавшись.

X. 1. Замість того, щоб іти до нього, ви можете зателефонувати йому. 2. Замість того, щоб купити цю книжку, я взяв її в шкільній бібліотеці. 3. Замість того, щоб іти до лісу, ми залишилися вдома. 4. Замість того, щоб їхати туди трамваєм, він пішов пішки. 5. Замість того, щоб посилати туди телеграму, я напишу йому лист.

XI. 1. Я вивчив багато слів, читаючи щодня англійські книжки. 2. Ми можемо встигнути на поїзд, взявши таксі. 3. Він дуже допоміг нам, пояснюючи правила. 4. Ви можете запитати його про це, зателефонувавши йому. 5. Я краще запам'ятовую слова, вживаючи їх у реченнях.

XII. 1. Я не мав нагоди поговорити з ним. 2. У неї не було надії купити квиток на цю виставу. 3. Він має добру звичку записувати кожне слово в словничок. 4. Є різні способи перекладу герундія на українську мову. 5. Вони не мали можливості користуватися магнітофоном.

XIII. 1. Цей будинок вимагає ремонту. 2. Підлогу треба пофарбувати. 3. Діти потребують догляду. 4. Черевики треба полагодити. 5. Фільм треба обговорити.

XIV. 1. Мій товариш зайнятий ремонтом телевізора. 2. Вона зайнята перекладом статті. 3. Ми зайняті: обговорюємо дуже важливе питання. 4. Учні зайняті: садять дерева в шкільному садку.

XV. 1. Цей фільм варто подивитися. 2. Цей роман варто прочитати. 3. Це оповідання заслуговує на те, щоб його переклали на українську мову. 4. Ці факти варто згадати. 5. Телевізор варто купити.

XVI. 1. Посадивши квіти, учні полили їх. 2. Прийшовши додому, він увімкнув світло і почав виконувати домашні завдання. 3. Закінчивши інститут, його сестра повернулася в своє село працювати лікарем. 4. Одержавши телеграму, він негайно виїхав додому. 5. Прибувши до міста, туристи поїхали в готель.

ІМЕННИК

Exercise 221. Give the plural of the following nouns.

cap, task, port, pipe, lake; comb, pig, hand, song, tube, name, meal, glove, room; day, letter, door, opera; country, city, duty, industry; life, leaf, shelf, loaf; potato, Negro, photo, zero; dress, bus, wish, rose, fox, page.

Exercise 222. Give the singular of the following nouns.

lips, logs, rabbits, painters, lines, times, slopes, kites, passes, phrases, types, dishes, countries, melodies, lorries, calves, wives, halves, knives, heroes, cargoes.

Exercise 223. Change the number of the italicized nouns and make all other necessary changes.

1. The *child* is playing in the yard. 2. The *story* was very interesting. 3. We came up to the *woman* who was working in the garden. 4. The *match* will be held in Kiev. 5. The *goose* is in the yard. 6. The *lorry* passed by. 7. The *tomato* is ripe. 8. The *book* is on the shelf. 9. This *watch* was made in Penza. 10. The cat caught a *mouse*.

Exercise 224. Replace the *of*-phrase by the Possessive Case where possible.

1. the pen of our teacher; 2. the window of this room; 3. the bicycle of Tom; 4. the boy of her child; 5. the back of the chair; 6. the order of the captain; 7. the bags of her pupils; 8. the banks of the river; 9. the arrival of the actors; 10. the father of Dick.

Exercise 225. Paraphrase the following using the Possessive Case.

1. the pen that belongs to Jack; 2. the camera that belongs to my friend; 3. the books that belong to her pupils; 4. the shoes that belong to the girl; 5. the flats that belong to the workers; 6. the car that belongs to this miner; 7. the coat that belongs to his brother; 8. the watch that belongs to the teacher.

Exercise 226. Translate the following word combinations.

winter winds; oak forest; food industry; grammar mistake; summer holidays; evening dress; state power; school age; railway station; stone wall; iron ore; river transport; winter sport; heart diseases; apple orchard; Glasgow demonstration; school year; war industry; silk dress; passenger plane; animal products.

Exercise 227. Paraphrase the following word combinations.

Models: *the shore of the lake — the lake shore*
holidays in winter — winter holidays
a house made of bricks — a brick house
a plant producing tractors — tractor plant

1. a gate made of iron; 2. a dress made of silk; 3. a town situated near the border; 4. a forest in which pines grow; 5. winds blowing from the west; 6. the leader of the party; 7. a gallery in which pictures are shown; 8. a strike in London; 9. a conference held in Paris; 10. a mistake in spelling; 11. diseases of liver; 12. the policy of the government; 13. a farm where chickens are raised; 14. the movement for peace.

АРТИКЛЬ

Exercise 228. Insert articles where necessary.

1. This is ... house. 2. This is ... house in which I live. 3. This is ... butter. 4. This is ... butter I bought for you. 5. My father is ... worker. 6. His father is ... worker who improved this machine. 7. This man is ... teacher I told you about. 8. Ann's mother is ... teacher. 9. His wife is... doctor. 10. His wife is ... doctor who treated my sister. 11. February is ... shortest month. 12. July is ... seventh month of the year. 13. It is ... Indian film. 14. It is ... film we discussed yesterday. 15. ... cow is ... domestic animal. 16. ... carrot is ... vegetable. 16. ... carp is ... fish.

Exercise 229. Insert articles. Retell the story.

...little girl was sitting on ... front porch when ... stranger came up to the gate. He tried to open it but ... gate wouldn't open.

"Is your mother at home, little one?" asked ... stranger.

"Yes, sir, she's always at home," said ... child.

... stranger jumped over ... gate and rang ... doorbell. There was no answer. He rang it several times more, and

waited. ... door remained closed. Somewhat angry, he turned to ... child and said:

"Didn't you say your mother was at home?"

"Yes, and I'm sure she is," replied ... girl.

"Then why doesn't she answer my ring, I wonder."

"I think she will, sir, when you reach our house," replied ... girl. "We live four doors down ... street."

Exercise 230. Insert articles where necessary. Retell the text.

GREAT BRITAIN

... United Kingdom of ... Great Britain and ... Northern Ireland is situated on ... British Isles, the largest of which are ... Great Britain and ... Ireland. ... British Isles are separated from ... continental Europe by ... North Sea and ... English Channel, ... narrowest part of which, ... Strait of Dover, is 33 kms wide.

In ... west ... British Isles are washed by ... Atlantic Ocean. ... Irish Sea separates ... Great Britain from ... Ireland.

... United Kingdom consists of ... England, ... Wales, ... Scotland and ... Northern Ireland.

... Northern part of ... island of ... Great Britain (... Scotland) is occupied by ... mountains which are called ... Highlands of ... Northern Scotland and ... Southern Uplands with ... Central Lowland of ... Scotland between them. ... Highlands of ... Northern Scotland are divided into ... North-western Highlands and ... Grampians. ... highest mountain in ... Great Britain is ... Ben Nevis; it is situated in ... Grampians.

... Pennines are ... mountains situated in ... central part of ... island of ... Great Britain, ... Pennines are separated from ... Southern Uplands by ... valley of ... river Tyne. ... Tyne flows into ... North Sea.

... Wales is ... mountainous part of ... Great Britain. It is occupied by ... Cambrians. ... highest mountain in ... Cambrians is ... Snowdon.

... longest river in ... Great Britain is ... Severn. It rises in ... Cambrians and flows into ... Bristol Channel.

... Thames is not so long as ... Severn but it is ... most important river in ... Great Britain. ... London, ... capital of ... United Kingdom, is situated on ... Thames.

Exercise 231. Insert articles where necessary. Retell the text.

Charles Dickens, ... great English writer, was born on ... 7th of ... February 1812 in ... small English town. He was ...

weak child and did not take ... part in ... noisy and active games. ... little boy was very capable. He learned to read at ... early age and read many books in his childhood. When he was about six, someone took him to ... theatre for ... first time. He saw ... play by Shakespeare and liked it so much that he decided to write ... play himself. When it was ready, he performed it with some of ... his friends. Everybody enjoyed ... performance and ... little writer felt very happy.

When Charles was nine years old, ... family moved to ... London where they lived in ... very old house. Charles' father was ... poor clerk. ... life of ... family was very hard. There were several younger children in ... family besides Charles. ... future writer could not even go to ... school. At that time his father was put in ... prison because he could not pay his debts. His wife and all ... children went into ... prison too. Those were ... most unhappy days in ... Charles' life. At ... age of ten he had to start working. ... boy worked from ... morning till ... night to help his family.

When his father was out of ... prison, ... young Charles was sent to ... school where he remained three years. When he was fifteen he had to leave ... school and start earning his own living again. He spent his spare time reading in ... British Museum.

In ... few years he became ... newspaper reporter. In 1836 Dickens published his first book.

ПРИКМЕТНИК

Exercise 232. Give the comparative and the superlative degree of the following adjectives.

bright, hot, wide, easy, brave, good, active, nervous, fine, fat, bad, profitable, dirty, old, beautiful, thin, courageous.

Exercise 233. Answer the following questions.

1. Which month is longer: March or April? 2. Is Kiev larger than Minsk? 3. Which is the largest city in the Ukraine? 4. Which is the largest city in the United States of America? 5. Is the Black Sea deeper than the Caspian Sea? 6. Which is the deepest lake in the world? 7. When days are longer: in winter or in summer? 8. Which is the longest day of the year? 9. Which is the shortest month of the year? 10. When is it warmer: in April or in May? 11. When is it colder: in October or in November? 12. Which country is larger: England or the United States of America? 13. Which is the highest mountain in the world? 14. Is literature more

interesting than grammar? 15. Is chemistry more difficult than physics? 16. Which is the most difficult subject? 17. Which is the most interesting subject?

Exercise 234. Paraphrase the following sentences as in the models.

Models: *Nick is neither stronger nor weaker than Tom.— Nick is as strong as Tom.*

Tom is strong. Jack is stronger than Tom.— Tom is not so strong as Jack.

1. The Dnieper is long. The Volga is longer than the Dnieper. 2. My room is neither larger nor smaller than his room. 3. This watch is neither better nor worse than that. 4. Snowdon is high. Ben Nevis is higher. 5. Paul is neither older nor younger than his friends. 6. It is warm today. It was warmer yesterday. 7. July is neither longer nor shorter than August. 8. I shall be busy tomorrow. Today I am busier. 9. This street is neither wider nor narrower than that. 10. This story is interesting. That story is more interesting.

ЧИСЛІВНИК

Exercise 235. Read and write the following cardinal numerals.

- a) 3; 13; 30; 4; 14; 40; 5; 15; 50; 2; 12; 20; 8; 18; 80.
- b) 21; 82; 35; 44; 33; 55; 96; 67; 79; 41; 53; 22.
- c) 143; 258; 414; 331; 972; 205; 101; 557; 999; 313.
- d) 1,582; 7,111; 3,013; 5,612; 2,003; 9,444; 4040.
- e) 15,500; 57,837; 45,971; 92,017; 65,331; 11,443.
- f) 235,142; 978,218; 106,008; 321,103; 627,344; 552,331.
- g) 1,352,846; 4,125,963; 35,756,394; 257,382,761.

Exercise 236. Form, read and write ordinal numerals from the following.

- a) 7; 4; 8; 9; 5; 12; 3; 2; 1; 13; 15; 11; 10.
- b) 20; 21; 30; 32; 40; 43; 50; 54; 60; 75; 80; 98.
- c) 100; 120; 125; 200; 230; 231; 300; 450; 563; 892.

Exercise 237. Read and write the following dates.

17/XII. 1812; 22/IV. 1990; 9/V. 1945; 23/II. 1928; 12/IV. 1961; 27/X. 1977; 30/XI. 1982.

Exercise 238. Answer the following questions.

- 1. How much is 17 plus 19? 2. How much is 25 plus 32?
- 3. How much is 120 plus 205? 4. How much is 13 minus 4?
- 5. How much is 200 minus 45? 6. How much is 7 multiplied by 8? 7. How much is 42 divided by 6?

Exercise 239. Read and write out in words the following common and decimal fractions.

- a) $1/7$; $1/5$; $1/9$; $1/3$; $1/12$; $1/15$; $1/25$; $3/8$; $2/5$; $4/7$;
 $9/23$; $3/4$; $5/9$; $1\frac{3}{40}$; $1\frac{3}{5}$; $2\frac{5}{7}$; $5\frac{1}{3}$; $4\frac{1}{6}$.
b) 3.5; 2.34; 12.3; 52.51; 0.1; 0.25; 0.302; 132.054; 5.37; 6.4.

ЗАЙМЕННИК

Exercise 240. Replace the italicized nouns by the personal pronouns in the Nominative or Objective Case.

1. *The girls* are playing tennis. 2. I saw *the girls* in the park. 3. Put *the books* on the shelf. 4. *The books* are on the shelf. 5. We have seen *the film*. 7. *The film* is very interesting. 7. My *sister* went to the post-office. 8. I am waiting for my *sister*. 9. We listened to the teacher with great interest. 10. The *teacher* explains a new grammar rule.

Exercise 241. Insert personal pronouns in the necessary case.

1. On my way home I met Peter and told ... about the trip. 2. I need this book badly. I can't prepare my report without ... 3. I don't know the way to the railway station. Couldn't you show it to...? 4. We are going to spend the summer in the country. Will you join ...? 5. Wait for us at the bus stop. ... shall be back in no time. 6. If you give me your address, ... shall write to ... . 7. I know this woman. ... works at the factory with my mother. 8. If I see Helen, I'll ask ... to ring ... up tomorrow. 9. I like this radio set very much. Where did you buy ...? 10. You are to be here at 7. We'll be waiting for ... .

Exercise 242. Paraphrase the following sentences as in the models.

A. Model: *This is my coat.*— *This coat is mine.*

1. This is our school. 2. This is my note-book. 3. This is your desk. 4. This is his bicycle. 5. This is her bag. 6. This is their classroom. 7. This is our bus. 8. This is her suggestion.

B. Model: *Your room is large. Jane's room is larger.*—
Jane's room is larger than yours.

1. My watch is good. Your watch is better. 2. My pen is bad. His pen is worse. 3. Their house is old. Our house is older. 4. His camera is dear. Nick's camera is dearer. 5. Her story is interesting. Her friend's story is more interesting. 6. Our teacher is young. Your teacher is younger.

Exercise 243. Complete the sentences by adding reflexive pronouns.

Model: *I've repaired my TV set.*— *I've repaired my TV set myself.*

1. I'll go to the post-office ...
2. She cooks breakfast ...
3. We'll water the flowers ...
4. The soldiers built the bridge ...
5. Mother said to the boy, "You must always make your bed ..."
6. In your place, I should go there ...
7. The professor performed the operation ...
8. The chief engineer went to Lviv ...

Exercise 244. Put into the plural.

1. This is an apple.
2. That is a house.
3. That is a car.
4. This is a chair.
5. Is this a table?
6. Is that a star?
7. Is this a garden?
8. Is that a bus?

Exercise 245. Use the demonstrative pronouns *that* (*those*) to avoid the repetition of the preceding noun.

Model: *This stadium is better than the stadium in our town.—This stadium is better than that in our town.*

1. Our flat is more comfortable than the flat of our neighbour.
2. The price of a motor car is higher than the price of a motor cycle.
3. The windows of our classroom are larger than the windows of our flat.
4. Though he is young, his face is like the face of an old man.
5. The sum of 5 and 7 is equal to the sum of 9 and 3.
6. These flowers are more beautiful than the flowers growing near our house.

Exercise 246. Fill in the blanks with *some* or *any*.

1. I have ... English books.
2. Are there ... arm-chairs in the room?
3. There isn't ... chalk in the classroom.
4. There is ... milk in the jug.
5. Mother has bought ... butter.
6. There aren't ... mistakes in my dictation.
7. There are ... lakes in this district.
8. Have you ... relatives in Kiev?
9. I've read ... English stories this month.
10. Have you ... French newspapers?

Exercise 247. Answer the following questions.

1. Have you any brothers or sisters?
2. Have you got any English books?
3. Are there any pictures on the walls of your room?
4. Are there any trees in front of your house?
5. Can any of your friends speak German?
6. Have you read any English books this year?
7. Did you receive any letters yesterday?
8. Did you find anybody in your classroom when you came to school today?
9. Is there anything on your table now?
10. Did you invite anybody to your last birthday party?
11. Did anybody invite you to dinner last week?
12. Is there anything in your pocket now?

Exercise 248. Replace the pronoun *any* and its derivatives by *no* or its derivatives making other necessary changes.

Model: *I haven't any German books.— I have no German books. She doesn't know anything.— She knows nothing.*

1. The little boy hasn't any toys. 2. There isn't any water in the jug. 3. There aren't any fruit trees in the park. 4. We haven't any classes on Sunday. 5. It was so dark that we couldn't see anything. 6. We haven't learned any new words this week. 7. She did not ask anyone to help her. 8. I didn't see anyone there. 9. I didn't know anything about it. 10. There wasn't any theatre in our town before the revolution.

Exercise 249. Paraphrase the sentences using the indefinite pronoun *one* as in the model.

Model: *It is necessary for everyone to go in for sports.— One must go in for sports.*

1. It is necessary to be careful while crossing the road. 2. It is necessary to read newspapers every day. 3. It is possible to find any book in this library. 4. It is impossible to master a foreign language without working hard. 5. It is impossible to forget that day. 6. It is necessary to air the room before going to bed. 7. It is necessary to take that into consideration. 8. It was impossible to go for a walk yesterday: it was raining all day long.

Exercise 250. Use the pronoun *one* (*ones*) to avoid the repetition of the preceding noun.

Model: *The red pencil is sharper than the blue pencil.— The red pencil is sharper than the blue one.*

1. The new flat is more comfortable than the old flat. 2. The white dress is as nice as the yellow dress. 3. The brown shoes are as dear as the black shoes. 4. The thin book has as many pages as the thick book. 5. The cotton dress is not so dear as the silk dress. 6. This film is more interesting than that film. 7. I don't like this coat. Show me another coat. 8. The shop assistant showed me two suits of different colours. I chose the blue suit.

Exercise 251. Fill in the blanks with the pronouns *many*, *much*, *a lot of*, *lots of*, *plenty of*, *a good deal of*, *a great deal of*.

1. I've got ... friends in this village. 2. There was ... snow on the ground last winter. 3. Don't hurry. You've got ... time. 4. It took her ... time to clean the room. She works very

slowly. 5. ... people think so. 6. I didn't eat ... for breakfast. 7. She put so ... salt in the soup that nobody could eat it. 8. He spends ... money on books. 9. Has the town changed ...? 10. Did he make ... mistakes in his dictation? 11. My room has as ... windows as yours. 12. We have ... fruit this summer. 13. ... of what you say is true. 14. There isn't ... water in the pond today. 15. I haven't ... stamps from this country.

Exercise 252. Fill in the blanks with *few, little, a few, a little*.

1. I couldn't buy the coat because I had ... money left.
2. Let us buy some ice-cream, I have ... money left.
3. ... pupils speak English as well as she does.
4. There were very ... people in the streets.
5. We can't play because we have too ... time.
6. Give me ... apples.
7. They spent ... days in the country and then returned to Kiev.
8. Ask Ann to help you to translate the text; she knows French ...
9. Mary works hard at her English. She makes ... mistakes in her speech.
10. Can you lend me ... money?

ПРИСЛІВНИК

Exercise 253. Transform the following sentences using adverbs instead of the given adjectives.

Model: *His answer was good.— He answered well.*

1. John is a slow eater.
2. Mary's translation of the sentence is correct.
3. My companion was a quick walker.
4. She was a careless cook.
5. His arrival was unexpected.
6. My friend is an excellent dancer.
7. His death was sudden.
8. Her speech at the meeting was wonderful.

Exercise 254. Answer the questions using the comparative degree of the adverbs.

1. Does Peter drive the car as carefully as Tom?
2. Does a taxi run as fast as a bus?
3. Did Jane speak as calmly as Helen?
4. Did you come as late as your brother?
5. Does Nick speak English as slowly as Peter?
6. Does Susan speak French as well as her mother?
7. Does Harry get up as early as his father?
8. Does Jack do his grammar exercises as carelessly as he did last year?

З М І С Т

Передмова	3
ЧАСТИНИ МОВИ	
Дієслово	4
Часи дієслова	4
Indefinite Tenses	5
The Present Indefinite Tense	5
The Past Indefinite Tense	13
The Future Indefinite Tense	19
The Future Indefinite-in-the-Past Tense	21
Continuous Tenses	23
The Present Continuous Tense	23
The Past Continuous Tense	26
The Future Continuous Tense	28
The Future Continuous-in-the-Past Tense	29
Perfect Tenses	30
The Present Perfect Tense	31
The Past Perfect Tense	35
The Future Perfect Tense	38
The Future Perfect-in-the-Past Tense	39
Perfect Continuous Tenses	40
The Present Perfect Continuous Tense	40
The Past Perfect Continuous Tense	43
Узгодження часів	44
Пасивний стан дієслова	47
Способи дієслова	55
The Conditional Mood	56
Subjunctive II	58
Вживання Conditional Mood і Subjunctive II	59
Subjunctive I	62
The Suppositional Mood	63
Вживання Suppositional Mood і Subjunctive I	63
The Imperative Mood	65
Модальні дієслова	67
Неособові форми дієслова	85
Інфінітив	85
Об'єктний інфінітивний комплекс	92
Суб'єктний інфінітивний комплекс	94
Прийменниковий інфінітивний комплекс	97
Вживання інфінітивної частки <i>to</i>	99
Дієприкметник	100
Утворення дієприкметників	100
Форми дієприкметників	102
Значення та вживання Present Participle	103
Значення та вживання Past Participle	105
Функції дієприкметника в реченні	106
Об'єктний дієприкметниковий комплекс	108
Суб'єктний дієприкметниковий комплекс	110
Незалежний дієприкметниковий комплекс	111
Герундій	113
Дієслівні властивості герундія	113
Іменникові властивості герундія	115
Вживання герундія	117
Комплекси з герундієм	120

Герундій і віддієслівний іменник	122
Переклад герундія українською мовою	122
Іменник	123
Утворення множини іменників	123
Правила правопису множини іменників	124
Окремі випадки утворення множини іменників	125
Відмінки іменників	127
Присвійний відмінок	129
Вживання іменників у функції означення	131
Артикль	133
Основні функції означеного і неозначеного артикля	134
Вживання неозначеного артикля	136
Вживання означеного артикля	138
Відсутність артикля перед злічуваними іменниками	140
Вживання артикля з назвами речовин	142
Вживання артикля з абстрактними іменниками	142
Вживання артикля з власними іменниками	143
Прикметник	146
Числівник	150
Займенник	155
Особові займенники	155
Присвійні займенники	158
Зворотні займенники	159
Взаємні займенники	161
Вказівні займенники	161
Питальні займенники	163
Сполучні займенники	165
Неозначені займенники	167
Заперечні займенники	171
Означальні займенники	173
Кількісні займенники	175
Прислівник	176
Прийменник	178
Сполучник	180
РЕЧЕННЯ	
Типи речень	183
Головні члени речення	183
Підмет	183
Присудок	187
Другорядні члени речення	189
Додаток	189
Означення	192
Обставини	193
Порядок слів у простому поширеному реченні	195
Типи питальних речень	201
Спонукальні речення	204
Окличні речення	205
Складносурядне речення	206
Складнопідрядне речення	207
Непряма мова	221
В п р а в и	225